

T.C.
Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Arkeoloji ve Sanat Tarihi
(Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi)
Anabilim Dalı

72708

ASSUR TİCARET KOLONİLERİ ÇAĞINDA İKİNCİ KEZ KULLANILMIŞ OLAN MÜHÜRLER

Doktora Tezi

72708

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Aliye ÖZTAN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Kutlu EMRE

K. Emre

Prof. Dr. Önder BİLGİ

Ö. Bilgi

Prof. Dr. Aliye ÖZTAN

A. Öztan

Tez Sınavı Tarihi: 28 Ekim, 1998

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Arkeoloji ve Sanat Tarihi
(Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi)
Anabilim Dalı

**ASSUR TİCARET KOLONİLERİ ÇAĞINDA
İKİNCİ KEZ KULLANILMIŞ OLAN MÜHÜRLER**
(Doktora Tezi)

I

Danışman:
Prof. Dr. Aliye ÖZTAN

Hazırlayan:
Masako OMURA

Ankara 1998

İçindekiler

Önsöz	... 4*
Kısaltmalar	...5*
Bibliyografya	... 6*
1. Giriş1
2. III.Ur Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler10
2-1. Kaniş Karumu II. Katı10
2-1.1. Üslûbun Özellikleri	
2-1.2. Kitabe ve Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler12
3. Eski Babil Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler15
3-1. Kaniş Karumu II. Katı17
3-1.1. Üslûbun Özellikleri17
3-1.2. Mühür Yüzü Değiştirilmeden İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler27
3-1.3. Kitabesi Kısmen veya Tamamen Değiştirilmiş Olan Mühürler29
3-1.4. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler31
3-1.4.1. Mücadele Sahnesinde Yapılan Değişiklikler31
3-1.4.2. Tapma Sahnesinde Yapılan Değişiklikler32
3-1.4.3. Gürzlü Kral Tasvirli Sahnede Yapılan Değişiklikler	...34
3-1.4.4. Bir Ayağını Kaldıran Tanrı/Tanrıça Tasvirli Sahnelerde Yapılan Değişiklikler34
3-2. Kaniş Karumu Ib Katı36
3-2.1. Üslûbun Özellikleri36
3-2.2. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler39

4.	Suriye Koloni Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...41
4-1.	Kaniş Karumu II. Katı	...41
4-1.1.	Üslûbun Özellikleri	...41
4-1.2.	Mühür Yüzü Değiştirilmeden İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...44
4-1.3.	Kitabesi Kısmen veya Tamamen Değiştirilmiş Olan Mühürler	...45
4-1.4.	Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...46
4-2.	Kaniş Karumu Ib Katı	...47
4-2.1.	Üslûbun Özellikleri	...47
4-2.2.	Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...49
5.	Eski Assur Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...50
5-1.	Kaniş Karumu II.Katı	...50
5-1.1.	Üslûbun Özellikleri	...50
5-1.2.	Mühür Yüzü Değiştirilmeden İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...57
5-1.3.	Kitabesi Kısmen veya Tamamen Değiştirilmiş Olan Mühürler	...58
5-1.4.	Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...59
5-1.4.1.1.	Mücadele Sahnesinde Yapılan Değişiklikler	...59
5-1.4.1.2.	Tapma Sahnesinde Yapılan Değişiklikler	...60
5-1.4.1.3.	Boğaya Tapma Sahnesinde Yapılan Değişiklikler	...61
5-2.	Kaniş Karumu Ib Katı	...61
5-2.1.	Üslûbun Özellikleri	...61
5-2.2.	Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...63
5-2.2.1.	II. Kat Gereğini Devam Eden Mühürlerde Yapılan Değişiklikler	...63
5-2.2.2.	Taşla Babil Üslûbunda Görülen Değişiklikler	...63

6.	Eski Anadolu Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...64
6-1.	Kaniş Karumu II. Katı	...64
6-1.1.	Üslûbun Özellikleri	...64
6-1.2.	Mühür Yüzü Değiştirilmeden İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...72
6-1.3.	Kitabesi Kısmen Değiştirilmiş Olan Mühür	...72
6-1.4.	Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...72
6-2.	Kaniş Karumu Ib Katı	...73
6-2.1.	Üslûbun Özellikleri	...73
6-2.2.	Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühür	...73
7.	Sonuç	...74
7-1.	Kaniş Karum II. Katı Zamanında İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...74
7-1.1.	İkinci Kez Kullanılmış Olan Kitabeli Mühürler	...74
7-1.2.	Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...75
7-2.	Kaniş Karumu Ib Katı Zamanında İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...78
7-2.1.	İkinci kez Kullanılmış Olan Kitabeli Mühürler	...79
7-2.2.	Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler	...79
	Tablo 1-5	...80
	Katalog	...85
	Levhalar I-LIV	

Önsöz

1948 yılından bugüne kadar Kültepe kazılarında keşfedilen mühür ve mühür baskılarının tümünü değerlendiren ve yayına hazırlayan hocamız Prof. Dr. N.Özgüç'ün önerisi ile başladığımız bu tez yine sayın hocamızın büyük desteği ile gerçekleşmiştir. Ayrıca sürekli yenilenen bilgilerini her zaman bize aktarmaktan vazgeçmeyen sayın hocamıza saygıyla teşekkürlerimi sunuyorum.

Kültepe Kazıları başkanı Prof. Dr. Tahsin Özgüç, yakında N.Özgüç tarafından yayınlanacak olan 1948'den 1997 yılına kadar Kültepe'de bulunan bullaların tümünün çizimlerini kontrol ederek 1993'den sonraki bullalar üzerindeki mühür baskılarının çizimlerini yapma fırsatını bana vermiştir. Bu süreçte N.Özgüç'ün tavsiye ettiği hiç yayınlanmamış bazı mühür baskılarını değerlendirmeme ve müzedeki eserler üzerinde çalışmama izin veren ve bana her türlü kolaylığı gösteren Sayın Prof. Dr. Tahsin Özgüç'e saygıyla şükranlarımı sunuyorum. Burada kullandığımız mühürlerden Kt.n/k1795, Kt.86/k207, Kt.n/k2058, Kt.f/k98, Kt.v/k156, Kt.k/k38, Kt.n/k1769A, Kt.n/k1881, şimdiye kadar yayınlanmamış ve Prof. N. Özgüç tarafından yayına hazırlayan eserlerdendir.

Ayrıca Tez çalışmamız süresince her zaman destek veren Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi Prothistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı başkanı Prof. Dr. Kutlu Emre'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Bir yabancı öğrenci olan benim tez danışmanlığımı üstlenip, yalnız konu üzerindeki ayrıntılı bilgilerini vermekle kalmayıp, A'dan Z'e kadar Türkçemin de düzeltmesiyle ilgilenen ve her türlü desteği veren Prof. Dr. Aliye Öztan'a içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum.

Masako Omura

Kısaltmalar

AMM	Anadolu Medeniyetler Müzesi, Ankara' daki eserler
AnSt	Anatolian Studies
AO	Louvre Museum'deki tabletler
AOAT	Alter Orient und Altes Testament
AoF	Altorientalische Forschungen, Berlin
ArOr	Archív orientální
ATHE	bk. Kienast 1960
BaM	Baghdader Mitteilungen
BIN 4	bk. Clay 1927
BIN 6	bk. Stephens 1944
BM	British Museum
BMECCJ	Bulletin of the Middle Eastern Culture Center in Japan
Bullae	N.Özgül, Bullae from Kültepe, yayınlanacak.
CCT 6	bk. Garelli & Collon 1975
CTMMA	bk. Spar 1988
DaM	Damaszener Mitteilungen
EL I	bk. Eisser & Lewy 1930
EL II	bk. Eisser & Lewy 1935
FT	Larsen & Moller 1991'de yayınlanan F. de la Grange tabletler 1-3
HUCA	Hebrew Union College Annual
ICK I	bk. Hrozny 1952
ICK II	bk. Matouš 1962
ILN	Illustrated London News
IstMitt	Istanbul Mitteilungen
JAOS	Journal of the American Oriental Society
JCS	Journal of Cuneiform Studies
JNES	Journal of Near Eastern Studies

JSOR	Journal of the Society of Oriental Research
KKS	bk. Matouš-Matoušová 1984
Kültepe 1949	bk. N.- T. Özgüç 1953
LB	Böhl Colecction, Leiden'deki yayımlanmamış metinler
MARI	M.A.R.I. Mari Annales de Recherches Interdisciplinaires
MDOG	Mitteilungen der Deutschen Orientgesellschaft
MMA	The Metropolitan Museum of Art'daki tabletler
MVAG	Mitteilungen der Vorderasiatisch-ägyptischen Gesellschaft
NABU	N.A.B.U. Nouvelles Assyriologiques Brèves et Utilitaires
NBC	Nies Babylonian Collection, Yale University
OIP	Oriental Institute Publications
RA	Revue d'Assyriologie et d'archéologie orientale
RIA	Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie
TAVO	Tübingen Atlas des Vorderen Orients
TC III/3	bk. Lewy 1937
TMH	bk. Lewy 1932
TTKY	Türk Tarih Kurumu Yayınlarından
UF	Ugarit Forschungen
VAT	Vorderasiatische Abteilung der Staatlichen Museen'deki tabletler
WVDOG	Wissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient-Gesellschaft
YBC	The Yale Babylonian Collection'deki tabletler
ZA	Zeitschrift für Assyriologie und Vorderasiatische Archäologie

Bibliyografya

- Ahmed, Sami
1965 "A Note on the Style of the Syrian Glyptic," ZA 23 (57), ss.173-176.
- Al-Gailani Werr, Lamia
1978 "A Note on the Seal Impression IM 52599 from Tell Harmal," JCS 30, s.62-64
- Al-Gailani Werr, Lamia
1980 "Chronological Table of Old Babylonian Seal Impressions," Bulletin of Institute of Archaeology, University of London, 17, s.33-84.
- Al-Gailani Werr, Lamia
1988 Studies in the Chronology and Regional Style of Old Babylonian Cylinder Seals, Bibliotheca Mesopotamica 23, Malibu.
- Al-Gailani Werr, Lamia
1993 "The Diyala Region and Old Assyrian Evidence from the Seals," Mellink, M.J., Porada, E., Özgüç, T. ed., Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç, Ankara, s.659-662.
- Al-Gailani Werr, Lamia and Al-Jadir, W.
1981 "Seal Impressions from Sippar," Sumer 37, s.129-144.
- Albright, W.F.
1923 "The epic of the King of Battle, Sargon of Akkad in Cappadocia," JSOR 7, s.1-20.
- Alexander Robert L.
1979 "Native Group Cylinder Seal Engravers of Karum Kanish Level II," Belleten XLIII/171, s.573-618.
- Alp, Sedat
1972 Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri , TTKY V/26, Ankara.
- Alp, Sedat
1993 "Eine kârum-zeitliche Gußform und die Siegel von Karahöyük," IstMitt 43, s.185-193.
- Amiet, Pierre
1980 La Glyptique Mésopotamienne Archaique, 2. Aufl., Paris.
- Aruz, Joan
1993 "Crete and Anatolia in the Middle Bronze Age: Sealings from Phaistos and Karahöyük," Mellink, M.J., Porada, E., Özgüç, T. ed., Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç, Ankara, 35-54.
- Auerbach, E.
1991 "Heirloom Seals and Political Legitimacy in Late Bronze Age Syria," Akkadica 74-75, s.19-36
- Balkan, Kemal
1955 Kaniş Kârum'unun Kronoloji Problemleri Hakkında Müşahadeler; Observations on the Chronological Problems of the Kârum Kaniş, TTKY VII/28, Ankara.
- Balkan, Kemal
1957 Letter of King Anum-Hirbi of Mama to King Warshama of Kanish, Ankara.

- Beran, Thomas
1967 Die Hethitische Glyptik von Bogazköy I, Boğazköy-Ḫattuša V (WVDOG 76), Berlin.
- Bergamini, Giovanni
1987 Sigilli a Cilindro Mesopotmici N.70001-70044, Milano.
- Beyer, Dominique
1985 "Nouveaux documents iconographiques de l'epoque des Shakkunakku de Mari," M.A.R.I. 4, s.173-189.
- Beyer, Dominique
1990 Quelques Vestiges de l'Imagerie Émariote du Bronze Moyen," M.A.R.I. 6, s.93-102.
- Beyer, Dominique et Cahrapin, Dominique
1990 "Les Sceaux de YASĪM-SŪMŪ, Serviteur de ZIMRI-LIM," M.A.R.I. 6, Communications, s.93-102.
- Biggs, Robert D.
1989 "A Recut Old Babylonian Seal with a Sumerian Prayer of the Kassite Period," Leonard, Albert, Jr. and Williams, Bruce Beyer eds., Essays in Ancient Civilization presented to Helene J. Kantor, Chicago and Illinois, s.54-56.
- Bilgiç, Emin
1992 "Ebla in Cappadocian Inscriptions," Otten v.d. ed., Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp, Ankara, s.61-66.
- Bilgiç, Emin et al.
1990 Ankara Kültepe Tabletleri I, TTKY VI/33, Ankara.
- Bittel, Kurt
1939-41 "Bemerkungen über einige in Kleinasien gefundene Siegel," AfO 13, s.299-307
- Bleibtreu, E.
1981 Rollsiegel aus dem Vorderen Orient: Zur Steinschneidkunst zwischen etwa 3200 und 400 vor Christus nach Beständen in Wien und Graz. Sonderausstellung der Ägyptisch- Orientischen Sammlung in Münzkabinett des Kunsthistorischen Museums in Wien.
- Blocher, Felix
1992a Siegelabrollungen auf frühaltbabylonischen Tontafeln in der Yale Babylonian Collection: Ein Katalog, München, Wien.
- Blocher, Felix
1992b Siegelabrollungen auf frühaltbabylonischen Tontafeln im British Museum: Ein Katalog, München, Wien.
- Boehmer, Rainer Michael
1975 "Kleinasiatische Glyptik," in W. Orthman , Propyläen Kustgeschichte Bd. 18, s.437- 453.
- Boehmer, Rainer Michael
1986 "Einflüsse der Golfglyptik auf die anatolische Stempelglyptik zur Zeit der Assyrischen Handelsniederlassungen," BaM 17, s.293-298.
- Boehmer, Rainer Michael - Hans Gustav Güterbock
1987 Glyptik aus dem Stadtgebiet von Bogazkoy . Boğazköy-Hattusa XIV, Berlin.

- Bossert, H. Th.
1942 Altanatolien. Kunst und Handwerk in Kleinasien von den Anfängen bis zum völligen Aufgehen in der griechischen Kunst, Berlin.
- Brinkman, J. A.
1964 "Appendix: Mesopotamian Chronology of the Historical Period," in Oppenheim, A.Leo, *Ancient Mesopotamia: Portrait of Dead Civilization*, Chicago & London, s.335-352.
- Browoski, Elie
1947 *Cylindres et Cachets Orientaux. Mesopotamie de la période préhistorique d'Ourock jusqu'à la Ire Dynastie de babylone. Artibus Asiae Supplementum III-IV, Tome I.*
- Buchanan, Briggs
1957a "Further Observation on the Syrian Glyptic Style," *JCS XI/3*, s.74-76.
- Buchanan, Briggs
1957b "On the Seal Impressions on some Old Babylonian Tablets," *JCS XI/2*, s.45-52.
- Buchanan, Briggs
1966 *Catalogue of Ancient Near Eastern Seals in the Ashmolean Museum, Vol.I: Cylinder Seals*, Oxford.
- Buchanan, Briggs
1970 "Cylinder Seal Impressions in the Yale Babylonian Collection illustrating a revolution in art c. 1700 B.C.," *Yale University Library Gazette*, s. 53-65.
- Buchanan, Briggs
1981 *Early Near Eastern Cylinder Seals in the Yale Babylonian Collection*, New Haven and London.
- Calmeyer, Peter
1977 "Das Grab Eines Altassyrischen Kaufmanns," *Iraq 39*, s.87-97.
- Canby, Jeanny E. Vorys
1962 "Relieffragmente aus Älterhethitischer Zeit," *MDOG 93*, s.69-74.
- Charpin, Dominique et Durand, Jean-Marie
1985 "La Prise du Pouvoir par Zimri-Lim," *MARI 4*, s.293-343
- Clay, A. T.
1927 *Letters and Transactions from Cappadocia, Babylonian Inscriptions in the Collection of J. Nies, Part IV*, New Haven.
- Collon, Dominique
1975a *The Seal Impressions from Tell Atchana/Alalakh, AOAT 27*, Neukirchen.
- Collon, Dominique
1982c "A Syrian Seal-Cutting Workshop of the 18th Century B.C.," *Ugarit Forshungen 13*, s.33-43.
- Collon, Dominique
1982b *The Alalakh Cylinder Seals excavated by Sir Leonard Wooley at Tell Atchana, and from neighbouring sites on the Syrian-Turkishi border, BAR International Series 132.*
- Collon, Dominique
1982a *Catalogue of the Western Asiatic Seals in the British Museum. Cylinder Seals II: Akkadian, Post Akkadian, Ur III Periods*, London.

- Collon, Dominique
1986 Catalogue of the Western Asiatic Seals in the British Museum. Cylinder Seals III: Isin-Larsa and the Old Babylonian Periods, London.
- Collon, Dominique
1987a First Impressions. Cylinder Seals in the Ancient Near East. London.
- Collon, Dominique
1987b "IŠAR-LIM," MARI 5, s.141-153.
- Collon, Dominique
1989 "The Bronze Age Shipwreck at Ulu Burun: 1986 Campaign. II. Cylinder Seals from Ulu Burun," AJA 93, s.12-16.
- Collon, Dominique
1993 "Another Old Assyrian Document from Sippar," Mellink, M.J., Porada, E., Özgüç, T., eds., Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç, Ankara, s.117-119.
- Collon, Dominique
1995 "Filling Motifs," Finkbeiner, U v.d. eds., Beiträge zur Kulturgeschichte Vorderasiens, Mainz am Rhein, s. 69-76.
- Contenau, G.
1922 La Glyptique Syro-Hittite, Paris.
- Dalley, Stephanie
1979 Catalogue of Akkadian Tablets in the Collection of the Royal Scottish Museum, Edinburgh.
- De Clercq, L. & J. Ménant
1888 Collection de Clercq, Catalogue raisonné des antiquités assyriennes, I- Cylindres orientaux, Paris.
- Delaporte, Louis
1909 Catalogue du Musée Guimet: Cylindres orientaux, Annales du Musée Guimet XXXIII, Paris.
- Delaporte, Louis
1910 Catalogue des cylindres orientaux et des cachets de la Bibliothèque Nationale, Paris.
- Delaporte, Louis
1920 Musée du Louvre, Catalogue des Cylindres: Cachets et Pierres Gravées de Style Oriental, I- Fouilles et Missions, Paris.
- Delaporte, Louis
1923 Musée du Louvre, Catalogue des Cylindres: Cachets et Pierres Gravées de Style Oriental, II- Acquisitions, Paris.
- Dijkstra, Meindert
1991 "The Weather-God on Two Mountains," Ugarit Forschungen 23, s.127-140.
- Dittmann, Reinhard
1994 "Glyptikgruppen am Übergang von der Akkad- zur Ur III-Zeit," BaM 25, s.75-117.
- Dunham, Sally
1985 "The Monkey in the Middle," ZA 75, s.234-264.

- Eisen, G. A.
1940 Ancient Oriental and Other Seals with a description of the Collection of Mrs. William H. Moore, OIP XLVII, Chicago.
- Eisser, G. A.
1939 "Beiträge zur Urkundenlehre der altassyrischen Rechtsurkunden vom Kültepe," Festschrift Paul Koschaker 3, s.94-126.
- Eisser, G. & J. Lewy
1930 Die altassyrischen Rechtsurkunden von Kültepe, Teil 1-2(I; MVAG 33), Leipzig.
- Eisser, G. & J. Lewy
1935 Die altassyrischen Rechtsurkunden von Kültepe, Teil 3-4(II; MVAG 35/3), Leipzig.
- El-Safadi, Hicham
1974,1975 "Die Entstehung der Syrischen Glyptik und ihre Entwicklung in der Zeit von Zimrilim bis Ammitaoumma" UF 6, s.312-352, UF 7, s.434-468.
- Erkanal, Armağan
1993 Anadolu'da Bulunan Suriye Kökenli Mühürler ve Mühür Baskıları (Die in Anatolien vorkommenden altsyrischen Siegel und Siegelabdrucke), TTKY VI/42, Ankara.
- Fischer, Franz
1965 "Boğazköy und die Chronologie der altassyrischen Handelsniederlassungen in Kappadokien," IstMitt 15, s.1-16.
- Franke, Judith A.
1977 "Presentation Seals of the Ur III / Isin-Larsa Period," in M.Gibson and R.D.Biggs eds., Seals and Sealings in the Ancient Near East, Bibliotheca Mesopotamica Vol.6 Malibu, s.61-66.
- Frankfort, H.
1939 Cylinder Seals. A Documentary Essay on the Art and Religion of the Ancient Near East, London.
- Frankfort, H.
1955 Stratified Cylinder Seals from the Diyala Region, Chicago.
- Garelli, P. & Collon, D.
1975 Cuneiform Texts from Cappadocian Tablets in the British Museum VI, London.
- Garelli, Pawl
1963 Les Assyriens en Cappadoce, Bibliothèque Archéologique et Historique de l'Institut Français d'Archeologie d' Istanbul, Vol. XIX, Paris.
- Genouillac, H. de
1926 Céramique Cappadocienne, Tome II : Acquisitions du Musée du Louvre
- Gibson, McGuire and Robert D. Biggs eds.
1977 Seals and Sealing in the Ancient near East , Bibliotheca Mesopotamia Vol. 6, Malibu.
- Goetze, Albrecht
1953 "An Old Babylonian Itinerary," JCS 7, s.51-72.
- Güterbock, Hans Gustav
1967a Siegel aus Boğazköy. Erster Teil: Die Königssiegel der Grabungen bis 1938, Neudruck der Ausgabe 1940, Osnabrück.

- Güterbock, Hans Gustav
 1967b Siegel aus Boğazköy. Zweite Teil: Die Königssiegel der Grabungen bis 1939 und die übrigen Hieroglyphen Siegel, Neudruck der Ausgabe 1942, Osnabrück.
- Hausperger, Martha
 1991 Die Einführungsszene: Entwicklung eines mesopotamischen Motivs von der altakkadischen bis zum der altbabylonischen Zeit, München, Wien.
- Hecker, Karl
 1980 "Der Weg nach Kaniš," ZA 70, s.185-197.
- Hermanowska-Stelmachów, Ewa
 1975 "Iconographie des sceaux de Kaneš," Études et Travaux VIII, s.26-31.
- Hirsch, Hans
 1971 "Zum Siegel des MASI-ILĪ," Iraq 33, s.116-118.
- Hirsch, Hans
 1972 Untersuchungen zur Altassyrischen Religion. AfO Beiheft 13/14, Osnabrück.
- Hogarth, D.G.
 1920 Hittite Seals with Particular Reference to the Ashmolean Collection , Oxford.
- Hrouda, Barthel
 1983 "Zu vier Abrollungen auf einer kappadokischen Tontafel," Orientalia NS 52, s.102-106.
- Hrozny, Bedrich
 1927 "Rapport préliminaire sur les fouilles tchécoslovaques de Kültepe (1925)," Syria 8, s.1-12
- Hrozny, Bedrich ed.
 1952 Inscriptions Cunéiformes du Kultépe Vol.I, Praha.
- Kienast, Burkhard ed.
 1960 Die Altassyrischen Texte des Orientalischen Seminars der Universität Heidelberg und der Sammlung Erlenmeyer-Basel, Berlin.
- Klengel-Brandt, Evelyn
 1983 "Siegelabrollungen altbabylonischen Tontafeln aus Babylon," Altorientalische Forschungen 10, s. 65-106.
- Klengel-Brandt, Evelyn
 1986 "Siegelabrollungen auf der Altbabylonischen Tafel VAT 712," M. Kelly-Buccalati ed., Insight through Images. Studies in Honor of Edith Porada Bibliotheca Mesopotamica Vol. 21, Malibu, s. 143-148.
- Klengel-Brandt, Evelyn
 1993 "Zu Einigen Siegelabrollungen auf Kültepe-Tafeln im Vorderasiatischen Museum, Berlin," Mellink, M.J., Porada, E., Özgüç, T. ed., Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç, Ankara, s.85-90.
- Kühne, H. ed.
 1980 Das Rollsiegel in Syrien, Catalogue of an Exhibition in Tübingen.
- Lambert, Wilfred George
 1979 "Near Eastern Seals in the Gulbenkian Museum of Oriental Art, University of Durham," Iraq XLI, s.1-45.

- Lambert, Wilfred George
1985 "The Pantheon of Mari," MARI 4, s.525-539.
- Landsberger, B. and Balkan, Kemal
1950 "Asur Kırılı İrişum'un Kültepe'de 1948'de bulunan Kitabesi," Belleten XIV/54, s.171-218.
- Larsen, Mogens Trolle
1967 Old Assyrian Caravan Procedures. Publications de l'Institute historique et archéologique néerlandais de stanbul, Leiden.
- Larsen, Mogens Trolle
1976 The Old Assyrian City-State and its Colonies, Copenhagen.
- Larsen, Mogens Trolle
1977 "Seal Use in the Old Assyrian Period," McGuire Gibson and Robert D. Biggs ed., Seals and Sealings in the Ancient Near East, Bibliotheca Mesopotamica Vol.6 Malibu 1977, s.89-105.
- Larsen, Mogens Trolle
1982 "Your Money or Your Life: A Portrait of an Assyrian Businessman," in Societies and Languages of the Ancient Near East. Studies in Honour of I. M. Diakonoff, Warminster, s.214-234.
- Larsen, Mogens Trolle and Moller, Eva
1991 "Five old Assyrian Texts," in Charpin, D. and Joannés eds., Marchands, Diplomates et Empereus. Études sur la Civilisation Mésopotamienne. Offertes à Paul Garelli, Paris, s.227-252.
- Legrain, L.
1925 The culture of the Babylonians from their Seals in the Collection of the Museum. Publication of the Babylonian Section 14, Philadelphia.
- Legrain, L.
1936 Ur Excavations III: Archaic Seal Impressions, London.
- Legrain, L.
1971 Ur Excavations X: Seal Cylinders, London.
- Lewy, Julius
1932 Texte und Materialien der Frau Professor Hilprecht Collection of Babylonian Antiquities im Eigentum der Universität Jena. I: Die Keilschrifttexte aus Kleinasien, Leipzig.
- Lewy, Julius
1937 Tablettes Cappadociennes III/3, Paris.
- Lewy, Julius
1952 "Studies in the Historic Geography of the Ancient Near East I," Orientalia 21, s.1-12.
- Lewy, Julius
1952 "Studies in the Historic Geography of the Ancient Near East II," Orientalia 21, s.265-292, s.393-425.
- Lewy, Julius
1956 "On Some Institutions of the Old Assyrian Empire," HUCA 27, s.1-80.
- Lewy, Julius
1958 "Some Aspects of Commercial Life in Assyrian and Asia Minor in the Nineteenth Pre-Christian Century," JAOS 78, s.100-101.

- Luckenbill, Daniel David
1927 Ancient Records of Assyria and Babylonia Vol.II: Historical Records of Assyria from Sargon to the End, Chicago.
- Lyon, D. G.
1906 "The Seal Impressions on an Old Babylonian Contract," JAOS 27, s.
- Magness-Gardiner, Bonnie Sue
1987 Seals and Sealing in the Administration of the State: A Functional Analysis of Seals in Second Millennium B.C. Syria, Arizona.
- Matouš, Lubor
1974 "Zur Benutzung des Gemeinsamen Siegels im »Kappadokischen« Verpflichtungsscheine I 453," BaM 7, s.120-123.
- Matouš, Lubor
1977 "La Détermination du Propriétaire du Sceau Cappadocien AO 8748 du Musée du Louvre," RA 71, s.151-155.
- Matouš, Lubor
1986 "Ein aA Vertrag über Gemeinsame Haushaltsführung aus der Zeit der Kültepe-Schicht Ib," in Hoffner, H. A., Jr. and Beckman, G. M. eds., KANIŠŠUWAR. A Tribute to Hans G. Güterbock on his Seventy-fifth Birthday May 27, 1983, Chicago 1986, s. 141-146.
- Matouš, Lubor ed.
1962 Inscriptions Cunéiformes du Kultépé Vol.II, Prague.
- Matouš, Lubor - Matoušová-Rajmová, Marie
1984 Kappadokische Keilschrifttafeln mit Siegeln aus den Sammlungen der Karlsuniversität in Prag (Praha).
- Matoušová-Rajmová, Marie
1983 "Einige Bemerkungen zu den Kappadokischen Siegelabdrücken der Prager Sammlung," ArOr 51, s.249-254.
- Matthews, Roger J.
1993 Cities, Seals and Writing: Archaic Seal Impressions from Jemdet Nasr and Ur: Materialien zu den Frühen schriftzeugnissen des Vorderen Orients Band 2, Berlin.
- Moorey, P.R.S.
1979 "Unpublished Early Dynastic Sealings from Ur in the British Museum," Iraq XLI, s. 105-120.
- Moorey, P. R. S. & Gurney, O. R.
1973 "Ancient Near Eastern Seals at Charterhouse," Iraq 35, s. 71-81.
- Moortgat, Anton
1969(1940) The Art of Ancient Mesopotamia, London, New York.
- Moortgat, Anton
1988(1940) Vorderasiatische Rollsiegel: Ein Beiträge zur Geschichte der Steinschneidekunst, Berlin.
- Nagel, Wolfram
1957-58 "Glyptische Problem der Larsa-Zeit," AfO 18, s.319-327.
- Nagel, Wolfram and Eva Strommenger
1958 "Alalaḫ und Siegelkunst," JCS XII/4, s.109-123.

- Nagel, Wolfram - Eder, Christian
1992 "Altsyrien und Ägypten," DaM Band 6, s.1-108.
- Naschef, K.
1987 Rekonstruktion der Reiserouten zur Zeit der altassyrischen Handelsniederlassungen. TAVO Reihe B, Nr.83, Wiesbaden.
- Neve, Peter
1984 "Ein älter-hethitisches Relief von Büyükkale," Boğazköy VI, Funde aus den Grabung bis 1979, Berlin, s. 91-98.
- Nissen, Hans J.
1977 "Aspect of the Development of Early Cylinder Seals," in Seals and Sealing in the Ancient Near East ed. by M. Gibson and R.D. Briggs, Bibliotheca Mesopotamica Vol.6, Malibu, s.15-23.
- Omura, Masako
1996 "Cylinder Seals and Seal Impressions Excavated at Kaman-Kalehöyük," BMECCJ IX, s.245-259.
- Orlin, Louis Lawrence
1970 Assyrian Colonies in Cappadocia, Studies in Ancient History I, The Hague.
- Otto, Adelheid
1990 Samsi-Adad und die Glyptik seiner Zeit, (Hausarbeit zur Erlangung des Magistergrades an der Ludwigs-Maximilians-Universität München) München 1990.
- Özgüç, Nimet
1953 "Kültepe'de 1950 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Kazıda Bulunan Mühür ve Mühür Baskıları Hakkında Ön Raporu, Belleten XVII/65, s. 119-122.
- Özgüç, Nimet
1958 "Kaniş Karumunda Ib Tabakasının Mühürleri," Belleten XXII/85, s.1-11.
- Özgüç, Nimet
1959 "Seals from Kültepe," Anadolu IV, s.43-53.
- Özgüç, Nimet
1965 Kültepe Mühür Baskılarında Anadolu Grubu: The Antolian Group of Cylinder Seal Impressions from Kültepe, TTKY V/22, Ankara.
- Özgüç, Nimet
1966 "Acemhöyük Kazıları," Anadolu X, s.1-28; 29-52.
- Özgüç, Nimet
1966 "Afyonkarahisar, Kayseri ve Malatya Çevresinden Derlenmiş Olan Mühürler," Anadolu X, s.155-166.
- Özgüç, Nimet
1968a Kaniş Karum Ib Katı Mühürleri ve Mühür Baskıları: Seals and Seal Impressions of Level Ib from Kaniş Karumu, TTKY V/25, Ankara.
- Özgüç, Nimet
1968b "New Light on the Dating of the Levels of the Karum of Kanish and of Acemhöyük near Aksaray," AJA 72, s.318-320.

- Özgüç, Nimet
1971 "Niğde Çevresinde Bulunmuş Bir Damga Mühür ve Acemhöyükten Dört Baskısı," *Anadolu XV*, s. 9-16,17-26.
- Özgüç, Nimet
1974 "Four Cylinder Seals from Anatolia," *BaM 7*, s.143-147.
- Özgüç, Nimet
1979 "Gods and Goddesses with Identical Attributes during the Period of Old Assyrian Trade Colonies," *Florilegium Anatolicum. Melanges offerts à Emmanuel Laroche, Paris.*, s.277-289.
- Özgüç, Nimet
1980 "Seal Impressions from the Palace at Acemhöyük," *Porada, Edith ed., Ancient Art in Seals, Princeton*, s. 61-99.
- Özgüç, Nimet
1986 "Two Seal Impressions from Kültepe and the Kırık Bayır Relief," *Kelly-Buccalleti ed., Insight through Images. Studies in Honor of Edith Porada , Bibliotheca Mesopotamica Vol. 21, Maribu*, s. 197-200.
- Özgüç, Nimet
1986 "Seals of the Old Assyrian Colony Period and Some Observations on the Seal Impressions," *Canby, J.V. v.d. ed., Ancient Anatolia. Aspects of Change and Cultural Development. Essays in Honor of Machteld J. Mellink, Wisconsin*, s.48-53.
- Özgüç, Nimet
1988 "Anatolian Cylinder Seals and Impressions from Kültepe and Acemhöyük in the Second Millennium B.C.," *BMECCJ Vol.III*, s.22-29.
- Özgüç, Nimet
1989 "Bullae from Kültepe," *Emere, Kutlu v.d. ed., Anatolia and the Ancient Near East Studies in Honour of Tahsin Özgüç, Ankara*, s.377-405.
- Özgüç, Nimet
1991 "The Composite Creatures in Anatolian Art During the Period of Assyrian Trading Colonies," *BMECCJ V*, s.293-317.
- Özgüç, Nimet
1993 "Identical Aspects of the Cylinder and Stamp Seal Representations of Level Ib Period," *Ist.Mitt 43*, s.175-178.
- Özgüç, Nimet
1994 "Notes on Cylinder Seals of Level Ia-b from Kārum-Kaniš," *Calmeyer, P. v.d ed., Beiträge zur Altorientalischen Archäologie und Altertumskunde. Festschrift für Barthel Hrouda zum 65. Geburtstag, Wiesbaden*, s.217-220.
- Özgüç, Nimet
1996 "Seal Impressions of Kültepe Documents Notarized by Native Rulers," *Gasche, H. ve Hrouda,B. ed., Collectanea Orientalia. Histoire, Arts de l'Espace et Industrie de la Terre. Etudes offertes en hommage à Agnès Spycket*
- Özgüç, Nimet & Özgüç, Tahsin
1953 *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Kültepe Kazısı Raporu 1949 : Ausgrabungen in Kültepe 1949, TTKY V/12, Ankara.*

- Özgüç, Tahsin
1986 "New Observations on the Relationship of Kültepe with Southeast Anatolia and North Syria during the Third Millennium B.C.," E.Porada v.d. ed., *Ancient Anatolia, Aspects of Change and Cultural Development. Essays in Honor of Machtelde J. Mellink, Wisconsin*, s. 31-47.
- Özgüç, Tahsin
1986 *Kültepe-Kaniş II, TTKY V/41, Ankara.*
- Özkan, Süleyman
1991 *Kültepe Mühür Baskılarında Eski Asur Üslubu (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara.*
- Özkan, Süleyman
1993 "The Seal Impressions of Two Old Assyrian Kings," in *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç, Ankara*, s. 501-502.
- Öztan, Aliye
1993 "Three Seals in Syrian Style at Sadberk Hanım Museum in Istanbul," in *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç, Ankara*, s. 503-506.
- Öztan, Aliye
1995 "Acemhöyük'te Bir Silindir Mühür," İ.Metin Akyurt, *Bahattin Devam Anı Kitabı: Eski Yakın Doğu Kültürleri Üzerine İncelemeler, İstanbul*, s.287-288.
- Parker, Barbara
1967 "A Cappadocian Cylinder Seal," *Iraq XXIX*, pp.3-5.
- Pittman, Holly
1987 *Ancient Art in Miniature: Near Eastern Seals from the Collection of Martin and Sarah Cherkasky, The Metropolitan Museum of Art, New York.*
- Porada, Edith
1944 *Seal Impressions of Nuzi, AASOR XXIV, New Haven.*
- Porada, Edith
1948 *Corpus of Ancient Near Eastern Seals in North American Collections Vol. I: The Collection of the Pierpont Morgan Library, New York.*
- Porada, Edith
1957 "Syrian Seal Impressions on Tablets Dated in the Time of Hammurabi and Samsu-iluna," *JNES* 16, s.192-197.
- Porada, Edith
1965 "The Relative Chronology of Mesopotamia Part I: Seals and Trade (6000-1600 B.C.)" in *Chronologies in Old World Archaeology* ed. by Robert W. Ehrich, Chicago and London, s.133-200.
- Porada, Edith
1975 "Standards and Stools on Sealings of Nuzi," in *Le Temple et le Culte Compte Rendu de la Vingtieme Recontre Assyriologique Internationale, Leiden 3-7 Juillet 1972, Istanbul*, s.164-172.
- Porada, Edith
1976 "Kanis, kârum. C. Die Glyptik," in *Edzard, Dietz Otto, Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie 5. Band, Berlin-New York*, s.383-389.

- Porada, Edith
1977 "Of Personal Seal Cutters and Nonprofessionally Made Seals," in *Seals and Sealing in the Ancient Near East* ed. by M. Gibson and R. D. Biggs, *Bibliotheca Mesopotamica*, Vol.6, Malibu, s.7-14.
- Porada, Edith
1980 "Introduction" Porada, edith ed., *Ancient Art and Seals*, Princeton, s.3-34.
- Porada, Edith
1980 *Mesopotamia* 8, Copenhagen, p.262f
- Porada, Edith
1985 "Syrian Seals from the Late Fourth to the Late Second Millennium," in Harvey Weiss ed., *Ebla to Damascus*, Washington, D.C., s.90-104.
- Porada, Edith
1993 "A Cylinder Seal for Discussion with Nimet Özgüç," Mellink, M.J., Porada, E., Özgüç, T. ed., *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç*, Ankara, s.535-537.
- Postgate, J. N.
1992 *Early Mesopotamia. Society and Economy at the Dawn of History*, London and New York.
- Powell, Marvin
1991 "Narām-Sîn, Son of Sargon: Ancient History, Famous Names, and a Famous Babylonian Forgery," *ZA* 81, s.20-30.
- Rittig, Dessa
1983 "Ein Kleinasiatishes Rollsiegel mit Reitermotiv," *Orientalia* NS 52, s.156-160.
- Schneider, Nikolaus
1936 "Die arad-zu-, dumu-ni-, und in-na-ba-Siegel," *Orientalia* NS 5, s.109-120.
- Sever, Hüseyin
1990 "Yeni Belgelerin Işığında Asur Ticaret Kolonileri Çağı Kronolojisinin Yeniden Değerlendirilmesi," *Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri*, Ankara, s.134-139.
- Smith, Sidney
1928 *Early History of Assyria*, London.
- Smith, Sidney
1940 *Alalakh and Chronology*, London
- Sollberger, Edmond
1953 "Remarks on Ibbisin's Reign," *JCS* VII, s. 48-50.
- Sollberger, Edmond
1965 "Three Ur-Dynasty Documents," *JCS* XIX, s.26-30.
- Sollberger, Edmond
1969 "Old Babylonian Worshiser Figurines," *Iraq* XXXI, s.90-93.
- Spar, Ira ed.
1988 *Cuneiform Texts in the Metropolitan Museum of Art Volume I: Tablets, Cones, and Bricks of the Third and Second Millennia B.C.*, New York.

- Spycket, Agnés
1960 "La Déesse Lama," RA 54, s.73-84.
- Steinkeller, Piotr
1977 "Seal Practice in the Ur III Period," McGuire Gibson and Robert D. Biggs ed., *Seals and Sealings in the Ancient Near East*, Malibu, s.41-53.
- Stephens, Ferris J.
1944 *Old Assyrian Letters and Business Documents, Babylonian Inscriptions in the Collection of J. B. Nies, Part VI*, New Haven.
- Teissier, Beatrice
1984 *Ancient Near Eastern Cylinder Seals from the Marcopoli Collection (California)*
- Teissier, Beatrice
1990 "A Shakkanakku Seal Impression from Kültepe," M.A.R.I. 6, s.694-654.
- Teissier, Beatrice
1993 "The Ruler with the Peaked Cap and Other Syrian Iconography on Glyptic from Kültepe in the Early Second Millennium B.C.," Mellink, M.J., Porada, E., Özgüç, T. ed., *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç*, Ankara, s.601-612.
- Teissier, Beatrice
1994 *Sealing and Seals on the Texts from Kültepe Kārum Level 2*, Istanbul
- Thureau-Dangin, F.
1911 "Notes Assyriologiques," RA VIII/3, p.135 -158.
- Tosun, Mebrure
1965 "Styles in Kültepe Seal Engraving as Expressions of Various Cultural Influences," Emre, K. v.d. ed., *Studies in Honour of Benno Landsberger in his Seventy-Fifth Birthday*, Chicago, s. 183 -188.
- Tunca, Önhan
1979 *Catalogue des Sceaux-Cylindres du Musée Régional d'Adana. Syro-Mesopotamian Studies Vol. 3, Issue 1.*
- Tunca, Önhan
1989 "Cylinder Seal Inscriptions of ŠAMŠI-ADAD I and his Officials from Achemhöyük," in K.Emre ed., *Anatolia and the Ancient Near East. Studies in Honor of Tahsin Özgüç*, Ankara, s.481-483.
- Tunca, Önhan
1993 "Des Inscriptions de Sceaux-Cylindres Diverses Provenant d'Achemhöyük," Mellink, M.J., Porada, E., Özgüç, T. ed., *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç*, Ankara, s.629-633.
- Van Buren, E. D.
1939-41 "The Seven Dots in Mesopotamian Art and their Meaning," AfO XIII, s.277-289.
- Van Buren, E. Douglas
1952 "Homage to a Deified King," ZA 50, s.92-120.
- Veenhof, Klaas R.
1985 "Eponyms of the 'Later Old Assyrian Period' and Mari Chronology," M.A.R.I. 4, s.191-218.

- Veenhof, Klaas R.
 1993 "On the Identification and Implications of Some Bullae from Acemhöyük and Kültepe," Mellink, M.J., Porada, E., Özgüç, T. ed., *Aspects of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies in Honor of Nimet Özgüç*, Ankara, s.645-657.
- Veenhof, Klaas R. & Klengel-Brandt, Evelyn
 1992 *Altassyrische Tontafeln aus Kültepe Texte und Siegelabrollungen, Vorderasiatische Schriftdenkmäler der Staatlichen Museen zu Berlin, Neue Folge Heft X(Heft XXVI)*, Belin.
- Veenhof, Klaas R.
 1998 "The Chronology of Kārum Kanish. Some New Observations," XXXIV. Uluslararası Assiriyoloji Kongresi, Ankara, s. 421-450.
- Vollenweider, Marie-Louise
 1967 *Catalogue Resonné des Seaux Cylindres et Intailles Vol.I*, Genève
- Von der Osten, Hans Henning
 1934 *Ancient Oriental Seals in the Collection of Mr. Edward T. Newell*, OIP XXII, Chicago.
- Von der Osten, Hans Henning
 1936 *Ancient Oriental Seals in the Collection of Mrs. Agnes Baldwin Brett*, OIP XXXVII.
- Von der Osten, Hans Henning
 1957 *Altorientalische Siegelsteine der Sammlung Hans Silvius v. Aulock*, Uppsala.
- Waetzoldt, Hartmut
 1990 "Zur Weiterverwendung mesopotamischer Siegel im Karum Kaniš," NABU 1990 /2, s.31-32.
- Wainwright, G. A.
 1956 "The Cappadocian Symbol," AnSt VI, s.137-143.
- Ward, William Hayes
 1909 *Cylinders and Other Ancient Seals in the Library of J. Pierpont Morgan*, New York.
- Ward, William Hayes
 1910 *The Seal Cylinders of Western Asia*, Washington.
- Weber, Otto
 1920 *Altorientalische Siegelbilder, Der Alte Orient Bd. 17/18*, Leipzig.
- Weidner, E.
 "Bemerkungen zur König-liste aus Chorsabad," AfO XV, s. 85-102.
- Whiting, Robert T.
 1976 "Tiš-atal of Nineveh and Babati, Uncle of Šu-Sin," JCS XXVIII/3, s.173-182.
- Winter, Irene J.
 1986 "The King and the Cup: Iconography of the Royal Presentation Scene on Ur III Seals," in *Insight through Images. Studies in Honor of Edith Porada* ed. by Kelly-Buccalieti, *Bibliotheca Mesopotamica Vol. 21*, Maribu, s.253-268.

1. Giriş

Farklı bir insana, farklı bir döneme veya sanata ait bir mührün herhangi bir nedenle elde edilerek tekrar kullanılması, ikinci kez kullanımdır. Her hangi bir malda olduğu gibi, bir eski mühüre sahip olmak için iki seçenek vardır. Bunlardan biri miras ya da hediye olarak ailesinden veya kral ya da Ensi gibi bir başkasından bu eşyanın kendisine geçmesi¹, diğer ise satın alınmasıdır². Assur Ticaret Kolonileri Çağında bazı insanlar yeni üretilmiş mühürleri satın alırken, bazıları da güzel işlenmiş veya lapis lazuli ve hematit gibi değerli malzemelerden yapılmış eski mühürleri satın almışlardır³. Başkasından ikinci sahibine miras veya hediye olarak geçen ya da satın alınan mühürler, yeni sahibi tarafından ikinci kez kullanılmış olmaktadır. Böyle ikinci kez kullanılmış olan mühürler Önasya'da her dönemde ve her üslûpta bulunabilir. Ayrıca mühürlerin binlerce yıl sonra tekrar kullanıldığını da kanıtlamaktadır. R.D.Biggs'in yayınladığı bir Eski Babil mührüne Sümerce ile Kass ibadet kitabesi kazınıp, tekrar kullanılmıştır⁴. Esarhaddon'un mührü ile beraber basılmış Tanrı Assur'un mührü ise I. Şamşi-Adad zamanına tarihlenen Eski Babil üslûplu bir mühürün sonraki dönemde kullanılmış baskısıdır⁵. Aslı Akad dönemine ait bir mühürde ise, silinmiş kitabe yerinde küçük motif, üst ve alt kenarında M.S. 3. veya 4. yüzyılın kitabeleri bulunmaktadır⁶. 19. yüzyılda bulunan bir kolyede ise Akad ve Eski Babil mühürlerinin kullanıldığı görülmektedir⁷.

Ancak burada "ikinci kez kullanılmış olan mühürler" başlığı altında yalnız iki kez değil, daha çok, üçüncü yahut dördüncü kez kullanılmış mühürler de yer almaktadır. Örneğin Tell Suliemeh'den bulunan bir mühür, aslında bir Akkad mührü olmasına rağmen, III.Ur ve Eski Babil

1 Franke 1977, s.61 ff.; Sollberger 1965, s.29-30.

2 Larsen 1977, s.93, 101, not 10, 14.

3 Larsen 1977, s.93, 101, note 14.

4 Biggs 1989.

5 Wiseman 1958.

6 Collon 1982, Lev.XXIX/200.

7 Collon 1982, Lev.VI/35; 1986, Lev.XXII/283, XXVIII/373; XL/576. Bu mühürler Lady Layard'ın kolyesini oluşturanlardandır.

dönemlerinde tadil edilip, tekrar kullanılmıştır⁸. Ulu Burun'da bir batıkta bulunan iki silindir mühürden biri(KW 881), aslında bir Eski Babil mührüdür. Bu mühürde karşı karşıya duran güzrlü kral ve Lama figürleri ile üç satırlı kitabenin varlığı anlaşılmaktadır. Bir süre sonra kısa etekli adamların ilâve edildiği, en son olarak da Orta Assur döneminde (M.Ö.14. yüzyıl) kitabenin silindiği ve grifonun kazındığı düşünülmektedir⁹.

Diğer örnekler Kaniş Karum II. Kat'tan daha eski döneme ait Kültepe buluntuları arasında da bulunabilmektedir. Bunlardan biri Kültepe(Tepe) 11a yapı katında bulunmuş olan lapis lazuliden bir silindir mühürdür(Kt.e/k180) ve esas olarak M.Ö. 3. Bin'in son çeyreğine tarihlendirilmektedir¹⁰. K.Balkan bu mührü III.Ur devrinden daha eski bir ortografi biçiminde yazılmış olmasından, Akad devrini takip eden bir çağa, yani Post Akad devrine vermektedir¹¹. Yalnız bazı tadilât ile post-Akkad veya III.Ur döneminde yani Kültepe 11a katı zamanında tekrar kullanılmış olduğu düşünülmektedir. Bu mühürde sandığa benzer bir tahtta oturan Akkad tipli tanrının karşısında tapanlar beklenirken ayrı bir üslûpta olduğu belli olan yıldız, libra ve vazo ile bir altardan başka herhangi bir figür için yer yoktur. Belki de kitabesi figürlerin yerini kaplamıştır. Yani bu mühür olasılıkla en az iki kere değiştirilip üçüncü kez kullanılmış olabilir.

Ayrıca Kültepe yüzey buluntularından iki lapis lazuli mühür ve köylüler tarafından bulunan bir başka mühür, Post-Akad dönemine aittir¹². Bu mühürlerdeki tasvirlerin, yuvarlak hatlarla gerçeğe yakın şekillendirilen klasik Akad mühürlerindeki tasvirlerle oranla çok stilize edilmiş veya linear olması, Post-Akad mühürlerinin özelliğini göstermektedir. Bu mühürlerin de yukarıdaki lapis lazuli mühür ile aynı dönemde tekrar kullanılmış olmaları olasıdır.

Mühür sahiplerinin değişmesi genellikle mühür yüzündeki değişmeye de neden olmuştur. Bazı mühürlerde önceki kitabe veya desenler kısmen ya da tamamen silinir. Bazılarında ise, silinmiş kitabeler ve desenlerin yerine veya desenlerin arasındaki boş yerlere yeniden kitabe veya desen kazınıp tekrar kullanılmıştır. Yalnız dönemlere göre

⁸ Collon 1987, s.120-121, Res.520; Al-Gailani Werr 1983, No.6. Bu gruba giren diğer mühürler için bk.Collon 1986, BM Cat. III, Lev. XXIII/290, XXXV/502, XLI/581, v.d.

⁹ Collon 1989, s.15-16.

¹⁰ T.Özgüç 1986, s.45.

¹¹ Balkan 1957, s.2, n.4, res.12

üslûpların değiştiği gibi tekrar kazınma şekli ve tercih edilen motifler de değişmiştir.

Kitabe yerlerinde değiştirmeleri olan mühür sayısı çoktur. Yalnız kitabelere ilişkin olarak dikkat etmemiz gereken nokta, kitabelerin, genellikle, mühür desenleri tamamlandıktan sonra ve sahibi belli olduktan sonra kazınmış olmasıdır. Figürleri kazıyan ustadan ayrı bir usta tarafından kazınmış olabileceği için, desenler ve kitabelerdeki dengesizlik veya desenlerin kısmen bozulmuş olması veya kitabe için hazırlanmış yere sahibinin isteğiyle desenlerin konulması da sık sık raslanan bir husustur¹².

Bazı mühürler ilk sahiplerinden sonra diğer şahışlar tarafından hiç değiştirilmeden tekrar kullanılmış olabilir. Ancak bu türde kullanılmış mühürlerin belli örneği çok azdır. Mühürlerin hiç değiştirilmeden değişik sahipler tarafından kullanılmış olması şöyle anlaşılmaktadır: 1. şimdiye kadar bilinen üslûplara göre tamamen farklı, eski döneme ait bir üslûba sahip olan mühürlerin bulunması. 2. Değişik adamlar tarafından kullanıldığı yazılı kanıtlarla (mühürler üzerindeki kitabeler de dahil) belgelenen örneklerin bulunması. Bu durumlarda ikinci kez kullanılmış mühür oldukları en iyi şekilde kanıtlanabilmektedir. Bu tipte bir örnek Alalakh IV'te bulunan kral Niqmepa tarafından kullanılmış olan mühür baskısıdır. Bu mühür aslında tanınmıyan kral Abba-AN'ın mührü olup üslûbu Alalakh VII veya M.Ö. 19-18. yüz yıllara aittir¹³. Yalnız şimdiye kadar bu tür çalışmalarla çok az mührün sahipleri saptanmıştır.

Böylece ikinci kez kullanılmış olan mühürlerin bir kısmı hiç bir değişiklik yapılmadan kullanılırken, bir kısmında mühür üzerinde çeşitli değişiklik yapılmıştır. Bu ikinci kez kullanılmış mühürler, mühür üzerinde şimdiye kadar yapılmış araştırmalarda çok defa değerlendirilmiştir. Fakat bu konu üzerinde ayrıntılı çalışmalar yapılmamıştır. Kültepe, çeşitli üslûplarla bize bu konuyu inceleme fırsatını vermektedir.

Anadolu'da silindir mühürlerin çoğu, mühür baskıları şeklinde, Kültepe-Kaniş Karumu'nda, Kaniş'in iyi araştırmış olan uzun hayatının kısa bir evresinde, yalnız Assur Ticaret Kolonilerinin temsil edildiği

12 Collon 1986, s.20.

13 Auerbach 1991, s.19-20, Res.1.

katlarda bulunmuştur. Bunların büyük kısmı Kaniş Karumunda ticaretin yoğun olduğu II. Kat arşivlerine aittir¹⁴.

Kültepe'de 1983 ve 1989 kazı mevsimlerinde sağlanan iki Assur kralının mühür baskılarını taşıyan zarf parçaları ve tabletlerde yeni limuların saptanması için yapılan çalışmalar II. Katın tarihlenmesi ve ömrünün saptanmasında ileri adımların atılmasına olanak vermiştir. Kral mühürlerinden birincisi Iluşuma'nın oğlu I. Erişum'a (M.Ö. 1941-1900¹⁵) aittir¹⁶. Bu mührün baskısı E/12 alanındaki arşivde bulunmuş olan bir zarf parçası üstündedir(Kt. 83/k 246; AMM131-134-83)¹⁷. II.Erişum'un (M.Ö.1819-1814) babası¹⁸, II. Puzur-Aşşur'un oğlu dört yıl hüküm sürmüş olan Naramsin'in(c. M.Ö. 1823-1820) mührü ile damgalanmış bir zarfın üç parçası(Kt. 89/k 127~129; AMM 1-1-89~1-3-89) Ikupi-Assur firmasının II.Kattaki arşivinde bulunmuştur¹⁹. Bu buluntular Kaniş Karumu'nun bu katındaki ticaret kolonilerinin beş Assur kralı yani I.Erişum, Ikunum, I.Sargon, II.Puzur-Aşşur ve Naramsin tarafından yönlendirildiği, bu katın ömrünün 80 yıldan uzun olduğunu ortaya koymuştur.

Veenhof, Şamsi-Adad'ın ölümü yılında(1776 B.C.)²⁰ sona erdirilmiş 90 yıllık "Mari eponym chronicle"ye dayanarak Kaniş Karum II. Kat ve Ib Katının ömrünü tekrar incelemiştir. Veenhof ve diğerlerinin yeni tabletlerin incelenmesinde II.Katın limu sayısının 95e yükselmesi de bu durumu kuvvetle desteklemektedir²¹.

Kemal Balkan Kaniş Karumu Ib Katının Assur kralı I. Şamşi-Adad ile başladığını, bu kralın Mama kralı Anum-hirbi ve Yahdun-lim ile

14 Kültepe-Kaniş ve Assur Ticaret Koloniler Çağı hakkında genel bilgiler için bk.: T.Özgüç 1950; 1959; 1986; N. ve T. Özgüç 1953; Garelli 1963; Orlin 1970; Larsen 1976.

15 Bu tezde kullanılan tarihler "Orta Kronoloji" ye dayanmaktadır. Smith 1940, s.29; Brinkman 1964; Orlin 1970, s.23, 210, 222, Res.5; Walker , s.230-231.

16 Garelli, Irişum II, RIA V, 1977, s.164.

17 Özkan 1993, s.501.

18 Garelli, Irişum II, RIA V, 1977, s.163.

19 Özkan 1993, s.502.

20 Charpin-Durand 1985: Şamşi-Adad'ın hakimiyeti önce söylenenlerden 5 yıl geç olan M.Ö. 1809/1808 - 1776 olarak anlatılmaktadır. Bu tarih Babil'li Hammurabi'nin 17. hakimiyet yılına rastlamaktadır.

21 Veenhof 1998(1987), s.421-450; Sever 1990, s.134. v.d. Yalnız 1998 yılı Temmuz ayında yapılan "XLVe Recontre Assyriologique Internation"de Veenhof yeni okuduğu eponym listesi hakkında konuşmuştur. Bu listede 129-130 eponym krallarla birlikte açığa çıkartmıştır. Veenhof, Mari eponym chronicle ile birlikte I.Erişum'dan Şamsi-Adad'ın ölümüne kadar yaklaşık 200 yıllık süreyi saptamıştır. Ancak Şamsi-Adad'dan önceki kralların tarihleri tam bildirilmediği için tezimizde kullanmadık. Ayrıca Tablo 1'deki kronolojide ise sadece Şamsi-Adad'ın hâkimiyet yılları için yeni önerilen tarih parantez içinde gösterilmektedir.

çağdaşlığını belirtmiştir²². Bu çağdaşlık Kaniş kralları Inar'la Waršama'nın da hâkimiyet yıllarını saptamamıza yardım eder²³.

Acemhöyük'de Şamši-Adad'ın dört ayrı mührünün baskılarını taşıyan bullalar Sarıkaya sarayının 6 No.lu odasında depolanmıştır. Önhan Tunca bunlardan 9 bullaya basılmış olanların kitabesinde kralın tek ünvanlı olmasına dayanarak bu mührün II. Erişum'un tahttan indirilmesinden önceye ait olabileceğini teklif etmektedir²⁴. Bu teklifi aynı odada depolanmış olan Yahdun-lim'in kızının mührü baskıları da destekler²⁵. Şamši-Adad'ın Anadolu karumları ile bu erken ilişkileri Ib Katının onun ilk hâkimiyet yıllarında başlamış olabileceğini düşünmemizi sağlar. Böyle olunca da, Kaniş Karumu II. Katının süresinin saptanması bu kralla I. Erişum'un tahta çıkışı arasındaki yılların²⁶ ne kadarını kapsadığına bağlıdır.

Inar, Waršama, Harpativa, Labarša(?), Pithana, Anitta, Zuzu gibi kral ve büyük kralların hüküm sürdüğü Ib Katının²⁷ süresi, Mezopotamya krallarına göre (I. Şamši-Adad, Babilli Hammurabi M.Ö.1792-1750, Sams-iluna'nın ilk on yılı(M.Ö.1749-1740) kabaca 1813-1740 arasında 73 yıl olarak hesaplanabilir²⁸.

Yukarıda belirttiğimiz sürede Kültepe-Kaniş, Assur'lu tüccarların ticarî faaliyetleri nedeniyle değişik kültürlere sahip olan çeşitli kökenlerden insanların karşılaştığı olağanüstü bir kent idi. Bu nedenle Kültepe-Kaniş'te bulunan mührü ve baskıları da çeşitli üslûplara sahiptir. Bu mührülerde çeşitli üslûpların varlığına G.Contenau, A. Moortgat ve H. Frankfort dikkat çekmişlerdi²⁹. Daha sonra özellikle E.Porada, Reily, M.Tosun ve Nimet Özgüç'ün çalışmalarıyla bu mührüler III.Ur, Eski Babil, Eski Assur, Eski Suriye ve Anadolu Grubu üslûpları olarak ayrılmıştır³⁰.

22 Balkan 1955, s.4; 1957, s.42.

23 Veenhof'a göre Pithana'nın hakimiyeti M.Ö. 1790 - 1760 civarına kadar sürmüştür: Veenhof 1998, s.443.

24 Tunca 1989, s.482, No.II, Lev.137/3-4.

25 Tunca 1993, s.631.

26 Smith 1928, s.362; Balkan 1955, s.18; Garelli RIA V, s.163; Larsen 1976, s.41,42,81,84; E. Weidner 1945-1951, Graz, s.100.

27 Balkan 1957, s.56 v.d.; Donbaz 1989, s.90.

28 N.Özgüç 1967, s.23; 1996, s.273; A.L. Oppenheim, Ancient Mesopotamia, Chicago 1964, s.345, 337.

29 Contenau 1922, ; Moortgat 1932, ; Frankfort 1939, s.242-251.

30 Porada 1947, s.97-100; 1948, s.107-115; 1976/1980, s.383-389; Tosun 1965; N.Özgüç 1949; 1965; 1968; 1989. Ancak son yıllarda N.Özgüç, Anadolu Grubu mührüleri M.Ö. II.Bin'in daha sonraki döneme ait mührülerden ayırmak için "Eski Anadolu üslûbu" tanımlamasını

Değişik üslûplara ait bu mühürler özellikle, Assur'lu tüccarların aracılığı ile Anadolu'ya getirilmiş olması nedeniyle, Assur'lu tüccarların zevkini, eğilimini en çok gösteren malzemelerden biridir. Ayrıca burada glyptik sanatı üzerinde Mezopotamya'da gelişmiş bin yıllık bir geleneğin özetleri veya neticeleri görülmektedir. Bu mühürlerin arasında Eski Anadolu üslûbunda az olmakla beraber her üslûpda ikinci kez kullanılmış olan mühürler bulunmaktadır. İkinci kez kullanılmış olan mühürlerde yapılan değişiklikler, üslûpların karşılaşmasını ve tercih edilen motifleri daha açık bir şekilde göstermektedir.

Assurlu tüccarlar tarafından ikinci kez kullanılmış olanlardan en iyi tanınan örnek, daha aşağıda inceleyeceğimiz Assur'lu tüccar Martu-bani(Amurru-Bani) tarafından kullanılan III. Ur kralı İbbi-Sin'in (M.Ö.2027-2003) hizmetlisine ait bir mührdür³¹. Kültepe'de bulunan III. Ur dönemindeki mühürlerin bazıları hiç değiştirilmeden kullanılmış olmakla beraber, bazıları Eski Assur veya Suriye Koloni stilleri ile tadil edilmişlerdir. Kültepe'de, bütün üslûpların ana kaynağı olan Eski Babil mühürleri, Eski Assur, Eski Anadolu ve Eski Suriye üslûbunda motifler eklenerek en çok değiştirilen grubu oluşturmuştur. Ayrıca sayısal olarak en çok bulunan Eski Assur üslûbu mühürlerinden ikinci kez kullanılmış olan mühürlerin sayısı da çoktur. Öte yandan Eski Anadolu üslûbu mühürlerinden çok az örnek bulunmaktadır. Bunun nedeni kesin olmamakla birlikte Eski Babil mühürlerinin III.Ur mühürleri ile birlikte, daha değerli olarak düşünülmesi ve bunların ticaret malzemelerinden biri olarak görülmesi olabilir. Eski Assur üslûbunda ikinci kez kullanılmış mühürlerin çok olması Eski Assur Koloniler döneminin tabiatıdır. Diğer taraftan, Kaniş Karumu'nda, genellikle, Assur'lu veya yerli tüccarlar herhangi bir üslûpta mühür kullanmışlardır.

Assur Ticaret Kolonileri Çağında mühürler, çoğunlukla ticaret malzemeleri olmak üzere nakil ya da depo edilen malzemelerin konulduğu küp, kutu ya da oda kapısı gibi her şeye basılmıştır. Yalnız tablet-zarf üstüne basılmış mühürler, mühür sahiplerini ve sosyal sistemlerini saptamak için daha ayrıntılı bilgileri vermektedir. Metinlerde zarf üzerine basılmış olan mühürlerin nasıl ve kimler tarafından kullanılmış olduğu hakkında faydalı bilgiler vardır. Bunları Larsen ve Teissier

kullanılmaktadır. Buna uygun olarak tezimizde de "Eski Anadolu üslûbu" tanımlaması kullanılmaktadır.

31 N.Özgüç 1953, s.98; 1953a, s.120, res.32; Porada 1976/80, s.383.

ayrıntılı biçimde ortaya koymaya çalışmışlardır³². Onların saptamalarına göre, tasarruf(sahiplik) veya talebini, yükümlülüğü veya tanıklığı sağlamak için³³, çeşitli sözleşmelerde (kontratlarda), mahkeme veya kârum/wabartum kararlarında, aile anlaşmalarında ve mektuplarda çeşitli kişiler tarafından basılmış mühürler bulunmaktadır. Örneğin kredili alış veriş ya da borç hakkındaki sözleşmeler tanıklar, borçlular ve kefillerce mühürlenmiştir. Mahkeme kararında tanıklarla hâkimlerin, kârum/wabartum kararlarına ise kârum/wabartum adına onları temsil eden üyelerin mühürleri basılmıştır. Aile anlaşmalarına ilişkin tabletlerde evlenme, vasiyetname gibi belgelerde, tanıklarla damat ya da vasiyetnameyi bırakan kişi, evlenme anlaşmalarına ise tanıklarla damat ya da gelinin temsilcisi belgeyi mühürlemişlerdir³⁴.

Bazı zarflarda özellikle ikiden fazla borçlunun olduğu borç sözleşmelerine basılmış mühür sayısı, metinde mühürlediği belirtilen kişilerin ya da mühür sahibin sayısı uymamaktadır. Bunların bir kısmının özellikle borçlu tarafında karı-koca ya da ailece ortak kullanılmış mühürlerin olması olanaklıdır³⁵. Bu durumda mühür sahiplerinin saptanması mührün kitablesiz olması durumunda çok zordur. Ayrıca kârum/wabartum kararlarında kârum/wabartum adına basılmış şahıs mühürlerinin sahibin saptanması da zordur.

Diğer taraftan Larsen, Eski Assur mühürlerinin kitabelerindeki adlarla zarflardaki yazıtta verilenler arasındaki uyumsuzluğu ve ikinci kez kullanılmış kitablesiz mühürlerin olması mühür sahiplerinin saptanmasına engel olduğunu vurgulamaktadır³⁶. Aşağıda inceleyeceğimiz gibi babadan oğluna(örneği:Kat.122) veya kardeşten kardeşe geçen bazı mühürlerin(örneği:Kat.125) kitablesindeki adla tablette yazılı adlar doğal olarak birbirine uymazken, aynı adı taşıyan eski bir mührü kullanan kişinin unvanı ve baba adı da değişiktir(örneği:Kat.127). Ayrıca aynı unvanı taşıyan başka bir kişi tarafından kullanılan örnek te bulunmaktadır(örneği:Kat.167). Bazan bir zarfta bulunan bir mührü mühürleyen kişinin adı, aynı mührün basıldığı diğer zarfta mühürleyen kişiler arasında bulunmamaktadır. Larsen'e göre şahıs adı veren kitabeli mühürlerin hemen hemen yarısı kitabede adı verilenlerden başka bir kişi

32 Larsen 1977; Teissier 1994.

33 Larsen 1977, s. 96-98.

34 Teissier 1994, s.13-38.

35 Larsen 1977, s.99; Teissier 1994, s.16-17.

36 Larsen 1977, s.98-100.

tarafından kullanılmıştır³⁷. Ayrıca bazıları da güvenli bir kişiye emaneten verilen mühürlerdir³⁸. Bu mühürlerin hepsi asıl sahibinden başkaları tarafından kullanılmıştır.

Mühür üslûp çalışmalarının devamı olarak, ikinci kez kullanılmış olan mühürler tekrar kullanılırken yapılan değişikliklerinin neler olduğu, nasıl yapıldığı hakkında tam bilgiler elde edilmiş değildir. Biz bu eksikliği, Kültepe'nin verdiği fevkalade zengin malzeme ile arkeolojik bakımından doldurmaya çalışacağız. Bu amaçla her üslûp ayrı ayrı ele alınarak, her birindeki görünüm, ortaya çıkarılan verilerle aydınlatılmaya çalışılacaktır. Assur Ticaret Kolonileri Çağında Kaniş Karumu II. Katta keşfedilen mühür baskılarında III.Ur, Eski Babil, Suriye Koloni, Eski Assur ve Eski Anadolu üslûbu, Ib Katında ise Eski Babil, Eski Suriye, Eski Assur ve Eski Anadolu üslûpları bulunmaktadır³⁹. Burada bu üslûplara göre ikinci kez kullanılmış mühürler incelenecektir. Bu işin yapılabilmesi için çeşitli üslûpların özellikleri ve motif çeşitliliği de ortaya konulmalıdır. Bundan sonra yapılan değişikliği: 1. Değişikliğin ne şekilde yapıldığı ve asıl üslûpları ile ikinci kez kullanımda eklenen motiflerin üslûplarının neler olduğunun açığa çıkartılması; 2. İkinci kez kullanılmış mühürlerin değişim türlerine göre gruplanması şeklinde incelenecektir.

Malzemeler ve sınırları

Bu tez'de ele alınan malzemeler, çoğunluğu Anadolu'da Kültepe-Kaniş kazılarında keşfedilmiş veyahut çeşitli müzelerde korunan Kültepe kökenli yayınlanmış zarf ve bullalar üzerindeki silindir mühür baskılarından oluşmaktadır⁴⁰. Ayrıca 1989 yılından sonra Kültepe'de keşfedilmiş olan ve çizimlerini yaptığımız yayınlanmamış Kültepe

37 Larsen 1977, s.99.

38 Larsen 1977, s.100.

39 Ib Katında bulunmuş mühürler olarak N.Özgüç, 1968'de ve diğer makalelerinde belirtilmiş olanları kabul edip, diğerlerini II.Kat mühürleri olarak değerlendirdik.

40 Müzeler ve diğer koleksiyonlar: Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara; Arkeoloji Müzesi, İstanbul; Arkeoloji Müzesi, Adana; British Museum, Londra; Ashmolean Museum, Oxford; Musée de Louvre, Paris; Bibliothèque Nationale, Paris; Staatliche Museen zu Berlin; Metropolitan Museum of Art, New York; Pierpont Morgan Library, New York; Karlsverg Universität, Prag; Universität Heiderberg; Yale University; Universität Jena; F. de la Grange tabletleri.

bullaları üzerindeki baskılar da N.Özgüç'ün izniyle araştırmamıza dahil edilmiştir.

Bu çalışmamızda, yukarıda söylendiği gibi, ikinci kez kullanılmış olan mühürlerin baskıları üslûplar açasından incelenecektir. Daha doğrusu, bu tez Assur Ticaret Kolonileri Çağı mühür baskılarının üslûp çalışmalarından biridir.

Mühür üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan ikinci kez kullanılmış olan mühürler, yalnız kullanıldığı dönemden daha eski III. Ur veya Akkad gibi bir döneme ait olduğu belli olanlar ve zarflar ile bullalardaki çivi yazısı ve mühür baskılarındaki kitabe üzerindeki çeşitli çalışmalarla günümüze kadar incelenmiş olanlar da tezde ele alınmıştır.

Mühürlerde yapılan değişikliklerin daha iyi algılanabilmesi için levhalar kısmında aynı mührün yan yana iki çizmini verdik. Bunlardan soldakinde mührün bugünkü yani değişiklik yapıldıktan sonraki durumu, sağda ilk yapıldığı zamanki durumu veya sonradan yapılan ekleri çıkarılmış hali gösterilmiştir. Silinmiş kitabe veya figürler yeri boş bırakılmıştır. Bu durumu katalogda da birinci ve ikinci işleniş olarak belirtilmiştir. Aynı mühürde birden fazla değişiklik yapılmış durumunda ise her biri a, b olarak işaretlenmiştir. Çizimlerin alındığı kaynaklar, Resimlerin Listesinde belirtilmiştir.

2. III.Ur Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

2-1. Kaniş Karumu II.Katı

2-1.1. Üslûbun Özellikleri

Şimdiye kadar yayınlanmış mühür baskılarına göre Kaniş Karum'unda III.Ur üslûbu yalnız II. Katta bulunmuştur. Bu mühürlerin çoğu takdim veya tapma sahnesini göstermekte olup, muhtemelen hemen hepsi Assur Ticaret Kolonileri Çağında ikinci kez kullanılmış mühürlerin baskılarıdır. Bunlar stil, kompozisyon ve ikonografi bakımından tipik III.Ur mühürlerinin esas özelliklerini taşımaktadır. Yalnız Kaniş Karum II. Katta bulunan mühürlerin bazıları hiç değiştirilmeden, bazıları ise değiştirilip kullanılmıştır.

III.Ur mühürleri Klasik Akad mühürlerine göre çoğunlukla, sığ kazınmıştır ve belirli hatları göstermezler. Mücadele sahnelerinde, özellikle, Akad mühürlerindeki mücadele sahnelerinde görülen kuvvetli atmosfer hiç gösterilmez. Ayrıca Post Akad ve III. Ur dönemindeki mücadele sahnelerinde, arslan ile mücadele eden çift kahramanın bulunması ve kazıma tarzının kaba olması bakımından, Klasik Akad mücadele sahnesinden ayrılmaktadırlar⁴¹. Yalnız Kültepe ve Anadolu'da III.Ur üslûbuna ait olan mücadele sahnesi şimdiye kadar hiç bulunamamıştır. Yani Kültepe ve Anadolu'da bulunan III.Ur mühürlerin çoğu hemen hemen tek tipte olan tapma sahneleridir. Tapma sahnelerinde tasvir edilmiş figürler, mücadele sahnelerindeki figürlerden daha yumuşak hatlarla daha doğal fizik yapıda tasvir edilip, daha ince ve kibar duygusunu vermektedir.

Tapma sahnesi⁴² olarak hilal altında oturan tanrıçaya, az sayıda tanrıya veya tanrılaşmış krala hamî tanrıçanın elinden tutup getirdiği bir tapandan oluşan üç figürlü, veya tapanın arkasında ikinci Lama'nın olduğu dört figürlü tapma sahnesi görülmektedir. Bunların en önemlisi kral Ibi-Sin'in hizmetlisinin mühürleridir. Tapma sahnesinde oturan tanrının arkasında kitabe vardır. Oturan tanrıya hamî tanrıça Lama'nın

41 Collon 1982(BMCat II), s.111, Lev.XXXV-XXXVII.

42 İngilizce "Presentation scenes" denilen sahneler için mesela "Takdim sahneleri", veyahut "Homage to the king" denilen sahneler için "Hürmet sahneleri" gibi farklı kelimelerin kullanılması, mühürlerde tasvir edilen tanrı, tanrıça, tanrı-kral, tapan gibi figürlerin kimlikleri tek tek tanıdıktan sonra mümkündür. Bu tip çalışmalar buradaki tez çalışmamızın sınırları dışında olduğundan, burada ele alınan bu tip sahnelerin hepsinden "Tapma sahneleri" olarak söz edilecektir. Ayrıca kral olarak düşünülen, tanrıya tapan şahıs da yalnız "tapan" olarak tanıtılacaktır.

elinden tutup getirdiği bir tapandan oluşan bu sahne, III. Ur mühürlerinde tapma sahnesini temsil eden çok yaygın bir kompozisyon olmuştur. Oturan tanrı yerine ayakta duran tanrı tasviri, nadir olarak bulunmaktadır.

Çoğunlukla kitabeli olan III. Ur mühürlerinde tasvir ve kitabe arasındaki veya tasvir ve mühür sahibi arasındaki ilişkileri anlatan mühür grupları olarak "arad-zu mühürleri" ve "in-na-ba mühürleri" denilen iki grup bilinmektedir⁴³. Bu iki gruba ait mühürlerin çoğundaki konu, oturan tanrı-kral (Il-abrāt)'a tapan şahıs ve hamî tanrıça Lama'dan oluşan sözde "presentation scene" denilen tapma sahnesini göstermektedir. Sahibinin adını ve ünvanını, o zamanki kralın hizmetlisi olarak ifade eden sözlere sahip kitabeyi taşıyan "arad-zu mühürleri"nin, yüksek memurlar tarafından kullanılmış olduğu bilinmektedir. Ayrıca "in-na-ba mühürleri"nin, örnekleri az olmasına rağmen, kral (veya ensi) tarafından krallığa yakın şahıslara hediye edilmiş mühürler(Presentation Seals) olduğu yine kitabelerinden anlaşılmaktadır⁴⁴. Bu mühürlerde mühür sahiplerinin, tanrı-kral'a tapan veya hürmet eden olarak tasvir edildiği düşünülmektedir⁴⁵.

Tapma sahnesinde oturan tanrısal figür olarak oturan tanrıça ya da tanrı veya oturan tanrı-kral tasvir edilmektedir. Tanrı az sayıda bulunmasına rağmen, her zaman sakallıdır. Kutu şeklindeki veya pano gibi işlenmiş tahtına oturup bir elini kaldıran tanrıça ya da tanrı genellikle, bir çift boyunuzlu başlıkla, sol omuzundan atılan ve bir kenarının sol koluna büküldüğü, kat kat pliselli elbise giymektedir. Yalnız hamî tanrıçanın çok boyunuzlu başlığı giydiği zaman, oturan tanrı da aynı tip başlığı giymektedir⁴⁶. Başlığının altında kuyruklu saç toplu olarak görülür. Tahtı bazan kaide üzerinde yer alır.

Oturan tanrı-kral⁴⁷ ise sağ elinde bir kadeh tutup kaide üzerindeki şilteli taburede(minderli tahtta) oturmaktadır. Sakallı ve sakalsız olmak üzere iki tip vardır. Türbanlı başlık, pliselli veya saçaklı elbise

43 Schneider 1936.

44 Franke 1977, s.61 ff.; Sollberger 1965, s.29-30.

45 Sollberger 1965, s.30; Van Buren 1952, s.92-120.

46 Collon 1987, s.36.

47 Bu figür Il-abrāt olarak düşünülmektedir. Yalnız Il-abrāt'ın kralın koruyucu tanrısı olması, normal tanrı veya tanrıçanın sembollerini taşımayan bu tip figürün tanrı olarak tanımlanmasını engellemektedir. Ayrıca kralın hayatta iken tanrılaşma âdeti, Akkadlı Naram-Suen'den başlayarak Eski Babil Hanedanı Samsu-ditāna'ya kadar devam ettiği ve bunu gerçekleştirmek için tören de yapıldığı bilinmektedir. Buna göre, tanrı duruşunda olan kral örneklerine burada tanrı-kral tanımını kullanmayı tercih ettik. Black and Green 1992, s.141-142.

giymektedir. Bu saçaklı elbise sol omuzundan atılıp bir kenarı sol koluna bükülmektedir. Tanrı-kral'a tapma sahnesi, yukarıda söylediğimiz "ara-zu mühürleri" gibi yüksek memurların mühürlerine kazınmaktadır.

Genellikle, Lama (veya Akkadca adı ile Lamassu) olarak tanınan⁴⁸ hamî tanrıça da iki tiptedir. Biri tapanı eliyle getiren tanrıça, diğeri ise tapanın arkasında durup himaye eden tanrıçadır. Tapanı ellinden getiren tanrıça, genellikle, tek çift boyunuzlu başlık, uzun-pliselli(striped) elbise veya saçaklı elbise giyer. Başlığının altında, genellikle, kuyruklu saç toplu olarak görülür. Saçaklı elbiseyi giyen tanrıçaların saçları omzuna kadar uzanmakta olanları da vardır. Bazan bu tanrıça çok boyunuzlu başlıkla kat kat pliselli elbise giyer. Az sayıda görülmek üzere, tapanın arkasında durup himaye eden tanrıça, bir tanrıça tarafından getirilen tapanın arkasında ikinci hamî tanrıça olarak da bulunur.

Sol eli hamî tanrıça tarafından tutulan sağ elini kaldırıp tapan şahıs, sol omuzundan atılan ve kenarı yuvarlak saçaklı elbise giymektedir. Tapanın başı her zaman traşlı ve sakalsızdır. Lama'nın himayesinde tapan da bir elini kaldırarak tapma duruşundadır⁴⁹.

Tapma sahnesinde hilal, oturan tanrıça, tanrı veya tanrı-kral'ın önünde (başı seviyesinde) mevcuttur. Bazılarında hilalin üstünde bir kurs veya içi yıldızlı bir kurs vardır. Tapma sahnesinde üç veya dört esas figür arasında hilal veya hilalli kurstan başka motifler, genellikle, yer almazdır. Bazı mühürlerde görülen kuş, akrep, aslan gibi motifler de muhtemelen sonradan ilâve edilmiştir.

2-1.2. Kitabede ve Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Kültepe'de bulunan tapma sahnesini taşıyan III.Ur mühürleri genellikle arad-zu mühürlerindedir. Özellikle, III.Ur döneminin son kralı Ibbī-Sīn (dI-bi dEN.ZU)'in yüksek memur veya kâtiplerinin mühürlerinden tekrar kullanılmış olanlardır. Bunlardan en çok bilinenlerden biri Kat.1(Kt.a/k458)dir. Bu mühürde oturan tanrıya Lama'nın elinden getirdiği tapan ve arkasında ikinci hamî tanrıça, oturan tanrının önünde hilalli kurs, arkasında aslında 6 satırlı kitabe yer almıştır. Bu mühür Assur'lu tüccar Amurru-bānī (veya Martubani) tarafından

⁴⁸ Spycket 1960, s.81; Black and Green 1992, s.115; Collon 1990, s.46.

⁴⁹ D. Collon, III.Ur mühürlerinde hiçbir tapanın vücudunun önünde ellerini birbirine bağlı olarak tutup tek başına durmadığını, British Museum'deki III.Ur dönemine tarihlendirilmiş bir mühürdeki böyle bir figürün, büyük olasılıkla, ikinci kez kullanılmış Post-Akkad mührü olması gerektiğini düşünülmemektedir. Collon 1982, BM Cat.II, s. 110,161, Lev.XLIX/440

ikinci kez kullanılmıştır. Amurru-bānī bunu kullanırken asıl kitabe satırlarının alt kısmını silip arslan ile mücadele eden kahramanlar ve noktalar; figür aralarına üstünde ekmek(?) olan sunak masası ve noktalar ilâve etmiştir. Daha önemli ilâve ise oturan tanrının tahtı altına kazınmış olan kendi ismi "Amurru-bānī, Manana oğlu"(Kt.n/k1795, 86/k207)dur. Bu mühürde oturan tanrının ileriye uzatılan eli açıktır. III.Ur tapma sahnelerinde oturan tanrı-kralın elinde kadeh olmakla beraber, oturan tanrının eli çoğunlukla açıktır. Daha sonra Amurru-bānī oturan tanrının eline bir kadehi, oturan tanrının ve birinci Lama'nın koluna bilezikleri eklemiştir(c/k24, c/k1369B). Yani bu III. Ur mührü, yeni sahibi Amurru-bānī tarafından iki kez değiştirilip kullanılmıştır.

Kat.2(Kt. n/k2058)'nin aslı, hilalli kurs altında oturan tanrıya Lama'nın elinden tutup getirdiği tapan ve belki altı satır kitabesi olan tipik III.Ur mührüdür. Bu mühüre Eski Assur üslûbuyla figürler eklenmiştir. Özellikle kitabe silinip çerçeveler içine eklenmiş olan üçer tapan ve tanrı, Eski Assur üslûbuyla yapılan ilâve tiplerden birini açıkça göstermektedir. Eski Babil üslûbunda olan bu örnek, Eski Assur üslûbundaki aynı tip motiflere sahip olan çok sayıdaki mühürlerin de, asıl ve eklerin ikisinde de Eski Assur üslûbu olmak üzere, asıl mühür yüzü değiştirilip ikinci kez kullanılmış olma olasılığı artılmaktadır (Örneği: Kat.141,151,196)⁵⁰.

Kat.no.6(Kt.a/k475b)'nin "arad-zu" mührü olup olmadığı belli olmamasına rağmen oturan tanrıya tapma sahnesinde tanrının arkasındaki kitabe silinip, biri baş aşağı olmak üzere iki figür ve hayvan başları gibi motifler kitabe satırlarını kaplamıştır. Aynı zamanda asıl üç figürün aralarına libra ve akrep gibi motifler konulmuştur. Kat.no.7(Ka599A)'de de üç satırlı kitabenin bir satırına Assur üslûbunda iki küçük tanrı üst üste konulmuştur. Lama ile tapan arasındaki yıldız, altında küçük bir tapan da aynı üslûpla ilâve edilmiştir. Oturan tanrı önündeki noktalar ve balık benzeri bir motif de sonradan ilâvedir.

Diğer mühür baskıları aslında Ibbī-Sîn'in kâtibi Ur-lugalbanda'ya ait olan mührün, kitabesi hiç değiştirilmeden, sadece libra ve vazı ilâve ederek kullanıldığı anlaşılmaktadır: Kat.3(Kt.a/k520, A851, MMA 66.245.15b/54). Eski Babil üslûbundaki tapma sahnesinde sık sık görülen tapanın arkasına ve himaye eden Lama'nın önüne konulan libra-ve-vazı, III.Ur üslûbunda genellikle asıl motif olarak kullanılmazdı. Bu nedenle,

⁵⁰ Yalnız Eski Assur üslûbunda aşağıda belirtileceği gibi kitabe silinip mi figürlerin konulduğu veya kitabe için hazırlanmış yere mi bu tip figürler konulduğunu kesin söylemek zor olduğundan kataloğumuzda bu tipte pek fazla örnek alınmamıştır.

bu mühürdeki libra-ve-vazo'nun da sonradan ilâve edilmiş olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca, kitabede "kralın sürücüsü? 'nin oğlu kâtip Šalin-beli" olarak yazılan bir mühür Kat.4(Kt. c/k832B,833B,835B,837B)⁵¹, İli-bānī tarafından asıl figürlerin aralarına küçük figürler ilave edilerek tekrar kullanılmıştır.

Assur'da bir mezarda bulunan mühür Kat.8(VAT5364)'de ise oturan tanrıçaya Lama'nın eliyle getirdiği bir tapandan oluşan sahnede belki de kitabenin olduğu yere ikinci sahne olarak kaide üzerindeki boğaya tapma sahnesi ve figürler arasında küçük bir tapan, vazo-ve-libra ve birleştirilmiş olan vazo-ve-libra'nın(ya da iksir kabının) ilâve edilmiş olduğu düşünülmektedir.

Kat.5(Kat.a/k467), Suriye üslûbunda büyük ölçüde tâdil edilip mührün atmosferi tamamen değiştirilmiş ve iki sahneli mühüre çevirilmiş olan bir örnektir. Aslında sahne oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği bir tapandan oluşur. Fakat oturan tanrı-kralın sağ kolu ve sol eli silinip teraziyi tutan duruma getirilmiştir. Lama'nın önünde yer alan diğer bir tapan ve küçük tapan, ikinci sahneyi oluşturan çıplak tanrıçaya tapan sivri başlıklı bir adam, küçük hayvanlar, libra-ve-vazo ve noktalar sonradan yapılan ek motifler olarak düşünülmektedir.

Assur Ticaret Koloniler Çağında bulunan III.Ur mühürlerinde yapılan değişiklikler, doğal olarak daha sonraki döneme ait yani Kaniš Karum II. Kat ile çağdaş üslûplarla olmuştur. Bu nedenle III. Ur mühürleri üzerindeki asıl kısım ile ek kısımların ayrılması diğer üslûplardaki mühürlere nazaran daha kolaydır.

51 Önhan Tunca tarafından okunmuştur: Bullae.

3. Eski Babil Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürleri

Burada tartışılan Eski Babil mühürleri ile III. Ur sülâlesinin yıkılışından başlayarak Eski Babil Hanedanının yıkılışına kadar olan, genellikle, Eski Babil dönemi denilen sürede Babilonya ve Babilonya ile ilişki olan geniş alanda yapılan mühürler ve mühür baskıları kastedilmektedir. Bunların içinde İsin/Larsa mühürleri de yer almaktadır.

Eski Babil mühürleri, Akkad mühürlerinin III.Ur devrinde stil, kompozisyon ve motif bakımından süzülmesinden(sadeleştirilmesinden) sonra yeniden standartlaştırılmış bir üslûptur. Eski Babil mühürleri hem Kaniş Karumu II. ve Ib Katlarının tarihlenmesi bakımından, hem de motiflerinin takip edilmesi için büyük önem taşımaktadır.

Eski Babil mühürlerini kralların hâkimiyet yıllarına göre dizmeye çalışan kronolojik incelemeler Moortgat, Al-Gailani Werr ve Blocher tarafından yapılmıştır. Moortgat, Sumula'el'den Abi-eshuh'a kadar tarihlendirildiği mühürlerde tasvir edilen konuları bir tabloda göstermiştir. Hammurabi'den önce yaygınlaşmış olan konuların, esas olarak bu hanedanın sonuna kadar devam ettiğini söylemektedir⁵². Al-Gailani Werr de Eski Babil Hanedanının başından sonuna kadar olan mühürleri kronolojik olarak gösterdikten sonra, kronolojik gelişmeler ile bölgesel özelliklerini karşılaştırmıştır⁵³. Blocher ise British Museum ve Yale Babylonian Collection'da bulunan Apilsin'e kadar olan Eski Babil Hanedanının erken dönemindeki kralların hâkimiyet yıllarıyla tarihlenen mühürlerin konu ve motiflerini incelemiştir⁵⁴. Eski Babil üslûbunda, kronolojik olarak gelişme gösteren merkez Sippar ve yakınındaki Ed-Der dir. Sippar'da Samula'el zamanından, Sin-muballit ve Hammurabi, Samsuiluna, Ammiditana ve Samsuditana zamanına kadar olan Eski Babil üslûbunun gelişmesini takip etmek mümkündür. Özellikle en parlak dönem olan Sin-muballit ve Hammurabi zamanında, Sippar'daki iki atölyede(Workshop I ve Workshop II) üretilen mühürler, arasında küçük farklar olmasına rağmen, her ikiside Eski Babil üslûbunun incelenmesi için önemli bir gösterge olmaktadır. Sippar mühürleri cesurca kazanmış, detayları dikkatli ve düzgün işlenmiştir. İki sahneli mühürler de çok sayıda bulunmaktadır. Sippar mühürleri çoğunlukla kitabelidir. Yalnız

52 Moortgat 1940(1980), s.31-45; 32-34.

53 Al-Gailani Werr 1980, 1988.

54 Bloche 1992a; 1992b.

satır çerçevelerinin dışına sonradan kazınmış kitabeler ve çerçevelerin dışına dağılmış olan kitabeler de bulunmaktadır.

Eski Babil mühürlerinin ikonografî ve motifleri hakkında daha ayrıntılı incelemeler Porada ve daha sonra Collon tarafından yapılmıştır⁵⁵. Eski Babil mühürleri M.Ö. 2. Bin'in ilk çeyreğinden sonra Önasya'da görülen mühür üslûplarının hemen hepsini etkilemiştir. Kültepe'de bulunan mühür üslûplarında, yani Eski Suriye, Eski Assur ve Eski Anadolu üslûbunda da çağdaşı Eski Babil mühürlerinden alınan etkilerinin büyük olduğu kesindir. Ayrıca Kültepe'de Eski Babil mühür ve mühür baskılarının da çok sayıda bulunması, mühür üslûpları arasındaki alış verişin doğrulanması imkânını sağlamaktadır.

N.Özgüç'ün, Kültepe'de bulunan Eski Babil üslûbundaki mühür baskılarını zaman bakımından ayırdığı dört gruba dayanarak bu konuya bakarsak⁵⁶: II.Kat'ta III. Ur mühür üslûbunun geleneğini devam ettiren mühürler ile Babilli Sabium, Apil-Sin, Sin-mu-ballit'e kadar olan zamanda⁵⁷ geliştirilmiş hakikî Eski Babil mühürleri bulunmuştur. III. Ur geleneğinin devamı, özellikle oturan tanrı/tanrı-krala Lama'nın elinden tutup getirdiği bir tapandan oluşan üç figürlü tapma sahnesinde görülmektedir. Ayrıca D. Collon'a göre Isin/Larsa mühürleri olarak, yani M.Ö. 2. Bin'in ilk yüz veya yüzelli yılına yerleştirilen mühürler de bu grubun önemli mühürleri arasındadır. Tipik Isin/Larsa mühürleri, oturan tanrı-krala bir tapan ve arkasında himaye eden Lama'dan oluşan üç figürlü tapma sahnesidir. Bunların yanı sıra bulunan mühür baskıları aşağıda söz edeceğimiz kompozisyonlar, ikonografî ve tasvir tarzı ile Mezopotamya'da bulunanlardan farksız, asıl Eski Babil mühür üslûbunu göstermektedir⁵⁸. Ib Katı'nda ise, II. Katın mühürlerinin devamı ve II. Kat'ın eski mühürlerinin tekrar kullanılmış olanları mevcuttur. Yalnız tadil edilen Eski Babil mühürleri, II. Kat'ta daha çok bulunmaktadır. Ayrıca Hammurabi ve Samuiluna devrine ait olan mühürlerin tasvir tarzını gösteren mühürler, Kaniş Karum Ib Katı'nın tarihlenmesi için bir gösterge olarak kullanılmaktadır.

55 Porada 1948, s.39-63; Collon 1986.

56 N. Özgüç 1968, s.21-22.

57 Yalnız Sin-mu-ballit'in Şamşi-Adad ile çağdaş olmasından, Kültepe II ve Ib katın tarihlenmesine göre II ve Ib arasındaki tahribat dönemi veya Ib zamanında Babilonya'da hâkim olduğu anlaşılıyor. bk.Tab.1.

58 Bu konu hakkında N. Özgüç şöyle söylemektedir: Bunlar kompozisyon ve motif hazineleri bakımından Babilonya'da bulunanlardan, hiç bir suretle ayrılmaz. Üslûb birliği gösteren bu grup mühürlerin Hammurabi Çağına kadar, yani, Eski Suriye hususiyetlerinin belirmeğe başladığı zamana kadar devam etmiş olduğu anlaşılıyor.

N.Özgüç, Mezopotamya'da görülüp, Ami-ditana ile başlayan ve Samsu-ditana'ya kadar devam eden matkapla işlenmiş mühürlerin, Kaniş Karumu'nda bulunmamasını, bu katın Ami-ditana'dan önce sona ermiş olduğuna bir işaret olarak görmüştür⁵⁹.

3-1. Kaniş Karumu II.Katı

3-1.1. Üslûbun Özellikleri

Kaniş Karumu'nda Eski Babil mühürlerinin esas kompozisyonlarının çoğu bulunmaktadır. Yalnız şimdiye kadar yayınlanmış mühürler arasında Eski Babil döneminin erken safhasında da az bulunmakla beraber Hammurabi döneminde çok yaygınlaşmış olan ve Eski Babil mühürlerinin standart sahnelerinden biri olarak söylenen⁶⁰, sadece Lama ile karşı karşıya duran güzrlü kral'dan oluşan sahne veya kitabeyi koruyor gibi duran Lama ya da diğer figürlerden oluşan sahne II.Kat'ta bulunmamaktadır.

Mücadele sahnesi olarak Akkad döneminde, genellikle, bir arslan ile mücadele eden bir kahraman veya boğa adamdan oluşan iki çift tasvir edilmiştir. Post-Akad ve III. Ur döneminde ise bir arslan ile mücadele etmek için iki kahraman veya boğa-adam yerleştirilmiştir. Diğer taraftan keskin hatlarla doğaya yakın şekilendirilmiş Akad'lı mücadele sahnelerinde görülen canlılık kaybedilmiştir. M.Ö.II. binde daha eski dönemin, yani Er Hanedanlar ve Akkad dönemlerindeki mücadele sahnelerinden kaynaklanan sahnelere tekrar ilgi gösterilmiştir. Bunlardan birinde ortaya çapraz konulan iki arslanın her biri bir boğa'ya hücum etmekte, bu boğa da bir kahraman tarafından korunmaktadır⁶¹. Buradaki arslanların başları, Er Hanedanlar mühürlerinde olduğu gibi, yukardan bakılmış gibi tasvir edilmektedir. Akkad mühürlerde standard olan üç veya iki çift mücadelecisi (arslan veya boğa ile kahraman, arslan ile boğa-adam, boğa-adam ile kahraman v.s.) de tekrar görülmektedir. Kaniş-Karumu'nda da bulunan iki çift mücadelecisi ile "dutu d_a-a" kitabeli olan bu tip mühür(Kt.a/k504C), Eski Babil döneminin başlangıcında Immerum ve Sumula'el döneminde kullanılmıştır⁶².

59 N. Özgüç 1968, s.21-22.

60 Collon 1986, s.100-101.

61 Louvre Müzesinde bulunan AO8633b+8746 bu tiptedir. Lewy 1937, Lev.CCXXXVI/82

62 Kültepe 1949, Lev.IX/671; Blocher 1992b, nos.9,20,66,86.

Tek ya da iki kanatlı arslanla mücadele eden çıplak kahraman ve arslanın arka bacağını tutup ayağı ile arslanın başını basan çıplak kahraman ve diğer arslan veya boğa-adam gibi figürlerden oluşan mücadele sahnesi Kat.13(Kt.a/k432), Kt.92/k473; Kt.88/k576B⁶³, Tell Harmal'ın IV.Katında Hammurabi dönemine kadar bulunmaktadır. Bu sahnede de yer alan diz çökmekte olan çıplak figürlerin çoğu bir arslan veya arslan-grifonu tarafından saldırıya uğramış olan bir adamdır. Profilden tasvir edilen bu çıplak adamın ön kol veya omuzu bir arslan ya da arslan-grifonu tarafından tutulmakla beraber, bir elini kaldırarak arkasından saldıran diğer arslan veya arslan-grifonundan kendini korumaya çalışıyor gibi durmaktadır. Arkaya çevirilen başında takke gibi bir başlık veya bu şekilde tasvir edilen saçları görülür.

Eski Babil mühürlerine özgü olan bir başka konu, oturan bir keçiyi(veya antilop?) ve diz çöken bir adamı ısırarak üzere olan arslan ile arslan-grifonundan oluşan sahnedir. Bazen kurbanı saldıran arslanları yakalamaya çalışan veya mücadele eden kahraman da olabilir. Bunlar Immerum'dan Apilsîn'a kadar olan zamanda görülmektedir⁶⁴. Mücadele sahnesinde diz çöken adam olan mühürler, Sippar'da Sin-muballit ve Hammurabi zamana tarihlenen atölyelerde yapılmış mühürler arasında da bulunmaktadır⁶⁵. Bir diğer özellik ise tanrısal sahne ile birleştirilmiş olan mücadele sahnesidir⁶⁶. Bu iki özellik, Kültepe-Kaniş'te bulunan Eski Babil mühür baskılarındaki mücadele sahnelerinde de, Ib Katında daha tipik olanlar olmak üzere temsil edilmektedir(Kt. b/k150; b/k711)⁶⁷. Ayrıca bu tip kompozisyonlarla ilk kez karşılaşmakta olup bu motifler, Kültepe-Kaniş'te bulunan diğer üslûpları da çok etkilemiştir⁶⁸.

Oturan tanrı/tanrı-krala tapma sahnesi, yukarıda söz ettiğimiz gibi, Isin/Larsa mühürleri olarak düşünülenlerde daha çok görülmektedir. III. Ur mühürlerinin etkisini daha çok taşıyanlarda, oturan tanrı veya tanrı-krala Lama'nın eliyle tutup getirdiği bir şahsın taptığı sahne görülmektedir. Fakat bunların sayısı azdır. Yalnız oturan tanrı/tanrı-krala

63 Bullae, Cs188,152.

64 Collon 1986, Lev.XIII/129,132-136; Al-Gailani Werr 1988, Lev.I/3,4, XXXIII /7,8 (Tell Harmal); N.Özgüç 1968, Lev.XXVIII/1(Kt. r/k 106); N.Özgüç forthcoming, Lev.XXXVI / Cs150 (Kt. 88/k 576B); Blocher 1992b, nos.11,42,127,191.

65 Al-Gailani 1988, nos.200a,b, 202c, 236

66 Collon 1986, Lev. VIII/57-58, IX/74-75, XII/119-122; Al-Gailani Werr 1988, Lev. XXX, XXXI (Sippar); N.Özgüç 1953, Lev.LX/677 (Kt. b/k 150) .

67 Kültepe 1949, Lev.LX/677; Bullae, Cs25.

68 Özellikle, Eski Assur üslûbunda kusarikku çifti, arslan, boğa-adam ve kahraman figürlerinden oluşan çeşitli eşitliklerle, tapma sahnelerinin yanında yer almaktadır.

Lama'nın eliyle getirdiği tapandan oluşan sahneyi gösteren mühürlerin bazıları, bazı noktaları ile burada III.Ur üslûbudan ziyade Eski Babil (III. Ur etkili erken Eski Babil) üslûbuna ayrılmıştır. Bu ayrılma noktaları şunlardır: III.Ur mühürlerinde oturan tanrının elinde kadeh yoktur; miğfer gibi başlıklı ya da bu tipteki saçlı tapan yalnız erken Eski Babil döneminde görülür; Lama ve tapan arasındaki libra ve vazo Eski Babil'dir; tapanın arkasında görülen ikinci Lama'nın sağ omuzu ve kol kenarları, III. Ur mühürlerde daha linear gösterilmişken Eski Babil mühürlerinde elbise altında hissedilmektedir.

Tipik Isin /Larsa mühürleri denilenler üzerindeki tapma sahnesinde oturan tanrı-kralın önünde ellerini tutup duran bir şahsın arkasında, Lama iki elini kaldırıp onu himaye eder. Oturan tanrının önündeki hilalli kurs içinde daha karışık bir yıldız motifi görülmektedir. Esas figürlerin aralarına bazan libra ve vazo, oturan maymun, o-bacaklı küçük adam gibi küçük motifler de konulmuştur⁶⁹.

Ellerindeki ve etraflarındaki sembollere göre, oturan tanrı figürlerinden bir kısmı Güneş tanrısı Šamaš, Hava tanrısı Adad, Su tanrısı Ea olarak ayırt edilebilmektedir. Yalnız adı belirlenmeyen tanrı tasvirleri de çoktur. Adı bilinmeyen oturan tanrı tasvirlerinin çoğu elinde asa veya halkalı asa tutup tahtta oturmaktadır. Tahtı bazan kaide üzerinde durur. Başlığının altında kuyruklu saç toplu olarak görülür. Oturan tanrı veya tanrıça, genellikle, bir çift boyunuzlu başlık, sol omzundan atılan ve bir kenarı sol koluna bükülmüş kat kat pliselli elbise giymektedir. Yalnız hami tanrıça çok boyunuzlu başlık giydiği zaman, tanrı da aynı tip başlığı giyer. Başlığının altında kuyruklu saç toplu olarak görülür. Tanrı, genellikle, sakallıdır. Bazı mühürlerde oturan tanrının ayakları insan-başlı boğaya, mušhuššu'ya⁷⁰ veya arslana basmaktadır.

Isin/Larsa devrinin tipik tapma sahnesinde çok sayıda oturan tanrı-kral tasviri görülmektedir. Elinde bir kadeh tutup ayakları ile kaideye basan, şilteli tahtında(taburede) oturan tanrı-kral genellikle sakallıdır. Önünde dikey saçakları olan çizgili uzun elbise sol omuzundan atılmaktadır. Başlığı ise takke ve türbandan oluşmaktadır.

⁶⁹ Bu küçük motifler veya doldurma motiflerin esas sahneye(yalnız tapma sahnesi değil, burada ele alınan kompozisyondaki her sahne de söz konusu) ait motifler mi yoksa, sonradan kazanılmış olan ilâveler olup olmadığını söylemek zordur. Sippar ve Tel Harmal gibi Eski Babil merkezlerdeki mühürler tarihleri pek farklı olmayan kronolojik koşullarda keşfedilmiş mühür ve mühür baskılarında görülen bu tip küçük motiflerin, eğer ilâve olsalar da, birinci sahipleri tarafından veya çok yakın zamanda Eski Babil çerçevesi içinde ilâve edilmiş olmalıdırlar. Yalnız aşağıda söz konusu edeceğimiz gibi bazı adetler vardır.

⁷⁰ Boynuzlular bir karışık varlık: boynu ve vücudu yılan, ön bacakları arslan, arka bacakları ise kuşdur. Black and Green 1992, s.166 (snake-dragon); Collon 1986 BM Cat. III, s.47

Üç figürlü oturan tanrıya tapma sahnesinin yanında arslanla mücadele eden kahraman ya da boğa-adam(Kt. b/k150)⁷¹, hilalli kurslu standartı tutan boğa-adam(Kt. b/k 148)⁷² gibi ikinci motif veya ikinci sahneye sahip olan mühürler de vardır. Bunlar Eski Babil kralı Apilsîn ve ondan önceki döneme ait mühürlerde çok bulunmaktadır⁷³. Ayrıca oturan tanrıya tapma sahnesinin yanında Šamaš'a tapma sahnesini tasvir edilenler de mevcuttur(Kt.a/k517)⁷⁴.

Oturan Šamaš'a Lama'nın himayesinde oğlak getiren şahıs ve tanrı-kral ve diğer tapandan oluşan sahneyi tasvir eden mühür de bulunmaktadır(Kt.b/k800; n/k1708)⁷⁵. Bu mühürde oturan Šamaš'ın elinde ucu yukarıda dik tuttuğu testere dişli hançeri, Babil kralı Immerum ve Sippar'lı Bunutahturila'nın mühürleri ve Tell Harmal IV.Kat'ta bulunan mühürlerde görülen Eski Babil döneminin erken safhasına ait tiptedir⁷⁶.

İki Lama arasında Gürzlü kral⁷⁷'in tasvir edildiği "dutu d_a-a" kitabeli bir mühür Kat.69(Kt. f/k 135), aşağıda bakacağımız gibi Eski Assur üslûbunda motifler ilâve edilmiş olmasına rağmen asıl sahne Sabium ve Sin-muballit döneminde görülmektedir⁷⁸. Yalnız daha sonraki Assur kralı Šamsi-Adad'ın mühürlerinde de bu tip sahneye sahip olanlar bulunmuştur⁷⁹. Fakat Hammurabi'den sonra çok sevilen kompozisyon, tek Lama ile karşı karşıya duran Gürzlü kraldır. Sol omuzundan atılan kısa elbiseyi giyen, türbanlı ve sakallı kral, iki elini kaldıran iki hamî tanrıça arasında durmaktadır. Önceden gürzlü tanrı olarak adlandırılan bu figürün, son yıllarda, dünyasal lider olarak halkını idare eden kralı tasvir etmekte olduğu kabul edilmektedir. Bu tipin bir diğer örneği ise, birinci Lama'nın arkasında sulu tanrıyla, az korunan üst üste konulmuş keçi ve kahramanın da tasvir edildiği mühürdür(Kt. b/k155, 93/k808)⁸⁰.

71 Kültepe 1949, Lev.LX/677.

72 Kültepe 1949, Lev.LX/675.

73 Al-Gailani 1988, nos. 3a, 41a; Blocher 1922a, no.95; 1991b, 192,193,218; Collon 1986, 57,58,74,75 v.d.

74 Kültepe 1949, Lev.LX/673.

75 Kültepe 1949, Lev.LX/679; Bullae, Cs71.

76 Al-Gailani 1988, Nos.6,9,27b; 182d; Blocher 1992b, No.7

77 Bu motif, bir tanrı (Ilaba, Ninšubur = Il-abrât, Martu veya diğer yeri tanrılar) veya tanrı heykeli olarak düşünüldü. Yalnız son yıllarda, çoğunlukla, Gürzlü figür olarak adlandırılıp genel olarak, kral veya tanrılaşmış kralı gösteren tasvir olarak yorumlanmaktadır. Black and Green 1992, s.106-107, 141-142.

78 Al-Gailani 1980, no.33; 1988, nos.195G, 154C, 103.

79 Al-Gailani 1980, nos.32c,d

80 Bullae, Cs211.

Bir ayağını kaldıran tanrı veya tanrıça tasviri ve diğer figürlerden oluşan sahnelerde bir ayağını kaldıran Güneş tanrısı Şamaş, Savaş tanrıçası İstar, Savaş tanrısı, Hava tanrısı Adad veya vurma duruşundaki tanrı tasvirleri görülmektedir. Bazı mühürlerde yukarıda adı geçen tanrılar, güzrlü kralla karşı karşıya durmaktadır. Güzrlü kralın arkasında iki elini kaldıran hamî tanrıçanın mevcut olduğu örnekler de vardır. Diğer mühürlerde ise tanrı, uzun elbiseli figür ile karşı karşıya durmaktadır. Bu figür, bazı mühürlerde keçi(oğlak) veya küçük hayvanı kurban olarak getirmekte, bazı mühürlerde libasyon yapmakta, diğerlerinde ise bir elini kaldırıp tapma vaziyetinde tasvir edilmiştir. Uzun elbiseli bir figürün arkasında, genellikle, iki elini kaldıran hamî tanrıça Lama mevcuttur. Bu üç figürden başka, ellerinde bir kova ve bir kadeh veya yaprağı(frondu) tutan bir rahip veya, çok az sayıda, güzrlü kral da bu sahne içinde yer alabilir. Bazı mühürlere ise çıplak kadın veya çıplak tanrıça, o-bacaklı küçük adam, maymun, akrep, hilalli kurs, liba-ve-vazo, baston(crook) gibi sembolik motifler de konulmuştur. Kaniş Karumu II.Katta bulunan iki sahneli mühürlerden bazıları bu tip tanrıya tapma sahnesine sahiptir. Ayağını kaldırıp dağa basan Şamaş'a Lama'nin himayesinde tapan veya oğlak getiren uzun elbiseli figürden oluşan sahnenin yanında ellerinde kova ve kadeh tutan rahiple karşı karşıya duran Savaş Tanrısı(Kt.a/k1265a)⁸¹ veya omuzunda yay tutan kraldan oluşan sahne Kat.78(Kt.a/k489) ikinci sahne olarak yer almaktadır. Savaş Tanrısıyla karşı karşıya duran rahibin Eski Babil mühürlerinde Tell Harmal III. ve IV. Katta bulunan mühürlerde ve Sabium'un 11. yılına tarihlenen tablet üzerindeki mühür baskısında görülmektedir⁸². Ayrıca Pierpont Morgan Library'de güzel örnekler bulunmaktadır⁸³. Kova ve kadehli rahiple karşı karşıya duran omuzunda yay bulunan kral figürünün diğer bir örneği, Acemhöyükte bulunan Aplakhandanın mühründe mevcuttur. Arasında bir satır kitabe olmak üzere Yaylı kral Lama ile karşı karşıya durmaktadır(Ac.i1051)⁸⁴. Sippar'da ise Samsuiluna'nın 9. yılına tarihlenen tablette bulunan mühürde bu tip kral figür görülmektedir.

81 Kültepe 1949, Lev.LX/680.

82 Al-Gailani 1988, nos.9,10c,12a,46c; Blocher 1992b no.125.

83 Porada 1948, Lev.LVII/395E, 396.

84 N.Özgül 1980, Res.III-11a.

Üst üstte konulan küçük motiflerden oluşan sahneler, tapma sahneleri ve mücadele sahnelerinin yanında ikinci sahne olarak yer almaktadır. Kültepe'de bulunan bu tip sahnelerin çoğu çift çıplak sulu kahraman'ın üstünde duran çift insan başlı boğadan oluşmuştur(Kt. b/k711; 84/k352A; 93/k808)⁸⁵. Eski Babil mühürlerinde Immerum'dan Apilsîn'e kadar olan ve Tell ed-Der III.Kat(pre-Hammurabi) döneminde bulunmaktadır⁸⁶.

Böylece kompozisyon bakımından Kaniş Karumu II. Katta bulunan Eski Babil üslûbundaki mühürler, çoğunlukla, Eski Babil döneminin başından Apilsîn ya da az olmak üzere Sinmuballit ve Şamaşi-Adad'a kadar olan erken safhada yani hemen hemen pre-Hammurabi dönemine kadar olanlardır.

Tanrısal figürler, duruş vaziyetine göre, oturan; bir ayağını kaldıran; ellerini önde kavuşturmuş; bir elini kaldıran; tapanı elinden getiren; Tapanın arkasında iki elini kaldıran olarak toplanabilir. Yalnız sözünü ettiğimiz oturan tanrı/tanrı-kraldan başka bir ayağını kaldıran tanrı tasvirlerinden Güneş tanrısı, Şamaş; Hava tanrısı, Adad veya vurma duruşundaki tanrı; Savaş tanrıçası İştâr; Savaş tanrısı; tanrı Amurru Eski Babil mühürlerinde sık sık görülen figürlerdir. Bu tanrılar, Savaş tanrıçası hariç, profilden tasvir edilip, genellikle, ön tarafı açık bırakılan dikey pliselli uzun bir eteği giymekte, öne kaldırılan sağ bacağı ise çıplak görülmektedir. Sağ bacağı çoğunlukla bir dağ veya hayvana basmaktadır. Başlıkları genellikle çok boyunuzludur ve altında balık kuyruğu gibi toplu saç vardır.

En çok tasvir edilen tanrılardan biri olan Güneş tanrısı, Şamaş'ın tasviri de bu tarz içindedir. Sakallı olan tanrı, çok boyunuzlu başlık giymektedir. Sağ elinde testere dişli bir hançeri tutup çıplak sağ ayağını stilize edilmiş bir dağ üzerine basmaktadır. Sol elini ise beli seviyesinde bükmektedir. Bu duruştaki Güneş tanrısı tasviri Eski Babil dönemi süresince hâkim idi⁸⁷.

Mühür kitabelerinde hemen hemen hiç söz edilmemesine rağmen Savaş tanrıçası İştâr, tasvir olarak çok yaygın ve kesin ikonografiye sahip olmuştur⁸⁸. Savaş tanrıçası İştâr, belden üstü cepheden, aşağısı profilden

85 cf. BM 114388, Garelli -Collon 1975, Lev.50/18; Lewy 1932, Lev.31/343

86 Blocher 1992b, nos. 14,106,162,264; Al-Gailani 1988, no.168.

87 Collon 1986, s.140.

88 Collon 1986, s.156.

tasvir edilmektedir. Açıkta bırakılan sağ bacağını kaldırarak ayağı ile bir arslan başına(boynuna) basmaktadır. İleriye doğru kaldırdığı sağ elinde, genellikle, çift arslan-başlı bir gürzü, aşağıya indirdiği sol elinde ise eğri bir kılıcı(harpe-sword) tutmaktadır. Sırtında ise iki sadak taşımaktadır. Bu sadaklar tanrıçanın göğsünde çapraz kavuşturulan bir kayışla bağlanmaktadır. Tanrıça, önü açık olan pliselli(çizgili) eteğinin altında kısa kollu sıkı bir elbiseyi giymektedir. Boynunda sıkı bir yaka görülmektedir. Saçları çok boyunuzlu başlığın altından yüzünün iki tarafında omuzlarına kadar inmektedir.

Savaş tanrıçası, Eski Babil mühürlerinde Samsu-iluna zamanına kadar tasvir edilmiş, bundan sonra yalnız SavaşTanrısı tasvir edilmiştir⁸⁹.

Savaş tanrısı her zaman profilden tasvir edilmektedir. Sağ elinde çift arslan-başlı bir gürzü veya sol elinde eğri bir kılıcı(harpe-sword) tutar, fakat ikisini aynı zamanda tutarken görülmez. Boş eli genellikle, beli seviyesinde bükülmektedir. Savaş tanrısı sağ elinde çift arslan-başlı bir gürzü tutarken genellikle sağ ayağını arslan başına veya dörtgen dağa basmaktadır. Yalnız sol elinde eğri bir kılıcı(harpe-sword) tutan Savaş tanrısı, ayağını kaldırmadan dik durmaktadır. Bu tip tanrının eteğinin önü yine açık, fakat alt kenarı bir kavis çizmektedir. Bu tip Savaş tanrısını tasvir eden mühürler genellikle çift arslan-başlı gürzülü mühürlerden daha kaba kazanmışlardır.

Vurma pozundaki figür tasvirleri, Collon'un söylediğine göre, M.Ö. 19. yüzyılda Mısır'dan Suriye ve Anadolu'ya geçerek Mezopotamya'ya ithal edilen bir motiftir. Önasya'daki en eski örnekleri Sippar ve Kültepe'den tanınmaktadır. Kültepe'de bulunan mühür baskısında(Kültépé 79a)⁹⁰ bu duruş, bu zamana kadar, Hava tanrısının bir özelliği olarak kabul edilmekle beraber⁹¹, Sippar'da bu duruş gürzülü kral figürüne uygulanmıştır. Eski Babil Mühürlerinde Immerum'dan Apilsîn'a kadar olan mühürlerde boğa veya arslan ejderi üzerinde ya da yerde duran Hava Tanrısı, yukarıda söz ettiğimiz diğer tanrılar gibi, uzun pliselli etek giyip yıldırım ve yular tutup ellerini yukarı kaldırmamakta⁹². Öte yandan Kültepe'de de bulunan sol elinde çok dallı bitki tutup silahlı

89 Collon 1986, s.158.

90 ICK I, Lev.LXXIV/Kültépé 79a.

91 Bu şekilde, vurma pozunda Hava tanrısına uyarlanmış örnekler Suriye ve Anadolu'da çok bulunup, Suriye'de standard olduğu görülmektedir: Tek çift boyunuzlu başlığı bir top veya nokta ile bitmekte, uzun bukleli saçı sırtına inmektedir. Çizgilerle bezeli kısa etek giymekte olup vücudunun üstü açık bırakılmıştır. Sol eliyle diz üstü çöken küçük bir adamı tutmakta, sağ elindeki bir hançeri(?) yukarı kaldırmaktadır. Sol elindeki gürzle saldıran ise ayağını küçük bir adama basmaktadır.

92 Blocher 1992b, nos.22, 82, 90, 159, 161, 282, 297, 313.

sağ elini yukarı kaldırarak sol ayağı ile küçük bir insana basan kısa elbiseli figür(Ka 395)⁹³, Immerum'den Apilsîn'a kadar olan erken döneme ait Eski Babil mühürlerinde de çok sayıda bulunmaktadır⁹⁴.

Tapanı elinden getiren hamî tanrıça Lama, III. Ur mühürlerinin geleneğini taşıyan tapma sahnesinde görülmektedir. Yalnız yeni dönemdeki bu tip tanrıça, çizgili elbiseden çok, pliseli uzun elbiseyi giymektedir.

İki elini kaldırıp tapanın arkasında duran tanrıça Lama, Eski Babil mühürlerini (Isin/Larsa mühürleri de dahil) III. Ur ve III. Ur geleneğini taşıyan mühürlerden ayıran özelliklerden biridir. Bu Lama, kat kat pliseli uzun elbise giymektedir. Omuzundan uzun bir şerit veya saç inmektedir. Çok boyunuzlu başlığın altında kuyruklu saç toplu olarak görülür. Koluna bilezikler takılmıştır.

Kaniş Karumu II.Katta Eski Babil üslûbunda görülen tipik insan figürleri olarak çıplak kahraman, gürzlü kral, rahip ve tapan ya da oğlak getiren tapan gibi figürleri sayabiliriz.

Mücadele sahnesinde arslan, boğa veya boğa-adam ile mücadele eden "Çıplak kahraman" olarak tanınan figürler, yalnızca çift kemer takmaktadır. Bu kahramanın başı genellikle cepheden, omuzdan alt kısmı ise bazan profilden bazan cepheden tasvir edilmektedir⁹⁵. Sakallı ve başının her iki tarafında üçer bukleli saç vardır. Kaniş Karumu II.Katta bulunan tapma sahnelerinde yer alan çıplak kahraman çoğu zaman, omuzlarından ya da tutuğu vazolarından sular akan, sulu kahraman olarak tasvir edilmektedir(Kt. n/k32E; k/k16A).

Ayrıca diz çökmekte olan çıplak figürler, bir arslan veya arslan-grifonu tarafından yapılan saldırıya uğrayan bir adamdır(Kt. 88/k576B; 92/k473)⁹⁶. Profilden tasvir edilen bu çıplak adamın ön kol veya omuzu bir arslan ya da arslan-grifonu tarafından tutulmakla beraber, bir elini kaldırarak arkasından saldıran diğer arslan veya arslan-grifonundan kendini korumaya çalışıyor gibi durmaktadır. Arkaya çevrilen başında takke gibi bir başlık veya bu şekilde tasvir edilen saçlar görülür. Vurma

93 ICK II, Lev.CI/Ka395; Kienast 1960, Abb.24, Siegel 35.

94 Blocher 1992b, nos. 7,36,12,61,85,111,133,136,151,153,158,216; Al-Gairani 1988, 209/1.

95 Collon 1986, s.88.

96 Bullae, Cs.150;188.

pozundaki tanrı veya Hava tanrısı tarafından tutulan küçük adam da aynı vaziyette ve çıplaktır(Ka395; 429A,C)⁹⁷.

Oturan-tanrı-kral figürünün ideal krallığı temsil etmesiyle beraber, ayakta duran kürzlü kral figürünün etkin kırallığı göstermekte olduğu düşünülmektedir⁹⁸. Çoğunlukla, Lama ile karşılıklı ayakta duran kompozisyonda tasvir edilen kral, güzel hazırlanmış sakallı, kısa elbiseli ve türbana benzer başlık (Gudea takkesi?) giyer, belinde bir kürzü tutmaktadır. Kısa elbisesinin kenarları dikey çizgilidir.

Uzun elbise giyen tapan figürlerinin bazıları ellerinden birini kaldırmış vaziyettedir. Bu tapan, genellikle, saçaklı uzun elbise ve takke ya da türban gibi başlık giyer. Bazı tapan figürler ise Güneş tanrısı, Savaş tanrıçası veya Hava tanrısına keçi(oğlak) ya da küçük bir hayvanı kurban olarak getirmekte, bazı tapanlar ise libasyon yapmaktadır. Sakallı olan bu tapan, takke gibi bir başlık ve uzun elbise giymektedir.

Eski Babil mühürlerinin erken örneklerinde rahip figürleri de görülmektedir⁹⁹. İki tip rahip figürü vardır. Biri, bir elinde bir kovayı, öteki elinde bir kadehi tutarken, diğeri bir elini bükmüş öbür elinde tam anlaşılmiyan bir objeyi tutmaktadır. Bu obje bazan hurma yaprakları, yelpaze, el feneri veya bıçak olarak düşünülmektedir. Her iki rahip tipi de genellikle bir omuzdan atılan yatay çizgili kısa bir elbise giymekte olup başları ve çeneleri güzelce tıraş edilmiştir. Yalnız alınlarında kısa boynuz gibi bir çıkıntı vardır. Bu belki de tıraş olmadan bırakılmış saç lülesidir. İki tip rahip de bazan iki katlı ve pano şeklindeki bir kaide üzerinde durabilir. Frankfort'un fikrine göre rahip tanrıların seviyesine yaklaştırılmak için kaide üzerine konulmuştur¹⁰⁰. Bu rahipler, çoğunlukla, Güneş tanrısı veya az sayıda da Şavaş tanrıçasının bulunduğu sahnelerde görülmektedir.

Eski Babil mühürlerinde çeşitli hayvanlar ve karışık varlıklar tasvir edilmiştir. Kaniş Karumu II. Katta Mücadele sahnesinde kahramanlarla beraber boğa, boğa-adam, arslan ve arslan-grifonu(kanatlı arslan) yer almaktadır. Diğer sahnelerde boğa, Hava tanrısının sembolü olarak tasvir

97 ICK II, Ka395, 429A,C.

98 Collon 1986, s.101; Black and Green 1992, s.124.

99 Collon 1986, s.34; AJA LIV(1950), sl.XVIIA; Al-Gailani Werr 1980, no.13.

100 Kürzlü kral da bazan kaide üzerinde durmaktadır

edilir. Sulu kahraman çiftinin üstünde yer alan insan başlı boğa ise Güneş tanrısının sembolü veya Güneş tanrısına destek veren hayvan olarak görülmektedir¹⁰¹. Savaş Tanrıça ve Tanrısının sembolü olarak, tanrının ayakları veya tahtı altında tek ya da arka arkaya oturan iki arslan bulunmaktadır.

Arka ayakları üzerinde durup kahraman veya boğa-adamla mücadele eden arslan, mücadele sahnesinde hâkim bir motiftir. Başka sahnelerde arslan Savaş tanrıçasının veya tanrının sembolü de olabilir. Bundan başka köpeğin tanrıça Gula'nın, arının Hava tanrısının, gazelin Amurru'nun, keçi-balığın Ea/Enki'nin, arslan-grifonu'nun tanrı Tišpak'ın veya Hava tanrısının alametleri oldukları söylenmektedir.

Boğa-adam, belden yukarısı insan, aşağısı boğa ve başı boynuzlu olan karışık varlık olmak üzere, Akkad mühürlerinin mücadele sahnelerinde iyi tanınan motiflerden biridir. Yalnız Akkad mühürlerinde arslan veya arslan-grifonuna karşı kahramanla beraber mücadele eden boğa-adam, Eski Babil mühürlerinde bazan kahramanlarla mücadele etmektedir. Boğa-adam bazan tanrısal sahnede mızrağı veya kapı direğini tutmaktadır.

İnsan gibi oturan bir hayvan, cinsi tam açıklanamamakla beraber, genel olarak, küçük maymun olarak düşünülmektedir. Oturan maymun, Eski Babil mühürlerinde oturan tanrı-kralın önünde dizlerinin hizasında en çok görülmektedir¹⁰².

Kralın sembolü olan gürz, tanrıların sembolleri olan testere dişli kılıç (Güneş tanrısı Šamaš), iki arslan-başlı gürz (Savaş tanrıçası Ištara ve Savaş tanrısı), eğri kılıç(Savaş tanrıçası ve tanrısı), baston(Tanrı Amurru), köpeğin desteklediği baston (Tanrıça Gula), iki veya üç uçlu yıldırım(Hava tanrısı) gibi motiflerden¹⁰³ başka, hilalli kurs, libra-ve-vazo Eski Babil mühürlerinde hâkim motiflerdir.

Hilalli kurs veya hilal, genellikle, oturan tanrı veya tanrı-kral ve diğer tanrılar gibi tapılan tanrısal figürlerin başları önünde bulunur. III. Ur geleneğinin etkisinde kalan mühürlerde daha çok sadece hilal olabilir. Hilalli kurs içinde, çoğunlukla, dört noktalı ve şualı yıldız vardır.

101 Collon 1986, s.41.

102 Mezopotamya'da M.Ö.3. Bin'in sonundan 2. Bin'in başına doğru olan dönemde "maymun" kelimesinin düşman(Elam, Gutium)'ı azaltmak için kullanıldığı, öte yanından maymun'un eğlence faaliyetlerinde yer aldığı, metinler ve tasvirli buluntulardan bilinmektedir. Ayrıca Yeni Assur döneminde ise kabartmalarda ve metinlerde yer alan maymunun, yabancı hayvan olarak sahibinin zenginliği ve itibarını gösterdiği düşünülmüştür. (Dunham 1985). Yalnız mühürlerde oturan tanrının önünde olan maymun'un fonksiyonu pek anlaşılabilir değildir.

103 bk. Collon 1986 BM Cat III, s.47 ff.

Libra-ve-vazo, Eski Babil mühürlerinde, özellikle İsin/Larsa tapma sahnelerinde çok görülen, genel olarak, iki ucu yatay hatlı ortasında yuvarlak çıkıntılı dikey bir âsa motifidir. Bu objenin, gerçekten, ne olduğu bilinmemekle beraber, ball-and-staff, libasyon kabı, dropping tube, iksir kabı, terazi kolu (libra), kap deliği olarak yorumlanmaktadır. Burada geçici olarak libra adı kullanılmaktadır. Eski Babil mühürlerinde libra ve tarağa benzer vazo, normal olarak, oturan tanrıya veya tanrı-krala tapma sahnesinde tapan ile arkada himaye eden Lama arasında üst üste konulmuştur. Collon'a göre Diyala bölgesindeki mühürlerde veya Eski Assur ya da Eski Anadolu üslûbundaki mühürlerde bu tip vazo az görülmektedir¹⁰⁴. Yalnız Eski Babil üslûbunda sadece libra görüldüğü zaman, vazunun silinmiş olması veya libranın sonradan kazınmış olma ihtimali büyüktür. Ayrıca bazı mücadele sahnelerinde mücadele eden kusarikku ile boğa-adam çiftinden birinin ortasına libra, diğer çiftin ortasına da vazo konulmuştur.

Küçük ikinci veya doldurma motiflerin bulunmayan mühürlerin de mevcut oldukları, bu motiflerin yani libra-ve-vazo veya, daha önce gördüğümüz küçük maymun, küçük çıplak kadın/tanrıça, o-bacaklı adam ve diğer motifler veya alâmetlerin, asıl konuya yapılan ilâveler olduğu orasılıklarını göstermektedir. Fakat yukarıda dipnot 69'da söylediğimiz gibi büyük ihtimalle birinci sahipleri tarafından kullanılmayı başlamadan önce ilâve edilmiş veya elinde belli bir kalıp olan usta tarafından müşterilerinin istekleri doğrultusunda yapılmışlardır, Bunların çok yakın bir zamanda aynı üslûpta ilâve edildiklerini de düşünebiliriz. Bu şekilde ek motifleri taşıyan mühürleri şimdilik, aşağıda göreceğimiz ikinci kez kullanılmış mühürlerin dışında bırakıyoruz.

3-1.2. Mühür Yüzü Değiştirilmeden İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

III.Ur mühürleri gibi daha eski mühürlerin Assur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Kültepe'de keşfedilen vesikalarında bulunmasından, mühür yüzlerinde hiç değişiklik olmasa da ikinci kez kullanılmış mühür olduklarını tahmin edebilmekteyiz. Fakat Anadolu'daki Assur Ticaret Kollonileri Çağı ile çağdaş olan Eski Babil Hanedanı'nın tipik karakterlerini taşıyan Eski Babil mühürlerinin asıl sahiplerinden sonra

104 Collon 1986 BM Cat III, s.49.

başkaları tarafından tekrar kullanılıp kullanılmadığı, mühür yüzeyinde değişme yoksa, yalnız baskılarıyla beraber olan yazılı vesikalar ve kitabe incelemelerinden anlaşılabilir. Bu tip çalışmalar, üslûplar yönünden ikinci kez kullanılmış mühürlerin incelenmesine önem verilen bu tez çalışmasının kapsamı dışında olmasına rağmen, bazı örnekleri burada ele alınmıştır. Eski Babil üslûbunda genellikle tapma sahneli mühürlerden kitabeli olanların bir kısmı kitabe değiştirilmeden ikinci kez kullanılmıştır. Bunlar zarfları veya metinlerinde adı geçen mühür sahiplerinin adı ile kitabede yazılan ad arasındaki uyumsuzluktan anlaşılmaktadır.

Kat.54(Kt.88/k447-FT2A)'de ise babanın mührünün oğlu tarafından kullanılmış olduğu bellidir. Bu mühür, kitabede adı geçen Puzur İstar'ın oğlu Aššur-rē'î tarafından kullanılmıştır Kat.54a(AO9389b; FT2A). Daha sonra aynı mühür hiç tadil edilmeden Aššur-rē'î'nin oğlu Pilah İstar tarafından tekrar kullanılmıştır: Kat.54(NBC1159aB; Kt.88/k447)¹⁰⁵. Yalnız Assur'lu adlı kitabenin figürler arasına sıkıştırılmış şekilde ayna yazıtı olarak kazınması, bu kitabenin de sonradan kazındığını göstermektedir¹⁰⁶. Dolayısıyla Pilah İstar'ın üçüncü sahibi olarak bu mührü kullanmış olması olanaklıdır.

Kitabeli olan mühürler arasından bazıları, konu üzerinde yapılan diğer değişiklikler ile beraber, kitabede olan isim ile zarflardan öğrenilen mühürleyen kişinin ismi arasındaki uyumsuzluktan mührün ikinci kez kullanılmış olduğu anlaşılabilir. Örnekleri, çok az olmak üzere Kat.18(KKS47A), Kat.32(ATH 1), Kat.39(Kültépé31a), Kat.51(AO8301a) bilinmektedir. Kat.18'deki kitabede [xx ta x'nin oğlu Idi-Aššur] adı geçmekte, fakat mühürleyen kişi Iddināja olarak tanınmaktadır¹⁰⁷. Kat.32'deki mührün kitabesinde geçen [AD-DA?-ni?'nin oğlu [A]-šur-DÜG] adı, mühürleyenler arasında yoktur¹⁰⁸. Kat.39 ise Ea-malik'in Taknabun, Šila-Adad ve Manum-balum-Aššur'a gönderdiği mektubunun zarfına bastığı mührüdür. Yalnız mühürdeki kitabede eksik olmasına rağmen Anāku-ilumma adı okunmaktadır¹⁰⁹. Aşağıda tekrar ele

105 Larsen 1977, s.98.

106 Ayna yazıt mühürlerin kendisinde normal okunacak şekilde kazınan kitabedir. Mühür basıldığı zaman yazıları sağ sol, yani ters olarak çıkmaktadır. Eski Babil mühürlerinde, hatta Diyala bölgesinde bulunan mühürlerde de ayna yazıt yoktur. Yalnız Eski Assur üslûbundaki mühürlerin kitabelerinin büyük kısmı ayna yazıt olarak kazınmıştır.

107 Teissier 1994, cat.28.

108 Teissier 1994, cat.604.

109 Teissier 1994, cat.599.

alacağımız gibi bu mühürde Eski Anadolu üslûbu ile küçük motiflerin eklendiği de görülmektedir. Dolayısıyla bu mühür üç kere kullanılmış olmalıdır. Kat.51(AO8301aB)'de ise Šū-Hubur'un oğlu Anium tarafından kullanılmış olmasına rağmen, mühür üzerindeki kitabede sadece babasının adı Šū-Hubur geçmektedir¹¹⁰. Ancak Šū-Hubur'un da aldığı mühüre kendi adını(ayna yazıt) yeniden kazıdığı olanaklıdır.

Ayrıca Kat.29(VAT9228; A853), aynı adı taşıyan iki değişik adam tarafından mühür yüzü hiç değiştirilmeden kullanılmış kitabesiz bir mühürdür¹¹¹. Bu mühür Ilī-dān'ın oğlu Zikiki, onun kardeşi Tābāja'nın oğlu Zikiki tarafından kullanılmıştır. Yalnız aşağıda göreceğimiz gibi bu mührün asıl durumu bundan farklı olmalıdır(bazı doldurma motifler olmamış ve Šamaš ve boğa-adam da belki de kitabe yerine yeniden kazınmış olabilir). Dolayısıyla bu mühür üç kere kullanılmış olmaktadır.

3-1.3. Kitabesi Kısmen veya Tamamen Değiştirilmiş Olan Mühürler

Bu grupların en tipik örnekleri Kat.35(Kültépé25aA) ve Kat.36 (BM113579A)dır. Kat.35'de aslında kitabenin olduğu yere Eski Anadolu üslûbunda hayvanlar ve hayvan başları kazınmıştır. Bu hayvan motifleri arasında bazı yazı işaretleri ve kitabe çerçeveleri tam silinmeden kalmıştır. Kat.36'da ise kitabenin çerçevelerine uydurularak Eski Asur üslûbunda hayvanlar kazınmıştır. Her iki örnekte asıl figürlerin arasına, kitabe yerine yeniden kazınmış hayvanlarla aynı üslûpta küçük adam (biri o-bacaklı küçük adam) ilâve edilmiştir. Yalnız Kat.35'deki oturan maymun, yukarıda söz ettiğimiz gibi "?" işaretiyle şimdilik asıl mühür motifine ait olarak bırakılmıştır¹¹². Kat. 19(Ka607B), Kat.37(Kt.a/k572B) ve Kat.38(Ka156)'de ise III.Ur üslûbundaki Kat.2(Kt.n/k2058)'deki değiştirme ile aynı şekilde olmak üzere, kitabesi tamamen silinip yeniden Eski Assur üslûbunda ikişer Lama veya tapan üst üste kazınmıştır. Kat.39(Kültépé31a)'da da, yukarıda söz ettiğimiz gibi kullanan kişi kitabede adı geçen kişi ile farklıdır. Kitabesinin kısmen silinip üst üste konulan küçük tapanlar, hayvan ve noktalar, asıl figürler arasındaki diğer küçük motifler ile beraber sonradan kazınma olasılığını göstermektedir.

110 Teissier 1994, cat.605

111 Veenhof & Klengel-Brand 1992, s.21

112 bk. dip not 102.

Kat.no.17(Kat.a/k454) ve Kat.18(KKS47A)'de aslında üç satır olarak hazırlanmış kitabe yerinde iki satır yazı ve bir satırına figürler kazınmıştır. Bu figürler kitabenin kazındığı zaman boş kalan yere yerleştirilmiş de olabilir. Yalnız Eski Assur üslûbunda olan bu tip ilâve asıl sahne ile farklı zamanda kazındığı kesindir. Bu değişiklik belki de ithal edilip Assur'lu sahibine geçtiği zamanda yaptırılmıştır. Ancak Assur'lu sahibine geçen mührün yeni bir mühür olup olmadığı ya da kullanılmış mühür olup olmadığını, baskılardan söylemek zordur. Yalnız asıl üslûp ile farklı bir üslûpta kazınarak kullanıldığından bu mühür tezmizde ele alınmıştır. Ayrıca Kat.18'nin kitabesinde bulunan isim [Isi-Aşşur DUMU xx ta x] olmasına rağmen zarfından Iddināja adlı bir kişi tarafından mühürlendiği öğrenilmektedir. Bu nedenle bu mührün ikinci veya üçüncü kez kullanılmış olması olasıdır. İkinci kez kullanılmış ise Iddināja, Isi-Aşşur'un mührüne küçük figürleri ekletmiştir. Eğer üçüncü kez kullanılmış ise Iddināja, Isi-Aşşur'un mührünü hiç değiştirmeden kullanmıştır. Daha önce de Isi-Aşşur başkasının mührüne kendi ismi ile küçük figürleri kazıp kullanmıştır.

Kat.20(VAT9217)'de ise asıl figürler arasına konulan diğer figürlerle beraber kitabe yerine konulan ikinci sahnede kitabe çerçevesinin bazı izleri ile kitabe çerçevesini örtmek için bazı uydurmaların olduğu görülmektedir. Kat.21(Kt.k/k61A)'de de figürler arasına konulmuş küçük figürlerin yanı sıra ikinci sahne olarak kitabe çerçevesini kullanarak iki sırtı konili boğa'nın altına iki tapan konulmuştur. Kat.24 (AO8788)'de figürler arasında bazı yazı işaretlerinin kaldığı görülmektedir. Bir yabancı ağacın gövdesi de kitabe çerçevesinin bir kısmı olması olasıdır.

Yukarıda söz ettiğimiz ayna yazılı kitabe, Eski Babil mühürlerinde yapılmamıştır. Yalnız Kaniş Karum'da bulunan Eski Babil üslûbunda yapılmış bazı mühürlerde ayna yazılı kitabe mevcuttur. Kataloğumuzda da bu tipte 11 örnek bulunmaktadır(Kat.16, 17, 26, 31, 42, 43, 51, 53, 54, 55, 65). Bu Eski Babil mühürleri ithal edildikten sonra, üzerine büyük olasılıkla Assur'lular tarafından veya yerliler tarafından kitabe kazıtılmıştır. Yalnız bu kitabelerin hangi sahipleri tarafından (ilk sahibi mi, ikinci sahibi mi v.d.) kazındığını kanıtlamak zordur. Kataloğumuzda yer alan örnekler, yalnız ikinci kez kullanılmış olduğu kanıtlanan diğer unsurlarla birlikte olanlardır.

3-1.4. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

3-1.4.1. Mücadele Sahnesinde Yapılan Değişiklikler:

Eski Babil mücadele sahnesinde en çok görülen ek motifler noktalardır. Noktalardan başka bazan küçük motifler doldurma motif olarak eklenmiştir. Yalnız mücadele eden figürlerin aralarına konulmuş libra ve vazo, insan başı ve oturan hayvan (köpek ?) gibi motiflerin sonradan ilâve edilip edilmediğine karar vermek zordur. Eski Babil mühürlerinde libra ve vazo'nun genel olarak üst üste konulmuş olmasına rağmen, mücadele sahnesinde tek tek mücadele eden ayrı çiftlerin arasına yerleştirilmiştir. Eski Babil mühürlerinin atölyesinin bulunduğu Sippar'da bulunan mühür baskıları arasında bu tip motifli mücadele sahnesi olmamasına karşın, bunların da ek motifler olabileceği göstermektedir (Kat.9(AO8780+ AO8787), Kat.10(AO8633b+AO8746)). Fakat küçük motifli mücadele sahnelerinin, Diyala bölgesindeki Tell Harmal ve Tell Dhiba'i'dan çıkanlar arasında da bulunması¹¹³, bunların Assur'lu tüccarlar tarafından kullanıldığı zaman eklenmiş motifler olduğunu kesin olarak söylemeyi zorlaştırmaktadır. İnsan başı ve oturan hayvan, ayrı ayrı mücadele sahnesi içinde kazınmış olmakla beraber, üst üste konulmuş şekilde de kullanılmıştır(AO8297¹¹⁴; Kt.12 Kt.f/k98). Bu tip mücadele sahnesi yine Tell Harmal'dan bulunmaktadır¹¹⁵. Bu nedenle mücadele eden çiftlerin aralarına, aşağı kısma konulmuş bu motifleri şimdilik asıl motif olarak düşünmekteyiz. Kat.no.13(a/k 432, n/k 1797 et al.)'deki mücadele sahnesindeki figürler tipik Eski Babil üslûbunda tasvir edilmekle beraber, kanatlı-arslanlardan soldakinin arkasında birleştirilmiş üç nokta ve sağdakinin arkasındaki bir nokta (bu da üç nokta olabilir) sonradan eklenmiş olabilir. Ayrıca kahraman tarafından başına basılan bir arslan ile kanatlı arslan arasındaki küçük Lama ile baş aşağı bir kurbağa aralara yerleştirilmiştir. Bu küçük motifin diğer motifler ile aynı üslûpta olmak üzere sonradan mı eklenmiş, birinci kez kullanılırken mi kazınmış olduğunu kesin söylemek mümkün olmadı. Kat.no.16(Kt. v/k156) 'da boğa-adam ile mücadele eden kahraman ve baş aşağı duran arslan'ın başına basarak bir bacak ve kuyruğunu tutan bir kahraman ve kitabeden oluşan asıl sahneye, küçük Lama, küçük tapanlar, insan başları, kuş, hayvan, libra, vazo ve diğer küçük motifler ve noktalar doldurulmuştur.

113 Al-Gailani Werr 1988, Lev.I/1,2,7; Lev.XX/1,4

114 TC III3,Lev.CCXXXVI/85, Teissier 1994, Cat.647.

115 Al-Gailani Werr 1988, Lev.I/4

Lama ve insan başlarından oluşan eklerin Eski Assur üslûbunda olduğu bellidir. Ayrıca ayna yazılı kitabe de aynı zamanda eklenmiş olabilir.

3-1.4.2. Tapma Sahnesinde Yapılan Değişiklikler:

Yukarıda gördüğümüz gibi Lama'nın tapanı eliyle getirdiği tapma sahneli mühürlerin çoğunda kitabe tamamen veya kısmen silinip yeni motifler veya ikinci sahne yeniden kazınmıştır. Ayrıca bazı küçük motifler asıl figürler arasına eklenmiştir. Bazılarında kitabenin beklendiği yerde boğa-adam ve diğer figürlerin ikinci sahne olarak bulunmasına rağmen, Kat.29(VAT9228), Kat.30(MMA1982.135.6b/30) gibi mühürlerde sonradan eklenmiş olduğunu kanıtlamak zordur. Bazılarında ise nokta, hayvan ve küçük adam gibi motifler figürler arasına doldurma motif olarak ilâve edilmiştir. Bu tip mühürler arasında Kat.24(AO8788)'deki Eski Babilli tapma Sahnesi, tipik Suriyeli motifler olan Suriyeli kadın, tapan, hayvan başı, hayvanlar gibi küçük motifler ve yerli olmayan ağacın eklenmesiyle Suriye'li atmosferini gösteren kalabalık bir sahneye çevrilmiştir. Figürler arasında bazı yazı işaretlerin kalması yukarıda söz ettiğimiz gibi kitabesi silinip ek figürlerinden bazı kısmı ilâve edilmiş olduğunu gösterir.

Oturan tanrıya Lama'nın himaye ettiği tapandan oluşan tapma sahneli mühürlerde, yukarıda gördüğümüz kitabesinin ikinci sahneye çevirilmemesinden başka Kat.40, 41 gibi üst üste konulmuş küçük figürlerden oluşan sahnelerde ilâve edilmektedir. Bunların da kitabe yerine kazınmaları olasıdır.

En tipik tapma sahnesi olan oturan tanrı, tapan ve Lama'dan oluşan üç figürlü mühürlerde yapılan değişiklikler, çoğunlukla, asıl figürlerin aralarına onlarla paralel olarak tapan ve Lama gibi küçük figürler ya da doldurma motiflerin eklenmesidir. Oturan tanrıya Lama'nın himayesinde bir hayvan getiren tapan ve diğer tanrı, kral veya tapandan oluşan sahnede de, Kat.52(Ka399B)'de olduğu gibi tipik eklemeler vardır. Asıl figürlerin aralarına onlara paralel olarak Eski Assur üslûbunda küçük Lama, baş aşağı tapan ve nokta, diğer satırda belki de orijinal olan libranın üstüne baş aşağı bir tanrı, bitkiye benzer bir motif ve oturan tanrının önüne bir kuş ile bir nokta eklenmiştir. Diğer bir nokta ise kitabe satırındadır. Kat.no.53(Kt.a/k1125)'de ise oturan tanrı önüne tipik Eski Assur üslûbunda bir insan başı ilâve edilmiştir.

Kat.37(Kt.a/k572B), Kat.42(A845) gibi asıl figürlerin boyuna yakın olan ilâve figürler de vardır. Figürlerin aralarına ve kitabe yerine sonradan ilâve edilen ikinci veya küçük Lama ya da tapanların, diğer

üslûplarda da olmakla beraber, çoğunlukla Eski Assur üslûbuyla kazınmış olduğu açıkça görülmektedir(Kat.42-44,50,52,55,58-59).

Anadolu üslûbunda yapılmış tadilat, asıl Anadolu grubunda olduğu gibi küçük doldurma motifleri ve hayvan motifleri ile olmuştur. Bunlardan güzel örnekler, Kat.35(Kültépé25aA, VAT13561); Kat.40(Kt. 84/k352A); Kat.64(BM114388) gibi mühürlerdir. Kat.35 (Kültépé25aA, VAT13561)'de, asıl kitabelerin çerçeveleri kısmen kalmış olmasına rağmen kitabe alanı Eski Anadolu'lu hayvan motifleriyle güzelce örtülmüşlerdir. Kat.64(BM 114388)'de Lama'nın arkasındaki çizgi ile bölümlenmiş alanda tasvir edilen boğa ve sulu kahraman, Mezopotamya'daki örneklerde olduğu gibi kitabe beklenen yere kazınmış ve kitabe hiç kazınmamış da olabilmektedir. Fakat aynı tipte olan Kat.40(Kt.84/k 352A)'de oturan tanrı arkasındaki kusarıkku çifti ve sulu kahraman çiftinin, yanındaki küçük hayvanlar, asıl figürler arasındaki küçük tapan ve diğer motifler ile beraber sonradan kazınmış olduğu stil bakımından bellidir.

Tapma sahneli mühürlerin bazılarında kitabe beklenen yerde boğa-adam, sulu kahraman, arslan ile mücadele eden boğa-adam veya kahraman, boğaya saldıran arslan gibi ikinci sahneye sahip olanlar bulunmaktadır. Bu ikinci sahneler, mühürün ilk kazındığı zamanda tasvir edilmemiş olmakla birlikte, ikinci değil ilk sahibi tarafından yaptırılmış olduğu düşünülmektedir. Ancak burada bu tip ikinci sahneli mühürler, bu ikinci sahnede değil diğer kısmında yapılan değişiklikler nedeniyle ele alınmıştır. Örneğin Kat.58(BM 89303)'deki mühürde Collon'a göre kitabenin kazındığı veya mühürün düz kesilmiş olduğuna dair izler hiç bulunamamıştır¹¹⁶. Yalnız çok sayıdaki mühürde görülen boğa-adamın elindeki mızrak {Kat.56(Ka634C); Kat.57(Kt. 76/k22), üst üste duran küçük adam veya dik motifler ve noktalar Kat.57(Kt. 76/k22); Kat.58(BM 89303); Kat.59(YBC 1147a)} kitabe çerçevelerini örtüyor gibi görünmekle beraber, bunlarda çerçevenin olup olmadığını kesin olarak bilmiyoruz. Bu tip mühürlerde sonradan farklı üslûblarla yapılmış tadilat görülmektedir.

Kat.58(BM 89303) 'de tipik Eski Assur üslûbunda küçük motifler ve noktalar, Kat.59(YBC 1147aB)'da olduğu gibi ilâve edilmiştir. Yalnız bu mühürde önemli olan, tapanın arkasındaki sakallı tanrının Lama figüründen değiştirilmiş olduğunun belli olmasıdır. Asıl standart tapma

116 Collon 1986, s.74, cat.57.

sahnesinde tapanın arkasında olan Lama'nın pliseli elbisesi bu tanrının elbisesinde kısmen kalmıştır.

Gürzlü kral, rahip veya vurma pozundaki tanrının da katıldığı oturan tanrıya tapma sahnesinde ve diğer başka tanrılar tapılan ikinci tapma sahnesi olan mühürlerde yapılan değişiklikler, çoğunlukla, tipik tapma sahnesinde gördüğümüz gibi küçük figürleri ve küçük motifleridir. Kat.68(Kültépé 44aA)'de asıl figürler arasına dik konulan figürler ve motifler, eski tasvir izlerini örtmektedir. Oturan tanrı arkasındaki libra ve vazanın yeri Eski Babil mühürlerinde olanların tam tersidir.

3-1.4.3. Gürzlü Kral Tasvirli Sahnede Yapılan Değişiklikler:

Gürzlü kral tasvirli mühür baskısı, yukarıda söylendiği gibi, Anadolu'da az bulunur. Bunlardan yayınlanmış olan üçünün(ikisi Ib Katı zamanında bulunmak üzere) tadil edilip tekrar kullanılmış olduğu bellidir. Kat.69(Kt. f/k 135)'da, iki elini kaldıran Lama ile karşısında duran gürzlü kralın arkasında da aynı pozda ikinci Lama ve d^u; d^a-a yazılı kitabeden oluşan sahne, Sippar ve Tell Harmal gibi Eski Babil mühür atölyelerinin olduğu merkezlerde bulunan tipik Eski Babil kompozisyonlarından birini göstermektedir. Yalnız kral ve birinci Lama arasında üst üste konulmuş küçük iki adam(tapan)ın, Eski Asur üslûbunda sonradan ilâve edildikleri bellidir. İkinci Lama'nın önündeki libra ve vazo, Eski Babil merkezlerinde çıkan aynı tip mühürlerde bugüne kadar bulunamadığı için, herhalde küçük adamlarla beraber sonradan kazınmış olmalıdır.

3-1.4.4. Bir Ayağını Kaldıran Tanrı/Tanrıça Tasvirli Sahnelerde Yapılan Değişiklikler:

Bu tip mühürlerde en çok tasvir edilen tanrı, Mezopotamya'da olduğu gibi, Anadolu'da da Güneş tanrısı Šamaš'dır. Burada ele alınan mühür baskıları da, çoğunlukla, Šamaš tasvirlidir. Bunlardan başka Savaş tanrıçası Istar ve diğer tanrıların tasvirleri de görülür. Genellikle, başka sahnelerde olduğu gibi noktalar ve bazı küçük doldurma motifler ilâve edilmiştir: Kat.73(Kt 93/k 801D), Kat.74(Kt 92/k 250), Kat.78(Kt.a/k489). Fakat Kat.70(BM119422A), Kat.71(VAT 13529A), Kat.72(KKS123), Kat.75(BM115205A) ve Kat.79(Kt.87/k 630) gibi, başka üslûplarla sonradan kısmen kazınmış olduğunu belirgin olarak gösteren örnekler de bulunur. Eski Babil üslûbundaki mühürlere başka üslûpla ikinci sahneyi eklenmiş olanların en belirgin ve güzel örneklerinden biri Kat.70(BM119422A)'dir. Bir silah(?) tutan sağ elinin uç kısmı silinmiş olmasına rağmen Šamaš olarak düşünülen bu tanrıya

Lama'nın himayesinde kurban getiren şahısdan oluşan Eski Babil üslûbundaki asıl sahnenin yanına, Eski Anadolu ikonografisi içinde önemli bir yer alan hayvan üzerinde oturan Ana tanrıçası¹¹⁷, çevresi ile birlikte ikinci sahne olarak eklenmiştir. Bu tanrıça Anadolu üslûbundaki mühürlerde olduğu gibi, arka arkaya oturan iki arslan üzerinde bir antilobun sırtına oturmaktadır. Tanrıçanın önünde meyvelik tipli altar ve iki çubuklu vazo, biraz uzakta diğer altar veya sunak masası vardır. Boğalar, maymun ve kuşlar tanrıçayı çevrelemektedir. Ayrıca üç figürün aralarına iki küçük adam(tapan) ve tipik Anadolu'lu sunak masası, libra ve vazo veya nokta doldurulmuştur. Šamaš'a Lama'nın himayesinde kurban getiren şahıs'tan oluşan Eski Babil mührünün Anadolu üslûbunda değişiklikler yapılarak tekrar kullanıldığı mühürlere diğer bir örnek, Kat.71(VAT 13529A)dir. Bu baskıda sağ kenarda eğri kılıç tutan bir figür kısmen kalmış olduğuna göre, asıl sahnede BM 116149, 89011'deki¹¹⁸ kılıçlı kral gibi dördüncü bir figürün olması olanaklıdır. Šamaš'ın arkasına aslında kitabe yerine sonradan kazınmış insan başlı boğa, yırtıcı kuş ve diğer bir hayvan üst üste yerleştirilmiştir. Bu hayvanların vücut çizgileri Anadolu grubundaki hayvan tasvirlerinin tarzındadır.

Kat.72(KKS 183/123)'de asıl sahne, Šamaš'a Lama himayesinde tapan bir şahıs, arkalarından sağ elinde eğri kılıç tutan kral ve ellerinde kova ve kadeh tutan rahipten oluşmuştur. Yalnız Eski Babil mühürlerinde Šamaš'ın önündeki tapan genellikle bir elini kaldırarak tapmakta olmasına rağmen, buradaki tapan, oturan tanrı-krala tapma sahnesinde olduğu gibi iki elini birbirine bağlamış şekilde durmaktadır. Šamaš'ın önünde bu tip tapan bulunmamakla beraber birkaç örnekte Savaş Tanrısı önünde ve Savaş Tanrıçasının arkasında duran örnekleri bulunabilir¹¹⁹. Bu mührde asıl figürlerin aralarına, küçük iki adam(tapan), bir maymun, akrep, oturan hayvan, libra ve vazo, yıldız ve noktalar ilâve edilmiştir. İki küçük adam ve maymunun Eski Assur üslûbuyla kazındığı bellidir.

117 N.Özgüç 1965, s.77-78, Lev. XXII/70, XXIV/71; 1979, s.280, res.3

118 Collon 1986, 417, 420

119 Collon 1986, 415, 417(BM 108778 ve 116149) , 399(BM 89393).

3-2. Kaniş Karumu Ib Katı

3-2.1. Üslûbun Özellikleri

Kaniş Karumu Ib Katında bulunan Eski Babil üslûbündeki mühür baskılarında N.Özgüç'ün söylediği gibi iki grup mevcuttur. Biri konu, kompozisyon ve ikonografi bakımından II. Kat'ta bulunanlarla arasında büyük değişiklik olmayanlardır. Bunların çoğu ikinci kez kullanılmış mühürlerdir. İkinci grup, Hammurabi ve Samsu-iluna döneminde çok yaygın olan konulara sahiptir. Bunların çoğu belirli hatlarla daha ince uzun boylu figürlere sahip olup stil bakımından da o dönemdeki özelliği göstermektedir.

Ib Katında bulunan mücadele sahnelerinde(Kt.n/k70; n/k33A; r/k106)¹²⁰, II. Katta da bulunan çıplak kahraman, diz çökmüş çıplak adam, boğa-adam, arslan, kanatlı arslan(arslan-grifon), boğa ve dik oturmuş keçi(veya antilop) aralarındaki mücadele tasvir edilmiştir.

Mücadele sahnesi ve bununla ilgili sahneler, M.Ö. 19. yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra 18. yüzyıl yani Apilsîn zamanına doğru yaygınlaşmıştır. Bu tip mühürlerde kompozisyonun tamamen aynı olması, motiflerin detaylarına kadar olan benzerlikleri, bazı araştırmacılara "örnek kitaplar(pattern books)"ın var olduğunu farzetmektedir¹²¹. Kültepe-Kaniş'te bulunan bir mühür baskısındaki sahne(Kt. n/k33A) ile British Museumu'nda bulunan ve kuzey Mezopotamya'da üretildiği düşünülen bir mühür üzerindeki sahnenin(BM89360) eşitliği bu konudaki iyi tanınan örneklerden biridir¹²².

Kaniş Karumu Ib Katında görülen oturan tanrıya tapma sahnelerinden biri olan Kat.83(Kt.n/k40A)'deki tapma sahnesinin aslı, Eski Babil mühürlerinin erken safhasında görülen oturan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapandan oluşan üç figürlü tipik tapma sahnesidir. Yalnız bu mühürde aslında kitabe için hazırlandığı düşünülebilecek yere konulmuş ikinci sahne olarak oturan tanrı kralın arkasında kısa elbiseli adam ile üst üstü konulmuş insan başlı boğa ve bastonlu köpeğin yanı sıra aşağıda görüleceği gibi sonradan yapılmış motifler de mevcuttur.

120 N.Özgüç 1968, Lev.XXVI/2; XIX/A; XXVIII/1.

121 Collon 1986 BM CatIII, s.89, Lev. XIII/132-138. BM 89360: Lev.XIII/135; Kt. n/k33A: N.Özgüç 1968, Lev.XIX/A.

122 N.Özgüç 1968, Lev.XIX/A; Collon 1986, Lev.XIII/135.

Diğer oturan tanrıya tapma sahnesinde, tahtına oturan tanrıya Lama'nın himayesinde oğlak getiren çıplak kahraman, tapan ve oturan tanrının arkasında cepheden tasvir edilmiş tanrıça figüründen oluşan sahne(Kt.b/k22)¹²³, Sin-muballit, Hammurabi, Samsu-iluna ve Amiditana zamanındaki mühürlerde görülmektedir¹²⁴. Hammurabi döneminde tanrıya oğlak getiren çıplak kahraman görülmekle beraber¹²⁵, diğer dönemlerde çoğunlukla bu boğa-adam olabilir¹²⁶. Hammurabi ve Samsu-iluna zamanındaki mühürlerde ise, ayakta duran tanrıya da oğlak getirmektedir¹²⁷.

Lama'yla karşı karşıya duran güzrlü kral, Eski Babil döneminin başından itibaren tasvir edilmekle beraber¹²⁸, Hammurabi ve Samsu-iluna döneminde çok sevilen ve yaygınlaşmış bir başka konudur¹²⁹. Kaniş Karumu Ib Katında bulunan iki örnek Kat.85(Kt.k/k13) ve Kat.84(Kt. n/k33B), bu tip mühürlerin değiştirilip ikinci kez kullanılanlarıdır. Diğer iki örnek ise tapma sahnesinin yanına ikinci sahne olarak konulan Lama'yla güzrlü kraldır(Kt. k/k16B; n/k32E)¹³⁰. Acemhöyük'te bulunan bir bulla üzerindeki mühür baskısı da bu tip bir sahneyi kısmen göstermektedir(Ac. i1001)¹³¹.

Kaniş Karumu II. Kattan iki elini kaldıran iki Lama arasında kısa elbise giyen, türbanlı ve sakallı olan güzrlü kral, Ib Katında ise bir Lama ile karşı karşıya durmaktadır. Bu kompozisyon Eski Babil mühürlerinde Şamsu-iluna zamana kadar yaygın ve Eski Babil standard kompozisyonlarından biri olmasına rağmen, yukarıda söylediğimiz gibi, Kültepe-Kaniş'te çok az bulunmaktadır. Mevcut örneklerde çoğunlukla, çok figürlü sahnenin bir kısmı olarak görülmektedir.

Ayakta duran İstar ya da Şamaş'ın karşısında Lama'nın himayesinde, bazan Lama'sız duran güzrlü kral, Eski Babil döneminin erken safhasından Hammurabi dönemine kadar devamlı olarak görülen

123 Kültepe 1949, Lev.LX/676.

124 Al-Gailani 1980, nos.33d,39; 1988, nos.9,206C,234,243a.

125 Al-Gailani 1980, s.61,62.

126 Al-Gailani 1980, nos.33, 45; 1988,nos.234,243a.

127 Al-Gailani 1980, no.39; 1988, no.242.

128 Blocher 1992b, nos.13,100,103,107,124,173,203,205,221,223,237,240,248.

129 Al-Gailani 1980, no.39, s.67/n.13-19, no.40, n.41, n.43.

130 N.Özgüç 1968, Lev.XI/B; XVIII/E.

131 N.Özgüç 1980, Res.III/4.

konudur. Kaniš Karumu Ib Katında bulunan örnek(Kt.k/k18)¹³² de bu tipindedir.

İki sahneli mühür, Apilsîn ve Sin-muballit'ten sonra daha çok sevilen kompozisyon olmuştur. Oturan ya da ayakta duran tanrıya tapma veya oğlak getiren sahnelerin yanında Lama'yla güzrlü kral(Kt.k/k16B; n/k32E)¹³³, Lama'yla çıplak sulu kahraman(Kt.k/k16A)¹³⁴ veya diğer tanrısal sahneleri(Kt.n/k29A)¹³⁵, yahut arslanla boğa-adam veya kahramandan oluşan mücadele sahneleri(Kt.k/k15C)¹³⁶ tasvir edilmektedir. Yan yana konulmuş iki tanrısal sahnede de Šamaš, İstar ve Savaş tanrısı sık sık tasvir edilmiş figürlerdir.

Yukarıda da söylendiği gibi Kaniš Karumu Ib Katında bulunan Eski Babil üslûbunda mühür ve mühür baskılarında tasvir edilen motifler ile II. Kattakiler arasında fazla değişiklik yoktur. Yalnız çıplak kadın/tanrıça ile tanrıya oğlak getiren çıplak kahraman dikkatimizi çekmektedir. Yukarıda gördüğümüz gibi oğlak getiren çıplak kahraman, özellikle Hammurabi dönemine işaret etmektedir. Çıplak kadın/tanrıça, Eski Babil mühürlerinde Apilsîn döneminden itibaren Hammurabi zamanının sonuna kadar geçen zamanda hâkim olan motiftir¹³⁷. Yalnız bu figürün tanrıça olup olmadığını kesin olarak söylemek zordur¹³⁸. Ancak Kaniš Karumu Ib Katında bulunan bir örnekte(Kt.n/k32E)¹³⁹ olduğu gibi iki tarafında çıplak bir sulu kahraman ile hayvanı getiren bir adam olan kaide üzerinde duran çıplak figür ise tanrısal figür olarak kabul edilebilir. Doldurma motif olarak kullanılmış olan küçük boylu çıplak kadın figürlerinin yanında, esas motiflerle aynı boyda olan çıplak kadın figürleri de vardır. Bu figürler, genellikle, cepheden tasvir edilmektedirler. Bukleli saçları başın iki tarafından inmekte, ellerini göğsü hizasında tutmaktadır. Bazan rahip ve güzrlü kral gibi kaide üzerinde durmaktadır(Kt.n/k32E, k/k18).

132 N.Özgüç 1968, Lev.XII/1.

133 N.Özgüç 1968, Lev.XI/b; XVIII/E; Al-Gailani 1980, nos. 33,35,39,43; 1988, 201/28,5, 211/5,6, 219/2; 165/a.

134 N.Özgüç 1968, Lev.XI/A; Çıplak sulu kahraman Eski Babil döneminde sürekli sevilen bir motiftir. Bu muhrün çok yakın tasviri Apilsîn zamanında bulunmaktadır. Blocher 1992b, no.296.

135 N.Özgüç 1968, Lev.XIV/2A.

136 N.Özgüç 1968, Lev.X/C.

137 Blocher 1992, Abb.76, nos. 185,186,190,206,211,234,276,317

138 Yalnız Frankfort bunu kadın tapan olarak düşünmektedir. Frankfort CS s.160,171; Collon 1986 MB Cat III, s.132.

139 N.Özgüç 1968, Lev.XVIII/E.

3-2.2. Konuda Değişiklik Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

İb Katında bulunmuş Eski Babil üslûbunda mühür baskılarının az olması nedeniyle değiştirme tarzı da fazla çeşitlik göstermez. Çoğunlukla noktalar ve küçük motifler ilâve edilerek yenilenmişlerdir Kat.82,83,87-89. Yalnız bazı mühürlerin değiştirilme tarzı dikkatimizi çekmektedir. Kat.84(Kt.n/k33)'de Lama ile karşı karşıya duran gürzlü kral ve cepheden tasvir edilmiş çıplak kadın/tanrıça, asıl desenlerden kalan figürlerdir. Bu figürlere Eski Suriye üslûbunda elinde nilüfer tutan ve başı bir kuş tarafından gagalanan bir kadın, çıplak tanrıçaya içki sunan bir adam, figürler aralarına maymun, grifon, hilalli kurs, libra ve rozetler ilâve edilmiştir. Özellikle çıplak kadın/tanrıçaya içki sunan adam, bu mührü iki sahneli mühür haline getirmiştir. Eski Babil mühürlerinde esas figürlerle aynı boyda tasvir edilen çıplak tanrıça/kadın figürü, Collon'a göre, Apil-Sin'in hükümdarlığının 9. yıl'ındaki(M.Ö.1822) mühür baskısında görülmeye başlayıp Hammurabi'nin hükümdarlığı sonuna kadar bulunabilir¹⁴⁰. Ayrıca Mari'de Zimri-lim'in hizmetlisi, Yasîm-sûmû'nun mühürlerinin de aynı kompozisyonda olduğu görülmektedir¹⁴¹. Bunları, kalıplaşmış mühürlere sahibi tarafından bir motifin eklendiği örneklerden biri olarak da görebiliriz. British Museum'daki örneklere bakınca, gürzlü kral ve Lama ile çıplak tanrıça/kadın, aslında kitabe için hazırlanmış yere veya o dönem içinde silinmiş kitabe yerine konulmuş gibidir. Yalnız Kt. n/k 33'teki çıplak tanrıça/kadının, boyutu veya kazıma tarzına göre diğer iki figür(kral ve Lama) ile eşit olduğundan, orijinal sahnedeki tasvir olarak düşünülmektedir.

Yine Lama ile karşı karşıya duran gürzlü kral'dan oluşan mühür Kat.85(Kt.k/k13)'de üç satır kitabenin hemen yanına üst üste konulmuş küçük tapan ve baş aşağı o-bacaklı küçük adam olasılıkla, sonradan ilave edilmiştir. Kat.86(Kt.88/k)'da ise Lama'nın karşısında duran gürzlü kralın arkasına konulan takke ve uzun elbise giyen tapanı, boyu ve kazıma tekniği bakımından da diğer iki figürden değişik ve başka örneklerini bulamadığımız bir figür olduğundan ilave figür olarak kabul ediyoruz.

Asıl figürler arasına küçük motiflerin eklendiği örnek olarak Kat.87(Kt.n/k29A) mevcuttur. Bu mühür aslında iki sahnelidir: biri oturan tanrı-kral ile karşı karşına duran ellerinde kova ve kadeh tutan

140 Collon 1986, BMC III, s.132.

141 Beyer-Charpin 1990

rahipten oluşan sahne, diğeri şematik dağa veya insan başına basan şamaş'a hayvan sunan adamdan oluşan sahnedir. Bu figürler arasına Eski Assur üslûbunda küçük Lama(?), insan başı, libra ve üç nokta eklenmiştir.

4. Suriye Koloni Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

N. Özgüç, Kültepe'de bulunan mühür ve mühür baskıları arasında Suriye'li unsurlara sahip olan mühürleri, iki büyük gruba ayırmıştır. Bunlardan birincisi Kaniş-Karum II.Kat'ta bulunan Suriye-Koloni üslûbu, diğeri ise Ib Katı'nda bulunan Eski Suriye üslûbudur¹⁴². II. Katta açığa çıkartılan Suriye-Koloni üslûbu mühürleri ise, III. Ur geleneğine bağlı mühürler ile asıl Suriye-Koloni üslûbu olarak, Kaniş-Karum Ib Katında bulunmuş Eski Suriye üslûbu mühürleri ise, Eski Babil ve Eski Suriye'li öğeleri birleştiren mühürler ile Suriye'li öğelerin hakim olduğu mühürler olarak alt gruplara ayrılmıştır.

4-1. Kaniş Karumu II.Katı

4-1.1. Üslûbun Özellikleri

Suriye-Koloni üslûbu mühürlerinden III.Ur geleneğine bağlı olanların bazıları, Teissier'nin yayınladığı Şakkanakku mühürleri ile bağlantılı olanlardandır. Ayrıca Şakkanakku kitabeli mührün de bulunması Kaniş Karumu II.Katın tarihlenmesi için önem taşımaktadır.

Teissier, Kaniş Karumu II. Katta açığa çıkartılan, özellikle sivri çıkıntılı takkeyi giyen figürün varlığını (Kt.a/k470,484A,664, Kültépé 36aB, Ka1028, AO9389b, etc.)¹⁴³, Mari ve Ebla'daki paralel örneklerle karşılaştırmıştır. Bunlar III.Ur ve/veya Şakkanakku dönemindeki mühürlerin etkilerini alan Suriye mühürleri ve kuzey-batı Suriye'de önemli bir merkezin olması şeklinde izah etmiştir¹⁴⁴. Yalnız bu mühürlerden biri olan Kat.4(Kt.a/k467)'ü, aşırı derecede değiştirilip sahnenin atmosferi tamamen Suriye'liye çevirilmiş olan III.Ur mührü olarak yukarıda ele almıştık. Sivri çıkıntılı takke ve yün veya saçaklı elbiseyi giyen figürden başka, omuzlarından şualar çıkan oturan tanrı ve oturan tanrıya libasyon yapan adam, III.Ur ya da Akkad geleneğine bağlı olmak üzere Mari'de bulunan şakkanakku mühürlerinde de bulunmaktadır¹⁴⁵.

142 N.Özgüç 1953, s.102-103; 1968, s.15-19,22.

143 Teissier 1993, Res.1-13.

144 Teissier 1993, s.601 ff.

145 Teissier 1993, s.607-608.

Asıl Suriye-Koloni üslûbu ise, Porada'nın "Syro-Cappadocian Group" olarak adlandırdığı mühürlerle hemen hemen paralel, N.Özgüç'e göre daha geç olduğu anlaşılan, gelişmiş Eski Suriye üslûbunun motiflerine sahip linear üslûptur¹⁴⁶. Yalnız Teissier'nin söz ettiği gibi, Kaniş-Karumu II.Kat'taki Suriye-Koloni üslûbu mühürlerinin içinde tamamıyla linear olanların yanı sıra, matkapla ek işleme yapılmış olanlar(örneği BM 120502A+120508A)¹⁴⁷ ve diğerlerine nazaran daha yuvarlak şekilendirilmiş olanları(örneği Kt a/k484; c/k1126)¹⁴⁸ da içeren geniş kapsamlı bir üslûptur¹⁴⁹. Yalnız Suriye-Koloni üslûbu mühürlerinde, genellikle, belirgin hatlarla uzatılmış boylu figürler, saçaklı elbise, başlık, çizgili saç gibi detaylar bulunmaktadır. Ayrıca figürlerin vücutlarının yapımında kullanılan matkap tekniği de bu stilin karakteristik özelliklerinden biridir. Teissier, bu gruptaki mühürlerin çok sayıda Eski Assur mührü ile benzer stilde kazınmış olmalarına rağmen kesin olarak, Suriye-Koloni ikonografisini tasvir etmekte olduğunu vurgulamıştır¹⁵⁰.

Suriye-Koloni üslûbunda hâkim olan asıl sahne, oturan tanrı ya da tanrı/krala tapma sahneleridir. Suriye-Koloni üslûbu mühürlerinin kompozisyon açısından özelliklerinden biri, bu tapma sahnelerinde oturan tanrısal figürün karşısında çeşitli figürlerin çeşitli şekillerde durmasıdır. İkincisi, küçük veya ikinci anlamlı motiflerin mühür yüzünün her kesiminde bulunması, üçüncüsü ise iki sahneli mühür sayısının çok olmasıdır.

Bazı mühürlerde Lama'yı elinden getiren tapan, bazı mühürlerde ise himaye eden Lama'nın önünde duran bir adam oturan tanrıya tapmaktadır. Bazan tapan ya da Lama önünde oturan tanrıya doğru sol ayağını kaldıran veya ilerleyen Šamaš, boğa üzerindeki Hava tanrısı, mızraklı tanrı veyahut iki başlı tanrı Usmu tasvirleri de mühürler üzerinde bulunur. Usmu, Anadolu Grubu mühürlerinde çok sık karşılaşılan tanrıdır. Ancak Suriye-Koloni üslûbunda görülen bu iki başlı tanrı(Kt. a/k664; Kültepe 22aB)¹⁵¹, Anadolu Grubundakilerden farklı olarak, iki boynuzlu ve sakallı ya da uzun pliseli elbiselidir. Diğer

146 Porada 1947, s.99-100; 1948, s.114-115; N.Özgüç 1968, s.22.

147 Collon 1975 CCT VI, Lev.53/42; 50/17,19?

148 N.Özgüç 1989, Lev.102-103/2.

149 Teissier 1984, s.69; 1994, s.57.

150 Teissier 1994, s.57.

151 N.Özgüç 1953, Lev.LII/691; ICK I, Lev.LVIII/Kültepe 22aB.

Suriye'li unsur, eteğini kaldıran ya da eteksiz çıplak kadın/tanrıça tasviridir. Eski Babil mühürlerindeki gibi tümüyle cepheden tasvir edilmiş çıplak kadın/tanrıça az bulunmaktadır. Suriye mühürlerinde çıplak kadın figürleri, çoğunlukla başı profilden, vücudu cepheden tasvir edilmiştir. Bazılarına birkaç sıra kolye takılmıştır. Eteğini kaldıran ya da çevrilmiş çıplak kadın/tanrıça, Suriye mühürlere özgüdür. Çıplak kadın/tanrıça'nın başın üstünde toplanıp aşağıya inen uzun saçları da Suriye'li olduğunu gösteren diğer özelliklerden biridir. Bunlardan başka uzun kuyruklu başlık giyen tanrı ve uzun saçlı kadın da Suriye'li unsurlar arasındadır. Uzun elbiseyi giyip bir elini kaldıran düz saçlı kadın Suriye'li kadın olarak tanınmaktadır. Az olmak üzere bazı örnekleri II.Kat'ta da bulunmuştur.

Ayrıca Suriye-Koloni üslûbunda sivri çıkıntılı takkeyi giyen figürler ile paralel olarak detayları balık pulu gibi ya da yünden yapılmış gibi kalın ve saçaklı elbise veya mantoyu giyen figürler de görülmektedir.

Suriye-Koloni üslûbunda görülen hayvan ve karışık varlıklardan Boğa-adam, insan-başlı boğa, boğa, arslan, maymun, antilop, geyik ve akrep Eski Babil üslûbunda da görülen motiflerdir. Yalnız kutu şeklinde olan yüksek altar üzerinde genellikle dört ayak üzerinde duran boğa(sırtı konili ya da konisiz) Eski Babil mühürlerinde bulunmamakla beraber, Anadolu Grubunun etkisi olarak Suriye-Koloni üslûbunda da görülmektedir¹⁵². Tek ya da çift boğa-adam'ın dışında karışık varlıklar ve hayvanlar, genellikle küçük boyda tasvir edilerek ikincil sahnelerde ya da doldurma motif olarak yer almışlardır.

Suriye-Koloni üslûbunda iki başlı standart, terazi, boğa-altar, sunak masası gibi semboller ve kutsal eşyalar, Suriye'li unsurlar olarak görülmektedir. Kaniş Karumunda bulunan mühür baskılarında (Kultépé 42a, 43a ve a/k 433B) görülen iki insan başlı standart, bazı müze koleksiyonlarındaki First Syrian Grup mühürlerde de bulunmaktadır¹⁵³. Yuvarlak küçük kaide üzerindeki standart'ın ortasına bir erkek başı, üstüne Suriye'li kadın tipinde bir kadın insan başı yerleştirilmektedir. Bu iki

152 Teissier 1994, s.

153 ICK I, Lev.LXX/Kultépé 42a; N.Özgüç 1953, Lev.LXII/699. Kultépé 42a ile aynı mühürden yapılmış baskıları British Museum:Garelli and Collon 1975, Lev.51/27, Berlin'deki Vorderasiatischen Museum: Klengel-Brandt 1992, Lev.XXXIX, XLVII/7; Prag'daki Karlsruh Üniversitesi'te de bulunmaktadır: Matouš and Matoušová 1984, s.174, 71; Teissier 1994, cat.537. Frankfurt 1939, Lev.XLI/e; Porada 1948, Lev.CXXXVIII/918E; Teissier 1984, Cat. nos. 421,423-425,429,430.

başlı standartın, en güzel örneği(Kültépé 42a) oturan tanrıçanın karşısında yer almıştır. Diğer mühürlerde ise, Suriye'li kadın ya da bir tanrı'nın karşısında veya oturan tanrının arkasında tasvir edilmektedir.

Oturan tanrı-kralın elinde de bulunan terazi, adalet tanrısı ile ilgili olmaktadır: Kat.110(Ka601A), Kat.115(Kt.78/k218B). Asıl olarak III.Ur üslûbuna ait olan Kat.5(Kt.a/k467)'de de sonradan eklenmiş olarak görülmektedir¹⁵⁴.

Yukarıda da sözünü ettiğimiz boğa-altar, dikdörtgen kaide üzerinde bir boğa veya sırtı konili boğa şeklinde bulunmaktadır. Üstünde boğa bulunan altar çeşitli şekillerde tasvir edilir. Dikdörtgen biçimli altların içi ya da ön yüzü bazı mühürlerde geometrik motiflerle bezeli iken, bazılarında insan figürleri, bazen de bir satır kitabe olarak çiviyazısı ile doldurulmuştur. Boğa-altar çoğunlukla oturan tanrının arkasındaki son motif olarak tasvir edilmiştir. Ancak bazı mühürlerde ikincil sahne olarak Suriye'li kadın(A849A; Kt.a/k304, AO9390; AO8786+8777)¹⁵⁵ ya da Şamaş (Kültépé21a Sceau E)¹⁵⁶ile beraber tasvir edilmiştir.

Sunak masası az bulunmakla beraber değişik şekillerdedir. Ancak Eski Anadolu üslûbundaki meyvelik tipi sunak masası bulunamamıştır.

4-1.2. Mühür Yüzü Değiştirilmeden İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Şakkanakku mührü olarak tanıtılan Kat.90(Ka588B)'daki mühür, II. Kat'tan önceki döneme ait ve II. Katın erken safhasında tekrar kullanılmış olarak düşünülmektedir¹⁵⁷. Bu mühür eski kitabesi silinmeden ikinci kez kullanılmıştır.Yalnız desenlerin olduğu zeminde bulunan yazı işaretlerinin sonradan ilâve edilmiş olması olasıdır.

Kat.91(Kültépé 36aB) ve Kat.91a(A847)'deki mühürlerin ikisi de Idi-abum adlı kişi tarafından kullanılmış mühürlerin baskılarıdır. Bu iki baskıya ayrı ayrı bakınca her ikisinde de mühür yüzünün değiştirmeden ikinci kez kullanıldığını düşünülebiliriz. Yalnız ikisinin desenlerindeki küçük detaylara kadar aynı mührün baskıları olduğu kanıtlanmasına rağmen, ikisinde de kullanan kişi olmayan ayrı kitabelerin bulunmasından bu iki baskının bağlantılarını anlamak zor olmaktadır. Bir olasılık olarak,

154 ICK II, Lev.CXX/Ka601; N.Özgülç 1953, Lev.LXII/693; Kt. 78/k218B, yakında yayınlanacak olan bir bulladır.

155 Delaporte 1923, Lev.125/1; N.Özgülç 1989,Lev.100-101/3; Lewy 1935-37, Lev.CCXXX/7,8.

156 ICK I, Lev.LVII.

157 Teissier 1994, s.60.

Idi-abum adlı kişi Ikuş-m[u?-]'un mührünü hiç değiştirmeden kullanmış, sonra Idi-abum(I-te-a-bu-um)'un oğlu I-su-ri-ik mührün kitabesini değiştirip kendi adını kazdırmıştır. Daha sonra Idi-abum adlı başka bir şahıs bunu hiç değiştirmeden tekrar kullanmıştır.

Diğer bir örnekte Aşşur-idi'nin oğlu Aşşur-nādā, [Ebdamu mekim Eb-la[-x] (veya Urda meki-im x-x)] yazılı iki satır kitabesi olan mührü hiç değiştirmeden kullanmıştır Kat.92a(AO9389b). Daha sonra Aşşur-nādā kitabe yerine bir satır ekleyerek kendi adını kazdırıp asıl satırın birine küçük Lamayı eklemiştir Kat.92(FT2C). Yalnız asıl mührde kitabe satırının hemen sol dışında dibinde kalan çivi yazısı işareti, daha önceden kitabesi olduğunu, bunun sonradan kısmen silinmiş ya da silinip yeniden kazınmış olduğunu kanıtlamaktadır. Ancak bu değiştirmenin, Aşşur-nādā tarafından kullanılırken mi yapılmış veyahut daha önce mi yapılmıştır bilinmemektedir.

Aşşur-rē'ī'nin oğlu şu-Anim, [Bala DUMU La-NI DAM.GAR] kitabeli mührü kullanmıştır Kat.93(KKS7a). Ayrıca Uzua'nın oğlu Ennam-Aşşur tarafından kullanılmış mührün Kat.94(KKS83C; Ka281E), ayrı bir kişi tarafından da kullanılmış olduğu(AO8748) bilinmektedir.

4-1.3. Kitabesi Kısmen veya Tamamen Değiştirilmiş Olan Mühürler

Yukarda gördüğümüz örneklerden Kat.91(Kültépé36aB) ve Kat.91a (A847) arasında bulunan değişiklik, ikiden fazla kişi tarafından kullanılan süreç içerisinde kitabenin bir kere değiştirilmiş olmasıdır. Kat.92(a/k443; BM115221)'ın sahibi Aşşur-nādā, başkasından aldığı mührü olduğu gibi bir süre kullandıktan sonra eski kitabeyi silip bir satır ilāve ederek kendi adını kazdırmıştır. Aynı zamanda boş kalan bir satırına küçük Lama'yı ekleyip tekrar kullanmıştır.Yukarıda söylediğimiz gibi asıl mühr Kat.92a(AO9389b) da büyük olasılıkla tadil edilmiştir.

II.Katta bulunan üslüb özelliklerinin başında söz ettiğimiz Teissier'nin şakkanakku mührleriyle bağlantılı mührlerden biri olan Kat.95(Kt.a/k393,423,447,453,484A)'de bir satır olarak kalan kitabe yerinde sadece bir yazı işareti kalmak üzere, diğer kısmı silinmiştir.

Kat.105(Edinburgh)'deki mührde kitabenin ayna yazısı şeklinde olması, yazının satırın dışına dağılması ve bir işaretin tanrı figürünün üstüne kazınması sonradan kazınmış ya da değiştirilmiş olma olasılığını gösterir. Kat.96(Parker 1967)'deki kitabe de ayna yazısı şeklinde olmakla

beraber kısmen silinip Anadolu üslûbunda kuş, boğa ve noktalar kazınmıştır. Kat.97(Kt. a/k145)'de ise bir satır kalmak üzere bir mızrağı tutan iki boğa-adam noktalar ve maymun figürü ile beraber ekler kitabe satırlarını örtmektedir. Kat.98(Kültépé18aD)'de de okunamamış olan iki satır kitabenin iki yanında tavr edilen hayvanlar, insan başları, küçük tapan, boğa-adam ve maymun figürleri, asıl kitabe satırlarını örtmektedir.

Kat.99(Kt.n/k1711), Kat.100(Kt.88/k863) ve Kat.101(VAT 9227 A)'de kitabe satırında ana sahnedeki üslûp ile ayrı üslûpta ikinci motifler kazınmıştır. Kat.102(VAT9238A) ve Kat.103(VAT13529A)'de ise kitabenin beklendiği yere değişik motifler kazınmıştır.

4-1.4. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Sahne içi çok kalabalık olan Suriye üslûbu mühürlerinde aynı üslûpta yapılmış değişiklikler çok az saptanabilmiştir. Yalnız Kat.104 (Kt.a/k481a)'deki mührün asıl sahnesinden çok az kısmının kaldığı düşünülmektedir. Karşı karşıya oturan kral ya da tanrının eşit olmamaları ve ayrı ayrı sahneyi oluşturmaları, sağdaki oturan tanrının arkasında insana basarak duran bir tanrının çok sıkıştırılmış şekilde olması, doldurma motiflerin fazla dağınıklık olması, bu mührün çok fazla değiştirildiğini göstermektedir. Büyük orasılıkla sadece sağdaki sivri çıkıntılı takkeyi giyen oturan kral asıl sahneden kalmadır. Kat.106(KKs85C)'da da aynı tip eklenme yapılmıştır. Kat.107(AO 8299a)'de ise oturan tanrının arkasındaki bir şahıs ile dik kalkmış hayvan değişik üslûpla belki de Anadolu üslûbunda sonradan kazınmış gibidir.

Kat.108(Kt.b/k603), Kat.119(Kt.n/k1717B), Kat.120(Kt.86/k158), Kat.112(Kt.c/k1136) ve Kat.114(Ka643B) gibi örneklerde, figürler arasındaki küçük motifler doldurma olarak ilave edilmiştir. Bunlardan bazılarının(Kat.119, 120), asıl sahnelerden ayrı üslûpla ilâve edildiği bellidir. Kat.120, Kat.112, Kat.114'de görülen dik düzenlenmiş noktalar, asıl kitabe yerini ya da kitabe çerçevesini kapsamakta olduğunu göstermektedir. Kat.119(Kt.n/k1717)'de ayrıca kitabe'de yazılan Pu[zur4-Sú-en6]'in oğlu Aşur-ta-[ak-lá-ku]'nun adı zarfında olan mühürleyen kişilerin listesinde yoktur. Kat.112(Kt.c/k1136)'nin zeminindeki yazıtın da ayna yazısı olup sonradan ilave edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Kat.117(Vat9235)'de mührün üst kenarında figürlerin önüne konulan rozet(yıldız?) ve noktalar, Eski Assur üslûbunda tercih edilen şekildedir.

4-2. Kaniş Karumu Ib Katı

4-2.1. Üslûbun Özellikleri

Matkabın az olarak kullanılmış olanları dahil, linear Suriye-Koloni üslûbu Ib Katında da nadiren kullanılmıştır Kat.121(Kt.n/k68)¹⁵⁸. Acemhöyük'te bulunan bullalar üzerindeki mühür baskıları arasında da burada söz konusu ettiğimiz üslûba bağlı olanlar mevcuttur(Ac.i710; Ac.r39)¹⁵⁹. Kaniş Karumu Ib Katında bulunan bir örnekte(Kat.121) daha stilize edilmiş Suriye-Koloni üslûbu görülmektedir. Figürlerin uzatılmış vücutları, özellikle çıplak tanrıçanın uzun beli ve aşağıda kalan kalça, alınla birleştirilmiş ve sivri bir çıkıntıyla belirtilmiş burun, dolgun yanaklar görülmektedir. Erkanal, Acemhöyük'te bulunan bazı örneklerde(Ac.i710, r39) matkapın ve çizgilerin fazla kullanılmış olmasından, bunların Kaniş Karumu II. Katı ile Ib Katına geçişi yansıtan bir zamana tarihlendirilme olasılığından söz etmiştir¹⁶⁰.

Eski Babil ve Eski Suriye'li unsurları yan yana tasvir eden mühürler'de Eski Babil motifleri, Suriye-Koloni üslûbuna nazaran daha yuvarlak hatlarla şekillendirilmiştir. Fakat yine de uzatılmış boylu figürler, dolgun yanaklar ve çizgiyle yapılan detayların tercih edildiği stildedirler.

Suriye'li unsurların hâkim olduğu mühürlerin en karakteristik noktaları, Samsu-iluna'nın üçüncü hâkimiyet yılına ait bir belge üzerine basılmış mühürde de gördüğümüz gibi, insan figürlerindeki iri başlar, büyük eller ve ayaklar ve kadın figürlerinin uzun saçaklı eteğinin sağdan, soldan çıkıntılı olmalarıdır. Alından kulağa doğru olan yay çizgi ile üçgen burnun içine büyük gözler yerleşmiştir.

Kaniş Karumu Ib Katında bulunan Eski Suriye üslûbu Frankfort ve Porada tarafından "First Syrian Group" olarak adlandırılan mühürler ile hemen hemen paraleldir. Frankfort ve Porada'ya göre "First Syrian Group" mühürlerde, Eski Babil mühürlerinde görülen tanrısal sahnelerle beraber Suriye'li ek motifler Suriye stilinde tasvir edilmektedir. Frankfort, bu grubu Eski Babil Hanedanı ile çağdaş olarak tarihlendirmiştir¹⁶¹.

158 N.Özgüç 1968, Lev.XXV/3.

159 N.Özgüç 1980, s.66-67, Res.III-10a,b; 1979, Lev.I/2;N.Özgüç 1979, s. 290, Lev.I/2.

160 Erkanal 1993, s.93.

161 "Second Syrian Group" mühürleri, aslında özenle işlenmiş figürler ve motiflerden oluşan daha kalabalık sahnelerle temsil edilir.

N.Özgüç, Kaniş Karumu Ib Katında bulunan Eski Suriye üslûbunu kronolojik olarak ikiye ayırmak için Porada'nın tanıttığı Hammurabi'nin yirmibeşinci hâkimiyet yılına ait bir tablet üzerindeki mühür baskılarıyla Samsu-iluna'nın üçüncü hâkimiyet yılına ait bir vesika üzerindeki mühür baskısını en tipik karşılaştırma örnekleri olarak ele almıştır¹⁶². Hammurabi dönemine ait bir vesika üzerindeki mühür baskısı, Eski Babil ve Suriye'li unsurların yan yana işlendiği mühürdür. Samsu-iluna dönemine ait bir diğer baskı ise Suriye'li unsurların hâkim olduğu mühürdür. Öte yandan Kaniş Karumu Ib Katında bulunan 3)Eski Babil ve Suriye'li unsurların yan yana işlendiği mühürlerde gösterilen Mari duvar resimleriyle olan yakınlık, bu tip mühürlerin tarihlendirmesine bir tanık olabilir. Mari sarayları Hammurabi'nin otuzbeşinci hâkimiyet yılında yıkılmıştır¹⁶³. Bu nedenle N.Özgüç bu mühürlere Mari grubu da denilebileceğini ve Şamşi-Adad ve Hammurabi zamanında yapılmış olduğunu söylemektedir¹⁶⁴.

Ayrıca Kaniş Karum'unda Samsu-iluna zamanındaki mühürlerle paralel olan 4) Suriye'li unsurların hâkim olduğu mühürler, Kaniş Karum Ib katının en az Samsu-iluna zamana kadar inebileceğini göstermektedir. Ancak Tel Açana (Alalakh) VII. katta bulunan vesikalara göre Hammurabi'den sonra ikinci veya üçüncü nesle ait olduğu anlaşılan ve II. Niqmepuh'un mühürlerinde de görülen, Porada tarafından "baroque" olarak söz edilmiş¹⁶⁵ olan üslûp Kaniş Karum'unda bulunmamaktadır. Ayrıca Eski Babil mühürleri arasında Mezopotamya'da görülüp, Ami-ditana'dan Samsu-diatana'ya kadar olan dönemde yapılan matkapla işlenmiş mühürler Kaniş Karumunda bulunmamaktadır. Bu nedenlerle Kaniş Karumu Ib Katının altı sınırı Şamusi-iluna'nın hâkimiyet yıllarına yerleştirilmektedir¹⁶⁶.

Ancak Ib katında bulunan Eski Suriye üslûbu mühürlerinde ikinci kez kullanılmış bir mühür saptanmamıştır. Yalnızca, Ib Katında az bulunan Suriye-Koloni üslûbu geleneğindeki bir mühürde ilave motifler görülmektedir.

162 N.Özgüç 1968 s.16-17; Porada 1957, s.16-17.Yalnız bu makalede Porada, Frankfort ve Porada'nın ilk gruplandırmalarına göre Mari'nin tahribinden sonraya tarihlendirilen "Second Syrian Group" ile yakın mühürler yani saf Suriyeli olanların da "First Syrian Group"un tarihlendirildiği Samsu-iluna döneminde bulabildiğini ve iki grup arasındaki kriterlerin tartışılmalı olduğu vurgulamıştır.

163 Porada 1948, s.118.

164 N.Özgüç 1968, s. 19, 22.

165 Porada 1957, s.195.

166 N.Özgüç 1968, s. 22,23.

4-2.4. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

İb Katı'nda Suriye üslûplarında tekrar kullanılmış tek mühür Kat.121(Kt.n/k68)'dedir. Oturan tanrıya Šamaš ve Lama'dan oluşan tapma sahnesinin yanına, aslında kitabesinin olduğu yere yalnız kitabenin bir kısmı bırakılıp boęa-adam, kısa elbiseli adam ve çıplak kadın/tanrıça eklenmiştir. Zemine ise noktalar, kuş ve maymun gibi küçük motifler ve tanrı arkasındaki bilinmeyen iki motifin sonradan ilâve edilmiş olduğu düşünölmektedir.

5. Eski Assur Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

5-1. Kaniş Karumu II.Katı

5-1.1. Uslûbun Özellikleri

Eski Assur üslûbunda III. Ur geleneğine bağlı kalmış Eski Assur mühürleri arasında önemli olan Assur'lu kralların, yani I.Erişum, İkunum'un oğlu Sargon ve Naram-Sin'in mühür baskılarının bulunmasıdır¹⁶⁷. Bu baskılar, Giriş'te söz ettiğimiz gibi, kronoloji bakımından önem taşımakla birlikte, üslûp bakımından da çok ilgimizi çekmektedir. Bu mühürler oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği bir tapan, oturan tanrının arkasındaki iki elini kaldıran ikinci Lama ve iki katlı kitabeden oluşan tapma sahnesine sahiptir. Hepsi tek tipte olan bu mühürlerin konu ve kompozisyon bakımından III. Ur geleneğine bağlı olduğu bellidir. Yalnız oturan tanrının arkasında duran Lama ve Lama ile tapan arasındaki dik bir hilal, III. Ur mühürlerinde görülmeyen unsurdur. Stilleri ise eski geleneklerin etkileri altında bazı noktalarda Eski Assur'lu olduğunu belirtmektedir. Yani kral mühürlerindeki bu figürler, diğer Eski Assur mühürlerine göre eski mühürlere yakın, daha yumuşak hatlarla tasvir edilmiş olmalarına rağmen, yine de hatları ve tasvir tarzları ile III. Ur veya Eski Babil mühürleriyle farklılık gösterir. Sargon'un mühründe ise figürlerin elleri çatal şeklindedir. Kitabedeki yazı ise Eski Assur üslûbunda hâkim olan ayna yazıt olarak yapılmıştır¹⁶⁸.

Eski Assur mühürlerinin çoğu diğer mühürlerin etkilerini altında yapılmıştır. Fakat stil bakımından diğer üslûbların güçlü etkileri altında olduğu belli olanlar, yukarıda gördüğümüz III. Ur etkili kral mühürlerinin dışında pek fazla yoktur¹⁶⁹. Diğer mühürler ise özellikle ikonografi açısından III. Ur, Eski Babil, Eski Suriye ve Eski Anadolu mühürlerinden etkiler almakla beraber, iyi tanıdığımız Eski Assur üslûbunda (figürlerin şekilendirilmesi ve kazınma tekniği) işlenmiş mühürlerdir. Yani diğer üslûplardan alınan etkilerle çok karışık olmasına rağmen, stil bakımından Eski Assur üslûbunun belli noktalarını göstermektedir. Bunlar: köşeli hatlara rağbet, alından eğri bir hat halinde inen iri burun, burnun meydana getirdiği üçgende bir nokta, bir hat veya

167 Özkan 1993, Lev.90/1.2.

168 bk. dip not 106.

169 Özkan 1991, Kat.1-7.

üçgen teşkil eden göz vazifesini gören kısım; çoğunlukla üç dişli bir çatal veya üçgen biçiminde eller; köşeli vücut hatları ve linear elbise süsleridir. III.Ur ve Eski Babil'in zarif mühürlerine karşın, keskin hatlarla kazanmış Eski Assur mühürlerinin konuları daha güçlü ve daha belirgin şekildedir.

Diğer üslûplardan etkiler alıp yapılan Eski Assur mühürlerini, onları etkileyen üslûplara göre ayırmak gerekmektedir¹⁷⁰. Bu konu üzerinde yapılacak çalışmaların, Assur'lu tüccarların tercihleri, mühürlerin yapıldığı yerin saptanması veya mühürlerin nakil yönlerine ilişkin bazı kanıtları verebileceği düşünülmektedir¹⁷¹. Teissier Kültepe II.Kat'ta bulunan diğer üslûblarda da görülen motifleri, tapma sahnesi, sulu kahraman, çapraz hayvan ve mücadele sahnesi gibi her üslûbda bulunan Mezopotamya kökenli motifler hariç, 8 başlıkta toplamaktadır¹⁷²: 1) Hayvan üzerindeki tanrı alayları - Anadolu grubunda; 2) Arabalı tanrılar - Anadolu grubu; 3) Bir kalkanı tutan ayakta duran figür - Anadolu grubu; 4) Oturan tanrıya ilerleyen Güneş tanrısı - Akkad ve Eski Babil mühürlerinde görülen motif olmakla beraber Anadolu grubu ve Suriye-Koloni üslûbunda; 5) Arslan ejderi(muşhuşšu)'nin üstünde yıldırım tutan tanrı (Hava tanrısı Adad) - Anadolu grubu; 6) Çıplak tanrıça - Anadolu grubu, Suriye-Koloni ve şakkannaku mühürlerinde; 7) Sırtı konili boğa önünde tapan(lar) -Anadolu grubu; 8) Küçük motiflerle çevrilmiş asıl sahne (terminal) - Anadolu grubunda da mevcuttur. Bunlar, Özkan'ın tez çalışmasında Eski Assur üslûbun konu veya motif bakımından yenilikleri olarak belirtilenlerin çoğu ile aynıdır¹⁷³.

Eski Assur üslûbundaki mühürlerde hâkim kompozisyon, oturan tanrı-kral'a veya az sayıda tanrıya tapma sahnesidir. Yalnız bu tapma sahnelerindeki figürlerin sayısı ve sıralamaları Mezopotamya mühürleri ile farklıdır. Ayrıca tapma sahnesine değişik figürler veya ikinci sahne

170 Özkan, N.Özgüç'ün gruplamasına dayanarak yaptığı tez çalışmasında III.Ur etkisi altında olan mühürleri daha geniş kapsamda ele almıştır. Fakat kral mühürleri ve aynı tipteki bazı mühürler dışında, "çağdaş sanatların etkisini taşıyan Eski Assur üslûbu" olarak sonradan ele aldığı mühürler olarak ayrılabilir kadar direkt III.Ur etkisini bulamadığımız için, bunların çoğunu ikinci grup b) ve c) içinde ele alıyoruz.

171 Teissier 1994, s.52-53; Özkan, tez çalışmasında diğer mühür üslûplarının etkilerini ifade etmekle beraber, bu konu üzerinde fazla durmamıştır.

172 Teissier 1994, s.54.

173 Özkan 1991, s.61-62. Boğa altlarına tapma sahnesi; insan başlı boğaya tapma sahnesi; tanrı alayları; oturan tanrıya yalnız tanrıların tapması; tapanın iki Lama arasında gelmesi; tapma sahnelerinin arkasına bazı figürlerin eklenmesi; takkeli tapanın yapılması; boğa altarı; insan başlı boğa; Fırtına tanrısı Adad; arslan üzerinde güneş tanrısı Şamaş; arabalı tanrılar; çıplak tanrıça; küçük takkeli kahraman sıraları; takkeli kahraman olarak tanıtılmıştır

olarak diğer sahnelerin eklenmesi ve birleştirilmesi, Eski Assur üslûbunun özelliklerinden biridir.

Yukarıda gördüğümüz III. Ur mühürlerinin büyük etkisiyle yapılan kral mühürlerinde oturan tanrı-krala Lama'nın elinden getirdiği bir şahıs tapmaktadır. Diğer tapma sahnelerinde tapan, iki Lama arasında veya Lama'nın arkasında bir elini kaldırarak tapmaktadır. Eski Babil (İsin/Larsa) mühürlerinde olduğu gibi sadece tapanın arkasında himaye eden Lama yoktur. Bazan oturan tanrıya tapmakta olan iki veya üç figür, sadece Lama ya da sadece tapanlar olabilir. Oturan tanrı/tanrı-kralın önünde hilalli kurs bulunur. Çift boynuzlu tanrı veya takkeli tanrı-kral, bazıları sakallı bazıları sakalsız olmasına rağmen hepsi şilteli taburede oturup omuzundan itibaren sağ kolunu açıkta bırakan ve ayak bileğine kadar olan kat kat pliseli bir elbiseyi giymektedir. Şilteli taburesi kafes işli bir kaide üzerinde de olabilir. Yalnız tanrı-kralın öne uzatılan sağ elinde (sağa bakarak oturan tanrı ise sol elinde) muhakkak bir kadeh bulunmaktadır. Bazı tanrı figürlerinin elleri açık veya halka ve asa gibi diğer sembolü tutmakta, bazıları tanrı-kral gibi elinde kadeh tutmaktadır. Ayrıca elinde kadeh bulunan takkeli figürün kayık veya arslan gibi tanrı kimliğini belirten sembollerle beraber tasvir edilmesi, Eski Assur üslûbunda tanrı ve tanrı-kral ikonografilerinde karışıklık olduğunu göstermektedir¹⁷⁴. Tanrı-kral figürlerinin kimlikleri, diğer üslûplarda olduğu gibi, genellikle, saptanmamıştır. Fakat bazı boynuzlu tanrı figürlerinin, kaide yerinde bulunan keçi-balık veya kayık motifleri üzerinde oturmaları(Kt. 86/k 177, n/k 1785, 1793, 1830, g/k 178, 182, h/k 270, ş/k80)¹⁷⁵, bu tanrının su tanrısı Ea/Enki olmasını düşündürmektedir. Tek veya birbirlerine arkalarını dönerek oturmuş iki arslan üzerinde şilteli taburede oturan boynuzlu tanrı(Kt. n/k1781,1862; n/k1869; b/k151, 161, 674, n/k1811, 1961, 2009)¹⁷⁶ Savaş tanrısı olarak görülmektedir. Noktalardan oluşan arkalıklı tahta oturan tanrı figürleri Güneş tanrısı Šamaš olarak tanıtılmıştır¹⁷⁷.

Çift boynuzlu arkaya dönen kuyruklu saçlı toplu Lama, genellikle, tapanın önünde veya tapanın ön ve arkasında yer alarak oturan tanrıya

174 Fakat III. Ur devrinden itibaren tasvir edilen tanrı-kralın veya Eski Babil Hanedanında Samsu-ditāna'ya kadar devam ettiği söylenen kralın hayatta iken tanrılaşma âdetini düşünürsek, takkeli figürlerin tanrı olması görüşünün doğrulanması için daha detaylı tartışmalar gerekir. Bu tartışmayı tezimizin kapsam dışında bırakarak, burada III. Bin'in sonundan itibaren tasvir geleneğinde olduğu gibi, boynuzlu figürü tanrı, takkeli figürü tanrı-kral olarak adlandırmaktayız.

175 Özkan 1991, Kat. 61,62,127-129.

176 Özkan 1991, Kat. 68,131,132.

177 Özkan 1991, s.19.

doğru tapmaktadır. Bazı Lama figürlerinin tapma şeklinde kaldırıldığı sanılan iki kolundan yalnız biri belirtilmiştir. Belden üst kısmı, omuzlar ve kolların hatlarıyla üçgen şeklinde detayı gösterilmeden, giysinin alt kısmında kat kat pliseler gösterilerek tasvir edilmiştir.

Kenarı dik saçaklı elbise giyen kısa çizgili takkeli, sakalsız tapan, sol elini beli seviyesinde bükerek sağ elini kaldırmış tapma duruşundadır. III. Ur etkili mühürlerde Lama tarafından elinden getirilen tapanın başı traşlıdır. Başı traşlı olan tapan Eski Babil etkili mühürlerde de az olarak bulunabilir. Yine Eski Babil etkili mühürlerde iki elini önünde birleştirmiş tapan da az sayıda vardır.

Bu grup mühürlerde kitabe yerinde, çok defa, üst üste konulmuş küçük motifler görülmektedir. Bu küçük motiflerden çok defa görülenler: Lama; tapan; arslan, antilop, kuş ve akrep gibi hayvanlar; sırtı konili boğa; çapraz şekilde iki arslan; insan başlı çift boğa (kusarikku'lar)dır. Son üç motif, bazan, boğa-adam veya boğa üzerinde Hava tanrısı motifleri gibi asıl figürler ile aynı boyda da eklenmişlerdir.

Ayakta duran tanrı figürlerinin çoğu, tapma sahnelerinde tapanlara eşlik eden ek motif veya ikinci sahne olarak tasvir edilmiştir.

Ayakta duran tanrılar arasında boğa veya arslan ejderi (Mušhuššu) üzerinde yıldızı tutan Hava tanrısı Adad'ın tasviri dikkatimizi çekmektedir. Bir boğa üzerinde, bir elinde(seyrediciden uzak olan ellinde) yıldız ve boğa yularını(dizgini) tutup, diğer elinde mızrak, balta veya gürz gibi bir silah tutan Hava tanrısının tasviri, Eski Babil mühürleri bölümünde görüldüğü gibi Suriye ve Anadolu'da standart olmuştur. Anadolu Grubunda daha çok görülmek üzere, belki de Anadolu'da yapılan Eski Assur mühürleri de bu motifi benimsemiştir.

Ayrıca Güneş tanrısı Šamaš, Eski Assur üslûbunda Eski Babil üslûbunun devamı olarak, Hammurabi döneminden önceki Eski Babil mühürlerin bazılarında olduğu gibi, testere dişli hançerin ucunu yukarıya doğru dik tutmaktadır.

Asıl sahne olarak sırtı konili boğa veya boğa altlarına ikiden fazla şahıs tarafından tapılmaktadır¹⁷⁸. Az örnekte de diğer tapma sahnesi gibi iki Lama arasındaki şahıs bir boğaya tapmaktadır¹⁷⁹. İki frizli mühürlerde

178 Özkan 1991, Kat. 53-58

179 Özkan 1991, Kat.59-60a, 88, 123

görülen boğaya tapma sahnelerinde, Lama-tapan-Lama-tapan şeklinde Lama ile tapan ikişer kere tasvir edilmiştir (a/k 929, n/k1904) ya da sadece üç Lama boğaya tapmaktadır(Kt. n/k 1821, 2082)¹⁸⁰. Genellikle, boğa altında yatay bir çizgiyle ayrılmış kaide olup, buraya arslan veya akrep yerleştirilmiştir. Bazılarında boğa üç tapan üstünde tasvir edilmiştir(Kt.n/k1702,2051,2060,c/k425, NBC1845)¹⁸¹. Bu iki mühürde görülen bir tapanın en öndeki boğaya tapması diğerlerine göre değişiktir.

Anadolu Grubu mühürleri ile yakınlık gösteren sırtı konili boğa altarnın, dört bacağı yan yana gösterilmekle beraber, boynuzu dışında daima profilden tasvir edilmektedir. Vücuduna kafes işlemesi yapılmıştır. Bazen konili boğa önünde sunak masası ve sırtındaki koni üzerinde kuş bulunan Anadolu Grubu'na daha yakın olduğunu ifade eden örnekler de vardır.

Eski Assur mühürlerinde mücadele sahneleri, genellikle, ortaya konulan insan başlı boğa çifti/kusarikku çifti veya çapraz şekilde arslan çifti ile bunların iki tarafında yer alan iki çıplak kahraman veya boğa-adam aralarındaki mücadele olarak tasvir edilmiştir (Kt. h/k295, 86/k170, n/k1877, 1878,1950, n/k1826, Ka695, I658, a/k602, a/k622)¹⁸². Eski Babil üslûbunun etkisinin daha çok olduğu sanılan mühürlerde arslan, boğa-adam ve kahraman arasındaki mücadeleler de gösterilmekle beraber bunların sayısı çok azdır(Kt. n/k1866, Ka485)¹⁸³. Mücadele sahnelerinde de tapma sahnelerindeki ikinci sahne veya motifler mevcuttur.

İnsan başlı boğa (Kusarikku), Eski Anadolu mühürler dışında her üslûpta bulunabilmekle beraber, Eski Assur mühürlerinin tipik motiflerinden biridir. Eski Assur üslûbundaki insan başlı boğa (Kusarikku), Eski Babil mühürlerinde görülenlerden daha çok stilize edilmiştir. Genellikle, arka arkaya yerleştirilen iki insan başlı boğa, arka ayakları üzerinde kalkmış ve başlarını birbirlerine çevirmiş vaziyettedir. Arka bacakları ve kuyrukları işlenmiş olmasına rağmen ön bacakları gösterilmemiştir. Vücutlarından ayrı olarak cepheden tasvir edilmiş başları, boynuzlu ve uzun sakallı insan başı şeklindedir. Yüzlerin detayları basit şekilde gösterilmektedir.

180 Özkan 1991, Kat. 85,86

181 Özkan 1991, Kat.124,125.

182 Özkan 1991, Kat. 75-81, 135a.

183 Özkan 1991, Kat. 136,137.

İnsan başlı boğa (Kusarikku), aslında mücadele sahnelerinde yer alır. Tapma sahnesinin yanı sıra boğa-adam ve çıplak kahramanda olduğu gibi, ikinci sahne olarak veya ikinci motif olarak tasvir edilmektedir.

Belinde sadece kemer ile belirtilen takkeli çıplak kahraman yalnız dış hatlarıyla mühür üzerinde tasvir edilmiştir. Takkesi veya buna benzer şekilde belirtilmiş saçları, tapan ve tanrı-kral figürleri ile aynı tiptedir.

Anadolu Grubunda daha iyi örnekleri olan ve 4 atlı arabaya binen tanrı, Eski Assur mühürlerinde iki atlı arabaya binmektedir. İki örnekden birinde, oturan tanrı, diğerinde ayakta duran tanrı tasvir edilmektedir (Kt.n/k1830; t/k33)¹⁸⁴. Ayakta duran tanrı, uzun elbise giymekle beraber, burada boğa üzerindeki Hava tanrısına çok benzer pozdadır.

Çıplak kadın/tanrıça tasviri Eski Assur üslûbunda çok azdır. II.Katta bulunan bir örnekte, Suriye mühürlerinin etkisini ifade eden uzun saçlı kadın/tanrıça figürü vardır(Kt.j/k291 v.s.)¹⁸⁵. Genellikle iki elini göğüs üstünde tutup cepheden tasvir edilmektedir. Yalnız Kt. j/k291 ve diğer baskılardaki kadının başı oturan tanrı-krala doğru bakmaktadır.

Karışık varlıklar ve hayvanların ikonografisinin de çoğunlukla Mezopotamya geleneğine bağlı olduğu görülmektedir. Yalnız kusarikku çifti, çapraz şekilde arslan çifti'nin ve arka ayakları üzerine kalkmış tek veya çapraz şekilde çift antilop (ceylan) veya dağ-keçisi(ibex)'nin çok tasvir edilmesi ve küçük hayvan tasvirlerinin doldurma motif olarak çok kullanılması, Eski Assur mühürlerinin bir başka atmosferini gerçekleştirmiştir. Küçük hayvan tasvirleri Anadolu Grubu mühürlerinde daha zengin ve stil bakımından değişik olmasına rağmen, iki üslûp arasındaki yakınlığı da bize göstermektedir. Ayrıca sırtı konili boğa-altarı üzerindeki kuş, belki de, Anadolu Grubu mühürlerinden alınan motif olarak sayılabilir.

Bazı örneklerde başlı olan yılan motifi, kırkayak ya da bitki gibi tam anlamı bilinmeyen motifler olmasına rağmen, Eski Assur mühürlerinde çok kullanılan motiflerdir.

Eski Assur üslûbunda diğer mühürlerde olduğu gibi oturan tanrı veya tanrı-kral'ın önünde, başı seviyesinde hilalli kurs bulunur. Ayrıca

184 Özkan 1991, Kat. 145,146

185 Özkan 1991, Kat.106

yan veya dik olan küçük hilal ve küçük yıldız bazan Lama ile tapan figürlerin aralarında mührün üst kenarına yakın yere konulmuştur. Libra ve vazo bazan Eski Babil mühürlerinde olduğu gibi tapan ve Lama arasında üst üste, bazan oturan tanrı veya tanrı-kral'ın dizlerinin önünde yer alır. Ayrıca sadece libra ya da vazo, doldurma motif olarak figürlerin arasında bulunabilir.

Tanrıların kimlikleriyle ilişkili sembollerden belli olanlar, Šamaš'ın testere dişli hançeri, İstar'ın aslında çift arslan başlı fakat stilize edilmiş güzü ve eğri kılıcı ile Adad'ın elinde olan yıldırım ve mızrak, balta veya güz gibi silahlardır. Bunların hepsi, Eski Babil ikonografisinden kalanlardır. Yalnız çoğu daha stilize edilmiştir. Yukarıda da söylediğimiz gibi hava tanrısı Adad'ın Anadolu ve Suriye'de daha standart olması burada da görülmektedir. Adad baltaya benzer iki silah ile tasvir edilmiştir. Bunlardan biri üçgen uçlu yassı balta, diğeri ucu D-şeklinde olmaktadır.

Bazı boğa-adamların tuttuğu hilalli mızrak da yeni motiflerden biridir.

Ayrıca yukarıda gördüğümüz sırtı konili boğa veya boğa altarı, Eski Assur üslûbunda özel olarak işaret etmek gereken semboldür.

Altar/sunak masası, az sayıda, sırtı konili boğa altarı önünde veya iki boğa altarı arasında konulmuştur. Üstünde fazla malzeme olmamasına rağmen, Anadolu Grubu mühürleriyle yakınlık gösteren bir unsurdur. Fakat Anadolu Grubu mühürlerinde olduğu gibi boğa bacaklı masa şeklinde olanlar bulunamaz.

Mühür yüzünü iki kata ayrılarak ikiden fazla sahneyi bir mühürde tasvir etmek, Eski Assur üslûbunun özelliklerinden biridir. Yukarıda gördüğümüz kompozisyonlardan çeşitli birleşimler yapılmıştır. Burada da, genellikle, asıl sahne tapma sahnesidir. Bazı mühürlerde iki tapma sahnesi(Kt.n/k1821,2087, a/k929, n/k1904), bazılarında ise tapma sahnesi ile mücadele sahnesi(Kt.n/k1821,2087), tapanların frizi(Kt.c/k1372, n/k1874) veya hayvan frizi(Kt.j/k289) üst üste konulmuştur¹⁸⁶. İki katlı figür frizli mühürlerde eğer kitabe varsa, normal olarak, mührün boyunca kazınmıştır. Üst üste figürlerin yerleştirilmesi yukarıda gördüğümüz gibi diğer tapma sahnesinde de ikinci sahne olarak denenmektedir.

186 Özkan 1991, Kat. 85-88.

Bunlardan başka Eski Assur üslûbunda sahneyi oluşturmayacak şekilde tek veya birkaç motifin tekrarlamaıyla oluşan figür frizi de bulunmaktadır. Bunlara insan başı, küçük adam, çıplak kahraman ve boğa-adam sırayla dizilmiştir (Kt.n/k2047, b/k677, n/k1829, Ka1033, AMM109-1375-64, ATHE pl.26/41)¹⁸⁷.

5-1.2. Mühür Yüzü Değiştirilmeden İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Eski Assur üslûbunda kitabede yazılı ad ile zarflarda yazılan bilgilerden elde edilen mühürleyenler arasında uyumsuzluk görülen veya zarflarda adı geçmeyen kişilerin mühür baskıları, yani kitabesi değiştirilmeden ikinci kez kullanılmış mühürler de mevcuttur. Teissier'nin Kataloğunda da böyle 19 örnek bulunmaktadır. Bunlardan üçü babadan oğluna :Kat.122(A853), Kat.123(Kat.n/k1821), Kat.124(KKS44B), üçü kardeşler arasında: Kat.125(AO9387a), Kat.126(Ka82B;AO8297,8303a) ve Kat.166(MMA66.24.15b/53) el değiştirdiğini göstermektedir. N.Özgüç'ün bullalarda yaptığı incelemelere göre, Kat.166, NUBANDA Şu-a-nim'in oğlu Puzur-Iştar'ın mührü, Buzia tarafında kullanılmıştır. Bunların kardeş oldukları Kt.n/k1881'deki yazıttan anlaşılmaktadır¹⁸⁸. Kat.127(Kultépé29B, Kt.g/k407)'de ise Assur kralı (ENSI) Şilulu'nun mührü, aynı adı taşıyan Uku'nun oğlu Şilulu tarafından kullanılmıştır¹⁸⁹. Kat.167(Kt.n/k1702)'de ise kitabede Şu-a-ni-um NUBANDA adı geçmekle beraber, Hu-bi-tin NUBANDA tarafından kullanıldığı okunmuştur¹⁹⁰. Kitabedeki adı ile mühürleyen kişinin adı farklı olan diğer örnekler Kat.128(KKS48B), Kat.166(MMA 66.245.15b.53;KKS104A), Kat.129(KKS14A), Kat.130(BM115204A), Kat.131(KKS119), Kat.132(Kultépé24C), Kat.158(AO9389b, FT2E, Kt.o/k196b2C) ve Kat.143(Kt.a/k623A) dır.

Aynı mührün baskılarının değişik kişiler tarafından kullanılmış olduğunu gösteren örnekler ise Kat.146(AO8301a), Kat.129(AO8306), Kat.186(Kultépé20D, BM15211), Kat.130(Kultépe45aC), Kat.131(AO 9385) ve Kat.132(Kultépé20G)dir. Bunlardan Kat.133(AO8306), Kat.124 (KKS44B), Kat.135(AO9385), kitabede adı bulunan asıl sahibi tarafından

187 Özkan 1991, Kat. 81a-84,138,154.

188 Kt.n/k1881, yayınlanmamış zarfda okunan bu bilgi, N.Özgüç tarafından bana verildi.

189 Balkan 1953, s.14-16; Teissier 1994, cat.238.

190 Prof.Dr.N.Özgüç, Dr.AyşeKaraduman tarafından okunan yayınlamamış bu kitabe ve zarfdaki yazıtın bilgilerini bana verdiği için teşekkürlerimi sunuyorum.

kullanılmış olduğu belli olan baskılar da bulunmaktadır: Kat.133(AO8306) - AO8744A, Kat.124(KKS44B) - TMH275A, Kat.135 (AO9385) - KKS74A.

Yukarıda gördüğümüz kitabesi değiştirilmeden kullanılmış mühürlerden bazılarında noktalar ve diğer doldurma motifler ilave edilmiştir. Bazılarında ise mühür yüzü hiç değiştirilmeden kullanılmıştır. Bunlardan belli olanlar Kat.146(AO8301a), Kat.133(AO8306), Kat.190 (Kultépé20D, BM115211), Kat.134(Kultépe 19aC), Kat.124(KKS44B), Kat.135(AO9385) ve Kat.136(Kultépé20G), değişik kişiler tarafından basılmış aynı mühür baskılarıdır. Kat.129(KKS14A), Kat.130(BM115204 A), Kat.132(Kultépé24C) ise desen açısından da ilave veya değiştirilmeler tahmin edilemediği için hiç değiştirilmeden kullanılmış olduğunu düşünmekteyiz.

Kat.163(MMA66.245.14b/43-KKS49B)'de ise, noktaların sonradan eklendiği bellidir. Fakat MMA66.245.14b/43 ve KKS49B'yi kullananların farklı olduğu da bildirilmektedir¹⁹¹.

5-1.3. Kitabesi Kısmen veya Tamamen Değiştirilmiş Olan Mühürler

Eski Assur üslûbundaki mühürlerde aslında kitabe için hazırlanmış yere hiç kitabe yazılmadan desenlerin kazınmış olduğu düşünülen mühürlerin sayısı diğer üslûblara nazaran çok fazladır. Bunlardan kitabesi tamamen silinip sonradan tekrar kazınmış olanları ayırmak mühür baskılarından mümkün olmadığı için burada sadece kitabe izleri bırakılanları ve üslûp bakımından değişiklikleri belli olanları ele aldık. Bunlar içinde III.Ur üslûbunda Kat.2'den öğrendiğimiz kitabe yerine üst üstü konulan küçük figürler ile yapılan değiştirmeleri belli olanlarına da yer verilmiştir.

Kat.156(MMA66.245.23/63)'daki örnekte kitabenin büyük ölçüde değiştirilerek diğer motiflerle birlikte sonradan kazındığı, asıl mühür kenarı dışına taşan kısımdan anlaşılmaktadır. Kat.137(Kt.a/k809C)'de ise silinmiş kitabe yerine Eski Anadolu üslûbunda figürler kazınmıştır. Yalnız kitabe çerçeveleri ve birkaç yazı işareti kalmıştır. Kat.138 (MMA66.245.16b/59)'de asıl mühürde oturan tanrı-kral Lama ile tapan şahıstan oluşan sahne vardır. Bunun yanındaki ikinci sahne ve oturan

191 Teissier 1994, Cat.390a, b.

tanrı-kralın hemen arkasındaki Lama'nın asıl kitabe yerine sonradan kazındığını düşünmekteyiz. Yeni kazınmış Lama'nın arkasında kısmen kalan kitabe okunmamıştır. Kat.139(Kt.j/k313I; Kt.v/k151E) ve Kat.140(Kt.c/k425; NBC1845)'da asıl kitabe kısmen bozulup yine Eski Assur üslûbunda dik kalkmış arslan veya arslan çifti, diğer kısmındaki noktalar ve küçük figürler ile beraber sonradan konulmuştur. Kat.141(Kultépé27aA), Kat.142(Ka451), Kat.144(Ka718), Kat.146(AO8301a) ve Kat.147(LB1146) de yeni kitabenin kazındığı zaman bir satırı kapatmak için figürler de kazınmış olabilir. Kat.148(AO8305a) de bu grup mühürlerden biri olabilir. Kat.149(Ka589), Kat.150(Kat.87/k98B), Kat.151(MMA66.245.21b/35), Kat.152(Kt.n/k1821C) ve Kat.153(AO8781 et al.)'deki kitabe satırlarında görülen küçük adam, kuş, arslan ve nokta gibi motiflerin kitabe ile beraber asıl mühürlerde yer alıp almadığını kesin söyleyemiyoruz. Yalnız bunların çoğunun kitabede adı geçen kişi tarafından kullanılmış olması, kitabe ile beraber kazındığını düşündürmektedir. Kat.154(AO8789b)'da ikinci Lama'nın arkasındaki boğaya basan tanrı ve üçüncü Lama, kitabe ile beraber olasılıkla sonradan kazınmıştır. Kat.155(Kt.n/k1717A)'de ise aslında kitabe için hazırlanmış yere küçük tapanlar konulmuştur.

Eski Assur üslûbundaki mühürlerde yer alan kitabelerin original mühürde olup olmadığını baskılardan anlamak diğer üslûblardakilerden daha da zordur. Yalnız Kat.145(KKS16)'deki mühür Ka26 ile aynı olmakla beraber, Ö.Tunca'ya göre kitabe yazıları değişiktir. Bu nedenle hangisinin eski olduğu belli olmamasına rağmen, kitabenin tekrar kazınıp kullanıldığı düşünülmektedir¹⁹². Bu mühüre de daha önce gördüğümüz mühürler gibi kitabe yerine küçük adamlar, figürler arasına libra ve noktalar eklenmiştir.

5-1.4. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Eski Assur üslûbunda asıl sahnenin değiştirildiği ancak iki örnek: Kat.156(MMA66.245.23/63) ve Kat.157(Kultépé38aD) bulduk. Diğer değişiklikler ise asıl sahnedeki figürler arasına genellikle küçük figürler veya noktalar ilâve edilerek yapılmıştır.

¹⁹² Tunca, N.Özgüç Bullae'de, Cs.60 (Kt.j/k619).

5-1.4.1. Mücadele Sahnesinde Yapılan Değişiklikler

Mücadele sahneli mühürlerde yapılan değişiklikler yalnız noktaların ilaveleridir. Kat.158(Kt.o/k196b2C), Kat.159(A853B) ve Kat.160 (MMA66.245.20b/33)'da asıl figürlerin aralarına konulmuş küçük adam, arslan ve akrep gibi motiflerin ilave olup olmadığını kesin olarak söylemek zordur. Kat.161(Kt.a/k1102) ve Kat.184(Kt.v/k155C)'de noktaların akrep motifinin üstüne konulması, bu örneklerde akrep ile noktaların en az farklı zamanda kazanılmış olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan Kat.159(A853B)'da figürler arasına konulmuş küçük tanrı ve balık-adam Eski Anadolu üslûbundadır.

5-1.4.2. Tapma Sahnesinde Yapılan Değişiklikler

Kat.156(MMA66.245.23.63)'da asıl sahneden yalnız Lama, tapan ve mührün üst ve alt kenarlarında kazanılmış ikişer çizgi kalmıştır. Bu kenar çizgilerini geçerek tasvir edilen arka arkaya duran iki arslan üzerinde şilteli taburede oturan tanrı, hilalli kurs, hilal, vazo, noktalar, bir hayvan üzerinde baş aşağı duran arslana basan çıplak kahraman, üst üste duran küçük adam ve iki satırlı kitabe, sonradan Eski Anadolu üslûbunda kazanmıştır.

Bundan başka oturan tanrıya tapma sahnelerinde yapılan değişiklikler, figürler arasına küçük figürler, motifler veya noktaların ilâve edilmesiyle yapılmıştır. Kat.165(MMA66.245.19b/42), Şu-Anim'in oğlu Úşup-işku[m]'un mührüdür. Bu kişi kendi mührünün(Kt.n/k1769A) esas figürlerin aralarına bunlarla paralel olarak küçük Lama, kırkayak veya bir bitki gibi motif ve librayı ilâve ettirerek tekrar kullanmıştır¹⁹³. Aynı tip ilâveler Kat.166(MMA66.245.15b/53), Kat.167(Kt.n/k1702)'de de görülmektedir. Bu mühürler yukarıda gördüğümüz gibi kitabede adı yazılı olan kişi ile farklı bir kişi tarafından kullanılmış mühürlerdir. Kat.168(Kt.n/k1826), Kat.169(AO8301a), Kat.170(Kt.k/k38), Kat.172 (MMA66.245.23/64) ve Kat.143(LB1146) de küçük figürler ve noktalar asıl figürler ile paralel olarak ilâve edilmiş örneklerdir. Bazı mühürlerde oturan tanrının önünde baş aşağı duran küçük tapan bulunmaktadır Kat.175 (MMA66.245.18b/ 62), Kat.176(AO8751), Kat.178(Kt.n/k1766) ve Kat.174(Kt.b/k128, BIN1902). Bu baş aşağı küçük adamın ne amaçla kazanılmış olduğu bilinmemektedir. Yalnız hemen yukarıda gördüğümüz dik duran küçük figürler ve Eski Babil üslûbunda bulunan örneklerKat.17 (Kt.a/k454), Kat.52(Ka399B) gibi ilâve olduğunu düşünmekteyiz.

¹⁹³ N.Özgiç, Kt.n/k1769A'da okunan bilgiyi bana da bildirmişti.

Kat.179(Ka616)'da oturan tanrının arkasında baş aşağı duran adam da ortadaki vazoyu tutan çift kahraman ile beraber sonradan kazanmış olabilir.

Yukarıda mücadele sahnelerinde Kat.161(Kt.a/k1102) ve Kat.184(Kt.v/k155C)'de gördüğümüz gibi noktaların sonradan ilave edildiğini düşünmekteyiz(Kat.179~Kat.187). Kat.181(Kt.j/k299C)'de ise üç nokta tapanın üzerine, onun detayını bozacak biçimde konulmuştur. Diğerlerinde Kat.183(Kt.v/k148D), Kat.182(Kt.r/k12) ve Kat.185 (Kt.c/k 770)'de ise zemindeki diğer motifler hiç düşünülmeden konulmuştur. Yalnız Eski Assur üslûbunda çoğu örnekte görülen, oturan tanrının önündeki iki veya üç noktanın bir anlam taşıyıp taşımadığını bilmiyoruz. Ancak Eski Babil üslûbunda oturan tanrının önüne oturan maymun, Eski Assur üslûbunda ise iki veya üç nokta eklenmiştir.

5-1.4.3. Boğaya Tapma Sahnesinde Yapılan Değişiklikler

Kat.157(Kultépé38aD)'de, asıl sahne akrep ve iki çizgi üzerinde duran sırtı konili boğaya Lama'nın himayesinde tapandan oluşmaktadır. Tapanın arkasında baş aşağı arslana basan adam ve hayvan başları Eski Anadolu üslûbundadır. Olasılıkla kitabe de sonradan eklenmiştir.

5-2. Kaniş Karumu Ib Katı

5-2.1 Üslûbun Özellikleri

Ib Katındaki Eski Assur üslûbu, çoğunlukla II.Kattakilerin özelliklerini koruyan ve onları devam ettirenlerdir. Bunların yanında E.Porada'nın "Provincial Babylonian" olarak adlandırdığı grup ile, tasvirleri abartılı derecede şematize edilmiş olan mühürler de bulunmaktadır. Porada'nın "Provincial Babylonian" olarak adlandırdığı¹⁹⁴ Taşra Babil üslûbu, Anadolu'da az bulunmakla beraber, Assur'da bulunan mühürlerin büyük kısmını oluşturmuştur¹⁹⁵. Porada, Louvre Müzesindeki I.Şamşi-Adad'ın hizmetlisinin mührünü(A 284)¹⁹⁶, bu grubun temsilcisi olarak tanıtmıştır. Bu gruptaki mühürler Eski Babil'in yaygın konularını tasvir ederek onlarla paralellik göstermektedir. Fakat figürlerin, genellikle kaba olan detaylarının işleniş tarzı, özellikle elbiselerin

194 Porada 1947, s.98-99; 1948, s.100-112.

195 Özkan 1991, s.63; Moortgat VAR Taf. 509-512,514-516.

196 Delaporte 1923, Lev.78/6(A.284).

süslenmesi, Eski Babil mühürlerinden tamamen farklıdır¹⁹⁷. Figürlerin elbiselerinde çok defa omuzlardan beline kadar uzanan üçgen şeklinde bantlar görülür ve yüksek tepeli başlığın kenarları dik çizgilerle süslenmektedir. Bu nedenle grup, "Eski Babil motiflerinin Assur üslûbunda işlendiği mühürler" şeklinde tanıtılmıştır¹⁹⁸. Ayrıca Eski Babil mühürlerinde az tanınan fakat Anadolu'da Eski Assur üslûbundaki mühürlerde yaygın olan figürlerin de tasvir edildikleri söylenmektedir¹⁹⁹. Bu tür motiflerden önemli olanları, sırtı konili boğa veya boğa-altarı ve boğa üzerinde vurma duruşundaki Hava tanrısıdır²⁰⁰.

Taşra Babil üslûbunun yanı sıra, Ib döneminin son safhasında görülen ve son derece şematize edilmiş olan mühürleri, bir üslûbun olgunlaşmasının son safhasında oluşan bir değişim veya yerli değişikliklerden biri olarak görüyoruz. Fakat bu tip mühürlerinin geniş alanda bulunmaları, bazı merkezlerin tarihlenmesi için önem taşımaktadır²⁰¹. N.Özgüç'e göre bu mühürlerin özelliği, figürlerde vücutların çizgilerle taranmış olması ve insan yüzlerinin abartılı bir şekilde basitleştirilmiş olmasıdır²⁰². Bazı mühürlerde çizgilerle taranmış diğer Eski Assur mühürlerinden daha belirgin, üçgen şeklinde tasvir edilmiş vücutların yanı sıra, çatal şeklinde eller, üçgen teşkil eden iri burun ve çizgili takkeler gibi Eski Assur üslûp özellikleri açıkça görülmektedir. Fakat bazı mühürler, belki de daha fazla şematize edilmiş olmalarından dolayı, Eski Assur üslûbun bu özelliklerini göstermezler. Bu mühürlerde genel olarak hâkim olan figür alayları Suriye üslûbunda da bulunabilen kompozisyonlardandır.

Ayakta duran tanrıya tapma sahnesi : Taşra Babil üslûbu denilen mühürlerde Eski Babil mühürlerinde görüldüğü gibi Savaş tanrıçası İştâr'a tapan uzun elbiseli figür ve diğer figürlerden oluşan sahneye iki örnek bulunmaktadır(Kt. k/k 15; n/k 30)²⁰³. Savaş tanrıçası İştâr, yalnız Taşra Babil üslûbundaki iki mühürde bulunmakla beraber, Eski Babil üslûbu ikonografisinin bütün unsurlarını taşımaktadır(Kt.k/k15; n/k30)²⁰⁴.

197 Porada 1948, s.110.

198 N.Özgüç 1968, s.11.

199 Porada 1948, s.110.

200 bk. II-3.2.1.b.: s.13; Porada,

201 Mazzoni 1975, 21 ff; Alp 1972, s.122-124; Boehmer 1989, s.42-43; Öztan 1996,s.287-288; M. Omura 1996, s.246.

202 N.Özgüç 1968, s.12.

203 N.Özgüç 1968, Lev.IX/A, XV/B; Özkan 1994, Kat.161,160.

204 N.Özgüç 1986, Lev.IX/A, XV/b; Özkan 1994, Kat. 160,161

Eski Assur üslûbunda çok az sayıda olan çıplak kadın/tanrıça'nın bir örneği, Taşra Babil üslûbunda Eski Babil'li çıplak kadın figürünün kopyası gibi, yalnız boynuzlu olarak kaide üzerinde tasvir edilmiştir(Kt.k/k15)²⁰⁵. Aynı mühürde tasvir edilen çıplak kahraman da Eski Babil üslûbunda olduğu gibi saç lülesine sahiptir. Yalnız lülenin sayısı farklıdır.

5-2.2. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

5-2.2.1. II.Kat Gereneğini Devam Eden Mühürlerde Yapılan Değişiklikler:

II.Kat örneklerini devam ettiren mühürlerde yapılan ilâveler de yine II.Kattakilere benzer. Mücadele sahneli mührü noktalar konulmuştur: Kat.195(Kt.k/k30A),Kat.196(Kt.k/k30B). Kat.197(Kt.b/k18B) kısmen korunmuş olmasına rağmen, tapma sahnesinde oturan tanrı önünde baş aşağı adam bulunmaktadır. Kat.198(Kt.p/k10) ve Kat.199(Kt.z/t15)'da oturan tanrı önüne noktalar konulmuştur. Kat.200(Kt.b/k28A)'de ise nokta yerine bitki veya balık eklenmiştir. Boğa üzerinde duran ve kendisine tapılan Hava tanrısı'nın önüne de noktalar konulmuştur:Kat.201(Kt.73/k2). Tapma sahnesinin zeminde de sonradan ilâve edilmiş noktalar vardır: Kat.202(Kt.n/k27A), Kat.203(Kt.b/k28B).

5-2.2.2. Taşra Babil Üslûbunda Görülen Değişiklikler

Taşra Babil üslûbunda mührün kendisi olmak üzere Kat.204(Kt.85/k164)'de ilâve motifler mevcuttur. Kat.204'de Kaniş Karumu Ia Katında bulunmuş olmasına rağmen Taşra Babil üslûbunun devamı olarak burada ele alınmıştır. Bu mühürde asıl figürlerin aralarına iki maymun, çıplak küçük adam ve üç nokta eklenmiştir.

205 Özkan 1991, Kat.161

6. Eski Anadolu Üslûbunda İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

6-1. Kaniş Karumu II.Katı

6-1.1. Üslûbun Özellikleri

N.Özgüç, 1948-1949 yılında Kültepe'de bulunan mühür ve mühür baskıları hakkında bilgi veren ön raporunda (N.Özgüç 1953) Anadolu üslûbunu Şaluvanta üslûbu, İlvedaku üslûbu, Rab-Hattim üslûbu ile bu üslûplara girmeyen yerli mühürler(Eski geleneğe bağlı olan üslûp, figürleri tam yandan tasvir eden üslûp ve diğer üslûplara ithal edemediğimiz yerli mühür baskıları) olarak ayırıp anlatmıştır²⁰⁶. Şaluvanta, İlvedaku ve Rap-Hattim üslûplarına bu adlar Landsberger ve Reilly tarafından her stili temsil eden mühür sahibine göre verilmiştir. Stil bakımından Şaluvanta grubu tamamıyla Anadolu yerli mühürleri olmasına karşın, İlvedaku grubu Assur üslûbu mühürleri ile yakınlık göstermektedir. N.Özgüç, Kültepe'de bulunan bullalar üzerindeki mühür baskıları hakkındaki raporunda "the developed Anatolian style" ve "a group still under the influence of the Assyrian style" da Şaluvanta ve İlvedaku mühürleri arasındaki stil değişikliğini belirtmektedir²⁰⁷. Kompozisyon bakımından, yani mühür sahasının taksim edilişi, sahnelerin düzeni bakımından ya da motif bakımından bu üslûplar büyük yakınlık göstermektedir. Ayrıca İlvedaku ve Rab-Hattim üslûbundaki örneklerin sayısı, bu üslûpların karşılaştırması için yeterli sayıda değildir. Bu nedenle N.Özgüç daha sonra yayınlanan kitabında (N.Özgüç 1965), daha önce ayırdığı üslûbun çoğunluğunu ele alarak, yerli mühürleri "Anadolu Grubu" olarak incelemiştir. Bunları yalnız figürlerin balık kılıçığı tarzında işlenmiş linear bir üslûp olması bakımından değil, kompozisyonu ve motif zenginliği bakımından da kendine has özelliklere sahip olan mühürler olarak belirtmiştir²⁰⁸. Burada yerli mühürler N.Özgüç'ün Anadolu Grubu mühürlerine göre yerli mühürleri kısaca özetlenecektir²⁰⁹.

206 N.Özgüç 1953, s.104-108.

207 N.Özgüç 1989, s.381.

208 N.Özgüç 1965, s.3.

209 Alexander da Anadolu Grubu mühürlerinin, üç farklı ustanın işlediği mühürlerle temsil edilmekte olduğunu önermektedir. Yalnız bu çalışmadaki stil değişiklikleri tam olarak kanıtlanmış değildir. Bu nedenle burada Alexander'in ayırdığı ustaların detaylarına girmiyoruz. Alexander 1979, s.573 ff.

N.Özgüç, bir çizgi üslûbu olarak ifade edilen yerli üslûptaki anthropomorphic tasvirlerin yüz özelliklerini beş madde ile özetlemiştir²¹⁰: 1)Göz çukuru yüzün yarısını işgal etmektedir. 2)Göz bebeği beyzî bir kabartı halinde işlenmektedir. 3)Burun hafif kemerli ve iri olup, göz çukurunun alt kavsi ile birleşmiştir. 4)Alt çene iyice belirtilmiş ve bilhassa tanrılarda dik olarak taranmış sakallar tek-tek gösterilmiştir. 5)Ağız küçük ve iki kabarık çizgi halindedir. Diğer özellikler için ise 6)Boyunlar, oldukça, uzun gösterilmiş, omuzların genişliği, kolların durumuna göre ayarlanmıştır. 7)Kol ve bacak oranları doğala yakınsa da, bazı örneklerde tamamen itibarî bir hal almaktadır. 8) Iri yapılmış elleri, yumulu ve açık işlenmiştir. Baş parmağın daima belirtildiği eller dört veya beş parmaklı olarak işaret edilmiştir. 9)Çıplak figürlerde önden görülen kalça ve bacağın bükülen kısmı, üç veya iki paralel çizgilerle gösterilmiştir. Arka bacakta dizden aşağısı çizgisiz olarak yapılmış, yalnız kontur belli edilmiş; gövdeye birleştiği kısım ise, kalınlaşmaya uyarak, yelpaze şeklinde açılan dört çizgiden ibaret kalmıştır. Elbiseler ise 10)çoğunlukla, kısa diagonal çizgilerle süslenmektedir.

Eski Anadolu mühürlerinde çok defa tasvir edilen hayvanların işleniş tarzı da insan figürleri gibi duruşlarına göre değişmektedir. Tanrı alaylarında kutsal hayvanların meydana getirdiği sırada arslan, geyik ve boğa aynı boyda ve hepsi uzun bacaklı olarak tasvir edilmektedir. Hayvanların vücûtları geometrik alanlara bölünmüştür ve bu alanlar çıplak insan figürlerinde olduğu gibi çizgilerle işlenmiştir. Özellikle arka bacakları üstünde duran hayvanlarda bu tip çizgilerle güçlü ve gergin vücutlar, kalçalar belirtilmiştir.

Eski Anadolu mühürleri Mezopotamya'dan iki büyük etki almıştır. Bunlardan biri Akkad, diğer ise Eski Babil'lidir. Akkad etkisi mitolojik konuların tercih edilmesinde ve bazı tanrı tiplerinde bulunurken, Eski Babil etkisi tanrı tipleri ve tapma sahnesini teşkil eden kompozisyonlarda daha belirgin görülmektedir. Yalnız tanrı ve tapan ya da hayvan getirenlerin bir sıraya dizildiği tapma sahnesi Eski Babil mühürlerinde olduğu kadar hâkim değildir. N.Özgüç, bir mühür sahasında çeşitli planlarda çeşitli sahnelerin yer alması, tanrı veya tanrıçaların zengin çevreleriyle tasvir edilmesi, tanrı ile ilgili figürlerin üst üste sıralanması suretiyle zengin bir grubun meydana gelmesini Eski Anadolu

210 N.Özgüç 1965, s.5-6.

mühürlerinin, kompozisyon bakımından getirdiği yenilikler olarak saptamıştır²¹¹. Bir mühür alanında çeşitli planlarda çeşitli sahnelerin varlığına rağmen, sahnelerin birbirine uyum sağlamaları da Eski Anadolu mühürlerinin özelliği olarak görülür. N.Özgüç, bu kompozisyonun Hitit sanatında da yaşamını sürdürdüğünü kanıtlamıştır²¹².

Mezopotamya geleneğine bağlı olan tapma sahnesinin Eski Anadolu mühürlerinde çok az olduğu bilinmektedir. Bu tip sahnelerde tapanı himaye eden Lama değil bir koruyucu tanrı ya da diğer tanrıdır.

Ayrıca oturan baş tanrıya doğru ilerleyen tanrı alayları ya da kabul sahnesi daha fazla görülmektedir. Bir sırada dizilmiş bu tanrı alayları, N.Özgüç'ün konu bakımından mitolojik sahneler olarak adlandırdığı sahnelerdendir. Ayakta veya kendi kutsal hayvanlarının üstünde duran çeşitli tanrılar bir sıraya dizilmiştir.

Diğer üslûblarda bulunmayan savaş ve av sahneleri, Eski Anadolu üslûbuna has olan konulardır. Mühür sahasının bütününe dağılmış olan çeşitli hayvanlar arasında Savaş tanrısı veya Av tanrısı, mızraklı boğa-adam ya da kahraman ile birlikte savaşmakta veya avlanmaktadır. Genellikle, hayvanlarla tanrıların büyüklüğü pek fazla değişmez. Bazan tanrı figürleriyle hayvan figürlerinden oluşan dekoratif bir sahadan ibarettir.

Eski Anadolu mühürlerinde çeşitli motiflerden oluşan frizlerle bezeli olanlar da az değildir. Bunların çoğu değişik pozlarda tasvir edilmiş çeşitli hayvanlar ve hayvan başlarından oluşmuştur. Bazıları ise hayvan ve hayvan başlarından meydana getirilen iki sıra arasında veya iki saç örgüsü arasında kalan balıklardır. Gaga ağızlı testilerden oluşan frizler de mevcuttur.

Eski Babil'li tanrılar: Babil'li tanrılarla yerli tanrıların yan yana tasvir edilmesi, Eski Anadolu mühürlerinin bir özelliğidir. Eski Babil'li tanrılar kendi geleneksel sembolleriyle Anadolu'da kazandığı özelliklere sahiptir. Eski Babil mühürlerinde görülen önemli tanrılara, yani Šamaš, Adad, Ea gibi tanrılara Eski Anadolu mühürlerinde de rastlamaktayız. Ayrıca Amurru(Kt.a/k411; g/k13)), Marduk (ejderli tanrı)(Kt.a/k276) olarak düşünebilen tanrı tasvirleri de bulunmaktadır²¹³. Yalnız Savaş

211 N.Özgüç 1965, s.3; Porada 1948, s.112.

212 N.Özgüç 1965, s.3; Eflâtuñpınar: Altanatolien no.527; İmamkulu: Altanatolien 563; Megiddo: Loud 1935, Lev.11; Bunlara Ugarit: Schaeffer 1956, Res.32-33; Boğazköy kabartması Canby 1962, s.74, Neve 1984, eklenir.

213 N.Özgüç 1965, Lev.I/2, IX/25 (Amurru); II/6(Marduk).

tanrıçası İştar tasviri, Morgan Library'daki bir örnekten başka mühürde yoktur²¹⁴.

Mezopotamya etkili tanrı olmasına rağmen burada söz etmemiz gereken tanrılar İki yüzlü tanrı Usmu ve koruyucu tanrıdır. Usmu, Akkad devrinde Su tanrısı Ea'nın veziri olup tapan şahsı Ea'ya haber veren tanrı olarak çok tasvir edilmiştir. Eski Babil mühürlerinde bu rolü koruyucu tanrıça üstlenmiştir. Fakat Eski Anadolu mühürlerinde Usmu'ya, Şamaş, Adad ya da diğer tanrılar kadar tapılmaktadır. Eski Anadolu mühürlerinde çeşitli tipleri olan Usmu'nun²¹⁵, sadece yüzleri değil başları da çifttir²¹⁶.

Eski Babil üslûbunun en tipik figürü olan koruyucu tanrıça Lama, Eski Anadolu mühürlerinde tasvir edilmemiştir. Onun yerine bazı mühürlerde Mezopotamya'da nadiren görülen koruyucu tanrı işlenmiştir. Boynuzlu veya boynuzsuz takke veyahut koni biçimli başlık ile uzun pliseli elbise giyen koruyucu tanrı, oturan baş tanrı ya da boğa altar huzurunda(Kt.c/k638; c/k1287; c/k576; j/k395, j/k397; c/k64)²¹⁷, tanrı alayının önünde(Kt.f/k138)²¹⁸, veya tapan şahısın önü ya da arkasında(Kt.a/k456)²¹⁹ tasvir edilmektedir. Eski Anadolu mühürlerinde çoğunlukla, bu tanrının yanında iksir kabı ve küçük vazo bulunmaktadır.

Kültepe metinlerinde adı geçen tanrıların çoğu Akkad, Sumer ve Assur'a bağlıdır. Adı bilinen yerli tanrıların ise sembolleri veya tasvirleri yoktur. Bu nedenle Eski Anadolu mühürlerinde tasvir edilen yerli tanrıların çoğu arslan, boğa, geyik, antilop, at, eşek ve domuz gibi hayvan üstünde durmalarına rağmen, tanrıların kimliklerinin tespit edilmesi çok güçtür. Yalnız N.Özgüç, Hitit panteonunda Eski Anadolu tanrılarının var olduğunu düşünerek²²⁰, Hitit kaynaklarının yardımıyla Tanrı ZABABA (Wurunkatte), Tanrı Pirva, Tanrıça İağa ve Tanrıça Kubabat gibi tanrılar ile bazı tanrısal figürleri eşitlemiştir.

214 N.Özgüç 1965, s.18; Porada 1948, Lev.CXXXV/895.

215 Kt.i/k188:N.Özgüç 1965, Lev.I/1,3; Kt.a/k487: N.Özgüç 1965, Lev.VI/18; Kt.a/k937, 1054, c/k807, 412: N.Özgüç 1965, Lev.VII,VIII/22; N.Özgüç 1953, Lev.LXIV/722.

216 Yalnız Kt.a/k487'daki Usmu,

217 N.Özgüç 1965, Lev.III/8,10; XII,XIII/37.

218 N.Özgüç 1965, Lev.XV/46.

219 N.Özgüç 1965, Lev.XVIII/53.

220 N.Özgüç 1965, s.21; Laroche1947, s.19 ff.

Yerli mühürlerde en önemli figürlerden biri olan Hava tanrısı, tanrı alaylarının ve tapma sahnelerinin çoğunda boğa ile beraber çeşitli şekilde tasvir edilmiştir²²¹.

Savaş tanrısı da farklı şekillerde görülmektedir²²². Omuzunda balta olan yerli Savaş Tanrısı, kutsal hayvanı olan arslan, boğa ve antilob'un biri ya da ikisi ile beraber tasvir edilmiştir²²³. Bazıları ayağının birini açıkta bırakan pliseli elbise, bazıları ise kısa etek giymektedir. N.Özgüç, Hitit İmparatorluk Çağının Savaş Tanrısı ZABABA heykeli tarifine göre, Kültepe'nin aslanlı tanrısını Hitit Çağındaki ZABABA'nın prototipi olarak kabul etmektedir²²⁴.

Av sahnesinde hayvanlar ile beraber görülen bu tanrı tasvirlerinin bazıları omuzunda ucu eğri uzun bir silâhı ve elinde kuş tutar, bazen de geyik üstünde durmaktadır(Kt.d/k40; a/k305; c/k981)²²⁵. N.Özgüç, Assur Ticaret Kolonileri Devrinden Hititlere geçen tanrılardan birinin de Av Tanrısı olduğunu söylemektedir²²⁶.

Dört hayvan tarafından çekilen, dört tekerlekli bir arabada oturan veya ayakta duran bir tanrı(Kt.a/k318)²²⁷, Hitit metinleriyle karşılaştırılarak Tanrı Pirva, özellikle Kaniş'in Pirva'sı olarak düşünülmektedir. Tanrı, oturduğu zaman uzun elbise ve takke; ayakta iken kısa elbise ve takke giymektedir. Ayrıca arabasız at(equus onager) üzerinde duran(Kt.j/k?)²²⁸ tipi de başka bir şehrin Pirva'sı olarak düşünülmektedir²²⁹.

221 Bir ayağını boğanın sağrısına, diğer ayağını iki dağ zivresine basan Kt.j/k42; a/k1435; g/k14 (N.Özgüç 1965, Lev.XI/31, XXIII/70, XXIV/71); hilalli kurslu bir alemler tutan boğa-adam çiftinin üstünde yer alan boğanın yularını tutan Kt.a/k493; b/k161; j/k297 (N.Özgüç 1965, Lev.II/7); boğa üstünde duran Kt.b/k277; g/k183 (N.Özgüç 1965, Lev.XXI/64); boğa üstünde silahlı tanrı Kt.a/k200; a/k497 (N.Özgüç 1965, Lev.VIII/24, XXIII/69); konili boğa üstünde duran Kt.a/k937; k/k69; j/k2; c/k428; b/k277 (N.Özgüç 1965, Lev. VII/21, IX/26, X/29,30, XXI/64).

222 Savaş sahnesinde Kt.d/k33; b/k134 (N.Özgüç 1965, Lev.XVII/50,51); bir ayağını kaldırarak arslana basan veya arslan üstünde duran Kt.n/k2088; c/k638 (N.Özgüç 1965, Lev.XXV/76; III/8); tahtında ya da arslanın sırtına yerleştirilmiş bir şilte Kt.j/k559; a/k456 (N.Özgüç 1965, Lev.IV/12, XVIII/53) oturan olarak görülmektedir.

223 N.Özgüç 1965, Lev.XXIV/73.

224 N.Özgüç 1965, s.24

225 N.Özgüç 1965, Lev.XXI/62,63.

226 N.Özgüç 1965, s.25.

227 N.Özgüç 1965, Lev. III/9: Teissier, Rab-Hattim(=Merdivenin Büyüğü) ünvanlı bu mühürü Eski Assur üslûbu içinde ele almıştır. Fakat tipik yerli Hava Tanrısı ile beraber tasvir edilmekte olmasından dolayı bu örneği, N.Özgüç'ün gruplandırıldığı gibi Eski Anadolu mühürü olarak kabul etmek daha doğrudur. Ayrıca tipik Eski Assur stiline kazınmış örneklerde, tanrı iki at koşulu arabaya binmiştir(Kt. t/k33, n/k1830; Özkan 1991, Lev.XXXVI/145,146).

228 N.Özgüç 1965, Lev.XXVI/77.

229 N.Özgüç 1965, s.26.

Uzun elbise ve bere şeklinde bir başlık giyip bir elinde kadeh diğer elinde kuş ya da antilop(veya dağ koyunu) tutan tanrıça, antilop/dağ koyunu üstüne veya kare şekili taburede oturmaktadır. Tanrıçanın ayakları ve oturduğu hayvan, arka arkaya oturan iki arslanın sırtına basmaktadır. Bu hayvanlar yine arka arkaya oturan insan başlı boğa çiftinin başlarının üstünde yer alır. İki insan başlı boğa arasında kartal veya arslan başlı kartal yer alabilir. En tipik örneği olan Kt.a/k 1435'de²³⁰ ise insan başlı boğa çiftinin altında arka arkaya yatmış ve aralarında kayığa ya da bir kaideye benzer bir eşya bulunan koyunlar tasvir edilmektedir. Bazı mühürlerde oturan tanrıçanın önünde iki kamışlı hydria ve boğa ayaklı masa şeklinde sunak, ön ve arkasında kuşlar bulunabilir. Bazılarında arslan ya da sfenks de bu tanrıçanın çevresinde yer alır. Fakat, tanrıçanın esas sembolü, antilop/dağ koyunu, kuş ve kadehtir. Bu tip tanrıça Acmhöyük'te açığa çıkarılan damga mühür baskılarında da bulunmaktadır²³¹. Hitit İmparatorluk Çağına ait bir metinde Lapana şehrinde Tanrıça İaia'ya yapılan heykelin tarifi bu sembollerle Kaniş'in Baş Tanrıçası ile paralellik göstermektedir²³². Ayrıca arslan ile sfenks ve bazı mühürlerde bu tanrıçanın Savaş tanrısı ZABABA ile aynı seviyede tasvir edilmesi, bu tanrıçanın İstar'la yakın olduğunu da kanıtlamaktadır. Mühür baskılarıyla çağdaş olan metinlerde Tanrıça Kubaba'ya koyun takdim edilmekle beraber, Hititlerde Kubabat'nın, daha sonraki devirlerde Kybele'nin kutsal hayvan arslandır. Bu incelemelerinde N.Özgüç, koyun, kuş ve kadehle tasvir edilenleri Tanrıça İaia'nin prototipi, diğerlerinin İstar ve Kubabat'ın kaynaşmış bir tipi olarak kabul edebileceğini söylemektedir.

Az sayıda görülen çıplak tanrıçanın²³³ bazılarının kucağında, bazılarının ise iki yanında, diğerlerinde ise omuzlarında antilop/dağ koyunu görülmektedir. Bu tanrıçanın başında, arkaya sarkan şeritli bere şeklinde bir başlık vardır. Antilop ile ilgili olan çıplak tanrıçalardan başka kuş(Kt.g/k22, 23; m/k62) ya da geyik(Kt.n/k2088; d/k7) ile beraber tasvir edilmiş olanlar da vardır. Ayrıca Suriye üslûbunda gördüğümüz eteğini kaldıran çıplak kadın/tanrıça da bulunmaktadır. Yalnız Suriye üslûbunda

230 N.Özgüç 1965, Lev.XXIII/70, s.27, Res.6

231 N.Özgüç 1979, Res.2,3; 1980, Res.III/33-37.

232 N.Özgüç 1965, s.28; Brandestein 1943, s.14-15;

233 Diğer üslûplarda çıplak kadın figürlerinin tanrıça olup olmadığını söylemek zordur Yalnız Eski Anadolu üslûbunda tanrıların bazıları ve Kaniş'in Baş Tanrıçası olarak söylenen tanrıça gibi önünde sunulmuş kamışlı hydria bulunduğu için tanrılar arasında gruplandırılmıştır.

yarım daire şeklinde olan etek, Eski Anadolu üslûbunda tam daire olup bir çember(? hoop) gibi görülmektedir²³⁴.

Eski Anadolu mühürlerinde sulu çıplak kahraman Ea ve Hava Tanrısı ile beraber tasvir edilmekte ve Savaş Tanrısı ile de yakınlık göstermektedir. Ayakta ve diz çökmüş olarak tasvir edilen kahramanın göğsü hizasında tuttuğu ellerinden fıskıran iki kol halindeki su, omuzları hizasına kadar yükselir ve sonra yanlardan aşağıya dökülür(Kt.c/k416; a/k493; a/k494; j/k395; a/k805 v.d.)²³⁵.

Ayrıca arslanı yenen çıplak kahraman kalıplaşmış bir şema olmuştur. Bunda arslan baş aşağı durmakta, çıplak kahraman arslanı arka bacağından ve kuyruğundan yakalamaktadır(Kt.c/k638; c/k1287; j/k559; a/k494 etc.)²³⁶.

N.Özgüç'ün kahraman olarak adlandırdığı kısa elbiseli adamların bazıları, ayakta veya diz çökmüş olarak, çok defa, koruyucu tanrının rehberliği ile tanrının huzuruna çıkmaktadır. Bu adamlar ellerinde tuttıkları ibrik veya diğer kapları tanrılara sunmaktadır²³⁷. Av sahnesinde hayvanların arasında durmakta olup Av Tanrısının yanında yine takkeli kısa elbiseli adam mızrağıyla arslanı avlamaktadır (Kt. d/k6,42; k/k70)²³⁸. Aynı tip adam Savaş sahnesinde de Savaş Tanrısının nezaretinde okla, mızrakla veya hançerle düşmanını öldürmektedir(Kt. d/k33; b/k134)²³⁹.

Eski Anadolu üslûbunda çok çeşitli karışık varlıklar ve hayvanlar tasvir edilmiştir. Boğa-adam, arslan-adam, koyun-adam, kuş-adam, sfenks, griffon, balık-adam, keçi-adam, arslan-ejderi, arslan başlı kartal, insan başlı kartal gibi motiflerin bazıları Mezopotamya ve Suriye mühürlerinde de bulunmasına rağmen, Eski Anadolu üslûbundaki gibi zengin değildir. Ayrıca, söz konusu edilen bu karışık varlıkların anlamları hala iyi bilinmemektedir.

Eski Anadolu mühürlerinde hayvanlar tanrıların sembolleri, savaş ya da av sahnelerini oluşturanlar ve doldurma motif olarak çeşitli şekillerde tasvir edilmiştir. Bunlar arasında arslan, boğa, geyik, antilop/dağ koyunu, maymun, balık, kuş/kartal, at, domuz, eşek gibi hayvanları

234 N.Özgüç 1965, Lev.XXIV/71; Porada 1949, s.124-125, Lev.CXLII,CXLIII.

235 N.Özgüç 1965, Lev.II/5,7,V/15, XII/35, XX/60 v.d.

236 N.Özgüç 1965, s.29, Lev.III/8, 10; IV/12; V/15; VI/17; VIII/23; X/30.

237 N.Özgüç 1965, s.32, Lev.V/15, XXIII/70, XXIV/74.

238 N.Özgüç 1965, Lev.XXI/62; XXIII/68.

239 N.Özgüç 1965, Lev.XVII/50,51.

sayabiliriz. Bunlardan bazılarının yalnız başları da sahayı dolduran motif olarak kullanılmıştır.

Bunlar dışında sırtı konili boğa ilgimizi çekmektedir. Kendisine tapılan sırtı konili boğa, bazan sulu kahraman ya da sulu boğa-adam, bir boğa üstünde veya çapraz olan arslan ya da diğer hayvan çiftinin üstünde yer alır. Bazan da kahraman çifti, boğa-adam çiftinin yukarı kaldırdığı elleriyle taşınan bir çizgi ya da kayık gibi bir kaide üzerinde durmaktadır. Bu kayığın ucu bir hayvan veya kuş başı şeklindedir(Kt.j/k397)²⁴⁰. Sırtı konili boğaların bazılarının göğsünden iki insan kolu çıkmaktadır. N.Özgüç, bu insan kollarını boğa ile antropomorf tanrıyı birbirine bağlayan bir kanıt olarak görmektedir(Kt.c/k64; j/k403; g/k174; f/k180)²⁴¹. Bazılarında ise sırtındaki koni üzerinde bir kuş bulunmaktadır(Kt.a/k417,434)²⁴². Genellikle boğanın önünde hediye dolu olan boğa ayaklı sunak masası vardır.

Oturan ve ayakta duran hemen hemen her tanrının yanında bir sunak, bir buhurdan veya iri bir içki kabı bulunmaktadır. Sunakların iki tipi vardır. Her iki tip sunak masası da Eski Anadolu mühürlerine has olan motiflerdir. Meyvelik biçimli sunak, koni şeklindeki yüksek bir kaide ile, düz bir tabladan oluşmuştur. Bazıları, tablasının sol kenarından aşağıya doğru sarkan bir kısma sahiptir. Meyvelik-sunağın Hitit İmparatorluk devrinde de devam ettiği bilinmekte olup, Kaniş Karumu'daki mühürlerde tasvir edilen meyvelik-sunaklar Hitit sunaklarının prototipi olarak kabul edilmektedir(Kt.j/k403; g/k174; f/k180 etc.)²⁴³. Meyvelik-sunaklar üstünde genellikle bir veya birden fazla üst üste konulan ve pide olarak düşünülen yassı yiyecek veya ekmek somununa benzeyen yuvarlak hediyeler bulunur. Meyvelik sunak en çok oturan Savaş Tanrısının önünde ve boğa üstünde duran Hava Tanrısının yanında bulunmaktadır.

Dikdörtgen şeklinde olan masa-sunaklar boğa ayakları ile tabladan oluşmuştur. Boğa ayakları ile tabla iki değişik şekilde bağlanmaktadır²⁴⁴.

240 N.Özgüç 1965, Lev.XII/36.

241 N.Özgüç 1965, p.23, Lev.XIII, XIV/40.

242 N.Özgüç 1965, Lev.XIX/58; TC III/3, Lev.CCXXV/74.

243 N.Özgüç 1965, s.11, Lev.XIII/38,39,XIV/40, etc.; Bossert 1940, Res.549-552.

244 1) Tablanın alt köşelerinden gelen dört çubuk, içeri doğru yaklaşmakta ve yatay bir bağ ile bağlandıktan sonra, boğa ayakları düz olan ayaklarla birleşmek üzere, dışarıya doğru dönmektedir: Kt.a/k49(N.Özgüç 1965, Lev.V/15; 1953, Lev.LXIII/709); 2) Köşelerden gelen çubuklar, tablanın altında birbirine yaklaşmakta ve aşağıya doğru paralel hatlar halinde inerek düz bacaklara birleşmek üzere dışarıya dönmektedir:Kt.a/k276 (N.Özgüç 1965, Lev.II/6). İkinci tip sunaklarda, boğa bacakları tablanın alt ortasından çıkıp bacakların yarı hizasına kadar paralel çubuklar

Masa-sunaklar üzerinde bulunan hediyeler genelde ayaklı kadehler, çanaklar, kol şeklinde kutsal kaba benzer eşya²⁴⁵, iri küre şeklinde bir nesne ve kuşdur.

Kültepe kazılarında ele geçilen pişmiş topraktan vazolarla karşılaştırabilen çeşitli şekillerde vazolar mühür baskılarında bulunmaktadır. Bunlar hydria, kazan, kadeh, vazo, gaga ağızlı testi, ibrik, meyvelik, çan biçimli kase ve ayaklı bardaklardır.

6-1.2. Mühür Yüzü Değiştirilmeden İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Teissier'nin kataloğuna göre, hangisinin eski hangisinin yeni olduğu belli olmamasına rağmen, değişik kişiler tarafından kullanılmış olduğu söylenen mühür baskıları bulunmaktadır Kat.205(BM113583A-MMA66.245.17b/48), Kat.206(BM113583A/Kt.-AO8306,9386), Kat.207(Ka281A - Kultépé39A), Kat.208(Yale1160A - Kultépé35C)²⁴⁶.

6-1.3. Kitabesi Kısmen Değiştirilmiş Olan Mühür

Kat.209(Ka83B)'da kitabede [Idī-Suen] adı okunmuştur. Aynı mührün diğer baskısında(Kultépé 41C) ise farklı ad [Idī-Iştar DUMU Şuli] yazılmıştır. Idī-Suen'in Idī-Iştar'ın oğlu olduğunu kabul edersek, Idī-Suen'in babasının mührünü, kitabedeki baba ve dede adlarını silerek kullandığı anlaşılmaktadır²⁴⁷.

6-1.4. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Kat.210(MMA1983.135.5b/39)'da yapılan değişiklikler olasılıkla, oturan tanrıya Lama ve tapandan oluşan tapma sahnesinin yanına, aslında kitabe yeri olan kısma mücadele eden boğa-adam ile arslan ve kitabe çerçevelerini örten çizgi, noktalar, baş aşağı bir tapan ve bunlarla beraber

halinde devam ettikten sonra, dışarıya doğru kıvrılmakta ve yerde düz ayaklara birleşmektedir: Kt.c/k416 (N.Özgüç 1965, Lev.II/5 etc).

245 Boğazköy III, 1957, s.33.

246 Teissier 1994, cat. nos. 316, 324, 350, 354.

247 Larsen 1977, s.98-99; Teissier 1994'deki listede ise Ka83B ve Kultépé 41C 'deki kitabelerin ikisinde Idī-Suen DUMU Idī-[Kübim] olarak okunmuştur. Yalnız Teissier listesinde, başka biri tarafından kullanılmış baskının var olduğunu(J.Lewy, Die Kültepetexte der Sammlung Rudolf Blankertz, Berlin 1929, Taf.20/11) göstermektedir.

oturan tanrının önüne diğer baş aşağı tapan ve küçük motifler şeklindedir. Kat.211(Ka691)'de ise küçük motifler ilave edilmiştir.

6-2. Kaniş Karumu Ib Katı

6-2.1. Üslûbun Özellikleri

Kaniş Karumu Ib Katında damga mühürlerin sayısının tekrar artmasına karşın Eski Anadolu üslûbunda işlenmiş silindir mühür ve mühür baskıları çok az bulunmuştur. Ib Katındaki Eski Anadolu üslûbu çoğunlukla II.Kat'ın geleneğine bağlıdır. Yalnız bazıları daha da kaba işlenmiştir.

6-2.2. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühür

Kat.212(Kt.84/k178), Kaniş Karumu II.Katın enkazını kazarak yapılmış I.Katının bir mezarında bulunmuştur. Antilop, kuş ve tapan arasındaki asıl figür(?)ün silindikten sonra buraya bir arslanın kazındığı söylenmektedir²⁴⁸.

248 N.Özgiç 1994, s.219.

7. Sonuç

Yukarıda değerlendirdiğimiz ikinci kez kullanılmış mühürler, III.Ur üslûbunda 8, Eski Babil üslûbunda 81, Suriye-Koloni üslûbunda 32, Eski Assur üslûbunda 83, Eski Anadolu üslûbunda 8 örnekten oluşmuştur. Bunlardan Eski Babil üslûbundaki 8, Suriye-Koloni üslûbundaki 1, Eski Assur üslûbundaki 10 tanesinin Kaniş Karumu Ib Katında bulunmuştur. Eski Anadolu üslûbundaki 1 örnek Kat.212 (Kt.84/k178) Ib Katından daha geç olan Ia Katının enkazında ele geçmiştir.

Konuya genel olarak bakıldığında Eski Babil ve Eski Assur üslûbundaki ikinci kez kullanılmış mühürlerin sayısının fazla olduğu görülür. Bunun nedeni II. Kat zamanındaki Eski Babil ve Eski Assur üslûbundaki mühürlerin sayısının çok olmasıyla bağlantılı olmalıdır. Ayrıca Anadolu'da Assur Ticaret Kolonileri döneminde bulunan III. Ur üslûbundaki mühürlerin hepsi, başta söylediğimiz gibi ikinci kez kullanılmış mühürlerdir.

7-1. Kaniş Karumu II.Katı Zamanında İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

7-1.1. İkinci Kez Kullanılmış Olan Kitabeli Mühürler

Tablo 2'de görüldüğü gibi kitabesi hiç değiştirilmeden ikinci kez kullanılmış olan mühürlerden III.Ur üslûbunda 2, Eski Babil üslûbunda 14, Suriye-Koloni üslûbunda 2, Eski Assur üslûbunda 20 ve Eski Anadolu üslûbunda 1 örnek bulunmaktadır. III.Ur üslûbundaki 2 örnek ise yukarıda da belirttiğimiz gibi daha eski olan III. Ur döneminin tipik kitabesi ile tanınmaktadır. Diğer üslûplardaki yeniden kullanımlar ise zarflarındaki yazıt ile mühür üzerindeki kitabe yazıtı arasındaki uyumsuzluktan anlaşılmaktadır. Eski Assur üslûbunda kitabede değişiklik olmayan 20 örnekten biri Kat.165(MMA66.245.19b/42), değiştirilmemiş kitabede adı geçen aynı kişi tarafından küçük motifler eklenerek ikinci kez kullanılmıştır. Yani bir kişi aynı mührü biraz değiştirip ikinci kez kullanmıştır.

Asıl kitabenin tamamen silinip yeni kitabenin kazınmış olduğu belirlenebilenlerin sayısı çok azdır. Eski Assur üslûbundaki mühürlerde bu türde çok örnek beklenirken çalışmalarımızda bu şekilde hiç bir örnek

belirleyemedik. Bunun nedeni kitabe ile zarfdaki yazıt arasındaki uyumsuzluğun bulunmaması ve kitabe yerine yeniden konulan desen gibi mühür yüzünün bütünlüğünü bozan ya da eski kitabeden kısmen kalan kanıtların izlenmesinin zorluğudur. Eski Babil üslûbundaki iki örnekten biri olan Kat.54 (Kt.88/k447), babanın mührünün kitabe değiştirilmeden oğul tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Ayrıca babanın kitabesinin de sonradan eklenmiş olduğu tahmin edilmektedir. Bu mühür de dahil Kaniş Karumu'nda bulunan Eski Babil üslûbundaki bazı mühürlerde ayna yazısı şeklinde kitabe bulunmaktadır (Kat.16, 17, 26, 31, 42, 43, 51, 53, 54, 55, 65). Kaniş Karumu'nda bulunan Eski Assur üslûbu mühürlerdeki kitabelerin büyük kısmının ayna yazısı şeklinde olmasına rağmen, Mezopotmya'da bulunan Eski Babil mühürlerinde ayna yazılı kitabe yoktur²⁴⁹. Bu nedenle Kaniş Karumu'da bulunan Eski Babil mühürlerindeki ayna yazılı kitabeler sonradan veya en az mühür desenlerinden farklı bir zamanda olasılıkla Anadolu'da kazınmıştır. Yalnız bunların mühür üzerine hangi sahibi tarafından kazdırıldığı çoğunlukla bilinmediği için bazı örnekler dışında bu konuda fazla söz etmedik.

Eski Suriye üslûbundaki Kat.91(A847 ile Kultépé36aB) ve 92(BM115221 ile FT2-AO9389b)'de ise eski kitabe silinmiş, yerine yeni kitabe kazınmıştır. Bu mühürlerin eski ve yeni durumlarını gösteren örnekler tanınmaktadır. Eski Anadolu üslûbundaki örnek Kat.209(Ka 83B)'da ise, asıl kitabe kısmen değiştirilmiştir.

7-1.2. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Tablo 4'te gördüğümüz gibi desenleri hiç değiştirilmeden ikinci kez kullanılmış olan mühürler, III.Ur üslûbunda 1, Eski Babil üslûbunda 1, Eski Assur üslûbunda 7 (10) , Eski Anadolu üslûbunda 4 örnekle temsil edilmektedir. Eski Anadolu üslûbu örneklerinden üçü, kitablesiz mühür baskıları olmasına rağmen, zarf üstündeki yazıtlardan aynı mühürden basılan ayrı baskıların değişik kişiler tarafından kullanıldığını anlaşılmaktadır²⁵⁰.

249 bk. s. 28, dip not 106, s.50.

250 Teissier 1994, Cat. 316, 324, 350, 354.

Desenlerde hiç değişiklik yapılmadan ikinci kez kullanılmış olduğu belirlenen mühür sayısı fazla değildir. Eski Babil slbundaki mühürlerde kitabe değiştirilmemiş olsa da, desenlerde küçük değişiklikler yapılmıştır.

Konuda olan değişiklikler 1) asıl konunun değiştirilmesi; 2) asıl figürlerin bazı kısmını silinip aynı yere tekrar figür kazınması (re-cut); 3) ikinci sahnenin eklenmesi; 4) ikinci motif/figürlerin eklenmesi şekilde yapılmıştır. Mühürlerin ikinci kez kullanılma sebebini düşünürsek, asıl konunun tamamen değiştirilip kullanılanların çok az olması tabidir. Yalnız mührün asıl sahneyi oluşturan motiflerden sadece hilalli kurs altında oturan kralın bırakılmış gibi örnek de vardır(Kat.104). Ayrıca kitabeyi desene çevirip mührün bütün sahasında aşırı derecede yapılan eklemelerle mührün atmosferini tamamen değiştirip hangi slbunda olduğu anlaşılması bile zor hale getirilmış bazı örnekler de vardır Kat.5, 24, 84, 95. eski Babil ya da Suriye Koloni slbunda yapılmış olan bu mühürlerin hepsi Suriye Koloni slbuyla değiştirilmiştir.

İkinci değiştirme tarzı da fazla yoktur. Bunlardan biri Kat.58'de gördüğümüz Lama figürünün tanrı figrye evirilmış olandır. Diğer rnek ise Kat.5 ve 110'da görülmektedir. Oturan tanrının kolunun teraziyi tuturmak için tekrar kazındığı bellidir. Bu iki örnek de Suriye-Koloni slbundadır.

En hkim değişim tarzı eklenmedir. İkinci sahnenin eklenmesi ise çoğunlukla kitabe veya asıl sahnenin bir kısmının silinip yerine ekleme yapılmış olandır.

Kitabe yerine figür ve diğer motiflerin eklendiği(Kat.1, 2, 24, 6-8, 35, 36, 70, 71, 137), hem eski kitabesinin çerçevesinin kısmen bulunmasından, hem de asıl slp ile farklı bir slpla ek sahne yapılmasından anlaşılmaktadır. slp farklığı, asıl figür veya kitabelerin izleri bulunmadığı zaman, bu sahnelerin sonradan kazınıp kazınmadığını söylemek oldukça zordur. Bu durum özellikle Eski Assur slbundaki çok sayıda örnekte görülmektedir. Eski Assur slbunda kitabe çerçevesinin kalmasına rağmen, kitabenin silinmiş mi yoksa motiflerin kitabe için hazırlanmış yere mi kazındığını, kesin olarak belirlemek güçtür. Yalnız Kat.2(Kt. n/k2058)'de gördüğümüz gibi, III.Ur slbundaki bir mhre kitabe silindikten sonra erevesi içine Eski Assur slbunda küçük figürler konulmuştur. Bu da bize mührü değiştirmek için bu yöntemin kullanıldığını kanıtlamaktadır. Bu nedenle de Eski Assur slbu içinde var olan bu tip mühürleri ikinci kez kullanılmış mühürler olarak ele aldık.

Diğer ekleme tarzı, asıl figürlerin aralarına figürlerin veya diğer motiflerin konulmasıdır. Altar, libra ve vazo, hilal, yıldız ve noktalar gibi motiflerin boş alana doldurulmuş olduğu görülmektedir. Ancak daha tipik ekleme, küçük Lama ve tapan gibi figürlerin, asıl figürlerin aralarına onlarla paralel olarak konulmasıdır. Bu tip eklemeler Eski Anadolu üslûbunda az olmasına rağmen her üslûptaki mühürlerde bulunmaktadır. Yalnız ek figürler çoğunlukla Eski Assur üslûbundadır.

Oturan tanrının önünde bulunan Eski Babil üslûbundaki maymun ve akrep, Eski Assur üslûbundaki baş aşağı küçük adam ve üç noktanın, ek motif olup olmadığı belirtmek kolay olmadı. Bunların hepsi büyük olasılıkla ek motiftir. Yalnız Eski Babil üslûbundaki maymunun, ek motif olduğunu tam kanıtlayamadığımız için yukarıda söylediğimiz gibi şimdilik asıl motif olarak bırakılmıştır²⁵¹. Eski Assur üslûbundaki oturan tanrı önündeki baş aşağı küçük adam ve üç noktanın anlamları bilinmemekle beraber, incelenen örneklerden anladığımız kadarıyla, sonradan eklenmiştir.

Eski Babil üslûbunda olan ekleme yalnız III.Ur ve Eski Babil üslûbundaki 3 mühürde bulunmaktadır.

Suriye-Koloni üslûbunda olan ek işlemlerin 10 örnek bulunmaktadır. Bunlardan dördü Eski Babil mührüne, diğerleri ise Suriye Koloni üslûbu mühürleri üzerine yapılmıştır. Suriye-Koloni üslûbunda ek işleme yapılan mühürlerin çoğu ikinci sahne ya da ikinci motifin ilavesi ile iki sahneli mühür olarak yenilenmiştir. Burada çok defa çıplak kadın/tanrıça ve kral/tapan eklenen figürdür. Kaniş Karumu Ib Katında bulunan örnekte(Kat.84) de bu tür işleme görülmektedir.

Ek işlemlerin en çok Eski Assur üslûbunda yapılması bu döneminin doğası gereğindedir. Eski Assur üslûbunda ek işlemlerde çeşitli motifler kullanılmıştır. Arslanla kahraman veya arslanla boğa-adam arasındaki mücadele, sırtı konili boğa, boğa-adam, arslan, antilop, küçük Lama, küçük tapan ve O-bacaklı adam, en çok eklenenlerdendir. Asıl figürler arasına konulan küçük Lama ve tapan da çoğunlukla Eski Assur üslûbundadır.

Eski Anadolu üslûbunda da çeşitli eklemeler yapılmıştır. Eski Babil üslûbundaki mühürlere Eski Anadolu üslûbunda ikinci sahne eklenmiş olanlar(Kat.35, 40, 70, 71), mühür yüzü değiştirilip ikinci kez kullanılmış mühürlerin en güzel örneklerindedir. Eski Anadolu üslûbundaki ek

251 bk. s. dip not 102

işleme, çoğunlukla, Eski Anadolu üslûbuna has olan hayvan, hayvan başı, sunak masası ve iksir kabı gibi kutsal eşyaların eklenmesiyle yapılmaktadır. Anadolu üslûbunda sahneyi kalabalıklaştıran hayvan ve hayvan başı gibi motifler, bazı mühürlerde hem kompozisyon hem de ikonografi bakımından hiç mantıklı olmayan durumlardadır. N.Özgüç, doldurma motif olarak söylenen bu motiflerin bazılarının olasılıkla Anadolu üslûbu mühürlerine Anadolu üslûbu ile yapılan ek motifler olduğu düşüncesindedir. Yalnız bunu kanıtlamak için elimizde yeterli örnek olmadığından burada bu konuyu ele almadık.

Figürlerin aralarına doldurulan ek motiflerin büyük kısmının üslûbunu belirlemek zordur. Özellikle matkapla işlenmiş noktalar her üslûbun dışında kalmaktadır. Yalnız boğa-altar, sunak masası, bazı hayvanlar, hayvan başı ve insan başı gibi motifler eklendiği zaman, bunlar ek üslûbuların anlaşılması için ipucu verebilmektedir.

7-2. Kaniş Karumu Ib Katı Zamanında İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Kaniş Karumu Ib Katı zamanındaki örnekler Tablo 3 ve 5'te görüldüğü gibi çok az olduğundan özelliklerini kesin olarak söylemek zordur. Ancak genellikle II. Kat zamanındaki geleneklere bağlı olan mühürler arasında ikinci kez kullanılmış mühürlerin bulunması, II. Kat'ın mühürlerinin Ib Katında değiştirilip ikinci kez kullandığı görüşünü doğrulamaktadır. Özellikle II. Katta bulunan ve Suriye-Koloni üslûbunun Ib Katındaki tek örneği olan Kat.121(Kt.n/k68)'deki mühürde, yüzünün değiştirilerek kullanılması bu düşüncemizin kaynağı olmuştur. Yalnız Kat.84(Kt.n/k33)'deki mühürde Hammurabi döneminde çok yaygınlaşmış olan Lama'yla karşı karşıya duran güzrlü kralı içeren kompozisyonun Eski Suriye üslûbu ile değiştirilmesi, bu mührün Ib Katın geç zamanda ikinci defa kullanıldığını düşünmemizi gerektirmektedir.

7-2.1. İkinci Kez Kullanılmış Olan Kitabeli Mühürler

Kaniş Karumu Ib Katı zamanında bulunan ikinci kez kullanılmış kitabeli mühürler, Eski Babil üslûbunda 1, Suriye-Koloni üslûbunda 1 ve Eski Assur üslûbunda 2 örnektir. Eski Babil üslûbundaki örnekte(Kat.85) bir satır yerine, bir tapan ve bir tanrı üst üste konulmuştur. Suriye-

Koloni üslûbundaki örnekte ise(Kat.121), kitabe bozularak küçük figürler eklenmiştir.

Eski Assur üslûbundaki 2 örnek Kat.195, 196(Kt.k/k30A,B)'de ise mücadele sahnelerinde iki satır kitabe bulunmakla beraber, bunların değiştirildiğini kanıtlayan izler bulunamamıştır.

7-2.2. Konuda Değişiklikler Yapılıp İkinci Kez Kullanılmış Olan Mühürler

Kaniş Karumu Ib Katı zamanında bulunan ikinci kez kullanılmış kitabeli mühürlerin sayısı az olmakla beraber hepsinde küçük ek motifler bulunmaktadır. Yalnız aslı Eski Babil üslûbunda olan bir mührün, Eski Suriye üslûbuyla iki sahneli olarak yenilediği bir mühür(Kat.84), Ib Katının ikinci kez kullanılmış mühürlerini temsil etmektedir. Diğer örneklerde ise küçük figürler ikinci motif ya da doldurma motif olarak eklenmiştir.

Şimdiye kadar yayınlanan mühürlere göre, genellikle, bu sonuçlar çıkarılabilmektedir. Kültepe-Kaniş Karumunda bulunan mühür baskılarının tamamı yayınlanınca bu sonuçlar değişebilir. Kültepenin bazı arşivlerinde bulunan mühür baskıları yayına hazırlanmaktadır. Bunlar yayınlandığında bu konu tekrar ele alınabilir. Ancak N.Özgüç tarafından hazırlanan ve yakında yayınlanacak olan 1948-1997 yıllarında bulunan bullalar üzerindeki mühür baskılarının bazı çizimlerini yapıp hocamızın iziniyle tümünü kontrol ettiğimiz sırada mühür baskılarının çoğunun tekrar ettiğini gördük. Buna dayanarak ileride stillerde çok fazla bir değişiklik olmayacağına inanıyoruz.

Reused Seals in the Assyrian Trading Colony Period

Summary

Reused seals which had originally belonged to another person, another period, or another style, were found among all styles of seals and seal impressions unearthed from the II and Ib levels of Kültepe-Kaniš Karum.

In Kaniš Karum, a limited number of Ur III style of seals were found but all of them were clearly reused. Of the Old Babylonian and Old Assyrian style seals found, many were reused. Most of the reworking on all of these seals was done in the Old Assyrian style.

On some of the reused seals, the changes to the original design are clearly visible. Others retain no trace of the original in the later changes to the inscription, compositions or motifs. When studying impressions of seals, the most difficult aspect is identifying that new inscriptions or figures were cut if the old ones were erased completely. However, inscriptions in "mirror writing" on Old Babylonian style seals can be considered evidence that such seals were reinscribed and reused.

Among the reused seals at Kaniš Karum, very few examples were found in which the main theme had been changed. Of these few, all changes were in the Syrian Colony style. There were also few examples in which individual figures had been re-cut, and these again were cut in the Syrian Colony style. On many seals, secondary scenes of human figures or animal figures were added next to the main scene, where the older inscriptions must have been erased. Some scenes with small deities and worshippers placed in two rows with or without inscription frames are typical additions in the Old Assyrian style. The most popular additions are to insert a secondary figure or small motifs among the original figures. On most of the reused seals, the secondary figures such as small sized deities and worshippers were placed parallel to the original figures in the spaces between them.

Tablo 1:

KRONOLOJİ TABLOSU*

Kültepe					
<u>Kaniş Karum</u>	<u>Assur</u>		<u>Mari</u>	<u>Karkamış</u>	<u>Babil</u>
(Tüccar aileleri)	İluşuma 1962-1942				
II	Erişum I 1941- 1900				
	(Puşu-ken, Aşşur-marik)				
	Ikumum 1900-1872				Sumuabum 1894-1881
					Sumulael 1880-1845
(Suejja II, Enlil-bani)	Sargon I 1871- 1849				
(Puşu-ken II, Dadjja)	Puzur Aşşur II 1848-1824				Sabium 1844-1831
	Naram-Sin 1823-1820				Apil-Sin 1830-1813
	Erişum II 1819-1814				
Ib	Inar	Şamşi Adad I 1813-1781	Yakhdun-Lim	Aplahanda	Sin-muballit 1812-1793
	Warsama	(1809/1808-1776)**	Yasmakh-Adad		Hammurabi 1792-1750
	Pithana		Zimri-Lim 1782-1759		
	Anitta	İşme Dagan 1780-1740			Samsuiluna 1749-1712
	Zuzu				Abi-eshuh 1711-1684
					Ammiditana 1683-1647
					Ammisaduqa 1646-1626
					Samsuditana 1625- 1595

* Bak. dip not 15.

** Bak.p.4, dip not 20,21.

Tablo 2: Kaniş Karumu II.Katı Zamanında İkinci Kez Kullanılmış Kitabeli Mühürler

Asıl üslûp	Asıl kitabede değişiklik olmayan mühürler	Asıl kitabede kısmen değişiklik olan mühürler	Yeni kitabe eklenmiş mühürler	Kitabe yerine figür ve diğer motifler konulan mühürler
III. Ur	3,4			1,2,6,7
Eski Babil	23,32,39,44,47,49,50,52,54,69		Ayna yazı: 10,16,17,23,26,31,42,43,51,54,55,65,	17,18,19,20,21,24,35,36,37,38,39,40,41,43,(70),(71),
Suriye-Koloni	93, 118,119	91,92,95,97,	90,105,(110),112,	96,98,99,100,101,102,111,
Eski Assur	122-133,135,156-159,165-169, 171,173,174,177,193,000	142, (150)		137,139-155, (187),
Eski Anadolu	207	209		211

Tablo 3: Kaniş Karumu Ib Katı Zamanında İkinci Kez Kullanılmış Kitabeli Mühürler

Asıl üslûbu	Asıl kitabede değişiklik olmayan mühürler	Asıl kitabede kısmen değişiklik olan mühürler	Yeni kitabe eklenmiş mühürler	Kitabe yerine figür ve diğer motifler konulan mühürler
Eski Babil				85
Suriye-Koloni				121
Eski Assur	195,196			203

*Tablo2-5'deki numaralar, katalog numaralarıdır.

Tablo 4: İkinci Kez Kullanılmış Mühürler
Kaniş Kaumu II. Katı Zamanında Desenlerde Yapılan Değişiklikler

Asıl üslup	Değişiklik olmayanlar	Değişiklik veya ek türü					küçük motifler eklenen
		Eklene üslup	Ana sahnesinde	ikinci sahne eklenen	ikinci motif eklenen	4	
III. Ur	3	Eski Babil			4	3	
		Suriye-Koloni	5	5		5	
		Eski Assur	1,2,8	1,2,8	1,2,4,7,8	1,2,4	
		Eski Anadolu	6	6			
Eski Babil	54	Eski Babil			13,14,68		
		Suriye-Koloni	24	24		24,29	
		Eski Assur	18-21,23,24,36-38,41	16-18,20,21,25,26,36,37,42,43,44,48,50,52,55,58-60,66,69,72,75	16,19,24,25,26,38,45,47,48,53,58-61,66,75,80		
		Eski Anadolu	35,39,40,61,70,71	76	35,40	15,28,30,39,40,57,62,64,67,79,81	
		Bellirsiz	27	62		9,10,11,12,22,31-34,46,49,51,56,63,65,73,74,77,78	
Suriye-Koloni	91,93,94	Eski Babil					

Suriye-Koloni	Suriye-Koloni	104,110	95,110	95,97,104,105,115	95,97,104,115
	Eski Suriye			108	108
	Eski Assur		101,102,106,109	92,98-100,102,107, 120	98,99,101,106,113, 117,120
	Eski Anadolu			96	96,97,119
	Bellirsiz				111,112,114,116,118
Eski Assur	Eski Babil	122-136,145,166			
	Suriye-Koloni				
	Eski Suriye				
	Eski Assur		139,140,154,155,191	141-147,158,159,165, 166-179,188,192	148,149,152,153,167 180
	Eski Anadolu	156,157	137		157
Eski Anadolu	Bellirsiz		138		150,151,160-164,181, 182-187,189,190,193, 194
	Eski Assur	205-209		210	210
	Eski Anadolu				211

Tablo 5 İkinci Kez Kullanılmış Mühürler
Kaniş Karumu Ib Katı Zamanında Desenlerde Yapılan Değişiklikler

Asıl üslûp	Değişiklik olmayanlar	Değişiklik veya ek türü				küçük motifler eklenen
		Eklene üslûp	Ana sahnesinde	ikinci sahne eklenen	ikinci motif eklenen	
Eski Babil		Eski Babil				
		Suriye-Koloni				
		Eski Suriye	84			84
		Eski Assur		85,86		87
		Eski Anadolu				83
		Bellirsiz				82,88,89
Suriye-Koloni		Suriye-Koloni ?	121			121
Eski Assur		Eski Assur	195,200,203		197,202,204	
		Bellirsiz				196,198,199,201
Eski Anadolu		Eski Anadolu	212			

Resimlerin Listesi

<u>Kat. No.</u>	<u>Levha</u>	<u>Regist. No.</u>	<u>Asıl üslûp</u>	<u>Ek üslûp</u>	<u>Çizmi Kaynakları</u>
1	I / 1	Kt. c/k 1369B	III. Ur	Eski Assur	1953, s.120,124, Lev.32
2	I / 2	Kt. n/k 2058	III. Ur	Eski Assur	Yayınlanmamıştır.
3	I / 3	MMA66.245.15b/ 54	III. Ur		CTMMA I, Lev.132, 152/ Seal 54
4	I / 4	Kt. c/k 833B	III. Ur	Eski Babil ?	N. Özgüç 1989, s.378, Lev.72-73/1
5	II / 5	Kt. a/k 467	III. Ur	Suriye Koloni	Teissier1993, s.602, res.3
6	II / 6	Kt. a/k 475b	III. Ur	Eski Assur	Kültepe 1949, s. 98, res.666
7	II / 7	Ka 599A	III. Ur	Eski Assur	ICK II, Lev.CXX/Ka599SceauA
8	II / 8	VA 5364	III. Ur	Eski Assur	Moortgat 1988, s.47,130, Lev.61/506;
9	III / 9	AO 8780+8787	Eski Babil	Eski Assur ?	TC III/3, Lev. CCXXXVI/84
10	III / 10	AO 8633b+8746	Eski Babil	Eski Assur	TC III/3, Lev. CCXXXVI/82
11	III / 11	Kt. n/k 1709B	Eski Babil		N.Özgüç 1989, Lev.74-75/1
12	III/ 12	Kt. f/k 98	Eski Babil	Eski Babil	Yayınlanmamış.
13	IV / 13	Kt. a/k 432	Eski Babil	Eski Babil	Kültepe 1949, s.100,Lev.LX/672; N.Özgüç 1988, res.1.
14	IV / 14	VAT 13530	Eski Babil	Eski Babil	Veenhof &Klengel-Brandt 1992, Lev.XLIV, L / 47
15	IV / 15	Kt. c/k 768B	Eski Babil	Eski Anadolu	N.Özgüç 1989, Lev.74-75/2
16	IV / 16	Kt. v/k 156	Eski Babil	Eski Assur	Yayınlanmamıştır.
17	V / 17	Kt. a/k 454	Eski Babil	Eski Assur	Teissier 1994, cat.590
18	V / 18	KKS 47A (I 461A)	Eski Babil	Eski Assur	KKS s.171/47
19	V / 19	Ka 607 B	Eski Babil	Eski Assur	ICK II, Lev.CXXII/Ka607 B
20	V / 20	VAT 9217	Eski Babil	Suriye Koloni	Veenhof &Klengel-Brandt 1992, Lev.XLIII, XLIX/36.
21	VI/21	Kt. k/k 61A	Eski Babil	Eski Assur	Yayınlanmamıştır.
22	VI/ 22	Ka 534	Eski Babil		ICK II, Lev.CXIII/Ka534.
23	VI/ 23	Kt. c/k 838	Eski Babil	Eski Assur	N. Özgüç 1989, s.378, Lev. 70/4, 72-73/4.
24	VI / 24	AO 8788	Eski Babil	Suriye Koloni	Genouillac I, Lev.C,1 (AO 8788); TC III/3, Lev.CCXXX/1
25	VII /25	AO 8302a	Eski Babil	Eski Anadolu	TC 3, Lev.CCXXXI/17
26	VII/ 26	Kt. o/k 202	Eski Babil	Suriye Koloni	N. Özgüç 1989, s.378, Lev.72-73/2
27	VII /27	MMA66.245.21b/36	Eski Babil		CTMMA, Lev.129, 148/Seal 36

<u>Kat. No.</u>	<u>Levha</u>	<u>Regist. No.</u>	<u>Asıl üslûp</u>	<u>Ek üslûp</u>	<u>Cizmi Kaynakları</u>
28	VII / 28	Kt. o/k 204	Eski Babil	Eski Anadolu	N. Özgüç 1989, s.378, Lev.72-73/3
29	VIII / 29	VAT 9228	Eski Babil	Eski Anadolu	Veenhof & Klengel 1992, Lev.XLI, XLVIII/ 21
30	VIII / 30	MMA 1983.135.6b/30	Eski Babil	Eski Anadolu	CTMMA, Lev.129/Seal 30
31	VIII / 31	AO 8296a	Eski Babil		TC 3, Lev. CCXXXIV/59
32	VIII / 32	ATHE 1	Eski Babil		Teissier 1994, cat.604
33	IX / 33	AO 8788bis	Eski Babil		TC III/3, Lev.CCXXXIV/66
34	IX / 34	Kt. o/k 203B	Eski Babil		Bullae, Cs94
35	IX / 35	Kultépé 25a A	Eski Babil	Eski Anadolu	ICK I, Lev.LX/ Kultépé 25a Sceau A
36	IX / 36	BM 113579A	Eski Babil	Eski Assur	CCT VI, Lev.48/2
37	X / 37	Kt. a/k 572B	Eski Babil	Eski Assur	Kültepe 1949, s.98, res.667.
38	X / 38	Ka 156	Eski Babil	Eski Assur	ICK II, Lev.CXXXIX/Ka156
39	X / 39	Kultépé 31a	Eski Babil	Eski Anadolu	ICK I, Lev. LXIV/ Kultépé 31a, 33a
40	X / 40	Kt. 84/k 352A	Eski Babil	Eski Assur / Eski Anadolu	N.Özgüç 1989, s.379, Lev.74-75/4
41	XI / 41	Kt. j/k 618	Eski Babil	Eski Anadolu	N.Özgüç 1989, s.390
42	XI / 42	A 845	Eski Babil	Eski Assur	Teissier 1994, cat.598
43	XI / 43	BM 119422A	Eski Babil	Eski Assur	CCT 6, Lev.52/37
44	XI / 44	Kt.o/k196b1D	Eski Babil	Eski Assur	Teissie1994, cat.602, Bullae, Cs83
45	XII / 45	Kt. c/k 771	Eski Babil	Eski Assur	N.Özgüç 1989, s.379, Lev.80-81/3
46	XII / 46	Ka 391B	Eski Babil		ICK II, Lev. CI/ Ka391 Sceau B.
47	XII / 47	Ka344	Eski Babil	Eski Assur	ICK II, Lev.XCVIII/Ka344
48	XII / 48	KKS 69B (I.568B)	Eski Babil	Eski Anadolu	KKS, s.174/69B
49	XIII / 49	Kt. a/k 435A	Eski Babil		Özgüç 1988, res.2.
50	XIII / 50	KKS 3 (I 448C)	Eski Babil		KKS,s.163/3
51	XIII / 51	AO8301a	Eski Babil		TC III/3, Lev.CCXXXV/68
52	XIII / 52	Ka 399 B	Eski Babil	Eski Assur	ICK II, Lev. CII/Ka 399 Sceau B
53	XIV / 53	Kt. a/k 1125	Eski Babil	Eski Assur	N.Özgüç 1989, s.379, Lev.78-79/2
54	XIV / 54	Kt. 88/k 447	Eski Babil		N.Özgüç 1989, Lev.80/4(Cat.187);Larsen & Moller 1991, Fig. 10/FT 2A, sealA.

<u>Kat. No.</u>	<u>Levha</u>	<u>Regist. No.</u>	<u>Asıl üslûp</u>	<u>Ek üslûp</u>	<u>Cizmi Kaynakları</u>
55	XIV / 55	AO 8749	Eski Babil	Eski Assur	TC III/3, Lev. CCXXXIII/46
56	XV / 56	Ka 643 C	Eski Babil		ICK II, Lev.CXXVIII/Ka643 SceauC; CXXXV/Ka757
57	XV / 57	Kt. 76/k 22	Eski Babil	Eski Anadolu	N. Özgüç 1989, s.379, Lev.76-77/2; Bullae, Cs 114.
58	XV / 58	BM 89303	Eski Babil	Eski Assur	Collon 1986, s.73-74, Lev.VIII/57.
59	XV / 59	YBC 1147aB	Eski Babil	Eski Assur	Teissier 1994, cat. 614.
60	XVI / 60	ATHE 24g/21	Eski Babil	Eski Anadolu	Teissier 1994, cat.613
61	XVI / 61	ATHE 24 p /20	Eski Babil	Eski Anadolu	Teissier 1994, cat.615.
62	XVI / 62	Kt. n/k 1709A	Eski Babil	Eski Anadolu	N.Özgüç 1989, Lev.74-75/6
63	XVI / 63	BIN 617	Eski Babil		Teissier 1994, cat.616.
64	XVII / 64	BM 114388	Eski Babil	Eski Anadolu	CCT VI, Lev.50/18
65	XVII / 65	BM 113574A	Eski Babil		CCT VI, Lev.54/53
66	XVII / 66	ATHE 19	Eski Babil	Eski Assur	Teissier 1994, cat.621.
67	XVII / 67	Kt. 84/k 353	Eski Babil	Eski Anadolu	N. Özgüç 1989, s.379, Lev.78-79/1; Bullae Cs129.
68	XVIII / 68	Kultépé 44a A	Eski Babil	Eski Babil	ICK I, Lev. LXXI/ Kultépé 44a Sceau A;
69	XVIII / 69	Kt. f/k 135	Eski Babil	Eski Assur	N.Özgüç 1989, Lev.80-81/2
70	XVIII / 70	BM 119422A	Eski Babil	Eski Anadolu	CCT VI, Lev.52/36
71	XVIII / 71	VAT13529A	Eski Babil	Eski Anadolu	Veenhof & Klengel-Brandt 1992Lev. XLII, XLVIII /27
72	XIX / 72	KKS 123B (I. 760 B)	Eski Babil	Eski Assur	KKS, s.183/123B
73	XIX / 73	Kt. 93/k 801D	Eski Babil		Bullae, Cs205.
74	XIX / 74	Kt. 92/k 250A	Eski Babil		Bullae, Cs184.
75	XIX / 75	BM 115205A	Eski Babil	Eski Assur	CCT VI Lev.50/20
76	XX / 76	Kt. 91/k 117	Eski Babil	Eski Assur	Bullae, Cs 173.
77	XX / 77	VAT 13529A	Eski Babil		Veenhof & Klengel-Brandt 1992, Lev.XLII, XLVIII/ 29
78	XX / 78	Kt. a/k 489	Eski Babil		Kültepe 1949, s.100, Lev.LX/674; Bullae, Cs229.
79	XX / 79	Kt. 87/k 630	Eski Babil	Eski Anadolu	N.Özgüç 1989, s.379, Lev.80-81/5
80	XXI / 80	AO 8750	Eski Babil	Eski Assur	TC III/3, Lev.CCXXXV/71
81	XXI / 81	Kt. g/k 171A	Eski Babil		Bullae, Cs52.
82	XXI / 82	Kt. n/k 70	Eski Babil		Veenhof & Klengel-Brand 1992, s.53, Lev. XLIV/55(VAT 6199)

<u>Kat. No.</u>	<u>Levha</u>	<u>Regist. No.</u>	<u>Asıl üslûp</u>	<u>Ek üslûp</u>	<u>Cizmi Kaynakları</u>
83	XXI / 83	Kt. n/k 40A	Eski Babil	Eski Anadolu	N. Özgüç, 1968, s.13, Lev.XXIV/A
84	XXII / 84	Kt. n/k 33B	Eski Babil	Eski Suriye	N.Özgüç 1968, s.19, Lev.XIX/B
85	XXII / 85	Kt. k/k 13	Eski Babil	Eski Assur ?	N.Özgüç 1968, Lev.II/2.
86	XXII / 86	Kt. /k 1988	Eski Babil	Eski Assur/Eski Anadolu ?	T.Özgüç 1996, s.211-214; res.2.
87	XXII / 87	Kt. n/k 29A	Eski Babil	Eski Assur	N.Özgüç 1968, Lev.XIV/2A
88	XXIII / 88	Kt. k/k 16A	Eski Babil		N.Özgüç 1968, Lev.XI/A
89	XXIII / 89	Kt. k/k 15C	Eski Babil		N.Özgüç 1968, Lev.X/C
90	XXIII / 90	Ka 588 SceauB	Suriye Koloni / Suriye		Teissier 1990, res.1-2
91	XXIII / 91	Kültepe 36a B	Suriye Koloni		ICK I, Lev.LXVI/Kültepe 36a Sceau B
91 a	XXIII/91a	A847	Suriye Koloni		A847: Delaporte 1923, Lev.125/5a üstteki mühür; Teissier 1994, cat.582a
92	XXIV / 92	FT2C	Suriye Koloni	Eski Assur	Teissier 1993, res.5
92 a	XXIV / 92a	AO 9389b	Suriye Koloni		Teissier 1993, res. 4
93	XXIV / 93	KKS 7a (I450A)	Suriye Koloni		KKS, s.164/7
94	XXIV / 94	KKS 83C (I692C)	Suriye Koloni		KKS, s.177/83;
95	XXV / 95	Kt. a/k 484	Suriye Koloni	Suriye Koloni	Teissier 1993, s.602, res.1; 1994, cat. 581.
96	XXV / 96	Özel koleksiyondan	Suriye Koloni	Eski Anadolu	Teissier 1993, res.12
97	XXV / 97	Kt. a/k 145	Suriye Koloni	Suriye Koloni	Kültepe 1949, Lev.LXII/702
98	XXV/ 98	Kultépé 18a Seau D	Suriye Koloni	Eski Anadolu	ICK I, Lev. LI/ Kultépé18aD
99	XXVI / 99	Kt. n/k 1711	Suriye Koloni	Eski Assur	Özgüç 1989, Lev.94,95/2, Cat.82; Bullae, Cs 8.
100	XXVI / 100	Kt. 88/k 863	Suriye Koloni	Eski Assur	Özgüç 1989, Lev. 100, 101/2; Bullae, Cs153.
101	XXVI / 101	VAT9227A	Suriye Koloni	Eski Assur	Veenhof & Klengel-Brandt 1992, s.50, Lev.. XLIII, XLIX/33.
102	XXVI / 102	VAT 9238A	Suriye Koloni	Eski Assur	Veenhof & Klengel-Brandt 1992, s. 47, Kat. 11, Lev. XL/XLVII/ 11
103	XXVII / 103	VAT13529A	Suriye Koloni	Eski Assur	EL, Nr.277; Veenhof & Klengel-Brandt 1992, s.49, Lev. XLI, XLVIII / 24
104	XXVII / 104	Kt. a/k 481a	Suriye Koloni		Teissier 1993, res.9

<u>Kat. No.</u>	<u>Levha</u>	<u>Regist. No.</u>	<u>Asıl üslûp</u>	<u>Ek üslûp</u>	<u>Cizmi Kaynakları</u>
105	XXVII / 105	Edinburgh 586	Suriye Koloni		Teissier 1993, res. 11; 1994, cat.527.
106	XXVII / 106	KKS 85 (I. 694 B)	Suriye Koloni	Suriye Koloni	Karlsüniversität, s.177/85
107	XXVIII / 107	AO 8299a	Suriye Koloni	Eski Assur	TC III/3, Lev. CCXXXI/24
108	XXVIII / 108	Kt. b/k 603	Suriye Koloni	Suriye Koloni	Kültepe 1949, s.99., Lev.LIX/669
109	XXVIII / 109	Kultépé 20aF	Suriye Koloni	Eski Assur	ICK I, Lev. LVI/ Kultépé 20a Seau F; Teissier 1994, cat.153.
110	XXVIII / 110	Ka 601A	Suriye Koloni		ICK II, Ka601a
111	XXIX / 111	NBC 1907	Suriye Koloni	Suriye Koloni	Teissier 1994, cat.534, s.67; EL 70/427.
112	XXIX / 112	Kt. c/k 1136A	Suriye Koloni		Özgülç 1989, Lev.102,103/2; Bullae Cs 44.
113	XXIX / 113	Kt. o/k 203A	Suriye Koloni	Eski Assur	N.Özgülç 1989, Lev.102,103/1; Bullae, Cs 94.
114	XXIX / 114	Ka 643B	Suriye Koloni	Eski Assur	ICK II, Lev. CXXVIII/Ka643 SceauB;
115	XXX / 115	Kt. 78/k 218B	Suriye Koloni	Suriye Koloni / Eski Anadolu	;N.Özgülç 1989, Lev.98-99/4; Bullae, Cs 117.
116	XXX / 116	KKS 9 (I. 450 c)	Suriye Koloni		KKS, s.164/9
117	XXX / 117	VAT 9235	Suriye Koloni	Eski Assur	Veenhof & Klengel-Brand1992, s.46, Kat.1, Lev.XXXIX, XLVI/1
118	XXX / 118	AO 8302a	Suriye Koloni		TC III/3, Lev. CCXXXIV/55
119	XXXI / 119	Kt. n/k 1717B	Suriye Koloni	Eski Anadolu	Özgülç 1989, Lev.102,103/3; Bullae Cs77.
120	XXXI / 120	Kt. 86/k 158	Suriye Koloni	Eski Assur	N.Özgülç 1989, Lev.100,101/5; Bullae Cs136.
121	XXXI / 121	Kt. n/k 68	Suriye Koloni		N.Özgülç 1968, Lev.XXV/3
122	XXXII / 122	A 853C	Eski Assur		Teissier 1994, cat.87.
123	XXXII / 123	Kt. n/k 1821	Eski Assur		Teissier 1994, cat.184.
124	XXXII / 124	KKS 44B	Eski Assur		KKS 44B
125	XXXII / 125	AO9387A	Eski Assur		TC III/3, 58C
126	XXXIII / 126	Ka 82B	Eski Assur	Eski Assur	ICK II, Ka82B
127	XXXIII / 127	Kt. g/k 407	Eski Assur		Balkan 1957, s.15 ff, res. 6-11; N.özgülç, Bullae, Cs49
128	XXXIII / 128	KKS48B (I461B)	Eski Assur		KKS, 171/48.
129	XXXIII / 129	KKS 14A (I.452A)	Eski Assur		KKS, s.30,165/14
130	XXXIV / 130	BM 115204A	Eski Assur		CCT VI, Lev.53/48
131	XXXIV / 131	KKS 119 (I 758A)	Eski Assur		KKS, s.72, 183/119

<u>Kat. No.</u>	<u>Levha</u>	<u>Regist. No.</u>	<u>Asıl üslûp</u>	<u>Ek üslûp</u>	<u>Cizmi Kaynakları</u>
132	XXXIV / 132	Kultépé 24aC	Eski Assur		ICK I, pl LX/Kultépé 24aC
133	XXXIV / 133	AO8306	Eski Assur		TC III/3, Lev.CCXXXIV/64
134	XXXV / 134	Kultépé 19aC	Eski Assur		ICK I, Lev.LIV/Kultépé 19aC
135	XXXV / 135	AO9385	Eski Assur		TC III/3, 86
136	XXXV / 136	VAT 9238A	Eski Assur		Veenhof & Klengel-Brand 1992, Lev.XL/9
137	XXXV /137	Kt. a/k 809C	Eski Assur	Eski Anadolu	Kültepe 1949, Lev.LXIV/7
138	XXXVI / 138	MMA 66.245.16b/59	Eski Assur	Eski Assur	CTMMA, Lev. 132,154/Seal 59
139	XXXVI / 139	Kt. j/k 313	Eski Assur	Eski Assur	Özkan 1991, Kat.12
140	XXXVI / 140	Kt. c/k 425	Eski Assur	Eski Assur	Özkan 1991, Kat.125
141	XXXVI / 141	Kultépé 27aA	Eski Assur	Eski Assur	ICK I, Lev. LXI/ Kultépé 27a SceauA
142	XXXVII / 142	Ka 451	Eski Assur		ICK II, Lev.CVII/Ka 451
143	XXXVII / 143	Kt. a/k 623A	Eski Assur	Eski Assur	N.Özgüç 1989, Lev.84,85/6; Bullae,Cs 7
144	XXXVII / 144	Ka 718	Eski Assur	Eski Assur	ICK II, Lev.CXXXIII/Ka718
145	XXXVII / 145	KKS 16 (I 453)	Eski Assur	Eski Assur	KKS s.165/16; Bullae, Cs60(Kt.j/k619); ICK II, Ka26
146	XXXVIII / 146	AO 8301a	Eski Assur		TC 3, Lev. CCXXXIII/47
147	XXXVIII / 147	LB 1146(i)	Eski Assur	Eski Assur	Teissier 1994, cat.99.
148	XXXVIII / 148	AO 8305a	Eski Assur		TC III/3, Lev. CCXXXIV/57
149	XXXVIII / 149	Ka 589 C	Eski Assur		ICK II, Lev.CXVIII/Ka589 SceauC.
150	XXXIX / 150	Kt. 87/k 98B	Eski Assur		Özgüç 1989, Lev. 96,97/7; Bullae, Cs140.
151	XXXIX / 151	MMA 66.245.21b/35	Eski Assur		CTMMA, Lev.129, 148/ Seal 35
152	XXXIX / 152	Kt. n/k 1821	Eski Assur		Özkan 1991, Kat.85.
153	XXXIX / 153	AO 8781+8782+8783 etc.	Eski Assur	Eski Assur	CT III/3, Lev. CCXXXIII/48
154	XL / 154	AO 8789b	Eski Assur	Eski Assur	TC III/3, Lev. CCXXXII/31
155	XL / 155	Kt. n/k 1717A	Eski Assur	Eski Assur	Özgüç 1989, Lev.84,85/3; Bullae, Cs 76
156	XL / 156	MMA 66.245.23/63	Eski Assur	Eski Anadolu	CTMMA Lev.133,155/Seal 63
157	XL / 157	Kultépé 38a Sceau D	Eski Assur	Eski Anadolu	ICK I, Lev. LXVII/ Kultépé 38a Sceau D
158	XLI / 158	Kt. o/k 196b2C	Eski Assur	Eski Assur	Bullae Cs 87
159	XLI / 159	A 853	Eski Assur		Teissier 1994, cat. 268.

<u>Kat. No.</u>	<u>Levha</u>	<u>Regist. No.</u>	<u>Asıl üslûp</u>	<u>Ek üslûp</u>	<u>Cizmi Kaynakları</u>
160	XLI / 160	MMA 66.245.20b, 21b/33	Eski Assur		CTMMA, Lev. 129,147 / Seal 33
161	XLI / 161	Kt. a/k 1102	Eski Assur		Yayınlanmamış.
162	XLII / 162	VAT 9221	Eski Assur		Veenhof-Klengel 1992, s.48, Lev.XL/12, XLVII
163	XLII / 163	MMA 66.245.146/43	Eski Assur		CTMMA, Lev.130/Seal 43
164	XLII / 164	AO 8308a	Eski Assur		TC III/3, Lev.CCXXXVI/81;
165	XLII / 165	MMA 66.245.19b/42	Eski Assur	Eski Assur	Özkan 1991, Kat.92
166	XLIII / 166	MMA 66.245.15b / 53	Eski Assur	Eski Assur	CTMMA Lev.152/Seal 53
167	XLIII / 167	Kt. n/k 1702	Eski Assur		Özkan 1991, Kat.124
168	XLIII / 168	Kt. n/k 1826	Eski Assur	Eski Assur	Özkan 1991, Kat.89
169	XLIII / 169	ATHE 3	Eski Assur	Eski Assur	Teissier 1994, cat.27b
170	XLIV / 170	Kt. k/k 38	Eski Assur	Eski Assur	Özkan 1991, Kat.122
171	XLIV / 171	FT 2B	Eski Assur	Eski Assur	Larsen & Moller 1991, s.230, FT2A/SealB
172	XLIV / 172	MMA 66.245.23/ 64	Eski Assur	Eski Assur	CTMM I, Lev.109/ Text 97, 133, 155/ Seal 64
173	XLIV / 173	Kt. n/k 1885	Eski Assur		Özkan 1991, Kat.11
174	XLV / 174	Kt. b/k 128	Eski Assur	Eski Assur	Özkan 1991, Kat.5
175	XLV / 175	MAA 66.245.18b/ 62	Eski Assur	Eski Assur	CTMMA, Lev. 154/ Seal 62
176	XLV / 176	AO8751	Eski Assur		TC III/3, Lev. CCXXXIII/50
177	XLV / 177	AO 8781+8782+8783,etc.	Eski Assur		TC III/3, Lev.CCXXXV/67
178	XLVI / 178	Kt. n/k 1766	Eski Assur		Özkan 1992, Kat.133
179	XLVI / 179	Ka 616	Eski Assur		ICK II, Lev. CXXIV/Ka 616
180	XLVI / 180	VAT 9298	Eski Assur		Veenhof-Klengel, Lev.XLIII/No.38
181	XLVI / 181	Kt. j/k 299C	Eski Assur		Özkan 1991, Kat.41
182	XLVII / 182	Kt. r/k 12	Eski Assur		Özkan 1991, Kat.143
183	XLVII / 183	Kt. v/k 148D	Eski Assur		Teissier 1994, cat.152
184	XLVII / 184	Kt. v/k 155A	Eski Assur		Özkan 1991, Kat.42a
185	XLVII / 185	Kt. c/k 770	Eski Assur		N.Özgüç 1989, Lev.88,89/4; Bullae, Cs 34
186	XLVIII / 186	VAT 9227	Eski Assur		Veenhof-Klengel, Lev.XLII/32
187	XLVIII / 187	Kt. s/k 80	Eski Assur		N.Özgüç 1989, Lev.82,83/3, Bullae, Cs103.
188	XLVIII / 188	MMA 66.245.19b / 40	Eski Assur	Eski Assur	CTMMA, Lev.130,149 / Seal40

<u>Kat. No.</u>	<u>Levha</u>	<u>Regist. No.</u>	<u>Asıl üslup</u>	<u>Ek üslup</u>	<u>Cizmi Kaynakları</u>
189	XLVIII / 189	MMA66.245.19b / 41	Eski Assur	Eski Assur	CTMMA, Lev. 93, 130,149/Seal 41
190	XLIX / 190	BM 115211	Eski Assur		CCT VI, Lev.50/23
191	XLIX / 191	MMA 66.245.14b / 45	Eski Assur	Eski Assur	CTMMA, Lev. 131, 150/ Seal45
192	XLIX / 192	Kt. 83/k 248	Eski Assur	Eski Assur	N.Özgüç 1989, Lev.86,87/1; Bullae, Cs120
193	XLIX / 193	Kt. 88/k 1104	Eski Assur		N.Özgüç 1989, s.405; Bullae, Cs156
194	L / 194	Kultépé 29a	Eski Assur		ICK I, Lev.LXII/29a, seaux A
195	L / 195	Kt. k/k 30A	Eski Assur		N.Özgüç 1968, Lev.XII/2A
196	L / 196	Kt. k/k 30B	Eski Assur		N.Özgüç 1968, Lev.XII/2B
197	L / 197	Kt. b/k 18B	Eski Assur	Eski Assur	N.Özgüç 1968, Lev.II/1B; Özkan 1991, Kat.157
198	LI / 198	Kt. p/k 10	Eski Assur		N.Özgüç 1968, Lev.XXVI/4; Özkan 1991, Kat.147
199	LI / 199	Kt. z/t 15A	Eski Assur		N.Özgüç 1989, Lev.96,97/1; Bullae Cs111
200	LI / 200	Kt. b/k 28A	Eski Assur	Eski Assur	Özkan 1991, Kat.148
201	LI / 201	Kt. 73/k 2	Eski Assur		Özkan 1991, Kat.152
202	LII / 202	Kt. n/k 27A	Eski Assur	Eski Assur	N.Özgüç 1968, Lev.XIII/A
203	LII / 203	Kt. b/k 28B	Eski Assur	Eski Assur	N.Özgüç 1968, Lev.IV/B
204	LII / 204	Kt. 85/k 164	Eski Assur	Eski Anadolu	N.Özgüç 1994, s.218-219, Lev. XX/Fig.b.
205	LIII / 205	MMA 66.245.27b/48	Eski Anadolu		CMMA,Lev.131/ Seal48
206	LIII / 206	BM 113583A	Eski Anadolu		CCT VI, Lev.53/45
207	LIII / 207	Kultépé 39A	Eski Anadolu		Teissie 1994, cat.350
208	LIII / 208	Kultépé 35C	Eski Anadolu		ICK I, Kultépé Sceau C
209	LIV / 209	Ka 83B	Eski Anadolu	Eski Anadolu	ICK 2, Ka 83, seal B
210	LIV / 210	MMA 1983.135.5b/39	Eski Anadolu	Eski Assur	CTMMA, Lev.130,149/ Seal 39
211	LIV / 211	Ka 691	Eski Anadolu		ICK II, Lev.CXXX/Ka 691.
212	LIV / 212	Kt. 84/k 178	Eski Anadolu		N.Özgüç 1994, s.219, Lev.XXI/a.

Katalog

No.1

Kt. c/k 1369B

AMM154-1319-66

Kaniş Karum II

Adad-sululi arşivi

Asıl üslûp

III. Ur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

^dIbi-^dEN.ZU]

lugal kalag-ga

Tanrı tahtının altında ilâve kitabe Mar-tu-ba-ni isimli bir tüccar tarafından kullanıldığını göstermektedir.

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Ibbi-Sin'in hizmetlisi

Tekrar kullanan/lar

Mar-tu-ba-ni Amurru-bānī, Manana'nın oğlu (Teissier'ye göre)

Birinci işleniş

Dört figürlü ve kitabeli mühür.

Güneş kursu altında oturan ve elinde kadeh tutan tanrıya Lama'nın elinden tutup getirdiği ve ikinci Lama'nın himaye ettiği tapan.

III. Ur'un arad-zu mühürlerin örneklerine göre, bu baskıda kalan orijinal kitabe yeterli değildir. Devamındaki arslan ve iki kahramanın sonradan kazılmış olan yerde olması gerekir.

İkinci işleniş

İki aşamada değişiklikler yapılmıştır.

(1) Güneş kursunun etrafına, iki Lama ile tapan arasına ve kitabenin alt kısmına matkap ile noktalar; Oturan tanrının önünde üstü yiyecek dolu olan küçük bir altar; kitabenin alt kısmı silinip arslanla mücadele eden kahramanlar yeniden kazanmıştır.

Tanrı tahtının altında Mar-tu-bani adı geçen kitabe ilave edildi. (Kt. n/k1795)

(2) Daha sonradan oturan tanrının ileriye uzatılan eline bir kadeh, oturan tanrı ve Lama'nın koluna bilezikler eklenmiş. (Kt. c/k1369B)

Diğer baskıları

Orientalia 183(1949), Lev.XLVIII,22a st; RIA V, s.383, res.2; RAI 25(1978), Lev. XXVIII/2; TuM I(Levy 1932), Lev. 34,35, 275B Siegel b (No. 67); Kt. c/k 24; Kt. a/k 458, 128, 159, 376, 803, 1708, 1696; Kt. n/k 1795A.

Kaynaklar

ILN 18 Dec. 1948, Res.7; N.Özgüç 1953, s.98; 1953b, s.120,124, Lev.32; 1989, s.378; PK 14(1975), s.445, res.141c; Larsen 1977, s.94, not 15; Threau-Dangin 1911, s.144; in Garelli, AC, s.31-35.

No.2

Kt. n/k 2058

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

III. Ur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Tamamen silinmiştir.

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında platform üstündeki tahtında oturan tanrıya Lama'nın eliyle getirdiği bir şahıs tapmaktadır. İki katlı kitabe, yalnız çerçeveleri kalmıştır.

İkinci işleniş

Silinmiş kitabe yerinde iki bölümlü alanın üstünde küçük üç tapan, altta küçük üç tanrı; Oturan tanrının arkasında dört nokta, önünde bir hayvan ve küçük tapan, Lama'nın önünde bir kurbağa, tapanın önünde bir yıldız ve ellerini göğsünde kavuşturmuş bir küçük adam ilave edilmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Yayınlanmamıştır.

No.3

MMA66.245.15b/ 54

Asıl üslûp

III. Ur

Ek üslûp

Kitabe

1. [dI]-[bi]-[dEN.ZU]
2. [lugal kal]ağ-ga
3. [lugal U]riki-ma

Col. II 5.Ur-dlu[gal]-bàn[da]
6. dub-sa[r]
7.

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Mühürleyenler: Aşşur-dan, Buzia, İmdî-ilum, Aşşur-tāb

Asıl sahibi

Ur-lugal-banda, III.Ur kralı İbbî-Sîn'in katibi

Tekrar kullanan/lar

Aşşur-dān (Teissier1994)

Birinci işleniş

Şilteli taburede oturan sağ elinde kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği tapan ve ikiye ayrılmış sekiz satırlı kitabe.

İkinci işleniş

Lama ile tapan arasındaki vazo ve libra sonradan eklenmiş olabilir.

Diğer baskıları

Kt.a/k520(N.Özgüç 1953a, Lev.LIX / 662); A851 (Delaporte 1923, Lev.124/3d)

Kaynaklar

CTMMA I, Lev.102/ Text 92b, 132, 152/ Seal 54; Kültepe 1949, Lev.LXIX/662; for the inscription: RA 8 (1911), s.144, no.1, Lev.1; s.Garelli 1963, s.31. Teissier 1994,Cat.584; Delaporte 1923, Lev.124/3d (A851)

No.4

Kt. c/k 833B

AMM154-1614-64/16

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

III. Ur

Ek üslûp

Eski Babil ?

Kitabe

řa-lim-be-lí
[D]UB.[SAR]
DUMU X-TI-BA-NI?
[RÁ].GAB LUGAL

kralın "sürücüsü?"
.....'nin oğlu
kâtip şalim-beli

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

KIşIB şu-ku-bi4-im
ù DINGIR-ba-ni

İli-bānī'nin
ve řu-Kūbum'un mührü

Asıl sahibi

şalim-beli

Tekrar kullanan/lar

İli-bānī ve řu-Kūbum

Birinci işleniş

Dört figürlü tapma sahnesi: Ayakta duran tanrı-kral'a (?) Lama'nın elinden tutup getirdiği ve ikinci Lama'nın himaye ettiği bir şahıs tapmaktadır. Tanrı önünde hilalli kurs, arkasında dört satırlı kitabe .

İkinci işleniş

Dört figür, aralarında üç küçük tapan; birinci Lamas'nın önündeki üç nokta ve ikinci Lama'nın önünde yarısı korunmuş bir nokta.

Diğer baskıları

c/k 832B, 835B, 836B, 837B

Kaynaklar

N. Özgüç 1989, s.378, Lev.72-73/1, Cat.39,40.

No.5

Kt. a/k 467

Kaniş karum II.Kat Adad-sululi arşivi

Asıl üslûp

III. Ur

Ek üslûp

Suriye Koloni

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Mühürlenene: Nablisin oğlu Silli-Adad; Karia'nın oğlu Arşi-ah ; Ikuppia'nın oğlu Puzur-ili

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Üç figürlü tapma sahnesi: arkalıklı bir tahtta oturan tanrıya, Lama'nın elinden tutup getirdiği şahıs tapmaktadır. Hilâlli kurs.

İkinci işleniş

(i) Oturan tanrı-kral (belki de asıl olarak tanrı-idi)'in vücudun üst kısmı ve terazi yeniden kazılmış. Oturan tanrı-kral ve hami tanrıça arasında, kap tutan küçük bir adam ile sakallı şahıs (tapan), libra ve noktalar; Lama ile tapan arasında dik kalkmış hayvan (antilop).

(ii) Oturan tanrının arkasında, pullu elbise giyen sakallı adam, çıplak tanrıça ve onun altında bir hayvan (arслан?).

İkinci kez kullanılırken iki sahneli mühür haline getirilmiştir:

1. sahne: Esas motifler ile (i) den oluşan, terazili tanrıya tanrıça himayesinde tapan üç şahıs.

2. sahne: (ii) motiflerden oluşan sahnesi çıplak tanrıçaya libasyon yapma.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Kültepe 1949, s.102, res.693; AKT 1, 36a,b; Teissier 1993, s.602, res.3, cat 3 1994, cat.533.

No.6

Kt. a/k 475b

Kaniş Karum II.Kat Adad-sululi arşivi

Asıl üslûp

III. Ur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Üç satırlı kitabe silinmiştir. Kitabenin çerçevesi kısmen korunmuştur.

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Üç figürlü tapma sahnesi: Hilalli kurs altında Lama'nın elinden tutup getirdiği şahıs, hilalli kurs altında oturan tanrıya tapmaktadır.

İkinci işleniş

Tanrının ve tapanın arkasında sıkışık vaziyette biri başaşağı, diğeri ayakta duran iki şahısla, üst üste konulmuş üç(?) hayvan başı.

Oturan tanrının önünde libra, Lam'nın arkasında bir akrep ilave edilmiştir.

Diğer baskıları

Kt. a/k 475b; Yale 1149c.

Kaynaklar

Kültepe 1949, s. 98, res.666; BIN 4, Lev. 84c; Buchanan 1981, s.398, n.1149c (NBC 1892).

No.7

Ka 599A

Asıl üslûp

III. Ur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

E-dî-in-(...)
DUMU A-bi-(...)

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama'nın elinden tutup getirdiği bir şahıs tapmaktadır. Kitabe.

İkinci işleniş

Kitabenin ilk satırındaki iki küçük tanrı ve Lama ile tapanın arasındaki küçük bir tanrı tapma vaziyetindedir. Figürler arasına bir balık, iki nokta ve bir yıldız sonradan ilâve edilmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev.CXX/Ka599SceauA; Teissier 1994, cat.591;

No.8

VA 5364

Assur

Erdgrab

Asıl üslûp

III. Ur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya, Lama'nın elinden tutup getirdiği şahıs tapmaktadır. Tanrının önünde hilâlli kurs.

İkinci işleniş

İkinci kez kullanılırken iki sahneli mühür haline getirilmiştir:
(1) Orijinal sahnede, Lama ile tapan arasında, küçük ikinci bir tapan; vazo ve libra ilâve edilmiştir.
(2) Altar üstünde duran sırtı konili boğaya tapandan oluşan ikinci sahne eklenmiştir. Boğanın başı üstünde kurs, altanın altında libra ve iksir kabı vardır. Bu sahnedeki tapan eklenirken orijinal tanrıyı kısmen bozmuştur.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Moortgat 1988, s.47,130, Lev.61/506; Larsen 1977, s.98, not 58; Calmayer, 1977, s.88, res.2d.

No.9

AO 8780+8787

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur ?

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Bir arslan ile mücadele eden bir boğa-adam; bir kanatlı arslan ile mücadele eden boğa-adam; bir hayvanın bacağına tutup başına basan bir kahraman. Arslan ile kahraman arasındaki libra ve vazı.

İkinci işleniş

Noktalar ve dalgalı dik bant.

Diğer baskıları

AO 8788

Kaynaklar

TC III/3, Lev. CCXXXVI/84; De Genouillac, Céramique cappadocienne, vol.I, Lev. C/ 1(AO 8788); Teissier 1994, cat.641

No.10

AO 8633b+8746

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Urāja
DUMU Manana

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Ma-na-na'nın oğlu Ú-ra-a

Birinci işleniş

Bir arslan ile mücadele eden kahraman; bir boğa-adam ile mücadele eden kahraman; antitetik çift hayvan(boğa). Arslan ile kahraman arasındaki libra. (Cf. Al-Gailani Werr 1988, p.5, Pl. I/1,2,7)

İkinci işleniş

Kitabe. İnsan başı ve noktalar.

Diğer baskıları

Oslo No.32.466a sealA

Kaynaklar

TC III/3, Lev. CCXXXVI/82; Larsen & Moller 1991, s.241 ff., res.2,5 (Oslo No.32.466a, seal A); Teissier 1994, cat.646

No.11

Kt. n/k 1709B

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

şup-pu-um
ša A-şûr-i-mî-tî
DUMU A-mur-DINGIR

Amur-ilî'nin oğlu
Aşşur-imitti'nin
tableti

(Tunca'ya göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Heraldik kusarikku çiftinin sağdakini tutan çıplak kahraman, boğaya saldıran arslan ve boğa-adam.

İkinci işleniş

Dik kalkmış küçük antilop.

Diğer baskıları

Kt. n/k1743, 1965, 1972, 1973, 1280?, 2001; ATHE Siegel 27(Abb.2)

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.74-75/1

No.12

Kt. f/k 98

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Babil

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Mücadele eden iki grup: boğa-adam ile mücadele eden arslana çıplak adam hücum etmekte ve boğayı yakalayan bir çıplak adama bir kanatlı arslan (lion-grifon) saldırmaktadır. Oturan küçük hayvan ve insan başı üst üste konulmuştur.

İkinci işleniş

Asıl figürler arasında noktalar. Belki de kanatlı arslan önündeki küçük adam ek motiftir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Yayınlanmamış.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

No.13

Kt. a/k 432

Kaniş Karum II.Kat Adad-sululi arşivi

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Babil

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Kt.n/k 2037 'de
a-na řa ki-ma şu-su-en₆
ú û-ni-a KIşIB Da-tí-a (Donbaz'a göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Datia

Birinci işleniş

Bir çıplak adama saldıran çift kanatlı-arşlan(grifon) ve arşlanın başına basan güzrlü kahramana saldıran bir arşlan tasvir edilmiştir.

İkinci işleniş

Biri, iki kanatlı arşlan ve kahraman, diğeri iki arşlan ve kahraman olan iki grup arasındaki küçük Lama ve kurbağa; Karşı karşıya duran bir çift kanatlı arşlan (veya grifon)'un sol tarafında birleştirilmiş üç nokta, sağ tarafında noktalar eklenmiştir.

Diğeri baskıları

Kt. n/k 1797; 1923A; 2037; 2038; 2064B

Kaynaklar

Kültepe 1949, s.100,Lev.LX/672; 1988, res.1.

No.14

VAT 13530

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Babil

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Bir arşlanla mücadele eden bir kahraman ve bir boğa-adam. Sağ elinde boğanın kuyruğu (ya da bir kılıç), sol elinde boğanın bir bacağı tutan bir kahraman. (Kahraman tarafından bacağı tutulan boğanın yerinde kitabenin çerçevesi kalmış gibidir. Bu doğru ise bu kısım sonradan eklenmiş ikinci sahne olacaktır.)

İkinci işleniş

Üst üste duran iki küçük boğa-adam. Figürler arasında libra, yıldız, küçük adam, vazoya benzeyen diğeri iki şekil.

Diğeri baskıları

Kt. n/k2077(No. 258), j/k519D, v/k169C

Kaynaklar

Veenhof & Klengel-Brandt 1992, Lev.XLIV, L / Kat. Nr.47

No.15

Kt. c/k 768B

AMM 154-1607-64

Kaniş Karum II.Kat

Alahum evi (Alahum I arşivi)

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

[n]a-áš-pè-er-tum
[š]a I-dí-ku-bi₄

İdi-Kūbum'un
"siparişi" (Tunca'ya göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Sağdan sola: bir boğa-adam'ın üstü kısmı; karşılıklı duran iki çıplak kahraman tarafından ön ayakları ve boynuzlarından yakalanmış bir boğa; bir figürün arka kısmı.

İkinci işleniş

Üstünde üç yuvarlak nesne bulunan boğa bacaklı bir sunak masası, altında çanağında tütsü yakılmış meyvelik ve balık; kahraman ve boğa arasında kaideli iri kâse, kahraman ve boğa-adam arasında iri kuş ve hayvan başı.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.74-75/2

No.16

Kt. v/k 156

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Okunmamıştır.

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Mücadele eden iki çift: Boğa-adam ile bir kahraman ve başaşağı olan aslanın bacağı tutan bir kahraman. Kitabe.

İkinci işleniş

Asıl figürlerin aralarına küçük bir Lama, başaşağı küçük bir adam; yıldız, hilal, vazo, insan başları, libra, bitki (veya balık), küçük adam, kuş, noktalar, aslan konulmuştur.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Yayınlanmamıştır.

No.17

Kt. a/k 454

Kaniş Karum II.Kat Adad-sululi arşivi

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Üç satırlı kitabe. Okunmamıştır.

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Üç figürlü tapma sahnesi. Oturan tanrı huzurunda tapanı elinden tutup getiren Lama, terazi kolu. Üç satırlı kitabe.

İkinci işleniş

Kitabenin üçüncü satırında başaşağı durumda takkeli bir şahıs. Oturan tanrı ve hamî tanrıça arasında, flüt çalan oturan maymun.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Kültepe 1949, s.98, res.664., AKT 1, 44a,b., Teissier 1994, cat.590

No.18

KKS 47A (I 461A)

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Idi-Aşşur
DUMU xx ta x

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Mühürleyenler: Iddināja, Idi-Suen

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Iddināja

Birinci işleniş

Oturan tanrıya tapanı elinden tutup getiren Lama. Hilalli kurs. Üç satırlı kitabe.

İkinci işleniş

Tanrı ve tapan arasında iki küçük Lama ve noktalar. Kitabenin üçüncü satırında üst üste iki küçük Lama.

Diğer baskıları

Kaynaklar

KKS s.171/47; Teissier 1994, cat.28

No.19

Ka 607 B

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama'nın eliyle getirdiği tapan. Hilalli kurs. Kitabe.

İkinci işleniş

İkiye ayrılmış kitabe yerine iki tanrı ve iki tapan. Figürler arasında noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev.CXXII/Ka607 B.

No.20

VAT 9217

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Suriye Koloni

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama'nın eliyle getirdiği tapan. Tapanın arkasında ve oturan tanrının hemen arkasında silinmiş kitabenin satır çerçeveleri olarak düşünülen çizgiler kalmıştır.

İkinci işleniş

Asıl figürler arasında boğa, küçük tapan, terazi kolu, maymun, ve tapanın arkasındaki boğa üzerinde duran tanrı ve tanımlanamayan bir motif.

Diğer baskıları

KKS Nr.77(I 667);

Kaynaklar

Veenhof & Klengel-Brandt 1992, Lev.XLIII, XLIX/36.

No.21

Kt. k/k 61A
Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslup Eski Babil

Ek üslup Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler Kunuk I-kupia
DUMU pi-la-a-şur

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Pi-la-a-şur'un oğlu Ikupia

Birinci işleniş Oturan tanrıya Lama'nın elinden tutup getirdiği diğerinin himaye ettiği bir tapan; hilalli kurs ve kitabe. Sonradan eklenmiş ikinci sahnedeki motiflerin aralarında kitabenin çerçevesi kısmen korunmuştur.

İkinci işleniş Oturan tanrının önünde küçük bir adam ve küçük bir Lama; tapanın önünde bir akrep. Oturan tanrının arkasında iki konili boğa ve onların altında iki tapan ve bir altar.

Diğer baskıları

Kaynaklar Yayınlanmamıştır.

No.22

Ka 534

Asıl üslup Eski Babil

Ek üslup

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan tanrıya(çok azı korunmuş) Lama'nın elinden tutup getirdiği bir tapan. Tapanın arkasında mızrak tutan bir boğa-adam.

İkinci işleniş Asıl figürlerin aralarında oturan maymun, küçük adam(başı), yıldız, noktalar, tanımlanamayan şekil.

Diğer baskıları

Kaynaklar ICK II, Lev.CXIII/Ka534.

No.23

Kt. c/k 838 AMM 154-1619-64

Kaniş Karum II. Kat an archive

Asıl üslûp Eski Babil

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe İki satırın bir kısmı korunmakta. Ayna yazıt.
[x. x]-za Zili'nin oğlu
[DUMU] Zi-li

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi Zili'nin oğlu

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan tanrıya bir Lama'nın eliyle getirdiği diğerinin himaye ettiği bir şahıs tapmakta. Oturan tanrının kadeh tutan eli ve eteğinin kenarı kısmen korunmuştur. Oturan tanrının önünde bir maymun.

İkinci işleniş Asıl sahnenin arkasında kitabeyi kısmen bozan bir boğa-adam vardır. Boğa-adam başaşağı bir hayvan tutmaktadır. Kitabe satırında bir nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar N. Özgüç 1989, s.378, Lev. 70/4, 72-73/4.

No.24

AO 8788

Asıl üslûp Eski Babil

Ek üslûp Suriye Koloni

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan tanrı-krala tapanı eliyle getiren Lama, tanrının önünde hilalli kurs. Sonradan eklenmiş meyvalı ağacın kenarlarında belki de silinmiş kitabeden kalan çivi yazı işaretleri vardır.

İkinci işleniş Oturan tanrı-kral önünde sağ elinde vazoyu tutup sağ dizinin üstüne çöken küçük bir adam, Lama ile tapanın arasında bir küçük tapan, tapanın arkasında meyvalı bir ağaç ve onun altında biri kadın olan üç küçük tapan ilâve edilmiştir. Figürler arasındaki altar, terazi kolu, vazo, küçük hayvanlar ve hayvan başı, insan başlı mızrak ve yıldız da sonradan doldurulmuştur.

Diğer baskıları AO 8780+8787

Kaynaklar N.Özgüç 1953a, s.102; Genouillac I, Lev.C,1 (AO 8788); TC III, Lev.CCXXX/1, Teissier 1994, cat.477

No.25

AO 8302a

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerdende elde edilen bilgiler

Mühürleyenler: Ulāja'nın oğlu Aššur-mālik, Ibizua'nın oğlu Pilah-Ištar

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği bir şahıs tapmaktadır. Oturan tanrı-kralın önünde hilalli kurs, Lama'nın arkasında libra vardır.

İkinci işleniş

Oturan tanrının önündeki kuş(?), maymun, küçük adam ve nokta; Oturan tanrının arkasındaki kartal ve aslan, el gibi nesne, oturan boğa, boğa-adam ve geyiğin boynuzunu(?) tutan adam.

Diğer baskıları

Kaynaklar

TC 3, Lev.CCXXXI/17; Teissier 1994, cat.482

No.26

Kt. o/k 202

AMM 166-216-202

Kaniš Karum II.Kat

an Archive, near an oven

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Suriye Koloni

Kitabe

İki satır kitabe kısmen korunmuştur.

[x.x]-A-š[ūr]

DUMU Puzur₄-I[š₄-tár]

Zarf/tablet lerdende elde edilen bilgiler

[.....]'nin tabletleri

Asıl sahibi

Puzur-Ištar'ın oğlu [x.x.]-Ašur

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Lama'nın elinden tutup getirdiği bir şahıs tapma vaziyette. Kitabe.

İkinci işleniş

Lama ve tapanın başlarının arasında küçük aslan. Lama'nın önünde küçük adam(yarısı kalmıştır). Bir boğa-adam.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N. Özgüç 1989, s.378, Lev.72-73/2.

No.27

MMA66.245.21b/36

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Mühürleyenler: Dan-Aşşur; İli-bānī'nin oğlu Aşşur-malik, Issu-arik; İdī-Aşşur'un oğlu Elālī, Su-Kūbum. Bu zarfın üstündeki diğer bir mühürde Dan-Aşşur'un kitabesi bulunur.

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği bir şahıs tapma sahnesi.

İkinci işleniş

Oturan tanrının hemen önünde küçük bir tapan. Tapanın arkasında iki kollu vazodaki bitkiye yaklaşan kısa elbiseli adam, arkasında önünde ellerini kenetleyen figür. Figürlerin altında devan eden baklava biçimli motif ve arslan gibi bir motifin üst kenarı korunmaktadır.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CTMMA s.124/Text 86b, 180, Lev.90,129,148/Seal 36, Teissier 1994, cat.588.

No.28

Kt. o/k 204

AMM 166-218-64.

Kaniş Karum II.Kat

Fırın yanındaki arşivden

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan ve elinde kadeh tutan sakallı tanrı. Hilâlli kursun bir kısmı.

İkinci işleniş

Tanrının arkasında maymun ve hayvan başı; önünde kuş ve insan başı, terazi kolu(libra).

Diğer baskıları

Kaynaklar

N. Özgüç 1989, s.378, Lev.72-73/3.

No.**29**

VAT 9228

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Ziqiqi

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği şahıs tapmaktadır. Tapanın arkasında sol elinde testereyi tutup, sol ayağı ile yerde yatan adama basan Şamaş, daha arkasında boğa-adam vardır. Oturan tanrının önünde hilâli kurs.

İkinci işleniş

Oturan tanrının arkasında dik konulan yılan gibi motif, önünde kuş, küçük tapan ve üç nokta, Lama ve Şamaş'ın önünde birer nokta, tapanın önünde bir yıldız ilave edilmiştir.

Diğer baskıları

i) Dalley 1979, Nr.7A: İlî-dan'ın oğlu Aşşur-tâb kullanmış. ii) AO7299=TC'L 4,91=E.L. Nr.53B= Contenau Lev.IV,Nr.14: Tâba'nın oğlu Ziqiqi kullanmış.

Kaynaklar

Weber 1920,nr.243; Contenau 1922,Nr.42: Frankfort 1939, res.73; St.Mazzoni, Vicino Oriente VI, 1986,Lev.IV/9; Katalog Göttingen 1976, Nr.261, Veenhof & Klengel 1992, s.49, Kat.21, Lev.XLI, XLVIII/21.

No.**30**

MMA 1983.135.6b/30

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Aşşur-bêl-malkim

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında kadeh tutup oturan tanrı-krala Lama'nın elinden tutup getirdiği tapan; boğa-adam ile mücadele eden çıplak kahraman.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kralın önündeki sunak masası ve arkasındaki libra.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CTMMA, s.112 Text 81a,b, Lev.129/Seal 30; Teissier 1994, cat.586

No.31

AO 8296a

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Nabi-Suen
DUMU Işme-DINGIR

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Işme-DINGIR'in oğlu Nabi-Suen

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği bir tapan, arkasında bir başka Lama vardır. Tanrı-kral'ın önünde hilalli kurs.

İkinci işleniş

Noktalar ve akrep. Tapanın arkasındaki ikinci Lama da muhtemelen sonradan kazılmış olabilir.

Diğer baskıları

Kt. b/k 59; c/k 1393; j/k 402; n/k 2091; v/k 154A; v/k 169B

Kaynaklar

TC 3, Lev. CCXXXIV/59; Teissier 1994, cat.589

No.32

ATHE 1

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

(Kienast) ^dA-şur-tāb (Teissier)(A)-şur-DÛG
mere At-ten-ni (DU)MU AD-DA?-ni? d
^dAdad il-şu IŞKUR DINGIR-ş(u)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

zarfdaki yazıt: kunuk A-(l)u mer'i Adu-du kunuk Ta-ak-ni-iş mer'i Ta-la-áš
kunuk Aşur-ma-lik mer'i A-şur-na-da kunuk d Šamaš-ba-ni mer'i Su-iştar

Asıl sahibi

Attenni'nin oğlu Aşur-tāb

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya tapan Lama ve şahıs. Belki de Lama eliyle bir tapamı getirmektedir. Tanrının önünde hilalli kurs vardır.

İkinci işleniş

Hilalli kursun kenarına üç nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ATH Abb. 5 / Siegel 1; Teissier 1994, cat.604

No.**33**

AO 8788bis

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan tanrı-kralın önünde sol elini kaldıran Lama vardır.

İkinci işleniş

Libra ve üç nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar

TC III/3, Lev.CCXXXIV/66; Teissier 1994, cat.65

No.**34**

Kt. o/k 203B

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

[.....]
[DUMŪ?] İ-lí-dan ?/r[a]-a[m]-ì-lí İli-dān ?/rabi? ('nin oğlu?)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Agua'nın vasiyeti hakkındaki tabletler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Tapanı elinden getiren Lama.

İkinci işleniş

Sola dönük bir figür, yazı, noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Bullae, Cs94

No.35

Kultépé 25a A

Asıl üslúp

Eski Babil

Ek üslúp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Kadeh tutup kaide üzerinde tahtta oturan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan. Oturan tanrının önünde haçlı kurs vardır. Silinmiş kitabenin çerçeveleri ve birkaç yazı işareti kalmıştır.

İkinci işleniş

Asıl kitabe yerine arslan, kanatlı arslan, kuş, kuş başı ve hayvan başı üst üste ve libra yeniden kazınmıştır. Oturan tanrının kadehinden içen kuş, tanrı ile tapan arasındaki maymun, ipli(?) hayvan başı, vazoyu tutan küçük bir adam da sonradan eklenmiştir.

Diğer baskıları

VAT 13561A(No.54);Kültepe 78a(Ist.A.M. 806); Kt. v/k 148A

Kaynaklar

ICK I, Lev.LX/ Kultépé 25a Sceau A; Veenhof & Klengel 1992, pp-52-53, Lev.XLV/54, LI/54;1993, res.5,Lev.16/5; Teissier 1994, cat.608

No.36

BM 113579A

Asıl üslúp

Eski Babil

Ek üslúp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

tuimim'in (oğlu) Puzur-şadu'e (Teissier'e göre)

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lamassu'nun himayesinde tapan bir şahıs; hilalli kurs, libra ve vazo.

İkinci işleniş

Asıl kitabe yerine üst üste hayvanlar kazılmıştır ve tanrı önündeki O-bacıklı küçük adam ve hilalli kurs yanındaki küçük bir hilal.
Collon, bu mührün kitabesi silinip hayvan motiflerinin yeniden kazılmış olabileceğini izah etmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CCT VI, Lev.48/2; Teissier 1994, cat.607

No.**37**

Kt. a/k 572B

Kaniş Karumu II.Kat Adad-sululi arşivi

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Asıl kitabe tamamen silinmiş ve yalnız çerçevesi korunmuştur.

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Lama'nın himayesinde oturan tanrı-krala tapan bir şahıs, hilâlli kurs ve libra(?).
Kitabe (silinmiş).

İkinci işleniş

Oturan tanrı ve tapan şahıs arasında O-bacaklı küçük bir adam; Lama'nın arkasında kısa boylu bir şahıs.
Kitabe çerçeveleri içinde iki bölümlü alanın üstünde iki küçük tanrı, altta iki küçük tapan.

Diğer baskıları

Kt. b/k 38

Kaynaklar

Kültepe 1949, s.98, res.667.

No.**38**

Ka 156

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aşur-bêl-awâtim

Birinci işleniş

Kadeh tutup oturan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan, hilalli kurs, libra ve vazo.

İkinci işleniş

Lama'nın arkasındaki ikinci tapan, belki de kitabe için hazırlanmış yerde olan dört küçük tapan, Lama'nın önündeki bitki gibi bir motif ve birinci tapanın baş önündeki küçük hilali, sonradan kazınmış olarak düşünebiliriz.

Diğer baskıları

KTS 37c

Kaynaklar

ICK II, Lev.CXXXIX/Ka156; Teissier 1994, cat.609.

No.39

Kultépe 31a

Asıl üslûp	Eski Babil
Ek üslûp	Eski Anadolu
Kitabe	Anāku-ilumma (Teissier'e göre)
Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler	Taknabum, Şila-Adad ve Manum-balum-Aššur'a gönderilen Ea-malik'in mektubu
Asıl sahibi	Anāku-ilumma
Tekrar kullanan/lar	Ea-malik
Birinci işleniş	Sağ elinde kadehi tutup oturan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan, libra ve vazove kitabe asıl kazınmış olanlardır.
İkinci işleniş	Oturan tanrının arkasında üst kısmında iki küçük adam, aşağısında o-bacaklı küçük adam ile bir hayvan (belki de bir maymun), noktalar, oturan tanrı-kralın önünde kurslu meyvelik biçiminde bir altar, yıldız ve noktalar, Lama'nın arkasında bir balık.
Diğer baskıları	
Kaynaklar	ICK I, Lev. LXIV/ Kultépe 31a, 33a; Teissier 1994, cat. 599

No.40

Kt. 84/k 352A AMM 123-298-84

Kaniš-Karum II.Kat a room with oven

Asıl üslûp	Eski Babil	
Ek üslûp	Eski Assur / Eski Anadolu	
Kitabe		
Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler	[KIŠIB k]à-ri-im Kà-ni-iš [.....H]A?.DIM (ya da) asâ taşıyıcı 'a	Kaniš kārūm'unun mührü Burušhattum'a [a-na Bu-ru-uš]-ha-tim (ya da) [a-na Şahıs ism
Asıl sahibi		
Tekrar kullanan/lar		
Birinci işleniş	Tahtta oturan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan şahıs. Tanrının önünde hilalli kurs.	
İkinci işleniş	(1) Oturan tanrının tahtı ile ayakları altında sırt sırta boğa ve arslan, oturan tanrının önünde oturan bir maymun, nokta, libra, vazo ve yıldız, tapan ve Lama arasında biri baş aşağı iki küçük adam, Lama'nın arkasında iki nokta. (2) Bir çizgi ile ayrılan alanın üstünde karşılıklı oturan iki Kusarikku, arslan ve kuş; altında karşılıklı diz çökmüş sulu iki kahraman, akrep ve hilal içinde yıldız.	
Diğer baskıları	Kt. c/k1128; BM 113591 (CCT VI, Lev.49/10)	
Kaynaklar	N.Özgülç 1989, s.379, Lev.74-75/4, cat.167A; Bullae, Cs126(?); CCT VI, Lev.49/10.	

No.41

Kt. j/k 618

Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan sağ elinde kadeh tutan tanrı huzurunda Lama, Güneş tanrısı Šamaš, tapan, hilalli kurs.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önüne libra-ve-vazo ve noktalar, arkasında oturan iki hayvan, maymun ve el gibi bir nesne eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, s.390; Bullae, Cs.59.

No.42

A 845

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Aššur-mutapp(il)
DUMU Šu-Anim (Teissier'e göre)
(Ayna yazıt)

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Šu-Anim'in oğlu Aššur-mutappil

Birinci işleniş

Sağ elinde kadeh tutup oturan tanrıya Lama'nın himayesinde bir tapan; hilalli kurs. Kitabe.

İkinci işleniş

Lama'nın arkasındaki ikinci tapan ve figürler arasındaki iki küçük tapan, yıldız ve hilal, oturan tanrının omuzu hizasında libra eklenmiştir. Kitabesi tekrar kazınmış olmalıdır.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Delaporte 1923, Lev.123/11cA; Teissier 1994, cat.598

No.43

BM 119422A

Asıl üslûp	Eski Babil
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	A-šur-x() x()-x Ayna yazıt.
Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler	Evlenme metni
Asıl sahibi	
Tekrar kullanan/lar	
Birinci işleniş	Oturan tanrı-krala Lama'nın himayesinde bir tapan ve hilalli kurs, kitabe.
İkinci işleniş	Asıl figürler arasında iki küçük tapan ve noktalar. Kitabe çerçevesinin hemen yanında belirsiz iki figür eski satırın çizgilerini örtmektedir. Belki de kitabesi tekrar kazanmıştır.
Diğer baskıları	Kt. a/k493
Kaynaklar	CCT 6, Lev.52/37; Teissier 1994, cat.no.601

No.44

Kt.o/k196b1D

AMM 166-211-64b1

Kaniş Karumu II. Kat

Asıl üslûp	Eski Babil
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	[Ú]-šu-ur-ša-A-[šur] [DUM]U A-gu ₅ -a
Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler	Borç senedi. Mühürleyenler: Puzur-Ištar'ın oğlu Šu-Kūbum; Ištar-pālil'in oğlu Zuba; Puzur-Ištar'ın oğlu Puzur-Ana; Su-Ištar'ın oğlu İkuppī-Aššur; Su-Ištar'ın oğlu Šu-Anum;
Asıl sahibi	A-gu ₅ -a'nın oğlu [Ú]-šu-ur-ša-A-[šur]
Tekrar kullanan/lar	
Birinci işleniş	Oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan, tanrı-kralın önünde bir hilal. Kitabe.
İkinci işleniş	Asıl üç figürün aralarına iki küçük Lama, libra, yıldız, ve akrep, Tanrı arkasında kitabe bozarak boğa-adam eklenmiştir. Ka605'de aynı kitabe(Tunca'ya göre) bulunmasına rağmen oturan tanrının arkasında boğa-adam'ın olmaması, bu mührün iki defa değiştirilmiş olmasıdır.
Diğer baskıları	Ka605 SceauA
Kaynaklar	ICK II, Lev. CXXI/Ka605 SceauA; Teissier 1994, cat.602

No.45

Kt. c/k 771

AMM 154-1610-64

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

[d][NÈ?.IRI11?].[GAL]
[u]r-sag[k]ala-g[a]
dĒn-lîl-[la]

Nergal
Enlil'in
kuvvetli kahramanı

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

KIȘIB Da-da-[a]
na-âš-pè-er-tum
ša İli5-ba-ni
DUMU A-lá-bi-im

Dādāya'nın mühürü
Alābum'un oğlu
İlī-bānī'nin
"siparişi"

Asıl sahibi

Dādāya

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı(kısmen görünmekte)ya Lamassu'nun himayesinde tapan şahıs.
Kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrının önünde O-bacaklı küçük bir adam, tapanın arkasında küçük adam
veya maymun(kısmen korunmuş) ve noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, s.379, Lev.80-81/3; Bullae Cs 35.

No.46

Ka 391B

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan sakallı tanrıya Lama'nın himayesinde bir tapan. Her üç figürün
belden üstü kısmen kalmıştır. Tanrının önünde içi yıldızlı hilalli kurs.

İkinci işleniş

Tapanın önünde iki nokta, arkasında Lama ile karşı karşıya duran bir maymun
sonradan eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev. CI/ Ka391 Sceau B.

No.47

Ka344

Asıl üslûp Eski Babil
Ek üslûp Eski Assur
Kitabe Šu-Iřtar
DUMU [] bu-um

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan kadeh tutan tanrı-krala sol elini kaldırıp tapan bir şahıs ve arkasında diğer tapanlar. Oturan tanrı önünde hilalli kurs. Kitabe.
İkonografik olarak birinci tapan benzer duruşta olan tapan Eski Babil üslûbunda yoktur. Bu figür sağ eliyle bir tapanı getiren Lama olmalıdır.

İkinci işleniş Figürler arasında nokta, sunak masası, insan başı, kaplumbağa (?) ve vazo sonradan ilâve edilmiş doldurma motiflerdir.

Diğer baskıları

Kaynaklar ICK II, Lev.XCVIII/Ka344; Teissier 1994, cat.593.

No.48

KKS 69B (I.568B)

Asıl üslûp Eski Babil
Ek üslûp Eski Anadolu
Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan tanrıya Lama'nın himayesinde bir tapan. Tanrının önünde hilalli kurs.

İkinci işleniş Belki de ikinci Lama, tanrının arkasında diz çökmüş bir adam, libra ve vazo sonradan eklenmiştir.

Diğer baskıları Kt. 93/k801A (N.Özgüç forthcoming)

Kaynaklar KKS, s.174/69B; Teissier 1994, cat.no.489.

No.49

Kt. a/k 435A
Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslup Eski Babil

Ek üslup

Kitabe ^dutu
^da-a

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan elinde kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın himayesinde bir tapan. Hilalli kurs, vazoz ve libra, kitabe, ve köpek(?).

İkinci işleniş Hilalli kursun kenarında, tanrı ile tapan arasında ve tanrının arkasında noktalar, yıldız ve akrep ilâve edilmiştir.

Diğer baskıları Kt. n/k1927

Kaynaklar Özgüç 1988, res.2.

No.50

KKS 3 (I 448C)

Asıl üslup Eski Babil

Ek üslup

Kitabe ^dutu
^da-a

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler Ortaklık sendi.

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan şahıs, tanrı-kralın önünde hilal ve Lama'nın önünde libra ve vazoz, kitabe ve altında bir hayvan.

İkinci işleniş Tanrı ile tapan arasında baş aşağı küçük adam, balık veya ok gibi motifler, figürler arasına noktalar sonradan eklenmiştir. (Tanrı önündeki insan başı gibi motif, tapanın elbisedeki saçak ile diğer motif karıştırılmış gibidir.)

Diğer baskıları Kt. a/k 520 (Adad-sululi arşivi)

Kaynaklar Karlsüniversität s.163/3; Teissier 1994, cat.606.

No.51

AO8301a

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Šu-Hu-bur

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Šu-Hubur

Tekrar kullanan/lar

Šu-Hubur'un oğlu Anium

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-krala tapan. Tanrı-kralın önünde hilalli kurs. Tapanın arkasında belki de Lama. İki satır kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kral'ın önünde libra ve vazo.

Diğer baskıları

Kaynaklar

TC III/3, Lev.CCXXXV/68; Teissier 1994, cat.605

No.52

Ka 399 B

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

İtūr-ili
DUMU I-ku-ni(m) (Teissier 1994)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın himayesinde kurbanı getiren bir şahıs tapmaktadır. Lama'nın arkasında bir tanrı vardır. Oturan tanrının önünde hilalli kurs vardır. Lama önündeki libra belki asıl sahnede olan motiftir. Kitabe.

İkinci işleniş

Tanrılar ve tapan figürler arasında ayakta duran küçük bir tanrı, başaşağı duran küçük adam ve tanrı, kuş, bitki veya balık ve üç nokta (biri kitabe satırı içinde).

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev. CII/Ka 399 Sceau B; Teissier 1994, cat.603

No.53

Kt. a/k 1125 AMM 109-1372-64

Kaniš Karum II.Kat Adad-sululi arşivi

Asıl üslûp Eski Babil

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe Šu-zu-zu A-šur-rē'ī'nin oğlu
DUMU A-šur-SIPA Šu-zu-zu
(Ayna yazıtı) (Tunca'ya göre)

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan tanrıya Lama'nın himayesinde kurbanı getiren çıplak bir kahraman (?) ve Lama'nın arkasında bir tapan. Lama'nın önünde libra.

İkinci işleniş Kahraman(?) önünde bir insan başı. Kitabe (ayna yazıtı).

Diğer baskıları

Kaynaklar N.Özgüç 1989, s.379, Lev.78-79/2; Bullae Cs16.

No.54

Kt. 88/k 447

AMM 1-983-88

Asıl üslûp Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe A-šur-SIPA
DUMU Puzur4-Iš4-tar (Ayna yazıtı) (Tuncaya göre)

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler KIŠIB Pi-lá-ah-Iš4-tár
DUMU A šur-[SIPA]
a-na Ta-ta-na
a-ší-tí-š[u] (Tunca'ya göre)

Asıl sahibi Puzur-Ištar'ın oğlu Aššur-rē'ī

Tekrar kullanan/lar Aššur-rē'ī'nin oğlu Pilah-Ištar

Birinci işleniş Oturan kadeh tutan sakallı tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan. Lama'nın arkasında sulu kahraman. Hilalli kurs. Kitabe figürler arasına kazınmıştır.

İkinci işleniş (a) Puzur-Ištar'ın oğlu Aššur-rē'ī'nin mührü, hiç değiştirilmeden oğlu Pilah-Ištar tarafından kullanılmıştır.
(b) Kitabede adı geçen Aššur-rē'ī de büyük ihtimalla başkasının mührüne kendi adını kazıp kullanmıştır.

Diğer baskıları Pilah-Ištar tarafından kullanılanlar: Yale 1159aB (EL 163 W see 86); Kt.88/k 89
Aššur-rē'ī tarafından kullanılanlar: TC 3,45A(247a,b); Larsen & Moller 1991, Fig. 10/FT 2A, sealA.

Kaynaklar N.Özgüç 1989, Lev.80/4(Cat.187); Bullae, Cs 145; EL 163 W see 86; Teissier 1994, cat.618b.

No.55

AO 8749

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

A-ššur-ba-ni
mer En-na-sû-in
(Collon, CCT VI, p.33)

Aššur-bānī
DUMU Enna-Suen
(Teissier 1994, Cat.619)

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Letter

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aššur-bānī, Enna-Suen'in oğlu

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan bir şahıs.Hilalli kurs.
Lama'nın arkasında kollarından çıkan sular küçük iki kaba akan çıplak kahraman.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kral ve çıplak kahraman arasındaki küçük iki adam. Tapan, Lama ve
kahraman arasındaki kitabe. Tapanın önündeki yıldız ve libra ve vazo.

Diğer baskıları

BM 119424(CCT VI, Lev.58/84); NBC6599(Buchanan, Yale, s. 404, no.1165)

Kaynaklar

TC III/3, Lev. CCXXXIII/46; De Genouillac, Ceramique Cappadocienne, vol. I,
Lev. A/ no.6; CCT VI, Lev.58/84; Buchanan, Yale, s. 404, no.1165; BIN VI,
s.4(5); Teissier 1994, cat.619

No.56

Ka 643 C

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama'nın himayesinde tapan, Lama'nın arkasında hilalli mızrak
tutan bir boğa-adam. Libra ve oturan maymun.

İkinci işleniş

Oturan tanrının arkasında üç nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev.CXXVIII/Ka643 SceauC; CXXXV/Ka757; Teissier 1994, cat. 612

No.57

Kt. 76/k 22

AMM 158-176-76

Kaniş Karumu II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

KIşIB I-ři-im-Sú-e[n6]
DUMU řál-ma-A-şur

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

řal(i)m-Aşur'un oğlu Iřim-Súen

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-krala Lamassu'nun himayesinde tapan şahıs. Lama'nın arkasında üç dişli yıldırım tutan boğa-adam.

İkinci işleniş

Oturan tanrı, tapan, Lama arasındaki boğa-balık, iki küçük tapan. Lama ile boğa-adam arasında üst üste duran iki küçük adam ve noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N. Özgüç 1989, s.379, Lev.76-77/2; Bullae, Cs 114.

No.58

BM 89303

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan tanrı-krala silinmiş olan Lama'nın himayesinde tapan. Oturan tanrı-kralın arkasında boğa-adam ile arslan mücadelesi. Sonradan kazanmış tanrının arkasında esasen Lama'nın pliseli uzun elbisesinin yatay çizgilerigörülmektedir (Collon 1986, p.74).

İkinci işleniş

Tapan'ın arkasında, tapan ile aynı vaziyette olan bir sakallı tanrı Lama figürinden kısmen değiştirip tasvir edilmiştir.
Tapan ve Lama arasında küçük Lama ve arslan, Lama'nın arkasında baş aşağı duran küçük bir adam ve libra, boğa-adam ile arslan arasında bir balık-adam, hilalli kursun iki yanında birer kuş, oturan tanrının önünde bir maymun ve noktalar sonradan eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Collon 1986, s.73-74, Lev.VIII/57.

No.59

YBC 1147aB

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

şabātum (Kārum Kaneš)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama'nın himayesinde tapan; mücadele eden arslan ve antilop.
Hilal(li kurs) ve vazo.

İkinci işleniş

Tanrı önünde altar ve üç nokta, Lama'nın önünde küçük bir adam, arkasında baş
aşağı küçük adam ve bir nokta ilâve olarak görülmektedir.

Diğer baskıları

NBC 1846

Kaynaklar

YBC, s.398, 1147a; BIN 4, 110, Lev.LXXXId, LXXXIc; EL 317/192; Teissier
1994, cat. 614.

No.60

ATHE 24g/21

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrıya Lama'nın himayesinde tapan, hilalli kurs; arslanla
mücadele eden kahraman.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önünde sunak masası, bir maymun ve hayvan başı, Lama önünde sol
ayağını kaldıran küçük bir tanrı sonradan eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ATHE, s.108-109, Abbs.15./Siegel 21; Teissier 1994, cat.613.

No.61

ATHE 24 p /20

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı önünde bir tapan. Tanrının arkasında arslanla mücadele eden boğa-adam.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önündeki sunak masası ve altındaki tanımlanamayan şekil, arslan ve boğa-adam arasındaki üç nokta sonradan ilâve edilmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ATH Abb. 19/Siegel 20; Teissier 1994, cat.615.

No.62

Kt. n/k 1709A

AMM 165-1707-64

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Amur-ilî'nin oğlu Aşşur-imitti'nin tableti

(Tunca'ya göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala orasılıkla Lama'nın himayesinde bir tapan; arslanla mücadele eden bir boğa-adam.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kralın önünde libra, sunak masası ve belirsiz bir nesnenin kısmı. Tapan'ın arkasında küçük bir adam.

Diğer baskıları

Kt. n/k1698, 171?, 1969, 2025, 2026, v/k 184

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.74-75/6; Bullae, Cs 73.

No.63

BIN 617

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama himayesinde tapan. Arslanla mücadele eden boğa-adam veya çıplak kahraman.

İkinci işleniş

Tapan ve Lama arasında üst üste iki hayvan. (Bu hayvanlar belki de oturan maymunlardır.) Oturan tanrı-kral önünde bir nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar

BIN 617; Teissier 1994, cat.616.

No.64

BM 114388

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Lama'nın himayesinde, belkide ayakta duran (bir ayağını kaldırarak) bir tanrıya veya oturan tanrı-krala(az sayıda Diyara bölgesinde görülebilir) bir elini kaldırarak tapan bir şahıs. Bir boğa ve diz çöken olasılıkla göğsündeki kaptan sular çıkan bir kahraman üst üste.

İkinci işleniş

Figürler arasında iki kuş, bir yıldız, bir libra, üç nokta, bir hayvan başı, üç insan başı, hilalli kurs, iki tanınmıyan şekil ve bir maymun ilave edilmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CCT VI, Lev.50/18.

No.65

BM 113574A

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Enibāšat
DUMU Aššur-ṭāb

(Garelli'ne göre)

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Aššur-ṭāb'ın oğlu Enibāšat

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-kırala Lama'nın himayesinde tapan, hilalli kurs.
Tanrı-kralın arkasında dişli hançeri tutan sağ elini kaldıran bir rahip(?) bir çizgi
(kaide) üzerinde. Lama önündeki libra.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kral önünde diz çökmüş olan küçük bir adam, insan başı, Tanrının
arkasında noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CCT VI, Lev.54/53; Teissier 1994, cat.620

No.66

ATHE 19

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-kral'a Lama himayesinde tapan, Lama'nın arkasında güzrlü kral,
oturan tanrı-kralın arkasında kısa etekli rahip tasvir edilmektedir. Tanrı önünde
hilalli kurs.

İkinci işleniş

Oturan tanrının önünde altar (sunak masası), arkasında maymun, Lama önünde
küçük tapan ve yıldız, güzrlü kralın önünde libra ve noktalar sonradan eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ATH Abb.18/Siegel 19; Teissier 1994, cat.621.

No.67

Kt. 84/k 353

AMM 124-299-84

Kaniş Karum II.Kat fırınlı odadan

Asıl üslup

Eski Babil

Ek üslup

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Kaide üstündeki tahtında oturan tanrı, karşısındaki Lama'nın omuzundan aşağısı, sırt üstü düşen adamın göğsüne sol ayağı ile basan, sağ elinde eğri kılıç, solunda yedi başlı gürz tutan tanrı (Ninurta) kalmıştır.

İkinci işleniş

İki hayvan başı ve oturan maymun eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N. Özgüç 1989, s.379, Lev.78-79/1; Bullae Cs129.

No.68

Kultépé 44a A

Asıl üslup

Eski Babil

Ek üslup

Eski Babil

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Şilteli tahtı ve ayakları podyuma basan kadeh tutan oturan tanrıya Lama'nın himayesinde tapan, bastonu tutan köpek ve hilalli kurs.
Dağa basan sağ elinde testere dişli hançeri tutan Šamař'a sağ elini kaldırarak tapan.

İkinci işleniş

Figürler arasında küçük bir tapan, hayvan bacakları, küçük boğa-adam, küçük adamın üst kısmı, libra ve vazo (libra ve vazo yer olarak ters konulmuş).

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK I, Lev. LXXI/ Kultépé 44a Sceau A; Teissier 1994, cat. 624.

No.69

Kt. f/k 135

Kaniş Karumu II.Kat arşiv

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

^d utu

^d a-a

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

İki Lama arasında gürzli kral. Kitabe.

İkinci işleniş

Kralın önünde üst üste konulan küçük iki adam; kral ile ikinci Lama arasında bir nokta (vazo ?) ve libra.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, s.379, Lev.80-81/2; Bullae, Cs51.

No.70

BM 119422A

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

l-m/a(?)'dan Gala'ya mektup.

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

l-m/a (?)

Birinci işleniş

Sağ ayağını kaldıran Šamař tipindeki tanrıya Lama himayesinde hayvanı sunan tapan ve hilalli kurs. Tanrının arkasında silinmiş kitabe olmalı.

İkinci işleniş

(1) Asıl sahnenin aralarına Anadolu'lu sunak masası, iki küçük adam ve libra-ve-vazo ilâve edilmiştir.
(2) (Kitabenin beklendiği yerde.) Arka arkaya oturan iki hayvan(arslan) üzerinde başka bir hayvanın sırtına oturan ana-tanrıçanın elinde bir kuş ve önünde meyvelik tipi altar ve iki çubuklu vazo. İki kuş, iki boğa, bir maymun , diğer hayvan ve diğer altar oturan anatanrıçayı çevrelemekte.

Diğer baskıları

Kt.75/k105

Kaynaklar

CCT VI, Lev.52/36;Teissier 1994, cat.629.

No.71

VAT13529A

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

kārum Wahšušana'nın karar

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Şağ elinde testere dişli hançeri tutup, sağ ayağını kaldırıp bir şeye basan tanrı Šamaš'a Lama'nın himayesinde hayvan getiren. Şağ kenarda eğri kılıcı tutan bir tanrı gibi figürün kenarı kısmen kalmıştır.

İkinci işleniş

Šamaš'ın arkasında, bir çizgi üstünde bir hayvan, altında insan başlı bir boğa, boğanın sırtında başını arkaya çeviren büyük bir kuş oturmaktadır. Üsteki hayvanın önünde libra ve insan başlı boğa önünde vazoya benzer bir eşya doldurulmuştur. Šamaš'ın hançerinin altında hayvan başı, Lama ve tapan arasında boğa başı ve bir obje, Lama'nın arkasında balık ve nokta ilave edilmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

EL Nr.277; Klengel-Brandt 1970, 15; Veenhof & Klengel-Brandt 1992, s.49-50, Lev. XLII, XLVIII /27; 1993, res.1, Lev.16/1. Teissier 1994, cat. 628.

No.72

KKS 123B (I. 760 B)

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Abu-şalim, Aşşur-tāb'ın oğlu

Birinci işleniş

Şağ elinde testere dişli hançeri tutup sağ ayağını kaldırarak bir hayvana basan Güneş tanrısı Šamaš'a Lama'nın himayesinde başı traşlı, uzun elbiseli tapan. Lama'nın arkasında, sağ elinde eğimli bir kılıç tutan kısa elbiseli kral ve ellerinde kova ve kadeh tutup kaide üzerinde duran bir rahip ilerlemekte. Šamaš ve tapan arasında hilalli kurs.

İkinci işleniş

Lama'nın önünde ve arkasında küçük adamlar(tapanlar), Šamaš'ın önünde oturan maymun(?), figürlerin aralarında bir hayvan, akrep, libra ve vazo, noktalar ve yıldız sonradan doldurulmuşlardır.

Diğer baskıları

Kultépé 46a B(ICK I, Lev.LXXII)

Kaynaklar

KKS, s.183/123B; Teissier 1994, cat.625.

No.73

Kt. 93/k 801D

Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Sol elinde hançeri tutan sol ayağını kaldırarak stilize edilmiş dağa basan Güneş tanrısı Šamaš'ın arkasında alem tutan boğa-adam ve ellerinde kova ve kadeh tutan rahip. Šamaš'ın önünde hilalli kurs.

İkinci işleniş

Šamaš'ın önündeki yıldızlar ve sunak masası(?), rahip önündeki balık ve noktalar sonradan eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Bullae, Cs205.

No.74

Kt. 92/k 250A

AMM 1-905-92

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Sol elinde testere dişli hançeri tutup sol ayağını kaldıran Güneş tanrısı Šamaš'a keçi sunan şahsın belinden aşağısı; Šamaš'ın arkasında sağa dönük ellerinde kova ve kadeh tutan bir rahip. Rahibin önünde belki de Lama gibi bir figürün kenarı kalmıştır. Hilalli kurs ve libra .

İkinci işleniş

Noktalar ve yıldız.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Bullae, Cs184.

No.7.5

BM 115205A

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Idi-Šamaš ve Šamaš-ennam'a gönderilen mektup

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aššur-taklāku

Birinci işleniş

(1) Sağ elinde testere dişli haçeri tutup sağ ayağını kaldırarak bir şeye basan Šamaša Lama'nın himayesinde hayvan sunan ve Šamaš'ın arkasında kaide üzerinde belki de bir nilüfer tutan rahip. Šamaš önünde hilalli kurs
(2) Bir tanrıça(?) ile karşı karşıya duran güzrlü kral .

İkinci işleniş

Šamaš'ın önünde sunak masası, tapan ile Lama arasında küçük Lama ve kuş eklenmiştir. İkinci sahnenin kral ve tanrıça arasındaki libra ve vazo. Figürler arasına konulan noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CCT VI Lev.50/20; Teissier 1944, cat.626.

No.7.6

Kt. 91/k 117

Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

(1) Bir ayağını kaldıran tanrıya oğlak getiren ve güzrlü kral.
(2) Tanrıçanın huzurunda yayını geren kahraman.

İkinci işleniş

Figürlerin arasında libra ve vazo, yıldız, oturan maymun, küçük iki tapan, noktalar, hilal.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Bullae, Cs 173.

No.77

VAT 13529A

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Kārum kararı (Wahšušana şaher rabi)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Sağ elinde testere dişli hançer tutup, sağ ayağını kaldırarak stilize edilmiş dağa basan Güneş tanrısı Šamaš'a hayvan sunan, arkasında eğri kılıç tutan tanrı (Savaş tanrısı ?). Bu tanrının önünde başında baston taşıyan köpek ya da libra gibi bir motif. Šamaš'ın sağ tarafında sağ elini kaldıran vurma duruşunda iki figür. Birinin başı üstüne kaldırdığı elinde kılıç gibi bir silah var.

İkinci işleniş

Šamaš'ın hançerinin altındaki ördek gibi bir motif; yıldızlı bir hilal , yıldız ve noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Veenhof & Klengel-Brandt 1992, Lev.XLII, XLVIII/ Kat. Nr.29; Klengel-Brandt 1993, s.87, res.2; Teissier 1994, cat.627.

No.78

Kt. a/k 489

Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Sağ elinde testere dişli hançeri tutup sağ ayağını kaldırarak dağa basan Güneş tanrısı Šamaš'a Lama'nın himayesinde bir tapan hayvan sunan. Lama'nın arkasında ellerinde kova ve kadeh tutan rahip ile omuzlarında iki eli ile yay tutan bir kral (?) karşı karşıya durmakta. Šamaš'ın başı önünde hilalli kurs.

İkinci işleniş

Lama'nın önüne insan başı, arkasına üç nokta.

Diğer baskıları

Kt. 94/k 1063B

Kaynaklar

Kültepe 1949, s.100, Lev.LX/674; Bullae, Cs229.

No.79

Kt. 87/k 630

AMM 9-542-87

Kaniş Karum II.Kat Büyük arşiv

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar E-na-nim

Birinci işleniş

(1) Oturan tanrı(üstü kısmı kısmen korunmuş).
(2) Sağ elinde aslan başlı(?) gürz, omuzunda okları olan Savaş tanrıçası İştar;
İştar'ın önünde gürzlü kral.

İkinci işleniş

Tanrıların arasında başlarının seviyesinde, başları arkaya çevirerek oturan
hayvanlar, daha aşağıda kuş ve yan konulan hayvan. Kadeh tutan el gibi bir motif
kısmen görülmektedir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, s.379, Lev.80-81/5; Bullae, Cs 144.

No.80

AO 8750

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar A-al-tāb'ın oğlu A-şur-ma-lik

Birinci işleniş

Lama himayesinde savaş tanrıça İştar'a tapan. Lama'nın arkasında boğa-adam ile
mücadele eden kahraman.

İkinci işleniş

Boğa-adam ile kahraman'ın altında sağ dizi üstüne çöken küçük adam, İştar'ın
önünde iki nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar

TC III/3, Lev.CCXXXV/71; Genoillac1926, Lev.B/no.2; Teissier 1994, cat.632.

No.**81**

Kt. g/k 171A

Kaniş Karumu II.Kat

Asıl üslup

Eski Babil

Ek üslup

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Sağ elinde halkalı alemi, sol elinde eğri kılıcı tutup sağ ayağını kaldıran Savaş tanrıçası Iştar'ın karşısında, sol elinde yedi kollu bir objeyi tutup sağ elini kaldıran vurma duruşundaki bir tanrı, sol ayağı ile yere düşen bir adama basmakta.

İkinci işleniş

İki figür arasında başını arkaya çeviren bir hayvan ve okucu veya hançer ya da çivi yazısı işareti olabilen iki motif konulmuştur.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989,s.388; Bullae, Cs52.

No.**82**

Kt. n/k 70

Kaniş Karumu Ib Katı

Asıl üslup

Eski Babil

Ek üslup

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

KUNUK i-bi-eř
DUMU I-din-Aşşur
a-na şu-ki-ma (Ac. i 1029)

Asıl sahibi

Ibi-eř, İdin-Aşşur'un oğlu

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Arslan, boğa-adam , boğa (?), çıplak kahraman, bir tepeciğe dik oturmuş olan antilobun başını ısırarak kanatlı arslan.

İkinci işleniş

Figürler arasında noktalar; mücadele eden boğa-adam ile arslan arasına oturan bir hayvan(?).

Diğer baskıları

VAT 6199; Ac. i 1029

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, s.14, Lev. XXVI/2; Veenhof & Klengel-Brand 1992, s.53, Lev. XLIV/55(VAT 6199).

No.83

Kt. n/k 40A
Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama himayesinde tapan. Lama'nın arkasında bir çizgi ile ayrılan alanda üstünde kusarikku (insan başlı boğa), altında başında baston tutan köpek. Oturan tanrı-kralın arkasında sağ elinde eğri kılıç tutan kısa etekli adam(rahip?).

İkinci işleniş

Oturan tanrı önündeki altar, Lama'nın önünde ikinci hilalli kurs küçük tapan ve noktalar sonradan eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N. Özgüç, 1968, s.13, Lev.XXIV/A.

No.84

Kt. n/k 33B
Kaniş Karumu Ib Katı

Asıl üslûp

Eski Babil

Ek üslûp

Eski Suriye

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Karşı karşıya duran tanrı-kral ve Lama, Lama'nın arkasında çıplak tanrıça.

İkinci işleniş

Lama'nın arkasında elinde nilüfer tutan ve başı bir kuş tarafından gagananan bir kadın; (aslında kitabe beklenen yerde) çıplak tanrıçaya içki sunan erkek tapan; Lama ve tanrı-kral arasında kanatlı grifon ve maymun. Lama'nın arkasında hilalli kurs, birinci tapanın arkasında kuş ve libra, çıplak tanrıça'nın sol tarafına üç yıldız doldurulmuştur.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, s.19, Lev.XIX/B; T.Özgüç 1986b, Lev.45/2.

No.**85**

Kt. k/k 13

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup

Eski Babil

Ek üslup

Eski Assur ?

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Lama ile karşı karşıya duran güzrlü kral, hilal ve üç satırlı kitabe.

İkinci işleniş

Kitabesinin hemen yanında biri baş aşağı iki küçük adam.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, Lev.II/2.

No.**86**

Kt. /k 1988

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup

Eski Babil

Ek üslup

Eski Assur/Eski Anadolu ?

Kitabe

Silinmiştir.

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Lamayla karşı karşıya duran güzrlü kral. Kitabesi silinmiştir.

İkinci işleniş

Güzrlü kralın arkasında sol elini kaldırarak duran takkeli uzun elbiseli adam.

Diğer baskıları

Kaynaklar

T.Özgüç 1996, s.211-214; res.2.

No.**8.7**

Kt. n/k 29A
Kaniš Karum Ib Katı

Asıl üslûp Eski Babil

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş İki sahneli mühür:
(1) Oturan tanrı önünde ellerinde kova ve kadeh tutan rahip.
(2) Bir ayağını kaldırarak dağa basan ve elinde hançer tutan Güneş tanrısı Šamaš'a oğlak getiren.

İkinci işleniş Oturan tanrının arkasına küçük adam veya tanrı, önüne üç nokta; rahibin arkasına insan başı Šamaš'ın önüne libra eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar N.Özgüç 1968, Lev.XIV/2A.

No.**8.8**

Kt. k/k 16A
Kaniš Karum Ib Katı

Asıl üslûp Eski Babil

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş İki sahneli mühür:
(1) Sol elinde eğri kılıç, sağında halkalı asa tutan, omuzlarından gürzler çıkan Savaş tanrıçası Ištar'ın huzurunda tapan bir şahıs.
(2) Kollarından sular akan tanrı huzurunda sulu çıplak kahraman.

İkinci işleniş Figürlerin baş hizasında hilal, kuş, oturan maymun(?) ve libra. Figürler arasında noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar N.Özgüç 1968, Lev.XI/A.

No.89

Kt. k/k 15C

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup

Eski Babil

Ek üslup

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Arslan ejderi üzerinde vurma pozunda önü açık uzun elbiseli tanrı'nın (belki de Hava tanrısı Adad'ın) huzurunda bir tanrı ya da tanrıça(Lama) ve ellerinde kadeh ve kova tutan bir rahip; arslanla mücadele eden bir boğa-adam.

İkinci işleniş

Figürler arasında noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, Lev.X/C.

No.90

Ka 588 SceauB

Asıl üslup

Suriye Koloni / Suriye

Ek üslup

Kitabe

(kitabe stırında)
KIURU? [x?] şakkanaku
AM ...ki-rı?

(zeminde)
I-di-ilun?
(Teissier'e göre)

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan sakallı tanrıya sağ elinde eğri kılıç tutan tapan veya bir tanrı. Üç satır kitabe.

İkinci işleniş

Figürler arasında yazı işaretleri.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev.CXVIII/Ka588 SceauB; Teissier 1990, res.1-2, Photos 1-2 ; 1994, s.59-61, cat.576; Beyler 1985, s.3.

No.91

Kültepe 36a B

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

I-su-ri-ik
DUMU I-te-a-bu-um (Teissier'e göre)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Ite-abum'un oğlu Isu-ri-ik

Tekrar kullanan/lar

Idi-abum (Teissier'e göre)

Birinci işleniş

Cepheden tasvir edilmiş oturan tanrıya sol tarafında küçük hayvan getiren bir adam ve arkasında elinde hançer tutan bir tanrı; sol tarafında libasyon yapan kişi ve arkasında cepheden tasvir edilen ve önünde kollarını kavuşturan bir tanrı. Bu tanrı ile hançer tutan tanrı arasındaki iki satırlı kitabenin çerçevesi kısmen bozulmuştur.

İkinci işleniş

Bir olasılık olarak kitabe bir defa değiştirilip dört ayrı kişi tarafından kullanılmıştır.

(1) Ira-am[x..]'nın oğlu Ikuš-m[u?-]

(2) Idi-abum, Ira-am[x..]'nin oğlu Ikuš-m[u?-]'ın mührünü hiç değiştirmeden kullanmıştır. Kat.91a A847

(3) Idi-abum(Ite-abum)'in oğlu Isriik

(4) Idi-abum, Idi-abum(Ite-abum)'un oğlu Isuriik'in mührünü hiç değiştirmeden kullanmıştır. Kat.91 Kultépé 36aB

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK I, Lev.LXVI/Kültepe 36a Sceau B; Teissier 1994, cat.582b.

No.91 a

A847

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

Ikuš-m[u ? -]
DUMU I-ra-am? -x (Teissier'e göre)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Ikušmu, I-ra-am?-x'in oğlu

Tekrar kullanan/lar

Idi-abum (Teissier'e göre)

Birinci işleniş

No.91 ile aynı.

İkinci işleniş

Diğer baskıları

Kaynaklar

A847: Delaporte 1923, Lev.125/5a üstteki mühür; Teissier 1994, cat.582a.

No.92

FT2C

Asıl üslûp	Suriye Koloni
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	Urda me-ki-im x x (Veenhof)
Zarf/tablet lerdende elde edilen bilgiler	Mühürleyenler: Manana'nın oğlu Amurru-bānī, Aššur-idī'nin oğlu Aššur-nādā, Tibu?'nun oğlu Gabazi, Aššur-imiti'nin oğlu Gatatum, Ilī-bani'nin oğlu Ennam-Aššur; Ikuppia 'nın oğlu Puzur-Aššur, Amur-Ištar'ın oğlu Šukubum, Amur-Išutar'ın oğlu Ašš
Asıl sahibi	
Tekrar kullanan/lar	A-šur-i-(di)'in oğlu A-šur-na-da(a)
Birinci işleniş	(i) Sağ elinde bir kuş taraftan gagalanan bir kadeh tutan oturan tanrı önünde su ile bağlanan kaplarını tutan tanrı ve küçük adam vardır. Oturan tanrının kafası seviyesinde hilâlli kurs ve oturan küçük hayvan(geyik?) vardır. (ii) Omuzlardan birey geyik(keç?) çıkan ve iki elleriyle göğüslerini tutan Suriyeli kadın ve boğa-adam vardır. İki figür arasında oturan maymun veya küçük adam vardır. (iii) Kitabe satır üzerinde oturan boğa ve noktalar.
İkinci işleniş	(i) No.92a(AO 9389b)'daki kitabeyi tamamen silip yeniden iki satırlı kitabe kazılmıştır. Üçüncü satırda veya eski kitabenin ikinci satırında küçük bir Lama kazılmıştır.
Diğer baskıları	Kt. n/k 1963c; a/k 443; c/k 650; c/k 651
Kaynaklar	Porada 1980, s.384-386, Abb.3, Seal H; Teissier 1993, res.5, Cat.5; 1994 Cat.529b;N.Özgül 1953, s.122, res.38(Kt. c/k 650); CCT VI, 51/26; TC III/3, Lev.CCXXI/14.

No.92 a

AO 9389b

Asıl üslûp	Suriye Koloni
Ek üslûp	
Kitabe	KIŠIB eb-da m(u)me-ki-im eb-x
Zarf/tablet lerdende elde edilen bilgiler	Mühürleyenler: Aššur-rēī, Assur-nādā, Zuba?.
Asıl sahibi	
Tekrar kullanan/lar	Aššur-idī'nin oğlu Aššur-nādā
Birinci işleniş	No.92(FT2C) ile aynı. Yalnız kitabe kısmı tamamen değişik.
İkinci işleniş	Önceki sahibi tarafından eski kitabe değiştirilmiş olabilir. Çünkü tanrının tahtının hemen arkasında bir yazı işaret kalıyor gibidir.
Diğer baskıları	Kt. c/k 650; TC III, no.45, 80.
Kaynaklar	TC III/3, no.14; Text 247a, b; Teissier 1993, res. 4/4; 1994, cat.529a.

No.**93**

KKS 7a (I450A)

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

Bala
DUMU La-NI DAM.GAR
(Matouš¹- Matoušová'ya göre)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Aššur-rēi'nin oğlu Šū-Anim

Birinci işleniş

Sol elinde eğri kılıç tutup sağ ayağını kaldırarak bir hayvan başına basan tanrıya libasyon yapan adam. Figür aralarında büyük hilal ve sunak masası. Kitabe.

İkinci işleniş

Diğer baskıları

Kaynaklar

KKS, s.164/7; Teissier 1994, cat.555.

No.**94**

KKS 83C (I692C)

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

İkinci işleniş

Diğer baskıları

KKS 83 ve Ka 281E, AO8748(TC III/3/2) ile değişik bir kişi tarafından kullanılmıştır. (Teissie'e göre)

Kaynaklar

KKS, s.177/83; ICK II, Ka281E; TC III/2; Teissier 1993, cat.564a,b.

No.**95**

Kt. a/k 484

Kaniş Karum II. Kat Adad-sululi Arşivi /Aşşur-taklāku (by Teissier)

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Suriye Koloni

Kitabe

Silinmiş kitabe satırında bir yazı işareti kalmış.

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Mühürleyenler: Aşşur- malik'in oğlu Ilabrat-bānī , Bu-bu? / ra-nim'in oğlu Dān-Aşşur, Kurub-Iştar'in oğlu Işme-Adad (Teissier'e göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

(i) Arkalıklı sandalyede oturan ve ön kısmı bir grifon başı ile nihayetlenen bir ayak iskemlesine basan eli kuşlu, omuzları şualı tanrı (Şamaş) huzurunda sivri tepeli başlık giyen elindeki kadehten sular akan adam(kral)
(ii) Oturan tanrının arkasında kalan kitabe.

İkinci işleniş

İki sahneli mühür olmuştur.

(1) Oturan tanrının önüne biri kurban, diğeri çömelerek üçgen kulplu meyvelik takdim eden iki küçük adam..

(2) Sağ elinde eğri sopa, sol elinde çift dişli yıldırım tutan tanrının huzurunda eteğini kaldıran çıplak tanrıça.

Doldurma motifler olarak: Şamaş ve koruyucu tanrı arasında oturan boğa, noktalar. Çıplak tanrıçanın sağ yanında dik kalkmış kanatlı grifon, sol yanında oturan maymun.

Diğer baskıları

Kt. a/k 393 (Teissier 1993, s.602, Fig.1.)

Kaynaklar

Kültepe 1949, s.102, res.692; Teissier 1993, s.602, res.1; 1994, cat. 581.

No.**96**

Özel koleksiyondan

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

KIŞIB ba/zu?-ir-du?-a-x
Ma-zi-nimša-qi-i
(Veenhof'a göre)

Ayna yazıt.

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Masi-ilī

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya tapan bir şahıs. Hilâlli kurs. Kitabe.

İkinci işleniş

Kitabe yazı üstüne kuş, boğa ve noktalar kazınmıştır. Tanrı ve tanrı arasındaki yıldız ve oturan maymun da belki de sonradan eklenmiştir.

Parker'a göre kitabe de tekrar oyulmuş olabilir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Parker 1967; Hirsch 1971; Teissier 1993, res.12; Balkan, 1955, s.91f., Nr.41.

No.97

Kt. a/k 145

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Suriye Koloni

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kuşlu tanrıya Lama'nın himayesinde tapan şahıs ve tepesi küreli standartın iki tarafında yer alan boğa-adamlar. Hilalli kurs.

İkinci işleniş

İki boğa-adam arasındaki noktalar, kitabe yanındaki oturan maymun ve noktalar sonradan eklenmiş gibidir (belki de eski kitabeyi kısmen silip).Belki de tanrı önündeki sunak masası ve hayvan biçiminde gövdesi olan bir harpı çalan adam.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Kültepe 1949, Lev.LXII/702.

No.98

Kultépé 18a Seau D

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama'nın himayesinde tapan'ın elinde libra. Hilalli kurs ve kitabe.

İkinci işleniş

Kitabenin yanındaki boğa-adam, oturan maymun, küçük tapan, hayvanlar ve insan başları; Oturan tanrı önündeki küçük tapan, noktalar.

Diğer baskıları

Kt. n/k1885C; Ist.AM.911.

Kaynaklar

ICK I, Lev. LI/ Kultépé18aD; Teissier 1994, cat.522.

No.**99**

Kt. n/k 1711

AMM 165-1709-64

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrıya Lama'nın getirdiği, ikinci Lama'nın himaye ettiği tapan. Yıldızlı hilal.

İkinci işleniş

Dik kalkmış kısa kuyruklu hayvan, kuş, insan başı, yılan, libra, noktalar, dik uzun nesne.

Diğer baskıları

Kt. a/k623B (Uzua arşivinde bulunmuştur.)

Kaynaklar

Özgüç 1989, Lev.94,95/2, Cat.82; Bullae, Cs 8.

No.**100**

Kt. 88/k 863

AMM 1-991-88

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Aşşur-dân'ın mührü,
Mannum-balum-Aşşur'un "siparişi"

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aşşur-dân

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrıya Lama'nın himayesinde tapan.

İkinci işleniş

Tanrının arkasında asıl kitabe yerinde boğa-adam gibi bir figür, bir tapan ve noktalar; tanrı önünde dizi üstüne çöken, vazo ve libra eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Özgüç 1989, Lev. 100, 101/2; Bullae, Cs153.

No.101

VAT9227A

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

DINGIR-na-da
DUMU A-šûr() (Veenhof'a göre)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Sû-Suen'in arşivinin denetimi hakkındaki Kaniş Karumu'nun kararı

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Tapan ve tamamen cepheden bir kadın/ tanrıça, hilalli kurs. Kitabe kısmen kalmakta.

İkinci işleniş

Yatay bir çizgi altında bir arslan, üzerinde sırtı konili boğa (?). Kitabe yerini kısmen bozup mızrağı tutan bir boğa-adam. Figürler arasında altar, hayvanlar(?), libra ve diğer motifler.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Weber 1920, Nr.252; Moortgat 1932, Abb.4; Veenhof & Klengel-Brandt 1992, s.50, Tafs. XLIII, XLIX/33.

No.102

VAT 9238A

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Borçlu: Aššur-rēī, Borç veren: Ahūqar. (2 Minen gümüş)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Kadeh tutup arkalıklı tahtta oturan tanrı-kral huzurunda bir adam ve Lama'nın eliyle getirdiği kadın tapmakta. Tanrının önünde hilâlli kurs.

İkinci işleniş

Oturan tanrının arkasında yerde yatan adam, arslan ve biri arka ayaklar üstünde duran iki antilop üst üste konulmuş. Oturan tanrı-kral ile tapan arasında oturan maymun, libra ve vazı.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Veenhof & Klengel-Brand 1992, s. 47, Kat. 11, Lev. XL/XLVII/ 11; Teissier 1994, cat.472.

No.103

VAT13529A

Asıl üslûp Suriye Koloni

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler Wahşušana kârum'un kararı
[Kunuk] kà-ri-im Wa-aḥ-šu-ša-na ṣa-he-er rabi
(Veenof'a göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan tanrıya Lama'nın himayesinde tapan iki şahıs.

İkinci işleniş Oturan tanrının arkasında yukarıda dik konulmuş hayvan, aşağıda küçük adam üst üste, önünde ise oturan küçük adam(maymun?) ilave edilmiştir. Lama'nın önünde bir nokta ve terazi kolu, arkasında bir nokta eklenmiştir. İkinci tapanın arkasında başaşağı olarak elleri göğüslerin önünde olan kat kat etekli bir tapan ilave edilmiş olmalı.

Diğer baskıları

Kaynaklar EL, Nr.277; Veenhof & Klengel-Brandt 1992, s.49, Lev. XLI, XLVIII / 24; 1993, s.87, res.3, Lev.16/3; Teissier 1994, cat. 490.

No.104

Kt. a/k 481a

Kaniş Karumu II.Kat Adad-sululi arşivi

Asıl üslûp Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler Mühürleyenler: Šū-Ištar'ın oğlu Susāya, Puzur-Aššur

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Šū-Ištar(Napraka'nın oğlu)'ın oğlu Susāya ?

Birinci işleniş Yalnız altar biçimli bir taburede oturan kuşlu tanrı ve hilâlli kurs korunmuştur.

İkinci işleniş (1) Oturan kuşlu tanrı(orijinal)ya hediye getiren küçük şahıs; oturan tanrının arkasında baş aşağı duran bir insanın karnına basan tanrı.
(2) Eteği pullu elbiseyi giyen ve sol omuzunda çift ağızlı silah taşıyan tanrı, çift kaideli bir taburede oturmakta ve bir arslanın sırtına basmaktadır. Tanrıya hediye getiren küçük tapan.
(3) Çift boğa-adamın kolları altında göğüslerini tutan çıplak tanrıça.
(4) Balık, vazo, terazi kolu ve noktalar, oturan iki tanrı arasında yatıp başını arkaya çeviren bir antilop, figürlerin arasına doldurulmuştur.

Diğer baskıları (ii)CCT VI, no.40(B.M.120502A+120508A; Seal A); MMA 66.245.22Seal 50; Texts (iii)91,(iv)93b.

Kaynaklar

Kültepe1949, s.102, res.690; Teissier 1993, res.9; 1994, cat.563.

No.105

Edinburgh 586

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

DUMU hu-ur ša
me-ku/gu6 -um i-ra-mu-šu
(Ayna yazıt)

(Teissier'e göre)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan sivri tepeli başlık giyen tanrı-kral huzurunda uzun silah(?) tutan iki tanrı:
oturan tanrı-kralın arkasında kadeh ve kısa silah(?) tutan adam.

İkinci işleniş

Satır ve satır dışında kazınmış kitabe (ayna yazıt); Yazı işaretlerinden biri bir
tanrının elbisesi üzerinde. Figürler arasında küçük çıplak adam ve küçük tapan,
hayvan, bilinmeyen şekiller ve hilalli kurs.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Dalley 1979, 7/2B; Teissier 1993, res. 11; 1994, cat.527.

No.106

KKS 85 (I. 694 B)

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Suriye Koloni

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Akuzānum

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın rehberliğinde tapan. Kurs, libra ve vazo.

İkinci işleniş

Tapanın arkasında vazodan çıkan kamış çubuğu tutup oturan tanrı-kral. Altar ve
kuşlar da sonradan eklenmiş olabilir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Karlsüniversität, s.177/85; Teissier 1994, cat.518.

No.107

AO 8299a

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Okunmamış.

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama'nın eliyle getirdiği tapan. Hilalli kurs. Kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrının arkasındaki bir şahıs ve dik duran bir boğa. Hiralli kursun etrafındaki altı nokta, Lama ve tapanın arasındaki libra.

Diğer baskıları

Kt. v/k 180c

Kaynaklar

TC III/3, Lev. CCXXXI/24; Teissier 1994, cart.484.

No.108

Kt. b/k 603

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Suriye Koloni

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan şualı tanrı (Šamaš)'ya Lama'nın eliyle getirdiği tapan. Tapanın arkasında bir boğa-adam. Hilalli kurs.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önünde küçük adamın tuttuğu vazoya yukarıdan su döken varlık, Lama'nın arkasında noktalar, libra ve vazoya, tapanın arkasında alevler çıkan yüksek kaideli meyvelik (?), oturan tanrının arkasında oturan bir maymun, ek motif olmalı.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Kültepe 1949, s.99., Lev.LIX/669.

No.109

Kultépé 20aF

Asıl üslúp

Suriye Koloni

Ek üslúp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği tapan. Tapanın arkasında ikinci Lama. Hilalli kurs.

İkinci işleniş

Oturan tanrının arkasında asıl kitabe yerinde karşı karşıya duran baş aşağı iki kahraman, figürler arasındaki üç nokta, libra ve vazo ek motifler olabilir.

Diğer baskıları

Kt. b/k682

Kaynaklar

ICK I, Lev. LVI/ Kultépé 20a Seau F; Teissier 1994, cat.153.

No.110

Ka 601A

Asıl üslúp

Suriye Koloni

Ek üslúp

Kitabe

KISIB E?-ru-um []
DUMU? ZA-ha-x / xx ME-NI-NI/xx DAM. GAR?

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

İkinci işleniş

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Ka601a; Teissier 1994, cat.532.

No.111

NBC 1907

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Suriye Koloni

Kitabe

xx I-ga-ri-im? xx

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan şualı tanrı huzurunda testere dişli hançer tutan tanrı Šamaš ve Lama, hilalli kurs. Kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önünde dizi üstüne çöken adam; figürler arasındaki kuş, insan başı, biri baş aşağı, biri maymun olabilen üç küçük hayvan. Kitabe yanında, kitabenin asıl satırların birinde hayvanlar üstünde baş aşağı iki tapan.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Buchanan 1970, s.401, 1153a; BIN 6, Lev.LXXXI/40, NBC 1907, Teissier 1994, cat.534, s.67; EL 70/427.

No.112

Kt. c/k 1136A

AMM 154-1625-64

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

Kt.c/k1136A
[A-I]á-hu-um
[DUMU?.....]

Kt.93/k273 (Zeminde ayna yazıt.)

[.....]
DUMU A-šur-DU10 (Aššur-ṭab'ın oğlu)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Kt.93/k273
Su'en-pilh ile ilgili, kārūm'un kararının zarflı tableti
(1.satırın sonunda ve 4.satırın ortasında silinmiş yer.)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aššur-ṭab'ın oğlu [A-I]á-hu-um

Birinci işleniş

Keçi-balık üzerindeki tahtta oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama rehberliğinde tapan ve çift hilalli alemleri tutan boğa-adam. Hilalli kurs.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kral önünde flütü çalan maymun, libra ve noktalar. Figürler arasındaki yazı da sonradan kazınmış olabilir.

Diğer baskıları

Kt.93/k273

Kaynaklar

Özgüç 1989, Lev.102,103/2; Bullae Cs 44.

No.**113**

Kt. o/k 203A

AMM 166-217-64

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Agua'nın vasiyeti hakkındaki tabletler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama himayesinde tapan; boğa-adam. Hilal(li kurs).

İkinci işleniş

Figürler arasında arslanın ön kısmı, geyik, kuş, libra ve vazo, insan başı ve oturan maymun.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.102,103/1; Bullae, Cs 94.

No.**114**

Ka 643B

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Bir hayvan(arslan ?) sırtına oturan tanrı-krala Lama'nın rehberliğinde tapan ve bir alemi iki yanından tutan boğa-adam çifti. Hilalli kurs.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önündeki küçük adam, iki maymun, insan başı ve noktalar.

Diğer baskıları

ICK Ka440 SceauB and SceauC;

Kaynaklar

ICK II, Lev. CXXVIII/Ka643 SceauB; Teissier 1994, Cat.509.

No.115

Kt. 78/k 218B

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Suriye Koloni / Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan tanrı-kral, iki taraftan bir alem tutan boğa-adam (sağdaki, çok silik).

İkinci işleniş

Oturan tanrının önünde dizi çöken küçük adam, altar ve tanrının elinin hemen üstündeki terazi, tanrının arkasında dik kalkmış iki hayvan, kısmen korunmuş olan bir insan başı(?) ve maymununun başı.

Diğer baskıları

Kaynaklar

;N.Özgüç 1989, Lev.98-99/4; Bullae, Cs 117.

No.116

KKS 9 (I. 450 c)

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

İşme-Suen
DUMU Aşşur-rēšī

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aşşur-rēšī'nin oğlu İşme-Suen

Birinci işleniş

Oturan tanrıya tapan üç figür. En öndeki Lama ya da hami tanrı olabilir.

İkinci işleniş

Oturan tanrının önünde noktalar, figürler arasındaki kitabe sonradan eklenmiş olabilir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ArOr 51(1983), Lev.7; KKS, s.164/9; Teissier 1994, cat.486.

No.117

VAT 9235

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Aşşur-mālik'in Il-kašid'e gönderdiği mektubu. (Veenof'a göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aşşur-mālik

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-kralın huzurunda sol elinde kadeh, sağ elinde testereyi tutup, yerde yatan insana basan Šamaš . Šamaš'ın arkasında Lama'nın eliyle getirdiği bir şahıs oturan tanrıya tapmaktadır. Oturan tanrının önünde hilâlli kurs, arkasında yüksek altar üstünde boğa.

İkinci işleniş

Boğanın üstünde iki nokta, oturan tanrı ve Šamaš arasında oturan maymun, kuş ve noktalar, Lama'nın önünde yıldız, tapanın önüne nokta doldurma motif olarak konulmuştur.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Veenhof & Klengel-Brand1992, s.46, Kat.1, Lev.XXXIX, XLVI/1; Weber 1920, Lev.4/ no.9 üstte; Teissier 1994, cat. 552.

No.118

AO 8302a

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Kitabe

Okunmamış

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Šamaš ve Lama'nın rehberliğinde tapan. Kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önündeki küçük bir tapan ve noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

TC III/3, Lev. CCXXXIV/55; Teissier 1994, cat.543.

No.119

Kt. n/k 1717B

AMM 165-1715-64

Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

A-šûr-ta-[ak-lá-ku]
DUMU Pu[zur₄-Sú-en₆]

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Bulla'da yazılan mühürleyen kişiler arasında Ašûrtakalaku adı yoktur.

Asıl sahibi

Pu[zur₄-Sú-en₆]'in oğlu A-šûr-ta-[ak-lá-ku]

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala tepesi hilalli standart tutan bir boğa-adam, arkasında onun omuz ve kuyruğunu tutan ikinci boğa-adam ve kahraman. Hilalli kurs. Kitabe.

İkinci işleniş

Yıldız, küçük hilal, kuş, libra, vazo, hayvan başları ve insan başı eklenmiş.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Özgüç 1989, Lev.102,103/3; Bullae Cs77.

No.120

Kt. 86/k 158

AMM 2-115-86

Kaniš Karum II. Kat

Yolunun güneydoğu kısmı

Asıl üslûp

Suriye Koloni

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Ennānum s Alābum

Birinci işleniş

Elinde hançer tutup bir kaideye basan Šamaš'a bir tanrı rehberliğinde iki tapan. Šamaš'ın arkasında tepesi kurslu standart tutan boğa-adam.

İkinci işleniş

Šamaš'ın önünde libra, vazo, nokta ve yıldız; boğa-adamın yanlarındaki üç nokta ve küçük adam.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.100,101/5; Bullae Cs136.

No.121

Kt. n/k 68

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup

Suriye Koloni

Ek üslup

Kitabe

Okunmamıştır.

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrının huzurunda yere uzanan adamın başına ve sırtına basan şamaş ve Lama. Kitabe.

İkinci işleniş

Asıl kitabenin beklendiği yerde bir adam ve alemi tutan boğa-adam, çıplak kadın, figürler arasına konulan kuşlar, oturan maymun, noktalar ve oturan tanrının arkasındaki bilinmeyen nesnelere.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, Lev.XXV/3.

No.122

A 853C

Asıl üslup

Eski Assur

Ek üslup

Kitabe

Ibni-Adad
DUMU Idi-Aşşur (?)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Idi-Aşşur'un oğlu Ibni-Adad

Tekrar kullanan/lar

Ibni-Adad'ın oğlu Idi-Aşşur

Birinci işleniş

Oturan tanrıya Lama'nın eliyle getirdiği tapan, hilalli kurs ve kitabe. Oturan tanrı önünde çapraz şeklinde arslan çiftinin üstünde bir çizgi üzerinde sırtı konili boğa, yıldız ve nokta veya vazo.

İkinci işleniş

(a) Idi-Aşşur, babasının mührünü hiç değiştirmeden kullanmıştı.

Yalnız

(b) Babası Ibni-Adad da eski mührü değiştirip kullanmış olabilir: Oturan tanrı önünde çapraz şeklinde arslan çiftinin üstünde bir çizgi üzerinde sırtı konili boğa, yıldız ve nokta veya vazo.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Delaporte 1923, Lev.125/4aC; Teissier 1994, cat.87.

No.123

Kt. n/k 1821

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Ařur-ťab
DUMU Amurru-[bāni]

(Teissier'e göre)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Amurru-[bāni]'nin ođlu Ařur-ťab

Tekrar kullanan/lar

Ařur-ťab'ın ođlu Idi-Adad (Teissier'e göre)

Birinci işleniş

Oturan tanrının huzurunda iki başlı tanrı Usmu, Lama'nın eliyle getirdiği tapan.
Kitabe.

İkinci işleniş

Diğer baskıları

Kaynaklar

Teissier 1994, cat.184.

No.124

KKS 44B

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

şilli-İştar
[DUMU] -I []

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

şilli-İştar

Tekrar kullanan/lar

şilli-İştar'ın oğlu Ennam-Aşur

Birinci işleniş

Oturan kollarından sular akan tanrı karşısında sol elinde balta, sağ elinde hilalli
alemi tutan ve bir arslanabasan tanrı, hilalli kurs; kusarrik çiftinin iki yanında
boğa-adam ve Lama yerleştirilmiştir.

İkinci işleniş

Figür aralarına noktalar eklenmiş olmalı.

Diğer baskıları

Kaynaklar

KKS 44B; Teissier 1994, cat.224b.

No.125

AO9387A

Asıl üslûp Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe Amur-ilu
DUMU Šu-Anim NU.BÀNDA

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi Šu-Anim NU.BÀNDA'nın oğlu Amur-ilu

Tekrar kullanan/lar Šu-Anim'in oğlu Hurāsānum

Birinci işleniş Oturan tanrı-kralın huzurunda Lama ve iki tapan, hilalli kurs ve kitabeden oluşmuştur.

İkinci işleniş Oturan tanrının önünde libra ek olabilir.

Diğer baskıları

Kaynaklar TC III/3, 58C; Teissier 1994, cat.42.

No.126

Ka 82B

Asıl üslûp Eski Assur

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe İli-šadu'e
DUMU Aššur-imittī

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi Aššur-imittī'nin oğlu İli-šadu'e

Tekrar kullanan/lar Aššur-imittī'nin oğlu Dadāja

Birinci işleniş Oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama himayesinde tapan ve üst üste duran küçük tapan ve Lama. Kitabe. Oturan tanrı önünde hilalli kurs.

İkinci işleniş Kitabeyi hiç değiştirmeden Dadāja tarafından kullanılmıştır. İkinci kez kullanılırken figürler arasındaki küçük doldurma motifler (küçük hilal, insan başı, akrep, nokta, libra ve vazo) eklenmiş olabilir. Veya İli-šadu'e de eski bir mührü değiştirip kendi adı, üst üste duran küçük tapan, Lama ve diğer küçük motiflerini kazarak kullanmış olabilir.

Diğer baskıları AO8297, 8303a

Kaynaklar ICK II, Ka82B; TC III/3, 53A,B; TMH 370,382,414; Teissier 1994, cat.98.

No.127

Kt. g/k 407

Kaniš Karum II. Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

1. A-šurKI

4. PA.TE.SI A-šurKI

7. (silinmiştir)

2. LUGAL

5. DUMU Da-ki-ki

3. Ši-lu-lu

6. NIMGIR.URU A-šurKI

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

A-šur^{KI} LUGAL Ši-lu-lu

Tekrar kullanan/lar

Uku'nun oğlu Ši-lu-lu

Birinci işleniş

Takkesinin kenarı paralel dik çizgili, kısa etekli, sol elinde mızrakla öküz derisi kalkan, sağ elinde eğri kılıç tutan, sol ayağı ile arkası üstü yatan adamın karnına basan sağa dönük tanrı, hilalli kurs, ayakta duran hayvan. Kitabe.

İkinci işleniş

İnsan başı, yatanın başı üzerinde küçük hayvan ve yıldız . Kitabesinin yedinci satırı silinmiştir.

Diğer baskıları

Kt b/k 265; 685; c/k 843; c/k1285; c/k1578(bulla); n/k1795; Kultépé 29aB

Kaynaklar

Balkan 1957, s.15 ff, res. 6-11; Teissier 1994, cat.238; N.özgüç, Bullae, Cs49.

No.128

KKS48B (I461B)

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Lipit-Ištar

DUMU x x ta x x

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Lipit-Ištar

Tekrar kullanan/lar

Idi-Suen

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın himayesinde iki tapan, hilalli kurs, libra ve vazo ve nokta.

İkinci işleniş

Kitabeyi değiştirmeden Idi-Suen tarafından kullanılmıştır. Libra ve vazo, ve nokta sonradan eklenmiş de olabilir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

KKS, s.108, 171/48.

No.129

KKS 14A (I.452A)

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

^dNintu
HUN.GÁ.ZA

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Şilulu'un oğlu Ennam-Adad

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrıya Lama'nın eliyle getirdiği tapan ve arkasında sol elinde hançer tutan, sol ayağıyla insan başına basan Samaş. Oturan tanrı önünde hilalli kurs, arkasında kitabe(baş aşağı).

İkinci işleniş

Diğer baskıları

Kaynaklar

KKS, s.30,165/14; Teissier 1994, cat.186.

No.130

BM 115204A

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

İlī-asušu
DUMU İlī-kurub

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

İlī-kurub'un oğlu İlī-asušu

Tekrar kullanan/lar

Bazia

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın rehberliğinde tapan, arkasında sol elinde hançer tutan ve sol ayağıyla beş noktayla oluşan dağa basan Samaş tasvir edilmektedir. Oturan tanrı-kralın önünde hilalli kurs, arkasında yünden yapılmış gibi bir elbise giyen tanrı ve kitabe.

İkinci işleniş

Kitabeyi değiştirmeden Bazia tarafından kullanılmıştır. Figürler arasındaki küçük hilal, vazo, yıldız, kuş(?) ve sap(?), sonradan eklenmiş olabilir.

Diğer baskıları

Kt.94/k1185B

Kaynaklar

CCT VI, Lev.53/48; Teissier 1994, Cat.188; N.Özgüç, Bullae, Cs232.

No.131

KKS 119 (I 758A)

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

[z]i-mu-a-a
[DUMU Ašù]r-i-mi-ti

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

[Ašš]ur-imitti'nin oğlu []-zimua

Tekrar kullanan/lar

Ikuppia

Birinci işleniş

Bir kayık üzerinde tahtta oturan tanrıya tapanların altı kısmen korunmuş. Kitabenin hemen yanında ikiye ayrılmış yerin alt kısmında küçük iki tapan. Kitabe.

İkinci işleniş

Kitabeyi değiştirmeden Ikuppia tarafından kullanılmıştır. Yalnız []-zimua da eski kitabeyi değiştirip kendi adı ve ikiye ayrılmış yere figürler (alt kısmında küçük iki tapan) kazdırıp kullanmış olabilir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

KKS s.72, 183/119; Teissier 1994, cat.233.

No.132

Kultépé 24aC

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Ha?-na-na-tum
DUMU. MÍ Puzur₄-ša-da

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

MÍ Puzur₄-ša-da'nın oğlu Ha?-na-na-tum

Tekrar kullanan/lar

Šatahšušar

Birinci işleniş

Üst üste tasvir edilen arslan ve sırtı konili boğa önünde kusarikku çiftinden soldakini tutan takkeli ve kısa elbise giyen bir adam. Kitabe.

İkinci işleniş

Kitabe değiştirilmeden Šatahšušar tarafından kullanılmıştır.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK I, pl LX/Kultépé 24aC; Teissier 1994, cat.247.

No.133

AO8306

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Amur-Aşşur
DUMU İli-kurub

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Amur-Aşşurs İli-kurub

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya iki Lama arasında tapan, hilalli kurs ve kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önündeki bitki ya da balık gibi motif, vazo, libra ve yılan gibi şerit eklenmiş olabilir.

Diğer baskıları

AO8744A

Kaynaklar

TC III/3, Lev.CCXXXIV/64; Teissier 1994, cat.47b.

No.134

Kultépé 19aC

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği tapan, arkasında sol elinde alemi, sağında hançer tutup arslan ejderi üzerinde duran hava tanrısı. Oturan tanrı önünde hilalli kurs.

İkinci işleniş

Kultépé 19C ile Kultépé 45aC'in değişik kişi tarafından kullanıldığı bilinmektedir.

Diğer baskıları

Kultépé 45aC

Kaynaklar

ICK I, Lev.LIV/Kultépé 19aC, Lev.LXXI/Kultépé45aC; Teissier 1994, cat.196a,b.

No.135

AO9385

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

x-na-ni-a
a A-la?-u-wa

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Kusarikku çiftinin iki yanında birer boğa-adam, sol kenarda bir tanrı. Kitabe.

İkinci işleniş

Mühürleyen kişiler arasında kitabedeki ad geçmemektedir. Ayrıca bu mühür KKS 74A ve FT 2F'yi kullanan Rēši' nin oğlu Nimar-Ištar'dan başka kişi tarafından kullanıldığı düşünülmekte.

Diğer baskıları

KKS 74A; FT 2F

Kaynaklar

TC III/3, 86; Teissier 1994, cat.246a,b,c.

No.136

VAT 9238A

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

İki arslanın bir antilopa saldırısını gösteren iki mücadele grubu üzerinde bir kaide üstünde sırtı konili boğa önünde bir sunak masası, bu kompleks önünde bir tapan. Arslan ve antilopa mücadele eden birer kahraman. Kahraman ve arslan arasında libra.

İkinci işleniş

Mühürleyen kişi belirtilmemiş olmasına rağmen, VAT 9238 ile Kultépé 20aG farklı bir kişi tarafından kullanıldığı bilinmekte.

Diğer baskıları

Kultépé 20aG

Kaynaklar

ICK Lev.LVI/Kultépé 20aG; Veenhof & Klengel-Brand 1992, Lev.XL/9; Teissier 1994, cat.269a,b.

No.137

Kt. a/k 809C

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Ana-ilî ?

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala Lama'nın rehberliğinde ilerleyen iki adam. Biri sol elinde tepesi insan başlı mızrak, sağında eğri kılıç ya da balta tutmakta, diğeri ise ellerini önünde kavuşturmuştur. Oturan tanrı önünde hilalli kurs. Sonradan kazanmış adamın önünde silinmiş kitabeden kalan bir işaret ve çerçeveleri görülmektedir.

İkinci işleniş

Silinmiş kitabe yerine yüksek çizgili takke giyen sağa bakan çıplak adam, diz çöküp yay çeken adam, altında bir hayvan(arslan ?) ve hayvan başları. Oturan tanrının ön ve arka tarafında birer küçük adam.

Diğer baskıları

KKS 42(I 459B)

Kaynaklar

Kültepe 1949, Lev.LXIV/716; KKS, s. 108,170/42; Teissier 1994, cat.239.

No.138

MMA 66.245.16b/59

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Bir satır silik kitabe korunmuş, fakat okunamamıştır.

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Mühürleyen: Dannu-ilî'nin oğlu [Šu-L]abab, Šu-Ištar'ın oğlu [Su]saya, Alāhūm'un oğlu Aššur-taklāku, Kuziziya'nın oğlu Šu-Bēlum, Aššur-taklāku'nun adı, aynı zarftaki diğer bir mühürde bulunur.

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrıya Lama'nın himayesinde tapan, tanrının önünde hilalli kurs.Kitabe kısmen korunmuştur.

İkinci işleniş

Oturan tanrının arkasında kitabe yerine diğer bir Lama; kat kat pliseli etekli kollarını önünde kenetleyen insan figürü; bir ağacın iki tarafında ayakta duran motifin(?) üstünde dört noktaya oturan insan figürü ve insan başı. Oturan tanrının önüne ve Lama'nın kolları altına birer kuş ilâve edilmiştir.

Diğer baskıları

Kt. 87/k 260.

Kaynaklar

CTMMA s.137-138,189, Lev.104/Text 93b, 132,154/Seal 59.

No.139

Kt. j/k 313

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Kur-ub-Iştar
DUMU Puzur-?

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-krala tapan iki Lama. oturan tanrı-kralın önünde hilalli kurs. Kitabe kısmen.

İkinci işleniş

Kitabenin bir satırına dik kalkan bir arslan, oturan tanrının önünde üç nokta konulmuştur.

Diğer baskıları

Kt. v/k 151;

Kaynaklar

Özkan 1991, Kat.12.

No.140

Kt. c/k 425

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

? -bu-um
DUMU i-a-di- ?

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Isaliya'nın oğlu Laqipum

Birinci işleniş

Küçük üç tapanın üstünde duran sırtı konili boğaya Lama'nın himayesinde tapan ve kitabe.

İkinci işleniş

Kitabeyi silmeden kısmen bozup dik kalkan iki arslan ve nokta yeniden kazanmıştır. Aynı zamanda Lama'nın arkasına küçük bir tapan, boğanın üzerine noktalar ve dalgalı şerit, figürler arasına akrep, libra, noktalar, hilal, hilalli kurs eklenmiştir.

Diğer baskıları

NBC 1845

Kaynaklar

BIN 4, Lev.82a; Buchanan 1970, res. 1146b(NBC 1845); Özkan 1991, Kat.125.

No.141

Kultépé 27aA

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Perua
DUMU Hanu

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Perua

Birinci işleniş

Oturan tanrı-kralın huzurunda Lama, iki başlı tanrı Usmu ve Šamaš tasvir edilmiştir. Oturan tanrının önünde hilalli kurs, arkasında kitabe mevcuttur.

İkinci işleniş

Kitabe silinip yeniden kazınmıştır. Aynı zamanda biri baş aşağı olan küçük iki tapan, figürler arasına vazo, akrep, hayvan (?), libra ve diğer küçük motifler eklenmiş olmalı.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK I, Lev. LXI/ Kultépé 27a SceauA; Teissier 1994, cat.187.

No.142

Ka 451

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

I-di-a-bu-um
DUMU E-la-lí

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrıya tapanlar.

İkinci işleniş

Küçük Lama ile tapan üst üste konulmuş. Noktalar ve belki de kitabe sonradan kazınmıştır.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev.CVII/Ka 451; Teissier 1994, cat.100.

No.143

Kt. a/k 623A

AMM 109-1365-64

Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

[D]a-lá-áš
[DUMU] Ás-qú-d[im]
(ayna yazıt) (Tunca'ya göre)

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

KIŠIB [Al]-be-lí na-áš-[pé-e]r-tum [ša.....]

(Tunca'ya göre)

Asıl sahibi

Ás-qú-d[im]'in oğlu [D]a-lá-áš

Tekrar kullanan/lar

Âl-bēlī

Birinci işleniş

Şilteli bir taburede oturan kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında tapan. Tanrının önünde hilalli kurs, arkasında kitabe.

İkinci işleniş

Üst üste konulmuş o-bacaklı adam ve oturan elinde uzun bir nesne tutan küçük adam; noktalar ve yıldız eklenmiştir. Kitabe yeniden kazınıp kullanılmıştır.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.84,85/6; Bullae,Cs 7.

No.144

Ka 718

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Šu-Be-lum
mēr Sú-kà-lí-(a)

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Belki de kitabeli tapma sahnesinin bir kısmıdır.

İkinci işleniş

Kitabenin ilk satırında üst üste iki küçük adam, Kitabe ise iki satır ile tamamlanmış olduğuna göre hepsi yeniden kazınmış olabilir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev.CXXXIII/Ka718.

No.145

KKS 16 (I 453)

Asıl üslûp Eski Assur
Ek üslûp Eski Assur
Kitabe ^dA-šûr-GAL
DUMU [La]-qé-ep

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi [La]-qé-ep'in oğlu ^dA-šûr-GAL,

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Ayaklarını oturan boğanın sırtına koyan tanrı-krala Lama'nın rehberliğinde tapan ve ellerini göğsünde kavuşturmuş kadın(?). Oturan tanrının önünde hilalli kurs, arkasında kitabe ve bir çizgi ile ikiye ayrılan alanın üst ve altında sola dönük ikişer küçük adam.

İkinci işleniş Oturan tanrının önünde küçük Lama ve kadın figürün önünde libra ve uç nokta. Yalnız Onhan'a göre Ka 26(ICK II, pl.136)'deki mühür değişik bir yazıt taşımaktadır (Su-ku-bi-im). KKS16 ile Ka26'ın hangisi eski olup olmadığı bilinmemekle beraber, belki aynı mührün yeni kazılmış bir örneğidir.

Diğer baskıları Kt. b/k664, j/k519, j/k 619; z/t21, 81/k145; KK II, Lev.137, I 453; KKS s.165/16; BaM 7(1974), s.122, fig.2; TuM I, Lev.32,33/ 333B SealA, ICK II, Lev.CXXXVII/Ka26

Kaynaklar KK II, Lev.137, I 453; KKS s.165/16; BaM 7(1974), s.122, res.2; TuM I, Lev.32,33/ 333B SealA; Teissier 1993, cat.110; Bullae, Cs60(Kt.j/k619).

No.146

AO 8301a

Asıl üslûp Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe Aššur-mālik
DUMU Elāli

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında tapan. Oturan tanrının önünde hilalli kurs. Kitabe satırları arasında boğa-adam'ın kalıntısı.

İkinci işleniş Kitabe, libra ve noktalar.

Diğer baskıları Kt. a/k 897; n/k 1725c; 85/k 25a

Kaynaklar TC 3, Lev. CCXXXIII/47; Teissier 1994, cat. 135.

No.147

LB 1146(i)

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Aššur-tak<lāku>
DUMU Aššur-id[i?]
(Ayna yazıt)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aššur-takalāku

Birinci işleniş

Oturan tanrıya tapma sahnesinden kısmen kalan. Kitabe

İkinci işleniş

Oturan tanrının hemen arkasında ya da kitabenin hemen yanına biri baş aşağı iki küçük Lama ve asıl sahnenin Lama'nın önünde küçük bir tapan.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Teissier 1994, cat.99.

No.148

AO 8305a

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Šū-Bēlim
DUMU Enna-Suen

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Enna-Suen'in oğlu Šu-Be-lum

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan tanrı-kralın huzurunda boğa-adam, Lama rehberliğinde tapan. Oturan tanrının önünde hilalli kurs, arkasında kitabe.

İkinci işleniş

Kitabenin köşedeki küçük adam, noktalar, terazi kolu ve vazo.

Diğer baskıları

Kt. b/k 143; n/k ; 86/k 170; Ka470

Kaynaklar

TC III/3, Lev. CCXXXIV/57; ICK II, CVIII/Ka470; Tessier 1994, cat.174.

No.149

Ka 589 C

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Šu-Be-lûm
DUMU Šu-Ištar

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan kadeh tutan tanrı-kralın huzurunda asa tutan insan başlı karışık varlığa basan Šamaš ve cepheden tasvir edilmiş ellerini göğsünde toplamış kadın/tanrıça. Oturan tanrı-kralın arkasında bir çizgi ile ikiye ayrılmış alanda altta diz çökmüş kahraman çifti, üstte bir boğa. Yanında kitabe.

İkinci işleniş

Kitabe satırlarındaki oturan küçük adam, kuş ve noktalar.

Diğer baskıları

ICK Ka538; Ka696; Ka708; N.Özgüç 1953, Lev.LXI/683; Kt. a/k 485, J.459A

Kaynaklar

ICK II, Lev.CXVIII/Ka589 SceauC.

No.150

Kt. 87/k 98B

AMM 9-537-87

Kaniş Karum II.Kat sokağının kuzey kısmında

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

I-ku-num
DUMU ^dUTU-ba-ni
(Ayna yazıt) (Tunca'ya göre)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Mühürleyen: I-[ku-nim], Hi-na-a'nın oğlu A-šür-iš-tī-kál, A-šù[r-x.x.x.?'nin oğlu
Uşur-ša-A-šür, [Lu]-zi-na[nin oğlu] [x.x] ša TA.KU.N[A.X.?X?] (Tunca'ya göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

İli-bani'nin oğlu Ikunum

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın rehberliğinde tapan, diğer tanrı(?) ve tapan.

İkinci işleniş

Kitabe ve kitabe satırının dibinde üç nokta, oturan tanrı-kralın önünde bitki ya da balık gibi motif eklenmiş olabilir.

Diğer baskıları

Kt.j/k6,9; 90/k97(37?); Buchanan 1966, 826.

Kaynaklar

Özgüç 1989, Lev. 96,97/7, Cat. 179B; Tosun 1965, Lev.VII; Teissier 1994, cat.189(Buchanan 1966, 826); Bullae, Cs140.

No.151

MMA 66.245.21b/35

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Dan-dA-šûr
DUMU I-dí-A-šûr
(Ayna yazıt)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Mühürleyen: Text 86b: Dan-Aššur(Seal35); İli-bānī'nin oğlu Aššur-malik,
Issu-arik, İdī-Aššur'un oğlu Elāli, Su-Kūbum.

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

I-dí-A-šûr'un oğlu Dan-Aššur

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği ikinci
Lama himayesinde tapan. Kitabe.

İkinci işleniş

Kitabe satırlarının dibinde iki nokta ve oturan tanrı önündeki libra.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CTMMA I, Lev.90/Text 86b, 129, 148/ Seal 35, Teissier 1994, cat.25.

No.152

Kt. n/k 1821

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

A-šur-be-(el)-va-a-tim
DUMU I-šar?-a

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Bir çizgi ile ikiye ayrılmış mühür alanın üst kısmında hilalli kurs altında elinde
kadeh tutup oturan tanrı-kralın huzurunda dört Lama ve yılan gibi şeritin arkasında
kussarikku çifti; alt kısmında arslan üstünde bir çizgi üzerinde olan sırtı konili
boğaya üç Lama tapmakta ve iki grup arslanla mücadele eden boğa-adam. Dört
satır kitabe.

İkinci işleniş

Kitabenin bir satırında oturan arslan ve çerçevesinin dibinde bir nokta.

Diğer baskıları

Kt. n/k 2082

Kaynaklar

Özkan, 1991, Kat.85.

No.153

AO 8781+8782+8783 etc.

Asıl üslûp	Eski Assur
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	A-šur-sû-lû-lî DUMU Šu-La-ba-an
Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler	Zarfı aynı ad geçmekte.
Asıl sahibi	
Tekrar kullanan/lar	Ašur-sûlûlî, Šu-Lábaan'ın oğlu
Birinci işleniş	Oturan kadeh tutan tanrıya tapan iki Lama. Hilalli kurs, kap ve libra, tepesi kurslu bitki. Kitabe.
İkinci işleniş	Kitabenin son satırında küçük bir tapan ve daha arkasında büyük tapan(?) ilâve edilmiştir. Oturan tanrı ve birinci Lama arasındaki üç nokta ve yıldız da ilâve olmalı.
Diğer baskıları	Kt. a/k 436; a/k 490; a/k 497
Kaynaklar	CT 3, Lev. CCXXXIII/48; Tessier 1994, cat. 38.

No.154

AO 8789b

Asıl üslûp	Eski Assur
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	Kūnilum DUMU Ilia
Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler	
Asıl sahibi	
Tekrar kullanan/lar	Ī-lî-a'nın oğlu Ku-li-Lim
Birinci işleniş	Oturan tanrı-krala iki Lama himayesinde, oğlak getiren, libra ve vazo.
İkinci işleniş	Üçüncü Lama. Bir hayvanın başını basan kısa elbiseli küçük tanrı, onun altında hayvanın(keçi) boyunuzundan tutan küçük adam. Figürler arasında insan başı, haç motifi, noktalar, bitki gibi iki motif, küçük iki hilal. Kitabe.
Diğer baskıları	
Kaynaklar	TC III/3, Lev. CCXXXII/31; Teissier 1994, cat. 214.

No.155

Kt. n/k 1717A

AMM 165-1715-64

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Mühürleyenler: Aššurmalik'in oğlu Laqēpum; Hinaya?'nın oğlu Aššur-pilah; Luzian'nın oğlu Šal(i)m-ah(um) (Tunca'ya göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan, kadeh tutan, yalnız ön kısmı korunmuş tanrıya tapanı elinden getiren Lama. Kitabenin yalnız çerçeveleri korunmuş.

İkinci işleniş

Asıl kitabenin ikiye ayrılmış alanın altına baş aşağı, üstte dik duran ikişer küçük tapan. Figürler arasında oturan maymun ve noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Özgüç 1989, Lev.84,85/3; Bullae, Cs 76.

No.156

MMA 66.245.23/63

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Anadolu

Kitabe

[KIŠIB] Puzur4-DINGIR
DU[MU] Šu-Ḫu-bu-ur

[Seal of] Puzur-ilī
so[n] of Šu-Ḫubur

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Durḫumit (yöneticisi) ilk(toplantı)kararı

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Šu-Ḫubur"un oğlu Puzur-ilī

Birinci işleniş

Lama'nın himayesinde tapan. Mührün yukarı ve aşağı kenarlarında ikişer çizgi.

İkinci işleniş

Oturan vazo tutan tanrı-kral. Tanrı-kralın ayakları ve tahtının ayakları arka arkaya oturan iki hayvana basmakta. Oturan tanrının arkasında üst üste konulan iki çıplak adam. Tapanın arkasında aslanın arka bacaklarını tutan bir kahraman, bunların altında küçük bir hayvan. Figürlerin aralarında V-şeklindeki motifler, vazo dört nokta vardır. İki satırlı kitabe.
Bunların hepsi orijinal desendeki kenar çizgilerini geçip ilave edilmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CTMMA s.142,190, Lev.109/Text 97, 133,155/Seal 63; Teissier 1994, cat.140.

No.157

Kultépé 38a Sceau D

Asıl üslûp Eski Assur

Ek üslûp Eski Anadolu

Kitabe Ennam-Aššur
DUMU Hurāši

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Hurāši'nin oğlu Ennam-Aššur

Birinci işleniş İki çizgi ile akrepten ayrılmış Sırtı konili boğaya Lama'nın rehberliğinde tapan ve baş aşağı arslanı arka bacağı ve kuyruğundan tutan adam. Kitabe.

İkinci işleniş Figürler arasına hayvan başları, küçük hilalli kurslar ve noktalar. Kitabe ise yeniden kazınmış olarak görülmekte.
Yalnız sırtı konili boğanın önündeki dik çizginin kitabe çerçevesinden korunmuş gibi olması, asıl sahnenin büyük kısmı da yeniden kazınmış olma ihtimalini göstermektedir.

Diğer baskıları

Kaynaklar ICK I, Lev. LXVII/ Kultépé 38a Sceau D; Teissier 1994, cat.19.

No.158

Kt. o/k 196b2C

AMM 166-211-64

Asıl üslûp Eski Assur

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe KUNUK A-mur-A-šur
DUMU Šu-li

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Šu-Adad ?

Birinci işleniş Heraldik kusarikku çiftinin solundakini tutan çıplak kahraman, dik kalkmış arslanı ön pençelerinden yakalamış olan çıplak kahraman, kırkayak(?). İki satır kitabe.

İkinci işleniş Figürler arasındaki iki küçük adam, dik kalkmış küçük arslan, hilal, yıldız; noktalar.

Diğer baskıları Ka 485; AO 9389b(No.62); Kt. a/k902; n/k1811; n/k1917; n/k1951; n/k2057; s/k85.

Kaynaklar

TC III/3, Lev. CCXXXVI/80; Larsen & Møller 1991, FT 2A/E; ICK II, Ka 485; Özgüç 1989, Lev.82,83/1(Kt. o/k 196b2C); Özkan 1991, Kat.137; Teissier 1994, cat. 264; Bullae Cs 87.

No.159

A 853

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Aššur-šamaš(ī)
DUMU İli-bānī

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar İli-bānī'nin oğlu Aššur-šamašī

Birinci işleniş

Dik kalkmış arslan ile mücadele eden boğa; çıplak tanrı, tek kusarikku ve çıplak kahraman. Kitabe.

İkinci işleniş

Figürler arasındaki küçük tanrı, balık-adam ve libra.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Delaporte 1923, Lev.125/4A üstte; Teissier 1994, cat. 268.

No.160

MMA 66.245.20b, 21b/33

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Mühürleyen:Text 85b: İli-bānī'in oğlu Aššur-malik; UR-damiq"ın oğlu Issu-arik.
Text 86b: Dan-Aššur(Seal35); İli-bānī'in oğlu Aššur-malik; Issu-arik; İdī-Aššurın
oğlu Elāli; Šu-Kūbum.

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar İli-bānī'nin oğlu Aššur-malik

Birinci işleniş

Kusarikku çiftini iki yanından tutan birer çıplak kahraman, dik kalkmış arslanı arkasından tutan kahraman ve bir antilop. Şoldaki kusarikku ile kahraman arasında akrep.

İkinci işleniş

Figürler arasında noktalar.

Diğer baskıları

KKS 32A

Kaynaklar

CTMMA I, Lev.87, 90, 129,147 / Seal 33; Teissier 1994, cat. 257; KKS 32A.

No.**161**

Kt. a/k 1102

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

İki arslan arasında bir antilop, sağ tarafında arslan ve antilop, solda bir antilop;
ortada akrep.

İkinci işleniş

Hayvan figürleri arasında ikişer nokta.

Diğer baskıları

Kt. a/k 928

Kaynaklar

Yayınlanmamış.

No.**162**

VAT 9221

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Kusarikku çiftinin iki yanında birer hayvan(arslan veya boğa ?), bir arslanı iki
yanından yakalayan çıplak kahraman çifti .

İkinci işleniş

Noktalar

Diğer baskıları

VAT 9221, AO 8308; Ka 501B

Kaynaklar

ICK II, Lev.CX/Ka501 Sceau B; Weber, AOS, Lev. 39/179; Veenhof-Klengel
1992, s.48, Lev.XL/12,XLVII; Moortgat, Bild Kunst s.18, res.1; TC III3,
Lev.CCXXXVI/81; Teissier 1994, cat.275.

No.163

MMA 66.245.146/43

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Mühürleyen: I-dí-a-(b)i4-im; Ī-lí-áš-ra-ni; dUTU-TAB.BA-i; dNIN.ŠUBUR-ba-ni

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Mücadele eden antilop ile arslanın iki yanında kısa elbise giyen takkeli birer adam; boğa ile mücadele eden adam; bir antilop(keçi?).

İkinci işleniş

Figür aralarına 9 nokta, iki çıkıntılı nokta ve üçgen şekil eklenmiştir.

Diğer baskıları

Kt. b/k 129C; KKS 49

Kaynaklar

CTMMA I, Lev.130/Seal 43, 150/Seal43; KKS s.171/49 .

No.164

AO 8308a

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

İnsan başlı boğa(kusarikku) çiftinin iki yanında iki antilop; bir arslan ile mücadele eden iki kahraman.

İkinci işleniş

Figürler arasında iki nokta, vazo ve libra.

Diğer baskıları

Kaynaklar

TC III/3, Lev.CCXXXVI/81; Weber 1920, Lev.39, no.179; Teissier 1994, cat.274.

No.165

MMA 66.245.19b/42

Asıl üslûp	Eski Assur
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	Ú-šî-pî-iš-ku-u[m] DUMU Šu-A-nim
Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler	Mühürleyen = Hâkimler: Haya'nın oğlu Nanniya; Aššur- imitti'in oğlu Qatātum; Šu-Anum'un oğlu Ušup-iükum.
Asıl sahibi	Šu-Anum'un oğlu Ušup-išku[m]
Tekrar kullanan/lar	Šu-Anum'un oğlu Ušup-išku[m],
Birinci işleniş	Oturan kadeh tutan tanrı-krala iki Lama ile iki tapan, tanrı-kralın önünde hilalli kurs. Kitabe.
İkinci işleniş	Tanrı ve tapan aralarındaki küçük Lama, hayvan(kırkayak), vazoz ve libra.
Diğer baskıları	Ka 446; Kt. a/k 424; n/k 1754; 1755; 1756; 1757; 1758; 1759; 1760; 1761; 1762; 1873C; 1841; 1938B; 89/k130 *Kt. n/k 1769A'da aynı adamın aynı mührü ek motifler konulmadan kullandığı öğrenildi.
Kaynaklar	CTMMA s.127-128, 182, Lev.93/ Text 88b, 130, 150/ Seal 42. ICK II, pl CVI/ Ka 446A, B; Özkan 1991(yayınlanmamış), Kat.92; Teissier 1994, cat.43.

No.166

MMA 66.245.15b / 53

Asıl üslûp	Eski Assur
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	Puzur ₄ -Ištar DUMU Šu-A-nim NU.BANDA
Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler	Mühürleyenler: Aššur-dan; Buzia; Imdî-ilum; Aššur-tāb Zarfta Puzu-Ištar'ın adı geçmiyor.
Asıl sahibi	Šu-Aim NU.BANDA'nın oğlu Puzur-Ištar
Tekrar kullanan/lar	Buzia
Birinci işleniş	Oturan tanrıya Lama ve diğer tanrının rehberliğinde tapan. Oturan tanrının arkasında bir tapan, önünde hilalli kurs.
İkinci işleniş	Tanrının ayaklar ve tahtının altında arka arkaya oturan iki arslan; figürler arasında küçük tapan, balık veya bitki, libra, yıldız ve nokta.
Diğer baskıları	I 701(KKS 104); Kt. b/k 137; 151; 674; n/k 1811B; 1961; 2009; 75/k 93
Kaynaklar	CTMMA s. 135-136, 186, Lev.102/Text 92b, 132,152/Seal 53; KKS s. 180/104; Teissier 1994, cat.183.

No.**167**

Kt. n/k 1702

Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Šu-a-ni-um NUBANDA
DUMU A-mur-ili

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Amur-ili'nin oğlu Šu-a-ni-um NUBANDA

Tekrar kullanan/lar

Hu-bi-tin NUBANDA (Karaduman'a göre)

Birinci işleniş

Küçük üç tapan ile bir çizgi ile ayrılmış sırtı konili boğaya aralarında Lama olan iki tapan, boğanın arkasında bir Lama. Kitabe.

İkinci işleniş

Figürler arasında küçük bir tapan, keçi, vazo ve libra, noktalar, dik hilal, yıldız. Kitabe değiştirilmeden Hu-bi-tin NUBANDA tarafından kullanılmıştır.

Diğer baskıları

Kt. n/k 2051, 2060

Kaynaklar

Özkan 1991, Kat.124 .

No.**168**

Kt. n/k 1826

Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Ku-ur?-ub-Ištar
DUMU ?

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında bir tapan, tanrının önünde hilalli kurs. Kitabe.

İkinci işleniş

Asıl figürler arasında iki küçük tapan; bir kuş ve noktalar.

Diğer baskıları

BM120 501A; Kt.n/k1836

Kaynaklar

CCT VI, Lev.56/66(BM 120 501A); Özkan 1991, Kat.89.

No.169

ATHE 3

Asıl üslûp Eski Assur
Ek üslûp Eski Assur
Kitabe [A]-ššu[r]-rabi
DUMU] A-šur-ṭāb

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan kadeh tutan tanrıya Lama'nın eliyle getirdiği ikinci Lama'nın himaye ettiği tapan. Kitabe.

İkinci işleniş Figürler arasında küçük tapan, libra, ve üç nokta.

Diğer baskıları AO 8301a(TC III/3, Lev.CCXXXIV/56; Teissier 1994 Cat.27a).

Kaynaklar ATHE s.104, Abb.13/3(Text 24); Teissier 1994, cat.27b.

No.170

Kt. k/k 38
Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp Eski Assur

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Hilalli kurs altında şilteli taburede oturan, elinde kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında tapan. Çapraz şekilde duran iki boğa.

İkinci işleniş Oturan tanrı-kral önünde üç nokta, diğer figürler arasındaki küçük tapan, libra, vazo ve nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar Özkan 1991, Kat.122.

No.171

FT 2B

Asıl üslûp	Eski Assur
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	Puzur-A-(sur) DUMU Su-în-na(-da)
Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler	
Asıl sahibi	
Tekrar kullanan/lar	Suen-nada'nın oğlu Puzur-Aşşur,
Birinci işleniş	Hilalli kurs altında şilteli taburede oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği, ikinci Lama'nın himayesinde tapan. İki satırlı kitabe.
İkinci işleniş	Oturan tanrı ve Lama arasında küçük adam ve figürler arasında noktalar, yıldız ve vazö.
Diğer baskıları	Kt. a/k 475; n/k1829F
Kaynaklar	Larsen 1977, s.89, s.100/not 3, res.3; Larsen & Moller 1991, s.230, FT2A/SealB; Teissier 1994, cat.26.

No.172

MMA 66.245.23/ 64

Asıl üslûp	Eski Assur
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	
Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler	Duruumit (yöneticisine) ilk (toplantı) kararı.
Asıl sahibi	
Tekrar kullanan/lar	
Birinci işleniş	Oturan elinde kadeh tutan tanrıya tapanlar, cepheden tasvir edilen çıplak kadın/tanrıça, antilop(?) ve dik kalkan boğa ya da boğa-adam'ın alt kısımları korunmuş.
İkinci işleniş	Oturan tanrı önüne küçük tapan ve nokta, tapanlar arasında libra.
Diğer baskıları	
Kaynaklar	CTMM I, Lev.109/ Text 97, 133, 155/ Seal 64.

No.173

Kt. n/k 1885

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Na-ni-a
DUMU Pu-zur-Iştar

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında şilteli taburede oturan tanrı-krala iki Lama arasında tapan.
Kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kralın önünde küçük bir adam, figürler arasında dik hilal ve yıldız.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Özkan 1991, Kat.11.

No.174

Kt. b/k 128

Kaniş Karumu II. Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Puzur-^dIştar
şu-^dIlabrat

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında şilteli taburede oturan tanrı-krala Lama'nın himayesinde tapan.
Kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrının önünde baş aşağı küçük bir adam ve iki nokta.

Diğer baskıları

Buchana 1150C = NBC 1902 (BIN IV, 206, Lev.LXXXIIIa)

Kaynaklar

Özkan 1991, Kat.5; Buchanan1981, s.401, res.1150C.

No.175

MAA 66.245.18b/ 62

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Mühürleyenler: İşma-Aşşur'un oğlu Enlil-bānī; Aşşur-şamşi'nin oğlu şu-Labab;
Naram-řīn'in oğlu Ennum-Aşşur, .

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında şilteli taburede oturan, kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında
tapan, tepesi hilalli kurslu alemleri tutan heradlik şeklinde iki boğa-adam. Lamalar ve
tapan arasında yıldız ve vazodur.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kralın önünde başaşağı duran küçük bir adam.

Diğer baskıları

Kaynaklar

CTMMA I, Lev.106/ Text 94b, 133, 154/ Seal 62; Teissier 1994, cat.154.

No.176

AO8751

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan, sağ elinde kadeh tutan, ayakları ve tahtı arka arkaya
yatan iki arslana basan tanrıya Lama rehberliğinde tapan, alem tutan kahraman.

İkinci işleniş

Oturan tanrının önünde baş aşağı yay bacaklı küçük adam, iki nokta.

Diğer baskıları

Kt. v/k158B; Kt.91/k114A

Kaynaklar

N.Özgüç, Bullae, Cs169; TC III/3, Lev. CCXXXIII/50 (Louvre AO 8751).

No.177

AO 8781+8782+8783,etc.

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Ikuppi-Aššur
DUMU Edināja
(ayna yazıt) (Teissier'e göre)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar I-dī-na-a'nın oğlu I-ku-pi-A-šur

Birinci işleniş

Şilteli taburede oturan tanrıya Lama'nın rehberliğinde tapan.

İkinci işleniş

Kitabenin sol çerçevesinde dört nokta. Oturan tanrının önünde baş aşağı küçük adam. Kitabe.

Diğer baskıları

Kt. b/k 310; v/k 177B

Kaynaklar

TC III/3, Lev.CCXXXV/67; Teissier 1994, cat..49.

No.178

Kt. n/k 1766
Kaniš Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, arka arkaya oturan iki arslan üzerine konulmuş çizgi üzerinde şilteli taburede oturan tanrı-krala iki Lama arasında tapan. Kusarikku çiftine saldıran bir arslan üzerindeki çizgide, aralarında hilal ve boğa bacaklı altar bulunan iki sırtı konili boğa. Soldaki boğa altında bir arslan, arkasında bir mızrak . Figürlerin aralarında vazo ve libra.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kralın önünde baş aşağı küçük bir adam. Figürler arasında yıldız, hilal, bitki veya balık gibi motifler.

Diğer baskıları

Kt. j/k 614; Kt. n/k 1766; 1968A; 1986; 1994B; 2028; 2035; 2042; 2086

Kaynaklar

Özkan 1992, s.95, Kat.133.

No.179

Ka 616

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Šü-Laban'ın oğlu İmdilum

Birinci işleniş Hilalli kurs altında, arslanın sırtına oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği tapan.

İkinci işleniş Oturan tanrının önünde su taşan küp tutan iki çıplak kahraman, arkasında baş aşağı takkeli bir adam ve zemine doldurmuş libra, yıldız ve noktalar.

Diğer baskıları Ka 70; Kt. b/k 684; Louvre AO8759; 8773A; 8773B; 9393; BM 113588; 113589; 114381; 115220; MMA 66.245.15b/Seal 55; Karlsüniversität I 693; I 701; I 807; Kt. n/k 1899C

Kaynaklar ICK II, Lev. CXXIV/Ka616, CXXXVII/Ka70; TC III/3, Lev.CCXXXI/22; CCT VI, Lev.48/6; CCI, Lev.D/2; CTMMA I, res.1327, Lev.132, 153/ Seal 55; Karlsüniversität s.177/84(letter); Teissier 1994, Cat.231.

No.180

VAT 9298

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan kadeh tutan tanrı-krala biri Lama'nın önünde, biri lama'nın eliyle getirdiği iki tapan. Tanrı-kralın arkasında tepesi hilalli kurslu alemler tutan kahraman.

İkinci işleniş Figürler arasında iki insan başı, kuş, libra ve noktalar.

Diğer baskıları Louvre AO9387; AO9392;

Kaynaklar Weber, AOS, Lev.54/247; Frankfort, CS, res.74; TC III/3, Lev.CCXXXIII/51; Contenau, Glyptique no.43; Veenhof-Klengel, s.51/No.38.

No.**181**

Kt. j/k 299C

Kaniş Karum II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, şilteli taburede oturan kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında tapan, arkasında dik kalkmış antilop. Küçük hilal, vazo ve libra.

İkinci işleniş

Tapanın üstüne işlenmiş üç nokta.

Diğer baskıları

Kt. j/k 415A; n/k 1776B; n/k 1791.

Kaynaklar

Özkan 1991, Kat.41.

No.**182**

Kt. r/k 12

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

İkiye ayrılmış alanın üstünde şilteli taburede oturan tanrının önünde sunak masası, karşısında kaide üzerinde duran boğa altarı, arkasında dik kalkmış yılan ve üç tapan. Oturan tanrının arkasında iki Lama arasında tapan. Altta kusarikku çifti ile mücadele eden iki kahraman, tapan, iki çıplak kahraman, arslanın saldırdığı antilobu tutan takkeli kahraman. Bir çizgi.

İkinci işleniş

Beş nokta. Noktaların biri esas kitabenin çerçevesi gibi olan çizginin üstüne işlenmiştir.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Özkan 1991, s.98, Kat.143.

No.**183**

Kt. v/k 148D

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

KISIB En-nam-A-şur

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

En-nam-A-şur

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği tapan, hilalli kurs ve akrep.
Tanrı-kralın arkasında güreşen kahraman çifti.

İkinci işleniş

Libra, yıldız ve noktalar.

Diğer baskıları

Columbia University A.M. Sackler Collection

Kaynaklar

Porada, RIA V, s.384, res.3; Teissier 1994, cat.152.

No.**184**

Kt. v/k 155A

Kaniş Karum II. Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, şilteli taburede oturan kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın eliyle
getirdiği ikinci Lama'nın himaye ettiği tapan . Arkada dik kalkmış arslan. Oturan
tanrının önünde akrep

İkinci işleniş

Akrep üstüne işlenmiş iki nokta, ve figürler arasında nokta, vazo, yıldız ve libra.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Özkan 1991, Kat.42a.

No.**185**

Kt. c/k 770

AMM 154-1608-64

Kaniş Karum II. Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, şilteli taburede oturan kadeh tutan tanrı-kral karşısında Lama; akrep üzerindeki kaideye basan sırtı konili boğa, arkasında çıplak kahraman.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kralın önünde dört nokta, tabure ve boğanın kaidesinde birer nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.88,89/4; Bullae, Cs 34.

No.**186**

VAT 9227

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, şilteli taburede oturan, kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında tapan. Arkada heraldik boğa çiftinin boyunları arasında sola bakan takkeli insan başlı iki figür. İkinci Lama'nın önünde libra.

İkinci işleniş

Figür aralarında noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Veenhof-Klengel, s.50/32.

No.187

Kt. s/k 80

AMM 76-91-66

Kaniš Karum II. Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

na-áš-pè-er-tum
ša I-dí-A-šur

Idī-Aššur'un "siparişi"
(Tunca'ya göre)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar Idī-Aššur ?

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında kayık (ya da hilal) içindeki şilteli taburede oturan, elinde kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında tapan, heraldik boğa çiftinin boyunları arasında sola bakan takkeli insan başlı iki figür, ikinci Lama'nın önünde libra.

İkinci işleniş

Figürler arasında noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.82,83/3, Bullae, Cs103.

No.188

MMA 66.245.19b / 40

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Na-ni-a
DUMU a-la-hi-im

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, şilteli taburede oturan kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında tapan. Arkada kollarından su akan boğa-adam. İkinci Lama'nın önünde libra ve vazı.

İkinci işleniş

Boğa-adamın yanında küçük adam, akrep ve figürler arasında noktalar, yıldız ve küçük hilal.

Diğer baskıları

Kt. a/k 893

Kaynaklar

CTMMA I, Lev.130,149 / Seal40.

No.189

MMA66.245.19b / 41

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Mahkeme kararı. Mühürleyen: Haya'nın oğlu Nanniya, Aşşur- imitti'in oğlu Qatātum, Şu-Anum'un oğlu Uşup-iükum. Aynı zarf üstünde Uşup-iükum'un mührü var. (No. 44, CTMMA Seal 42)

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Aşşur-imitti'in oğlu Qatātum (Teissier'ye göre)

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında şilteli taburede oturan tanrı-krala iki Lama arasında bir tapan. Arkada iki küçük adam ve bir akrep üzerindeki çizgide bir altar önünde sırtı konili boğa. Yıldız, vazo ve libra.

İkinci işleniş

Oturan tanrı-kralın önünde iki nokta; yıldız.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Porada RLA 5, s.384, abb.4; CTMMA s.127-128/ Text 88b,181-182, Lev. 93, 130,149/Seal 41; Teissier 1994, Cat.92.

No.190

BM 115211

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, şilteli taburede oturan, kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği tapan, tepesi hilalli alem tutan kahraman, boğa-adam(?), vazo ve libra.

İkinci işleniş

Oturan tanrının önündeki iki nokta. Eğer kültepe 74aD çizim doğru ise, Kt. n/k 1790A v.d., Kültepe 74aD'e noktalar ekleyip kullanılmış mühürdür. Kultépé 74aD'nin vasiyetname olduğu ve diğerlerinden farklı bir kişi tarafından kullanıldığı söylenmektedir (Teissier 1994, Cat.134).

Diğer baskıları

Kt. n/k 1790A; 1835; 1850; 1888H; 1959E; 2062A; Kt. a/k 69; 1162; Kültepe 20aD; Yale 1164(NBC6572); KKS 118 (I 757); BM 115211

Kaynaklar

ICK I, Lev.LVI/20a; CCT, Lev.50/23 (BM 115211); BIN IV, Lev.LXXXV/e; KKS s.183/118 (I 757); Buchanan, Yale, s.406-7/1164 (NBC6572); BIN VI, LXXX/2a-b; Teissier 1994, cat. 134a, b.

No.191

MMA 66.245.14b / 45

Asıl üslûp Eski Assur

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler Mühürleyen: idī-abum; Ilī-ašrannī; Šamaš-tappāī; Ilabrat-bānī

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Hilalli kurs altında arslan üzerindeki şilteli taburede oturan tanrıya iki Lama arasında tapan. Figürlerin önünde birer v-şeklinde iki küçük hilal, ikinci Lama'nın önünde libra.

İkinci işleniş İkinci Lama'nın arkasında üstte küçük boğa-adam, altta iki küçük adam. Tanrının önünde üç nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar CTMMA I, Lev. 94,95/Text 89b, 131, 150/ Seal45.

No.192

Kt. 83/k 248

AMM 131-136-83

Kaniş Karum II. Kat

Asıl üslûp Eski Assur

Ek üslûp Eski Assur

Kitabe

Zarf/tabletlerden elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Hilalli kurs altında oturan, sağ elinde kadeh tutan tanrı-krala öndeki tapanı, arkadaki bir tanrıyı elinden getiren iki Lama.

İkinci işleniş Oturan tanrı-kralın arkasına diz çökmüş küçük kahraman ve bir kuşu boynundan yakalamış küçük figür üst üste konulmuştur. Figürler arasında vazo, libra, yılan ve üç nokta.

Diğer baskıları Kt. 83/k 266.

Kaynaklar N.Özgüç 1989, Lev.86,87/1; Bullae, Cs120.

No.193

Kt. 88/k 1104

AMM 1-994-88

Kaniš Karm II.Kat

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

[KIŠIB? A]-mur! A-š[ur]
[DUMU] Ku-bi-d[i]
(ayna yazıt)

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Aššur-bāni'nin mühürü Ammur-Aššur'un oğlu Ikuppīya'nın'nın 3 mina gümüşü (CS 156) bana(buraya) getireceği hakkındaki tablet

Asıl sahibi

Ku-bi-d[i]'nin oğlu [A]-mur A-š[ur]

Tekrar kullanan/lar

Ammur-Aššur'un oğlu Ikuppīya ?

Birinci işleniş

Şilteli taburede oturan, sağ elinde kadeh tutan tanrıya iki Lama arasında tapan.
Kitabe.

İkinci işleniş

Oturan tanrının önünde üç nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, s.405; Bullae, Cs156.

No.194

Kultépé 29a

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

U-šu-ra-num
DUMU ku-da-ja

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Zarfıta: Ú-sú-ra-num

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Kudaja'nın oğlu Ušur-Anum

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan tanrı-krala Lama'nın eliyle getirdiği tapan, vazo ve libra.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önündeki üç nokta. Kitabe.

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK I, Lev.LXII/29a, seaux A; Teissier 1994, cat.22.

No.**195**

Kt. k/k 30A

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Kusarikku çiftinin iki yanında birer kahraman. Kitabe.

İkinci işleniş

Çapraz şekilde baş aşağı arslan çifti, silinmiş kitabe yerine yeni kitabe ile beraber yeniden kazınmış olabilir. Noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, Lev.XII/2A.

No.**196**

Kt. k/k 30B

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tabletlerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Kusarikku çiftinin iki yanında birer kahraman, dik kalkmış bir hayvanın alt kısmı, libra. Kitabe.

İkinci işleniş

Figür aralarında noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, Lev.XII/2B.

No.**197**

Kt. b/k 18B
Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup Eski Assur

Ek üslup Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Oturan tanrının huzurunda Lama ile tapan, altı kısmen korunmuştur.

İkinci işleniş Oturan tanrının önünde baş aşağı küçük bir adam.

Diğer baskıları

Kaynaklar N.Özgüç 1968, Lev.II/1B; Özkan 1991, Kat.157.

No.**198**

Kt. p/k 10
Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup Eski Assur

Ek üslup

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş Hilalli kurs altında oturan tanrıya Lama'nın rehberliğinde tapan. Arkada bir çizgi ile ayrılmış alanın altında bir akrep, üstünde sırtı konili boğa.

İkinci işleniş Oturan tanrının önünde iki nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar N.Özgüç 1968, Lev.XXVI/4; Özkan 1991, Kat.147.

No.199

Kt. z/t 15A

AMM 138-20-72

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup

Eski Assur

Ek üslup

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

İlī-dān ve Šalim-Aššur'un mührü

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, şilteli taburede oturan, kadeh tutan tanrıya iki Lama arasında tapan; arka üstü yatan küçük çıplak adamın üzerinde heraldik kusarikku çifti. Libra ve vazo.

İkinci işleniş

Oturan tanrı önünde iki nokta.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1989, Lev.96,97/1; Bullae Cs111; Özkan 1991, Kat.149.

No.200

Kt. b/k 28A

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup

Eski Assur

Ek üslup

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan, kadeh tutan tanrı-krala iki Lama arasında tapan, libra ve vazo.

İkinci işleniş

Üst üste konulan dört küçük adam, kitabe yere konulmuş olabilir. Oturan tanrı önünde küçük bitki ya da balık motifi.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, Lev.IV/A; Özkan 1991, Kat.148.

No.**201**

Kt. 73/k 2

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Boğa üzerinde sağ elinde üç çatalı yıldırım demeti tutan hava tanrısına üç tapan.
Yıldız, küçük hilallar. Boğa üstünde iki çizgi.

İkinci işleniş

Noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1988, res.3; Özkan 1991, Kat.152.

No.**202**

Kt. n/k 27A

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslûp

Eski Assur

Ek üslûp

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında şilteli taburede oturan, sağ elinde kadeh tutan tanrı-krala
Lama'nın rehberliğinde tapan ve boğa-adam. Kitabe(?).

İkinci işleniş

Boğa-adamın arkasına, belki kitabe yerine, küçük tapan, arslan, üst üste konulan
iki oturan maymun. Figürler arasında insan başı, vazö, balık-adam(?) ve noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, Lev.XIII/A.

No.**203**

Kt. b/k 28B

Kaniş Karum Ib Katı

Asıl üslup

Eski Assur

Ek üslup

Eski Assur

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında, şilteli taburede oturup, keçi-balığa basan Ea ile diğer figürlerin alt kısmı korunmuş.

İkinci işleniş

Heraldik arslan çifti üzerinde sırtı konili boğa veya adam. Oturan tanrı önündeki bitki, arkasındaki iki balık, ve noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1968, Lev.IV/B.

No.**204**

Kt. 85/k 164

Kaniş Karum Ib Katı fırınlı odanın taban altındaki mezar

Asıl üslup

Eski Assur

Ek üslup

Eski Anadolu

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Sağ elinde testere tutan, sağ ayağı ile stilize edilmiş dağa basan Šamař'a kurbanı getiren, arkasında bir boğa-adam ve bir çıplak kahraman.

İkinci işleniş

Figür aralarında iki maymun; boğa-adam ve çıplak kahraman ve noktalar.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1994, s.218-219, Lev. XX/Fig.b.

No.205

MMA 66.245.27b./48

Asıl üslûp

Eski Anadolu

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan, kadeh tutan tanrı-krala tapan, arkasında hayvan başları ve dik kalkmış hayvanı tutan adam.

İkinci işleniş

Bu mühür baskı ile BM113583A(CCT VI seal 47), mühür yüzlerinde hiç değişiklik olmamasına rağmen başka kişi tarafından kullanıldığı öğrenilmekte.

Diğer baskıları

BM113583A

Kaynaklar

CMMA, s.48, Lev.131/ Seal48; CCT VI, Lev.53/47; Teissier 1994, cat.316b.

No.206

BM 113583A

Asıl üslûp

Eski Anadolu

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Şarmama (Teissier 1994)

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan, hydriadan çıkan kamışı tutan tanrıya dizi üstü çökmüş ibrikten içki sunan adam, oturan çıplak adam, hayvanlar(arслан, geyik, antilop, boğa) ve hayvan başları.

İkinci işleniş

Bu mühür baskı ile AO8306,9386(TC III/3 91E), mühür yüzlerinde hiç değişiklik olmamasına rağmen başka kişi tarafından kullanıldığı öğrenilmekte.

Diğer baskıları

AO8306,9386(TC III/3 91E)

Kaynaklar

CCT VI, Lev.53/45; Teissier 1994, cat.324.

No.207

Kultépé 39A

Asıl üslûp

Eski Anadolu

Ek üslûp

Kitabe

Nabi-Suen
DUMU Puzur-Iştar

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Puzur-Iştar'ın oğlu Nabi-Suen

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Hilalli kurs altında oturan, kadeh tutan tanrıya iki tapan ve boğa üzerinde duran sulu kahraman. Figürler arasında hayvan, balık(balık-adam ?), libra ve vazo, küçük hilalli kurs ve nokta.

İkinci işleniş

Bu mühür baskı ile Ka 281(Puzur-Iştar'ın oğlu Nabi-Suen tarafından kullanılmış), mühür yüzlerinde hiç değişiklik olmamasına rağmen başka kişi tarafından kullanıldığı öğrenilmekte.

Diğer baskıları

Kaynaklar

Teissie 1994, cat.350.

No.208

Kultépé 35C

Asıl üslûp

Eski Anadolu

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan kadeh tutan tanrıya libasyon yapan adam, arkasında boğa üstünde duran üç tanrı, ikisi sol elinde kadeh sağ eliyle yular tutmakta, üçüncüsü ise sağ elinde balta tutmakta, önünde oklu koni. Figürler arasında meyve biçimli altarlar, kuşlar oturan maymun, balık hilalli kurs, oku ya da bitki dalı ve bilinmeyen dörtgen şekil.

İkinci işleniş

Bu mühür baskı ile NBC4014(Buchanan 1981, 1160), mühür yüzlerinde hiç değişiklik olmamasına rağmen başka kişi tarafından kullanıldığı öğrenilmekte (Teissier 1994, cat.354a,b).

Diğer baskıları

NBC4014(Buchanan 1981, 1160)

Kaynaklar

ICK I, Kultépé Sceau C; Buchanan 1981, s.404-405/1160; Teissier 1994, cat.354.

No.**209**

Ka 83B

Asıl üslûp	Eski Anadolu
Ek üslûp	Eski Anadolu
Kitabe	I-dî-Sû-îñ DUMU Šu-li
Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler	The texts tell us that the seal was in fact used by a man with the name Idî-Suen, son of Idî-Ištar (Larsen 1977, p.98).
Asıl sahibi	Šuli'nin oğlu Idî-Ištar
Tekrar kullanan/lar	Idî-Ištar'ın oğlu Idî-Suen
Birinci işleniş	(1) Hayvan başlı kaide üzerindeki arslan üstünde bir kaide üzerinde duran sırtı konili boğa'ya Lama'nın rehberliğinde tapan. Boğanın koni üzerinde bir kuş ve boğa önünde bir sunak masası. (2) Omuzlarından sular çıkan bir boğa-adam ve sol elinde gürz, sağ omuzunda eğri silah tutup, sol ayağını kaldırarak bir arslan üstünde duran tanrı (Savaş tanrısı).
İkinci işleniş	İkinci kez kullanan, Idî-Suen, orijinal mühürdeki kitabede bulunan "Idî-Ištar, son of Šuli"yi kısmen silip kendi adını kazdı.
Diğer baskıları	KKS s.171/51; KTB 1 9(KTB I, Lev.XIX/no.11)
Kaynaklar	ICK 2, Ka 83, seal B(KTS 46a); KTB 1 9(KTB I, Lev.XIX/no.11); Larsen 1977, s.98 - 99, not 59; RV V, Lev.60(Lewy HUCA XXVII/24); KKS, s.171/51.

No.**210**

MMA 1983.135.5b/39

Asıl üslûp	Eski Anadolu
Ek üslûp	Eski Assur
Kitabe	
Zarf/tablet lerden elde edilen bilgiler	Mühürleyen: Puzur-îlî'nin oğlu Āmur-Šamaš; Āmur-Šamaš'ın oğlu Kurub-Ištar
Asıl sahibi	
Tekrar kullanan/lar	
Birinci işleniş	Hilalli kurs altında oturan, kadeh tutan tanrı-krala Lama'nın rehberliğinde tapan, libra ve vazo.
İkinci işleniş	(1) Oturan tanrının önündeki ve boğa-adam ve arslan arasındaki başaşağı küçük adam. Küçük hilal, yıldız, bilinmeyen bir motif, kalın çizgi, noktalar. (2) Arslan ile mücadele eden bir boğa-adam: kitabe silinip yeniden kazanılmış gibi dir.
Diğer baskıları	
Kaynaklar	CTMMA s. 126, 181, Lev. 92/Text 87b, 130,149/ Seal 39; Teissier 1994, cat.298.

No.211

Ka 691

Asıl üslûp

Eski Anadolu

Ek üslûp

Kitabe

kunuk (x-x)-lu-x
x-(...)u-im-x

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Oturan Savaş Tanrısına, hayvan üstündeki tanrı rehberliğinde tapan. Kitabe.

İkinci işleniş

Kitabenin ilk satırının çerçevesinde bir insan başı. Oturan tanrı ile hayvan üstündeki tanrı arasında çıplak kadın/tanrıça ve insan başı(?), tapanın önünde balık(?).

Diğer baskıları

Kaynaklar

ICK II, Lev.CXXX/Ka 691.

No.212

Kt. 84/k 178

Ia-b

II.Kat dolgusu içindeki mezar

Asıl üslûp

Eski Anadolu

Ek üslûp

Kitabe

Zarf/tablet lerden
elde edilen bilgiler

Asıl sahibi

Tekrar kullanan/lar

Birinci işleniş

Sola bakan bir tapan, onun ön tarafında nilfül(?), arkasında ayaklarını altına toplamış bir antilop ve bir kuş.

İkinci işleniş

Sağ ön bacağına kaldırıp çöken bir arslan, tapanın ön tarafında şilinmiş kısma ilâve edilmiş. Yazı işaretlere benzeyen motifler.

Diğer baskıları

Kaynaklar

N.Özgüç 1994, s.219, Lev.XXI/a.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C.
Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Arkeoloji ve Sanat Tarihi
(Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi)
Anabilim Dalı

ASSUR TİCARET KOLONİLERİ ÇAĞINDA İKİNCİ KEZ KULLANILMIŞ OLAN MÜHÜRLER

Doktora Tezi

72708

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Aliye ÖZTAN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Kutlu EMRE

K. Emre

Prof. Dr. Önder BİLGİ

Ö. Bilgi

Prof. Dr. Aliye ÖZTAN

A. Öztan

Tez Sınavı Tarihi: 28 Ekim, 1998

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Arkeoloji ve Sanat Tarihi
(Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi)
Anabilim Dalı

**ASSUR TİCARET KOLONİLERİ ÇAĞINDA
İKİNCİ KEZ KULLANILMIŞ OLAN MÜHÜRLER**
(Doktora Tezi)

II

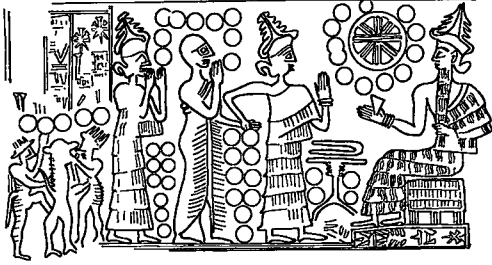
Danışman:
Prof. Dr. Aliye ÖZTAN

Hazırlayan:
Masako OMURA

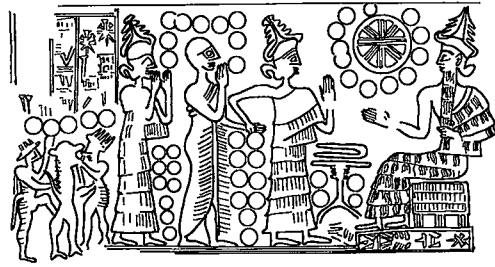
Ankara 1998

Levhalar

1 Kt. c/k1369B

1a Kt. n/k1795

1b

2 Kt. n/k2058

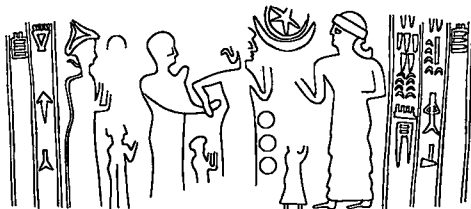
2a

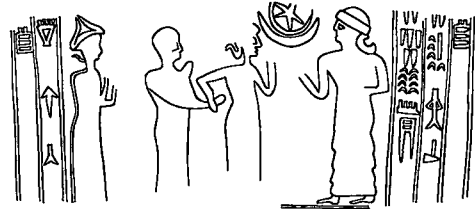
3 MMA66.245.15b/54

3a

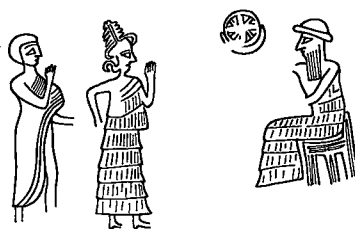
4 Kt. c/k833B, 835B

4a

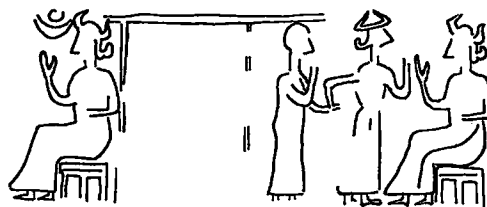
5 Kt a/k467

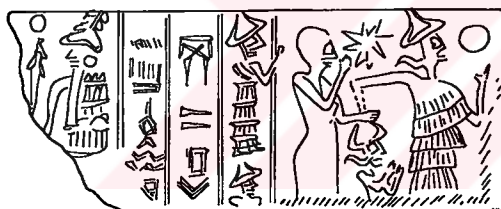
5a

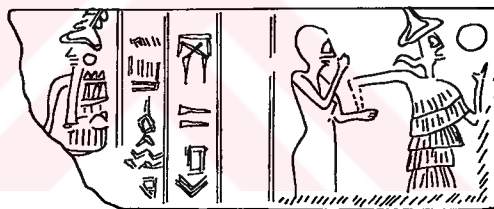
6 Kt a/k475b

6a

7 Ka599A

7a

8 VA5364

8a

9 AO8780+8787

9a

10 AO8633b+8746

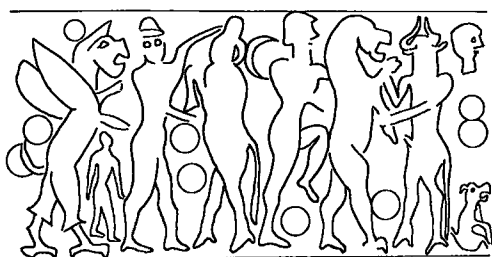
10a

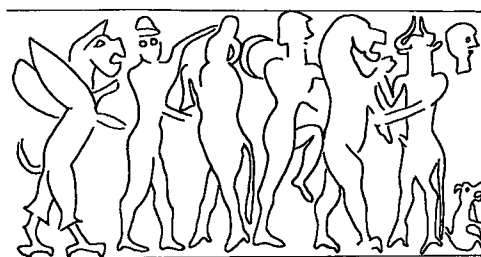
11 Kt n/k1709B

11a

12 Kt f/k98

12a

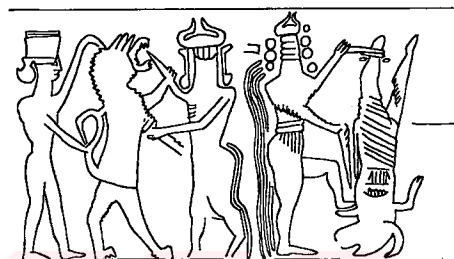
13 Kt a/k432

13a

14 VAT13530

14a

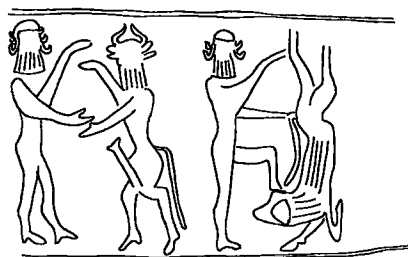
15 Kt c/k768B

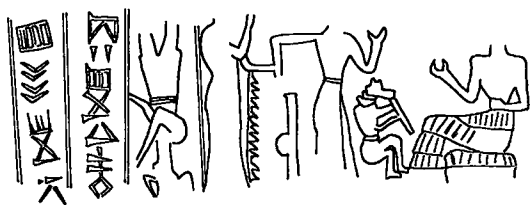
15a

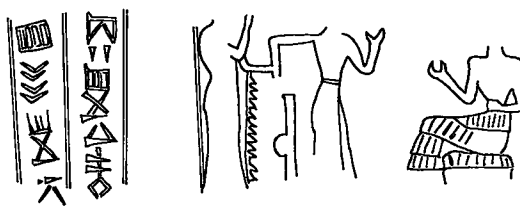
16 Kt. v/k156

16a

17 Kt a/k454

17a

18 KKS47A

18a

19 Ka607B

19a

20 VAT9217

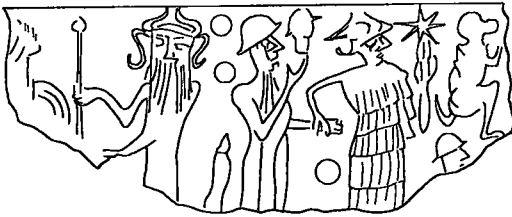
20a

21 Kt. k/k61A

21a

22 Ka534

22a

23 Kt c/k838

23a

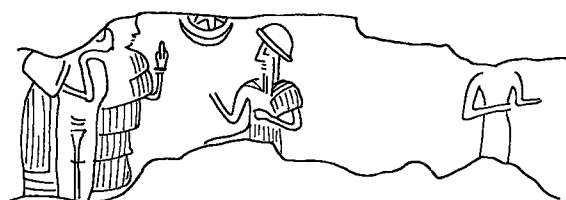
24 AO8788

24a

25 AO8302a

25a

26 Kt o/k202

26a

27 MMA66.245.21b

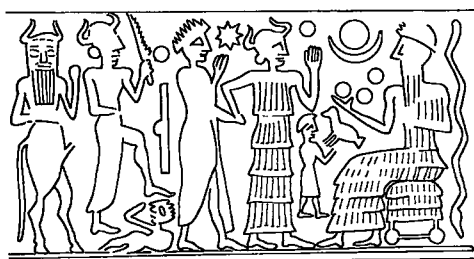
27a

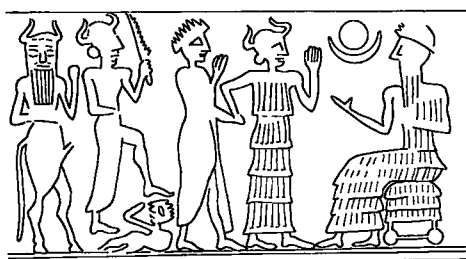
28 Kt o/k204

28a

29 VAT9228

29a

30 MMA1983.135.6b/30

30a

31 AO8296a

31a

32 ATH1

32a

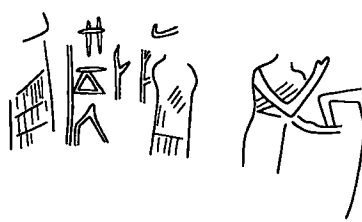
33 AO8788bis

33a

34 Kt o/k203B

34a

35 Kultépé25aA

35a

36 BM113579A

36a

37 Kt.a/k572B

37a

38 Ka156

38a

39 Kultépé31a

39a

40 Kt.84/k352A

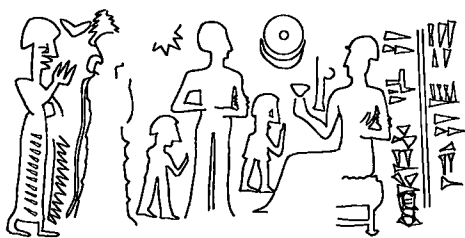
40a

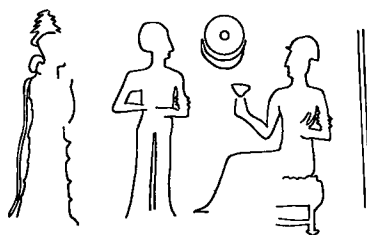
41 Kt.j/k618

41a

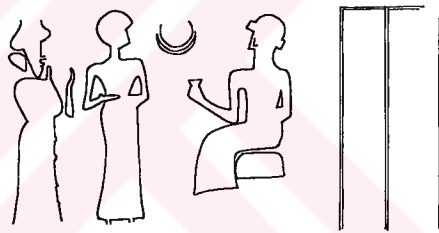
42 A845

42a

43 BM119422A

43a

44 Kt.o/k196b1D

44a Ka605A

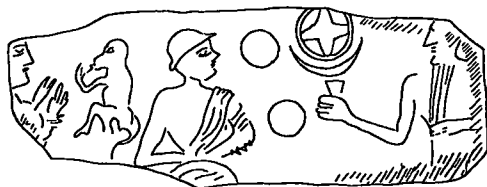
44b

45 Kt c/k771

45a

46 Ka391B

46a

47 Ka344

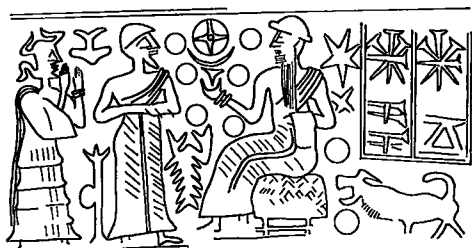
47a

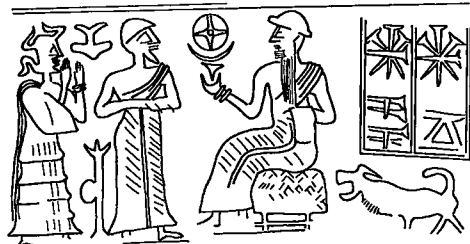
48 KKS69B

48a

49 Kt. a/k435

49a

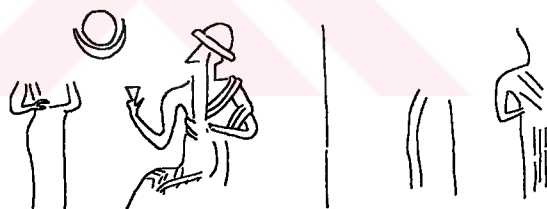
50 KKS3

50a

51 AO8301aB

51a

52 Ka399B

52a

53 Kt a/k1125

53a

54 Kt. 88/k447

54a FT2A

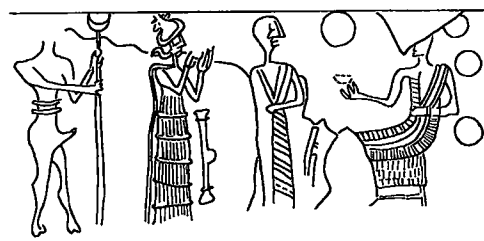
54b

55 AO8749

55a

56 Ka643C

56a

57 Kt76/k22

57a

58 BM89303

58a

59 YBC1147aB

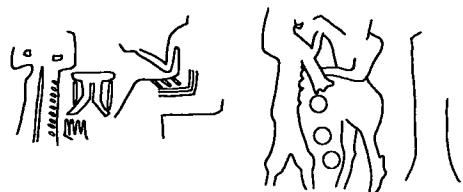
59a

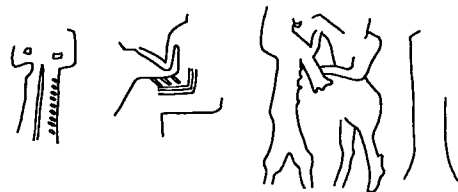
60 ATHE24G/21

60a

61 ATHE24p/20

61a

62 Kt n/k1709A

62a

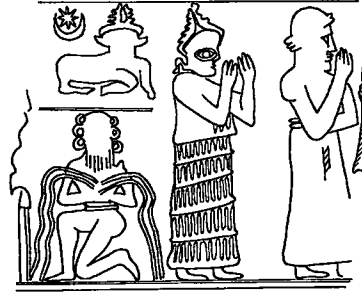
63 BIN 617

63a

64 BM114388

64a

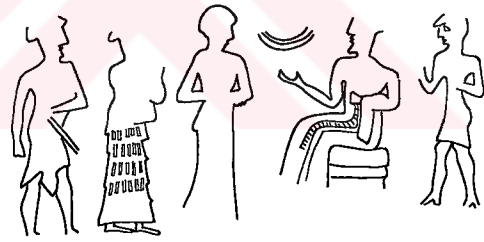
65 BM113574A

65a

66 ATH19

66a

67 Kt.84/k353

67a

68 Kultépé44aA

68a

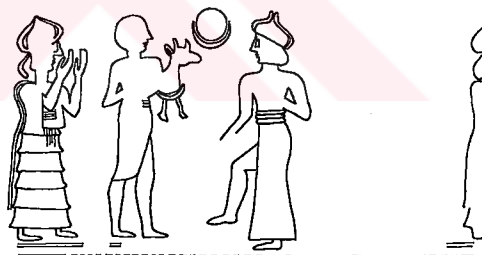
69 Kt.f/k135

69a

70 BM119422A

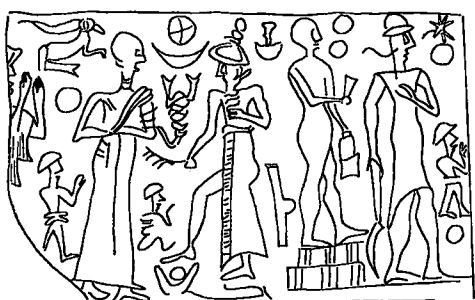
70a

71 VAT13529A

71a

72 KKS123

72a

73 Kt93/k801D

73a

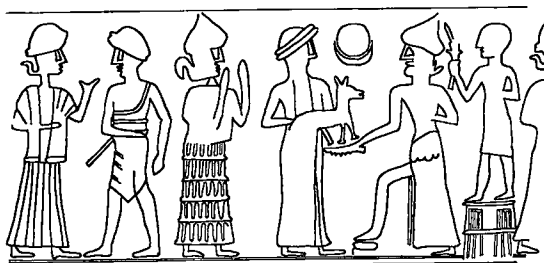
74 Kt.92/k250A

74a

75 BM115205A

75a

76 Kt.91/k117

76a

77 VAT13529A

77a

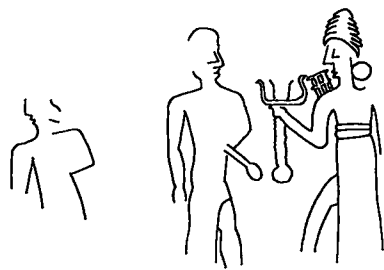
78 Kt.a/k489

78a

79 Kt.87/k630

79a

80 AO8750

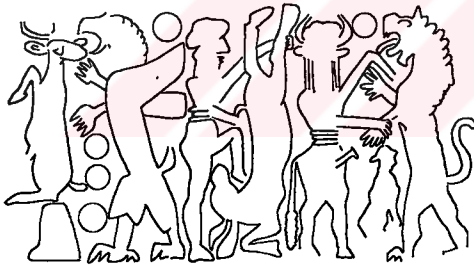
80a

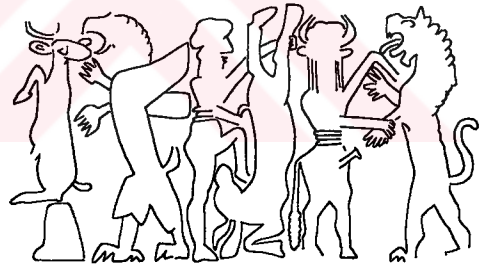
81 Kt g/k171A

81a

82 Kt. n/k 70

82a

83 Kt. n/k40A

83a

84 Kt. n/k33

84a

85 Kt. k/k13

85a

86 Kt.

86a

87 Kt. n/k29A

87a

88 Kt. k/k16A

88a

89 Kt.k/k15C

89a

90 Ka 588

90a

91 Kultépé36aB

91a A847

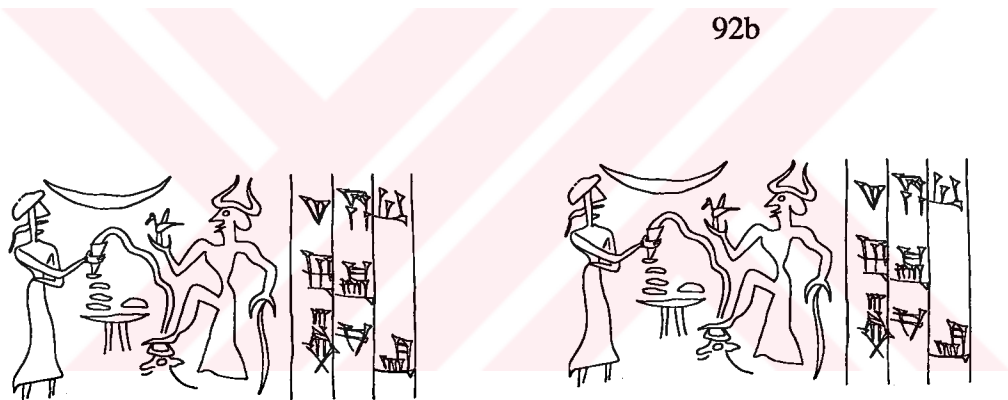
92 FT2

92a AO9389b

92b

93 KKS 7a

93a

94 KKS 83C

94a

95 Kt. a/k484

95a

96 Parker-Hirsch

96a

97 Kt. a/k145

97a

98 Kultépé18aD

98a

99 Kt. n/k1711

99a

100 Kt. 88/k863

100a

101 VAT9227A

101a

102 VAT9238A

102a

103 VAT13529A

103a

104 Kt. a/k 481a

104a

105 Edinburgh 586

105a

106 KKS85C

106a

107 AO 8299a

107a

108 Kt. a/k603

108a

109 Kultépé 20aF

109a

110 Ka 601

110a

111 NBC1907

111a

112 Kt. c/k1136A

112a

113 Kt. o/k203A

113a

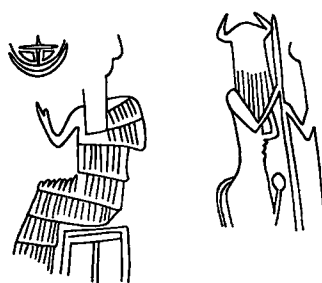
114 KKS 643B

114a

115 Kt 78/k218B

115a

116 KKS 9

116a

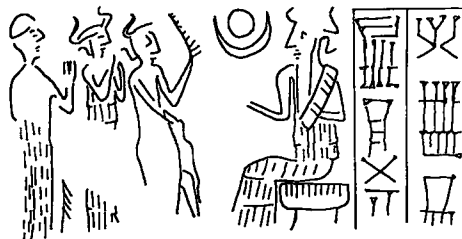
117 VAT9235

117a

118 AO8302a

118a

119 Kt. n/k1717B

119a

120 Kt. 86/k158

120a

121 Kt. n/k68

121a

122 A 853

122a

123 Kt. n/k1821

123a

124 KKS 44B

124a TMH275A

125 AO 9387a

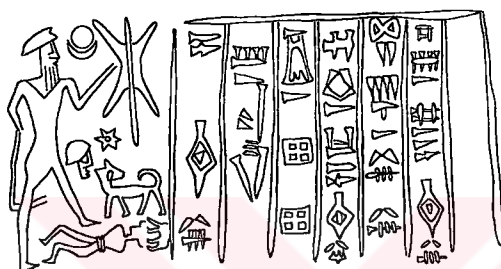
125a

126 Ka 82B

126a

127 Kt. g/k 407

127a

128 KKS 48B

128a

129 KKS 14A

129a

130 BM115204A

130a

131 KKS 119

131a

132 Kultepe 24aC

132a

133 AO 8306

133a

134 Kultépe 19aC

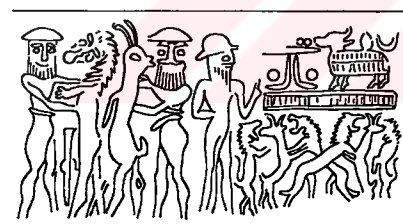
134a

135 AO9385

135a FT2A/F

136 VAT 9238A

136a

137 Kt. a/k809C

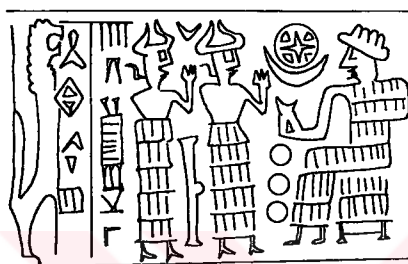
137a

138 MMA 66.245.16b/59

138a

139 Kt. j/k313 I

139a

140 Kt. c/k 425

140a

141 Kultépé 27aA

141a

142 Ka 451

142a

143 Kt. a/k 623A

143a

144 Ka 718

144a

145 Ka 26

145a KKS16

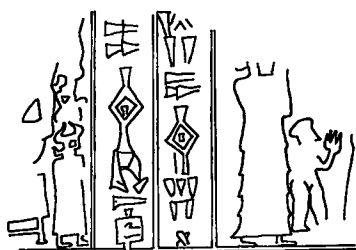
145b

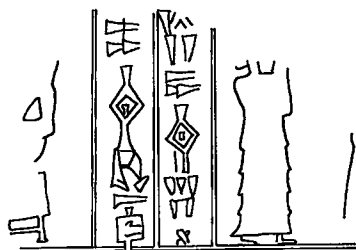
146 AO 8301a

146a

147 LB 1146

147a

148 AO 8305a

148a

149 Ka 589C

149a

150 Kt. 87/k98B

150a

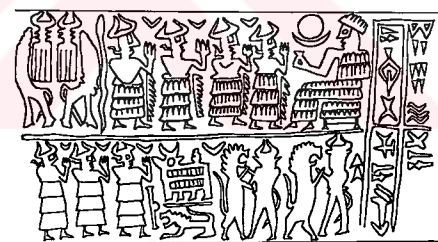
151 MMA 66.245.21b.35

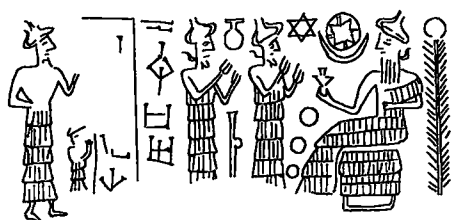
151a

152 Kt. n/k 1821C

152a

153 AO8781+8782+8783 etc.

153a

154 AO 8789b

154a

155 Kt. n/k 1717A

155a

156 MMA 66.245.23/63

156a

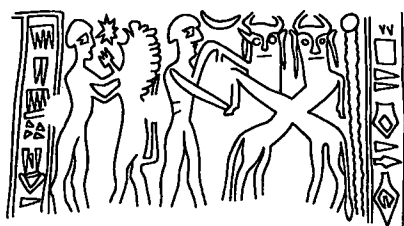
157 Kultépé 38aD

157a

158 Kt. o/k 196b2C

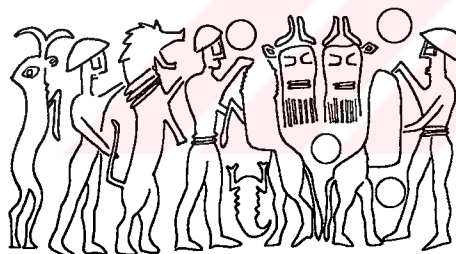
158a

159 A 853

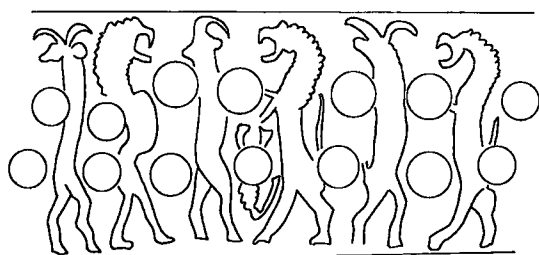
159a

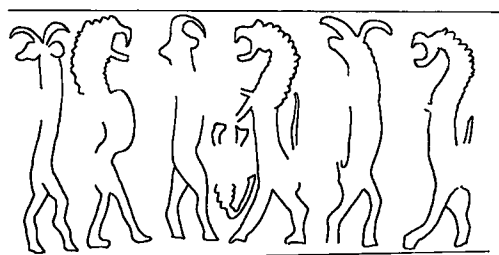
160 MMA 66.245.20b.33

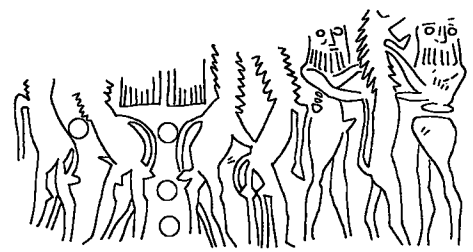
160a

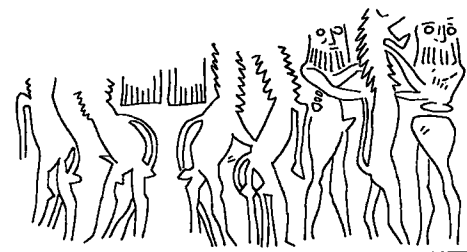
161 Kt. a/k 1102

161a

162 VAT9221

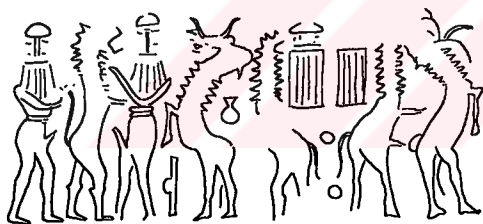
162a

163 MMA 66.245.14b.43

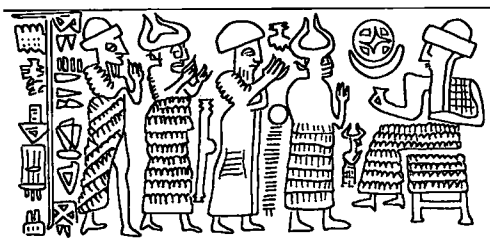
163a

164 AO 8308a

164a

165 MMA 66.245.19b.42

165a Kt. n/k1769A

166 MMA 66.245.15b.53

166a

166b

167 Kt. n/k 1702

167a

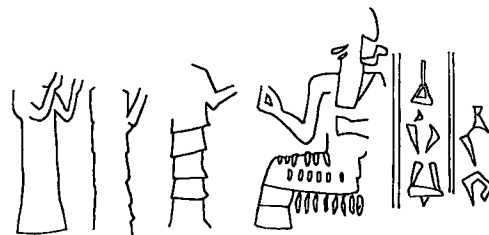
168 Kt. n/k 1826

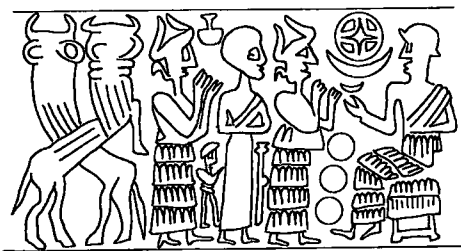
168a

169 ATHE 3

169a

170 Kt. k/k 38

170a

171 FT 2B

171a

172 MMA 66.245.23.64

172a

173 Kt. n/k 1885

173a

174 Kt. b/k128

174a

175 MMA 66.245.18b.62

175a

176 AO 8751

176a

177 AO 8781+8782+8783 etc.

177a

178 Kt. n/k 1766

178a

179 Ka 616

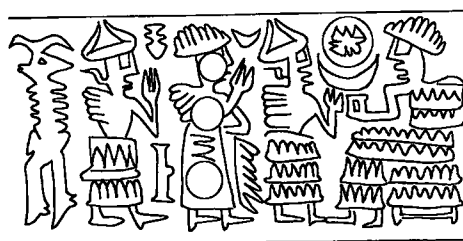
179a

180 VAT 9298

180a

181 Kt. j/k 299C

181a

182 Kt. r/k 12

182a

183 Kt. v/k 148D

183a

184 Kt. v/k 155C

184a

185 Kt. c/k 770

185a

186 VAT 9227

186a

187 Kt. s/k 80

187a

188 MMA 66.245.19b.40

188a

189 MMA 66.245.19b.41

189a

190 BM115211

190a

191 MMA 66.245.14b.45

191a

192 Kt. 83/k 248

192a

193 Kt. 88/k 1104

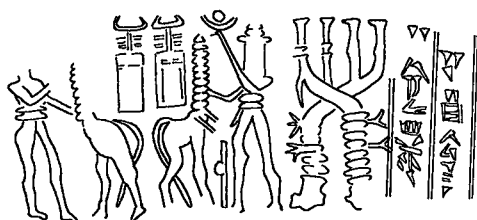
193a

194 Kultépé 29a

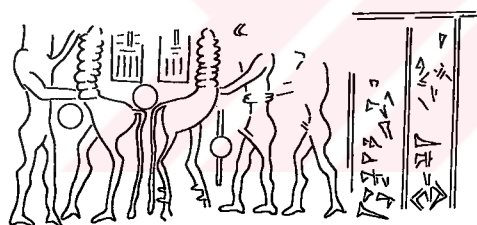
194a

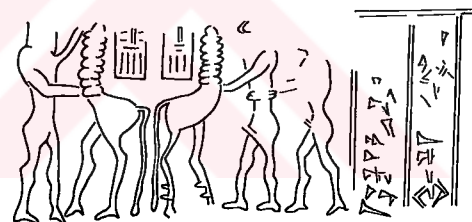
195 Kt. k/k 30A

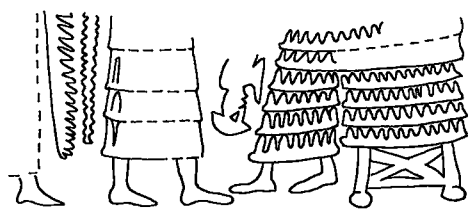
195a

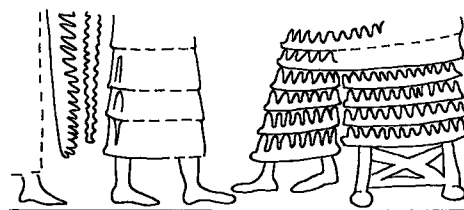
196 Kt. k/k 30B

196a

197 Kt. b/k18B

197a

198 Kt. p/k10

198a

199 Kt. z/t 15

199a

200 Kt. b/k 28A

200a

201 Kt. 73/k 2

201a

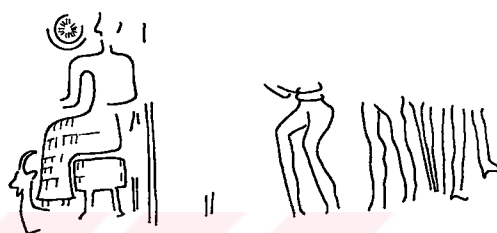
202 Kt. n/k27A

201a

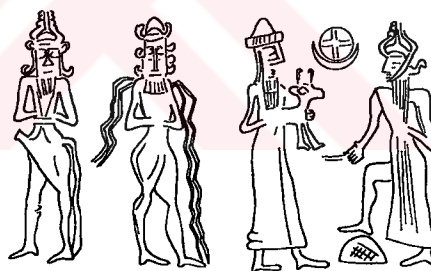
203 Kt. b/k 28B

203a

204 Kt. 85/k 164

204a

205 MMA66.245.27b /48

205a

206 BM113583A

206a

207 Kultépé 39A

207a

208 Kultépé35C

208a

209 Ka 83

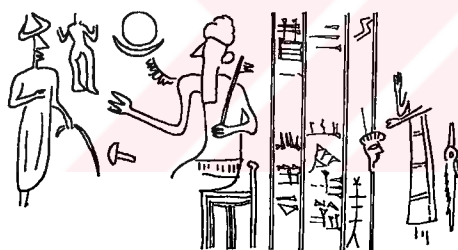
209a

210 MMA 1983.135.5b.39

210a

211 Ka 691

211a

212 Kt. 84/k 178

212a